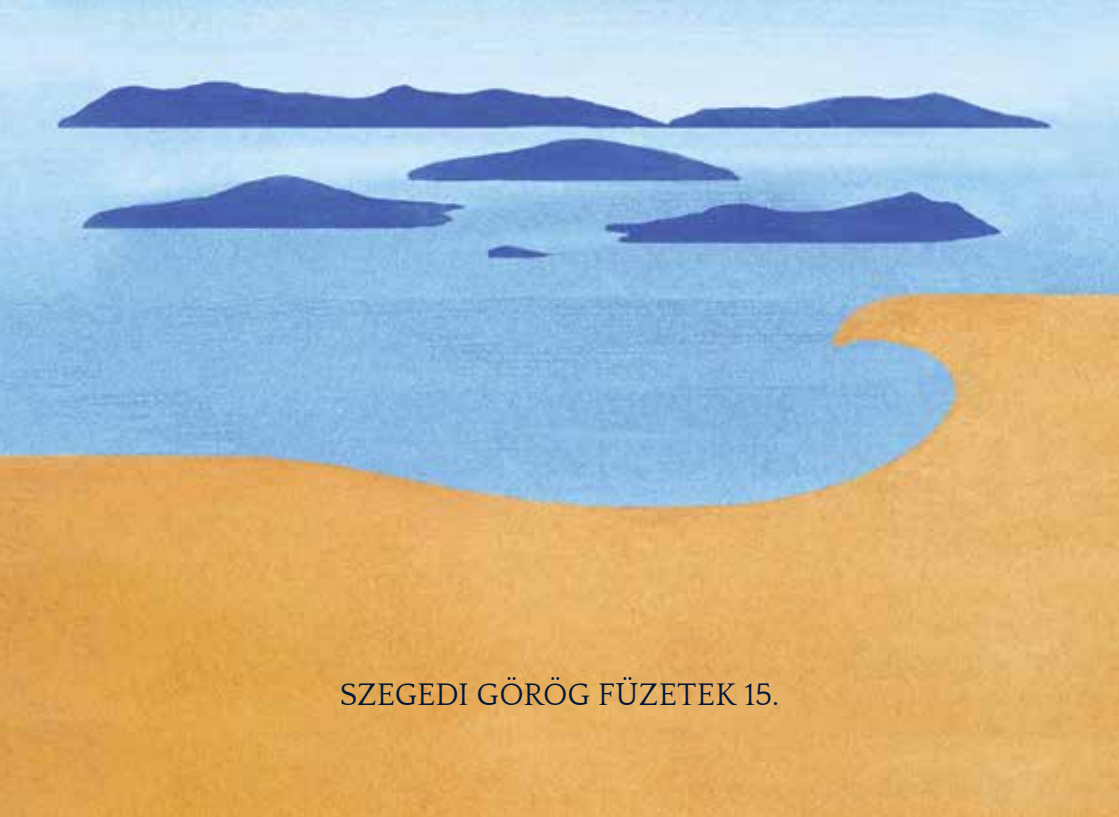

ILIAS VENEZIS

AIOL FÖLD

„Görögország maga az ábránd”

SZEGEDI GÖRÖG FÜZETEK 15.

ILIAS VENEZIS
AIOL FÖLD

Fordította Haupt Erik

Illusztrálta Pócs Judit

Szegedi görög füzetek 15.

Magyarországi Görögök Kulturális Egyesülete
Csongrád Megyei Helyi Csoport
SZEGED
2020

A mű eredeti címe: ΑΙΟΛΙΚΗ ΓΗ

A magyar nyelvű fordítás a jogutódok hozzájárulásával készült, nonprofit céllal.

Görögből fordította: Haupt Erik

Illusztrálta és a borítótervet készítette: Pócs Judit

Fényképezte: Soltész Vince

Szerkesztés: Purosz Alexandrosz

Nyomdai előkészítés: Jacob Péter

Nyomdai kivitelezés: Innovariant Nyomdaipari Kft.

Támogatók:

Budapest I. kerület Budavári Görög Nemzetiségi Önkormányzat

Budapest Főváros II. kerület Görög Önkormányzat

III. Kerületi Görög Önkormányzat

Belváros-Lipótváros Görög Nemzetiségi Önkormányzat

XV. kerületi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

XVI. Kerületi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

Budapest Főváros XVII. kerületi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

XVIII. kerületi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

XXI. kerületi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

Érdi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

Fővárosi Görög Önkormányzat

Szegedi Görög Nemzetiségi Önkormányzat

Váci Görög Önkormányzat

Kiadó:

Magyarországi Görögök Kulturális Egyesülete – Csongrád Megyei Helyi Csoport

6721 Szeged, Osztróvszky u. 6.

www.szegedigorogok.hu

A kiadásért felel: Purosz Alexandrosz

ISBN 978-615-80715-2-9

ISSN 2063-2762

ELSŐ RÉSZ

A világ

ELSŐ FEJEZET

Kimidenia

ikor kettévált az Égei-tenger vize, s a mélyből párásan, fényesen és derűsen felbukkantak Lesvos hegyei, a hullámok meglepetten pillantották meg az új szigetet, friss barátjukat. Megszokták már, hogy a Krétai-tengerből indulva Anatólia partja-in törjenek meg, s mindaz, amit addig a száraz-földből ismertek, csupán zord hegyek voltak, hatalmas, éles sziklák, sárga kövek. Emez itt azonban, ez az új sziget, valami egészen különös volt – ó, milyen más! Azt mondták hát a hullámok: „Vigyük meg a hírt a legközelebbi földre, Aiolida földjére. Meséljünk neki a szigetről, az új földről, amely összeköti a fényt a szélcsenddel; szelíd alakjáról, amely mintha magában rejténé a hallgatást. Meséljünk neki az Égei-tenger új csodájáról!”

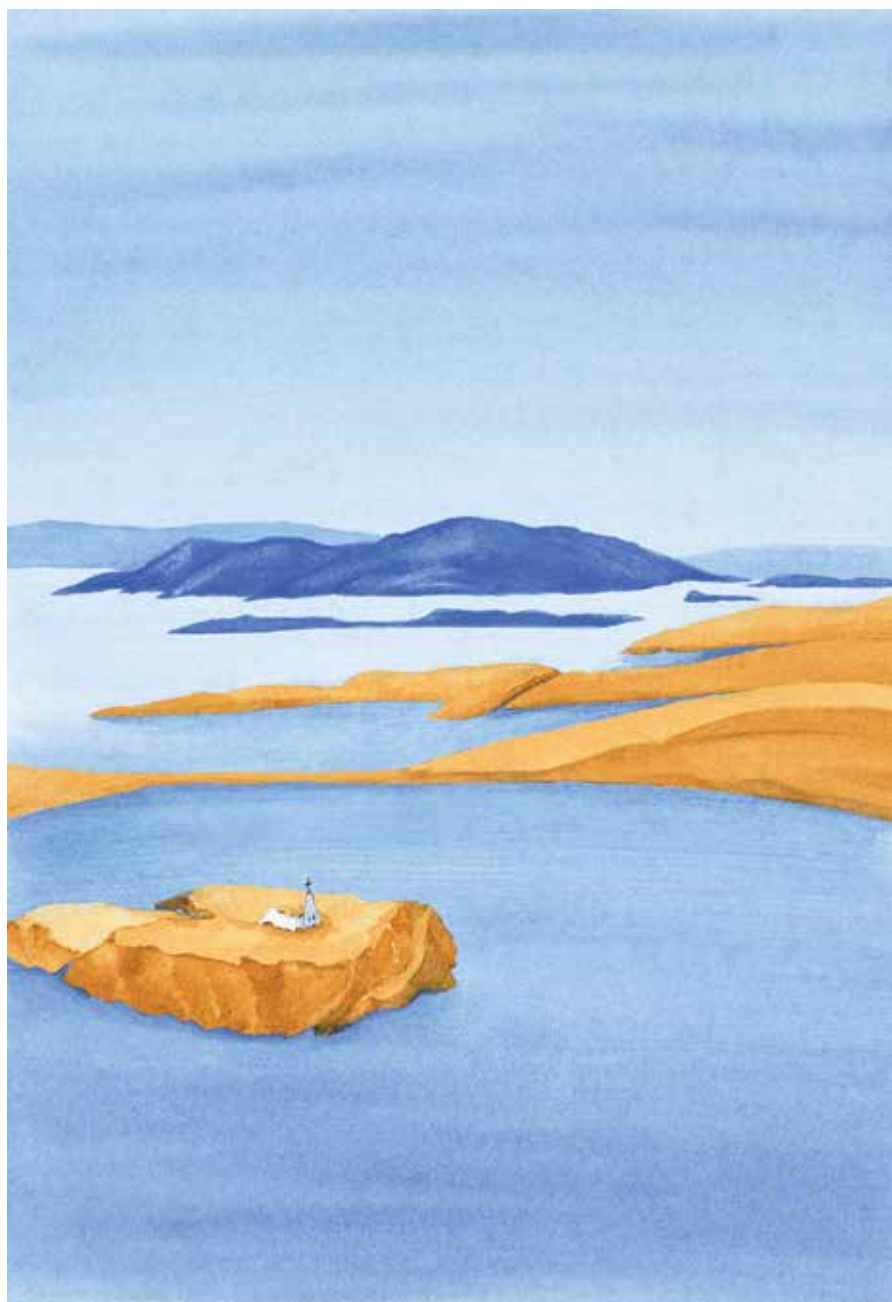
Megérkeztek hát a hullámok és elhozták a tenger üzenetét az aiol partnak. Követték őket más hullámok is, s megint mások – mind a sziget alakjának varázsáról mesélt, a harmónia és a csend játékáról.

Mindezt az első napon még közömbösen hallgatták Anatólia zord hegyei. Meghallgatták a második napon is, de akkor sem érintette meg őket. Mikor azonban már mást sem hallottak, mint a háborgó tenger meséjét a csodáról, akkor félretették közömbösségüket, és kíváncsian a hullámok fölé hajoltak, hogy ők is láthassák az Égei-tenger új szigetét. Rögvest megirigyelték a harmóniát és azt mondták:

„Teremtsük meg mi is a nyugalom, a szélcsend otthonát itt Aiolida földjén, amely olyan lesz, mint ez a sziget!”

Kettéváltak akkor a hegyek a tengerparton, és visszahúzódtak, hogy helyet adjanak az azúrkék szélcsend új földjének.

Kimideniának nevezik ezeket az anatóliai hegyeket.

Elődeim keményen dolgoztak a Kimidenia alatti síkság földjein. Mikor megszülettem, a vidék nagy része családom birtoka volt. Telente a városban laktunk, de mihelyst elolvadt a hó a Kimidenia lejtőin, és a föld újra kiszökdült, édesanyánk magával vitt minket, vagyis testvéreimet; Anthippit, Agapit, Artemist, Lenát és engem, hogy a nyári hónapok során kint a birtokon éljünk, nagyapánk és nagyanyánk mellett.

A tenger messze esett onnan, ami miatt kezdetben nagyon bánatos voltam, hiszen én a tenger mellett születtem. A szárazföld nyugalmaiban gyakran gondoltam a hullámokra, a kagylóhéjakra, a medúzákra, a nedves moszat illatára, a vándorló vitorlákra, de mindezekről a vágyaimról nem tudtam beszélni, mert még kicsiny gyermek voltam. Egy nap azonban édesanyám a földön hasalva talált engem. Mikor rémülten odalépett, hogy felemeljen, megpillantotta könnyben ázó arcomat. Meglepődve kérdezte, hogy vajon mi a bajom, de én nem tudtam felelni. Az édesanyák azonban a legmélyebb érzésű teremtesek a világon, ezért az enyém, mikor megértette, mi történt, fogott és magával vitt, fel Kimidenia magaslataira, ahonnan láthattam a tengert. Míg én elbűvölten ittam szememmel a távoli víz csodáját, ő nem szólt egy szót sem, hogy úgy érezhessem, csak ketten vagyunk ott – a tenger és én. Sok idő telt el, mignem elfáradtak a szemeim, és a környező vidék felé fordultam. Akkor úgy tűnt számomra, hogy a fák árbócokká váltak, a levelek vitorlákká, a szél hullámokká dagasztotta a földet, a kis tücsök és madarak halakként úszkáltak a vízben, s én velük utaztam képzeletemben.

Mikor magamhoz tértem, anyám szemében várakozást láttam.

- Szép volt, kisfiam? – kérdezte szelíd mosollyal.

- Ó, mama, a tenger mindig gyönyörű!

Egy ilyen nyári napon, visszatérőben a „kimideniai tengeri utazásunkról”, megálltunk anyámmal egy folyócska partjánál. Medre telve volt tiszta homokkal, de csak kevés víz csordogált benne.

- Hogyhogy most van benne víz, hiszen nyáron a Kimidenián mindig szárazság van? – kérdeztem anyámat.

- Gyere, nézd csak! – felelte. Ő egész gyermekkorát a Kimidenián töltötte, így jól ismerte ezt a helyet.

Követtük a folyót, mélyen be a síkságra, és egy zugban hamarosan meg is találtuk a forrást, amelyből a víz előbugyogott. Hűvösen üde volt ott a levegő, de bokrokat és platánfákat furcsa módon egyet sem láttam.

– Ízleld meg a vizet! – mondta anyám. – Nagyon frissítő!

Tenyeremmel vizet mertem ajkaimhoz, de rögtön vissza is engedtem.

– Hiszen ez tengervíz! – mondtam meglepetten.

Anyám jókedvűen felnevetett. Átölelt, és azt mondta:

– Látod? A tenger mindenütt ott van!

Mikor hazafelé indultunk, immár komoly hangon elmagyarázta nekem, hogy régebben a Kimidenia alatti földek terméketlenek voltak, mert mélyen bennük ott élt még a tenger. Egyszerű elődeim nemzedékeinek szorgalmas munkájára volt szükség, hogy visszahúzódjon a víz, hogy megeredhessenek a fák és szőlőtőkék.

Nagyapám, édesanyám apja idejében a föld már bőven termő volt, így megalapíthatta a majorságát. Édesanyám mesélte el nekem, hogyan építették az első házat, mikor ültette nagyanyám a platánfát az udvarra, mikor telepítették a szőlőt. A majorba egy nagy, faragott fakapun lehetett belépni. A középső udvar körül, egymás közelében álltak az épületek. Alul voltak a raktárak és az istállók, a felső emeleten a nagyapám és nagyanyám otthona. Oldalt a vendégház és az asszonyok, béresek szállása, akik a birtokon dolgoztak egész évben. Az udvarról egy falépcső vezetett fel nagyapám szobájához, ott kezdődött a faerkély, amely körbevette az épületet. Az ablakok mind az udvarra néztek, csupán a nagyapám szobájának volt egy vasrácsos ablaka, amely a nagykapun túli világra nyílt. A majorság kolostorra vagy erődre hasonlított, sar-muzaki erős kőből megépítve, hogy elrettentse a rablókat. Nem volt azonban semmi benne a kolostorok aszketikus szigorúságából, sem az erődök vadságából. Falai égszínkékre voltak festve.

Egy oldalszobában őrizték értékes tárgyakként a fegyvereket, mindenféle mordályokat, puskákat és kardokat, annyit, hogy szükség esetén, ha rablók támadtak volna meg minket, fel lehetett volna fegyverezni minden bérest.

Ezt a helyiséget „sárga szobának” neveztük, mert élénksárgára volt kifestve. A mi gyerekszobánk a fegyverraktár mellett volt, és ez a szomszédság erősen foglalkoztatott minket. Mivel a „sárga szoba” mindig zárva volt, csakis nagyapám nyithatta fel, képzeletünkben óriási jelentőségűvé változott, titokzatos lények rejtekhelyévé.

Éjszakánként, mikor kint minden elcsendesedett, mikor a sakálok sem üvöltöttek már, csupán a levelek halk susogását lehetett hallani, úgy véltük, hogy minden apró külső nesz a szomszéd szobából jön. Ilyenkor felébresztettük egymást.

– Hallottad? – kérdezte a kis Artemis, és oldalba bökött.

Felriadtam:

– Mi történt?

– Hallgasd csak! Valami történik a sárga szobában!

Erősen hegyeztem a fülemet, hallgatóztam. A pihenő föld ilyenkor termékenyíti meg a magokat, és ennek halk hangját csak egy gyermek képes meghallani. A fák gyökerei nedvesség után kutatva mocorognak a földben, kergükben áramlanak a nedvek az ágak és levelek felé; a világtalan férgek vívják magányos harcukat; egy őz jár a közelben, egy másik nem éri el az erdőt vad üldözője elől, és szívszaggató hangja messzire hallatszik. Később újra nyugalom lesz, és megérkezik a nagy csönd.

– Hallgasd csak! – mondja ismét Artemis.

– Csak egy sakál volt. De már elment. – mondom én.

– Nem, nem sakál! Tessék! Most! Ott bent! Hallgasd!

Fülelek, ahogy csak bírok, tágra nyitom szemeimet. Szívem izgatottan ver, szeretném én is hallani, amit Artemis hall.

– Ó! – mondom reményvesztetten. – Nem hallok semmit. Csak a leveleket.

– Te buta! Leveleket! Milyen leveleket? – hallom a hangját a sötétben, és tudom, hogy szememben lenézés csillog. – Ilyen kicsi vagy?

Én hat éves voltam, ő nyolc múlt. Ez nem annyira zavart, attól azonban sírni tudtam volna, hogy Artemis lány volt, és egy lány nem tudhat többet egy fiúnál. Mégis ez történt – hiába, a világ telve van igazságtalansággal...

– Beszélj össze-vissza! – feleltem végül dühösen. – A fák leveleit hallod, és azt gondolod, a sárga szobából jön! Hm!

– Te szerencsétlen! Én beszélek össze-vissza? – tiltakozott Artemis. – Nem emlékszel, hogy pár napja te hallottad a kardokat a sárga szobában járkalni és a pisztolyokkal beszélgetni? Még hogy én beszélek össze-vissza!

Artemisnek igaza volt. Pár napja, éjfél után erős szél fújt, remegett belé az egész majorság. Fentről a Kimideniáról hallatszott a fák nyögése, ahogy a széllel birkóztak. Még a sakálok sem mertek előbújni vackaikból azon az éjszakán, és az őzek is elrejtőztek. Akkor meghallottuk azt a titokzatos zörejt a sárga szobából és egyetértettünk Artemisszel, hogy nyilván a kardok beszélgettek. Most miért ne hinném el ismét?

– Te mindig csak alszol! – mondta Artemis, zavaromat érezve. – Én viszont ébren vagyok és jól hallok mindent.

– Jó, jó! Persze, te mindent tudsz! – feleltem neki. – Te mindent jobban tudsz! Maradj csak akkor ébren a sötétben...

Megfordultam a kiságyamban, és beburkolóztam a takarómba. De ugyanabban a pillanatban egy tiszta hang, egy halk tik-tik hallatszott a sárga szoba felől.

– Most hallottad végre? – kérdezte a sötétben, remegő hangon suttogva Artemis. – Hallottad?

– Igen, hallottam! – mormogtam én is zavartan – Mi lehet vajon?

– A kardok felébredtek... – mondta Artemis.

Akkor már Anthippi is felébredt. Ő a legidősebb közülünk, tizenkét éves, szinte második anyánk. Mindig elmondtuk neki a titkainkat.

– Mi bajotok van? – kérdezi halkan.

– Anthippi, hallgasd csak...! – mondja Artemis, olyan hangon, mintha segítséget kérne. – A kardok... Felébredtek a sárga szobában!

Anthippi hallgatózik kicsit, aztán nyugodtan annyit mond:

– Ezek csak egerek. Hagyjátok abba! Aludjatok!

A másik oldalára fordul, hogy ő is aludjon, mintha semmi sem történt volna. Felhúszom a takarót a fejem búbjáig, de a szemeim nem csukódnak le. Az erdő, a föld, az őzek hangjai egybeolvadnak, különös zenévé válnak,

amely mesékről, álmokról szól, gyermekek kalandos utazásairól, akik aranyhalakon száguldanak, hogy megtalálják az ezüsthajú, fehér ruhás Csipkerózsikát, és megvívjanak a nagy sárkánnyal, ami ajtaját őrzi. A kardok és pisztolyok a sárga szobában már nem bősz teremtmények, hanem ők is aranyhalakon akarnak utazni, meg akarnak szabadulni fogságukból. Halak kinyitják az ajtót, kinyújtják kezeiket, és tudják, ha nem akad számukra aranyhal, majd jön egy kis delfin, hogy felvegye őket a hátára. Mikor az aranyhalak útnak indulnak a levegőben úszva, mögöttük hallatszik a kardok könyörgése: „Várjatok meg minket! Mi is a Csipkerózsikához akarunk menni!”

„Gyertek csak!” – szól akkor barátságosan hátra a kisfiú. – „Megvárunk benneteket.”

.....

Másnap reggel Anthippi megkérdez engem:

– Kiket vártál az éjjel?

– Én? Hogy én vártam valakiket?

– Igen, valakiknek kiabáltál álmodban, hogy jöjjenek ők is.

Nem emlékszem már semmire, és annyit mondok kurtán, hogy csupán álom lehetett.

MÁSODIK FEJEZET

Egy árvíz és a Lazos-Efendi nevű rabló látogatása

Nagyapa szálas termetű férfi volt, hetven éve dacára makkegészséges és nemes szívű. A Kimidenián töltötte el egész életét, amely igazán kemény volt, míg fel nem építette az egész majorságot. Ezeknek a nehéz éveknél a nyomát csupán arcán viselte, mély ráncok formájában. Kék szemeiben gyermeki ártatlanság tükröződött, ha pedig mosolygott, ajkain a világ jósága ragyogott. Egy tapasztalt tisztartóra bízta a majorság irányítását, így ő egész nap drága posztóruháját viselhette, amely a helyi, hagyományos aivali viselet volt. Roppant ügyelt az öltözködésére, nem emlékszem, hogy bármikor is rendezetlen ruhában láttam volna a nyarak során, mikor a birtokon laktunk. Nem tudott sem írni, sem olvasni, ezért a számlák ügyeiben hű társa, a nagyanyám segítette. Úgy tűnik, hogy minden nagyanya érzékeny teremtmény, de az enyém volt a legkedvesebb és legnyugodtabb a világ összes nagyanyja közül. Nagyapámmal együtt élte meg az élet minden nehézségét és keserűségét, mellette látta felnőni az esztendőök hosszú során a gyermekeket, az unokákat, a fákat, a szőlőtőkéket. Ennek a munkának a nagy része az ő vállát terhelte. Kapcsolatuk nagyapámmal még hajlott öregkorukban is ugyanolyan volt, mint fiatal éveikben.

– A nagyapátoknak köszönhetjük mindezt – mondogatta nagyanyám, és körbemutatott, mozdulatával átkarolva a földeket, a fákat és minket.

Ha nagyapám belépett a házba, elsőként a nagyanyám állt fel, hogy fogadja őt. Nem pusztán azért, hogy minket is megtanítsa nagyapa tisztelétére, hanem mert ő is az adósának érezte magát.

Akkor mi, gyerekek, a testvéreim és én is felugrottunk, és odaszaladtunk nagyapánkhoz, hogy megcsókoljuk a kezét, vagy átöleljük a lábait. Ő pedig mosolyogva próbált átvágni közöttünk, mintha hullámozó vízben járna, hogy eljusson nagyanyáimig, aki mögöttünk állva várta őt.

– Ül le, kisasszonykám! – mondta ilyenkor neki, és megsimogatta a hátát, miközben arca annak az embernek az örömétől ragyogott, aki hasznosnak bizonyult az életben, és nem töltötte hiábavalóan földi életét.

Nyári napokon, mikor már alkonyodott, mindig kiültek a majorság kapuja előtti nagy tölgyfa alá. Volt ott egy kicsiny pad, két embernek épp elég. Oda ültek le. Komótosan beszélgettek, hosszú szünetekkel. Tekintüket ritkán fordították a föld felé, inkább a békés felhőket, a fákat, a Kismideniát nézték nagy nyugalomban. Akkor a múltból lassan, tapintatosan, sorra előbukkantak a régi emlékeik is, hogy társaságot adjanak számukra.

Nagyapám így szólt:

– Emlékszel, mikor megérkezett az első gyermekünk? Abban az esztendőben történt, amikor kiáradt a folyó.

– Hogy emlékszem-e, Jannakos? Hát hogyan emlékeznék!

Ismét hallgatnak jó darabig. A fújdogáló szellő mintha hirtelen erős tramon tánává változna, a békésen vonuló fehér felhők hatalmas fekete hegyekként tornyosulnak a síkság fölé, besötétedik, és tombolni kezd a vihar. Esik, esik szakadatlanul. A kis szobában, ahol a ház tűzhelye áll, egy fiatalasszony küszködik zihálva, hogy világra hozza gyermekét. Körülötte három idősebb asszony tüsténkedik, akik a birtokon dolgoznak, miközben öles termetű férje az ajtó előtt járkál fel s alá ideges léptekkel. Egyre sűrűbb az éjszaka. Egyre erősebb a vihar.

Ekkor ijedt arccal berohan egy cselédfiú, csuromvizesen a felhőszakadás-tól, űzött tekintettel.

„Kiáradt a folyó!” – kiáltja. – „El fog önteni minket!”

A fiatal férj rohanna, hogy riassza a többi cselédet a fáradságosan művelt földek védelmére, de az utolsó pillanatban megtorpan. Hogyan menjen el most, hogyan is hagyja magára a feleségét, miközben az a fiának ad életet! Az ő fiának!

„Menjetek ti!” – parancsolja végül az embereinek, és eligazítja őket, hogyan küzdjenek meg az árral. – „Én itt maradok!”

A felesége azonban megérti, mi történik. Összeszorítja fogait, hogy leplezze fájdalmait, rettentő erőfeszítéssel úgy tesz, mintha szünetelne vajúdása és férjét hívhatja.

„Jannakos!” – mondja neki. – „Késlekedik, még nem jött el az ideje. Mi történik odakünn?”

„Semmi.” – mondja az ura. – „Csak egy kis eső.”

„Menj inkább te is, Jannakos.” – mondja az asszony halkán, de meggyőzően. – „Ha dolgoz van, menj! Nekem még nem jött el az időm.”

De mivel a férfi tétovázik, végtére kérlelni kezdi:

„Az Isten szerelmére! A földünk! A földünkkel törődj!”

A férfi erre meggondolta magát, kiment, és egész éjjel küzdött minden erejével, az embereivel együtt, hogy árkokat nyitva elvezessék a vizet. Hajnalban, mikor visszatért, az ajtó elé érve feltűnt neki, milyen különös csönd van felesége szobájában. Felrántotta az ajtót. A bent lévő asszonyok ijedten felkiáltottak, majd mind félénken lesütötték a szemüket, várva, mi következik. A fiatal anya nem mozdult az ágyában, csak fájó tekintettel nézte férjét. Majd elgyötört arcát a mellette szendergő, bebugyolált kisgyermek felé fordította.

„Bocsáss meg nekem...” – suttogta kérlelően. – „Kislány...”

Férje akkor odaugrik hozzá, fiatal asszonya fölé hajol s megsimítja arcát. Szemöldöke remeg a felindultságtól.

„Láthatom?” – kérdi, mintha engedélyre várna.

Felesége kitakarja az újszülött gyermeket. A férfi a kis teremtményhez lép, nézi pár pillanatig, majd hirtelen kihúzza magát.

„Vágassátok le a fehér borjút!” – kiáltja az asszonyoknak. – „Adjatok bősséggel enni-inni minden napszámosnak, minden béresnek, minden vándornak, aki erre jár! Mondjátok meg nekik, hogy világra jött a leányom!”

Miközben felesége sírdogálva az ura kezét keresi, hogy a jósága miatt érzett hálatól eltelve, megcsókolja azt, ő maga a gyermeket – anyámat – kezdi dédelgetni. Óvatosan betakargatja, éppen úgy, ahogy utána egész életében is óvni fogja.

„...és a föld?” – kérdezi az asszony két sóhajtás között.

„Minden el lett rendezve! Ne aggodalmaskodj!” – feleli a férfi.

.....

– Látod, kisasszonykám, látod, hogy elmúlt az élet? – kérdezi halkán nagyapám, felbukkanva az emlékek mélységéből, miközben gyengéden megérinti nagyanyám kézfejét.

– Igen, Jannakos, jó életem volt melletted. – suttogja nagyanyám. – Te voltál életemnek öröme...

– Ugyan, hadd el... – mosolyog boldogan nagyapám. – Inkább te segítettél engemet. Én vagyok adósod tenéked.

Kis idő múlva így folytatta:

– Milyen jó az Isten, hogy kezdetben leányokat adott nekünk! Így nem voltál egyedül, segítség nélkül ebben a pusztaságban.

Eltűnődött:

– Mi is történt abban az esztendőben, mikor a második leányunk, Urania született? – kérdezte, miközben megpróbált visszaemlékezni, hogy a majorság történetének mely eseménye kötődött ehhez a gyermekhez, mivel számára csak annak az időszámításnak volt értelme, ami a birtok történetét követte.

– Valóban nem emlékszel? – kérdezi hitetlenkedve nagyanyám. – Abban az évben égtek meg a fák. Akkor jött hozzánk a Lazos.

– Ó, igen. Igen! Akkor jött hozzánk a Lazos! Hogy is felejtettem el?

Majd, mintha valami az eszébe jutott volna:

– Mondd csak, nagyon megijedtél akkor? – kérdezi mosolyogva.

– Erre sem emlékszel? Csak később tudtam meg, mi is történt valójában. – mondja nagyanyám. – Egyébiránt, soha nem féltettem magamat. Csak téged...

Lazos egy félelmetes török rablóvezér volt, akit azokban a régi időkben rettegett az egész vidék Pergamostól, vagy talán egész Kirkagactól le az Adamittinos-öbölíig. Híre szerint hihetetlenül kemény és vérszomjas ember volt, aki nem kímélte a saját fajtáját sem, de még kevésbé a keresztényeket. Gyaurnak, pogánynak nevezte mindenki, mert hisz ilyen szörnyeteg lelkében nem lakozhat istenhit.

Akkor tehát, egy délben, mikor a bérese a fák alatt pihentek, velük nagyapa is – fiatal legény még – látják, hogy egy, a közeli hegyekben élő pástor szalad lélekszakadva feléjük, azt kiabálva:

„Hol van Jannakos-Bibelas? Hol van Jannakos-Bibelas?”

Odaintik a pástort, akkor látják, hogy az sárga a félelemtől, és dől róla a verejték.

„Uraság!” – mondja nagyapának. – „Uraság! A Lazos...!”

„Beszélj, ember! Mi történt?” – kérdezi nagyapám nyugodt hangon, mert nem akar emberei előtt izgatottnak látszani a váratlan hír hallatán.

A pásztor akkor sietve elbeszéli, hogy fent a Kimidenián a nyájára ügylet, mikor hirtelen úgy tizenöt nagyszakállú, vad tekintetű ember termett előtte. Mellükön keresztben töltényhevederek, kezükben puska. Miután alaposan kivallatták a pásztort, hogy hány ember él a Bibelas-birtokon, van-e fegyverük, hány állata van, jártak-e arrafelé a kormányzó lovaskatonái mostanság és egyebek, az egyik rabló, aki a vezérüknek tűnt, azt mondta neki:

„Fogd ezt, és vidd el Jannakos-Bibelasnak! Mondd meg neki, hogy a Lazos küldi, és hogy a Lazos az ő házában fogja eltölteni az éjszakát! Készítsen elő ötszáz lírát! Küldje fel ide egy emberét, hogy levezessen minket! Itt várunk.”

Majd odaadta a pásztornak üzenetét, amely nagyapának szánt félelmetes figyelmeztetés volt: egy piros kendőbe csomózott puskagolyó, amibe előtte erősen beleharapott.

Ezeketmondotta el a pásztor.

Leírhatatlan zűrzavar támadt a béresek között a hír hallatán. Némelyek azon nyomban el akartak menekülni, hogy elrejtőzzenek valahol a tenger mellett, mások fel akartak fegyverkezni, hogy ellenálljanak a rablónak és bandájának, de előbb még hírvivőt küldtek volna Dikelibe segítségért. Mindenki mondogatta a magáét.

„Nők is vannak a birtokon. Mi lesz velük?” – ötlött eszébe valamelyiknek.

„A gazda felesége is! Az ő állapotában! Mi lesz vele?” – kiáltott fel egy másik, akinek eszébe ötlött, hogy az asszony előző nap adott életet második leánykájának, Uraniának, és még igen gyenge állapotban volt.

Akkor nagyapa, aki odáig hallgatott, hogy legyen ideje végiggondolni a helyzetet, és eldönteni, mi lenne a helyes cselekvés, miként kerülje el, hogy gyávának tűnjön az emberei előtt, felemelte tekintetét, egyenként jól a béresek szemébe nézett, és a pásztorhoz fordulva határozott hangon így szól:

„Visszamegy egy emberemmel. Megmondod a Lazosnak, hogy Jannakos-Bibelas birtokán minden vándor élelemre és szállásra lel. Tehát ha úgy

akarja, jöjjön. Ami az ötszáz lírát illeti, nincs nekem annyim. Csak százat tudok neki küldeni. Azt elküldöm az emberemmel. De több nincs.

Így is történt. A pásztor elment a birtok kulcsárával. Lassan bealkonyodott. A béresek, az asszonyok visszatértek munkájukból. Nagyapa szigorúan elrendelte, hogy a hír nem juthat asszonya, a fiatal anya fülébe. Az emberek csoportokba verődve az udvaron fojtott hangon beszélgettek, egymás között vitatkoztak izgatottan a gazda parancsáról, hogy ne álljanak ellent. Egyesek azt mondták, nem jól tette. Mások úgy vélték, asszonya miatt döntött úgy, ahogy.

Az asszonyok, de leginkább a fiatal leányok kihallgatva ezeket a beszélgetéseket, ide-oda szaladtak, egyik csoporttól a másikig. Orcájuk égett, szemük villámlott a felindultságtól, a közelgő események – és a közelgő vad férfiak – miatt.

„Mi fog történni? Jaj, mi lesz? Nehogy öldöklés legyen! Nehogy elragadjanak minket!”

Időről-időre valamelyik nő a nagykapuhoz szaladt, kinézett rajta, és tenyerét napellenzőként használva a Kimidenia magaslatait kémlelte, míg a többi bent izgatottan várakozott.

„Még semmi?”

„Semmi!”

„Ah!”

Az asszonyok sóhajtoztak, de egyikük sem tudta volna megmondani, hogy az izgalomtól vagy a reménytelen várakozás miatt.

Mígnem az egyik már nem bírván tovább, hangosan zokogni kezdett:

„Ó, elég már ebből! Jöjjenek hát...! Legyen meg, aminek meg kell lennie! Jöjjenek! Legyen vége!”

Beesteledett. Az éj leereszkedett a fákra, az emberekre, akiknek felindult szívére új terhet rakott: a sötétség terhét. Több férfi – megfáradva már – leheveredett, egyik cigarettát pőfékelve a másik után, míg az asszonyok kint ültek és tágra nyílt szemekkel virrasztottak a csillagok alatt, minden idegszálukkal figyelve.

Nagy csönd honolt a környéken. Fent a szigorú és fenséges Kimidenián egy nagy fa megszemjázott. Lassan tapogatózik gyökereivel jobbra is,

balra is, kinyújtja őket, hogy ihasson. A föld férgei felébrednek álmukból. „Mi történt?” – kérdezi az egyik. „Semmi.” – válaszolja a másik. „Csak a fa szomjas.” Megfordulnak, hogy aludjanak, amikor a föld is felébred. „Mi történik itt?” – kérdezi ő is. Mihelyst azonban látja a gyökök reménytelen küzdelmét, megérti és gondoskodóan mosolyog. „Hozok én vizet.” – mondja a fának. Megmozdul a föld és vizet hoz a fának a nehezebb időkre szánt, titkos helyre rejtett tartalékból. A fa iszik, és ugyanabban a pillanatban a föld mozgásától egy szikla elveszti nyugalmát, arrébb gördül kissé.

Ezek történetek ott fent, de a Kimideniát ez nem zavarta meg egy cseppel sem. Egykedvűen hallgatta azt is, ami lent történt, az emberek hajlékaiban.

„Még semmi?” – kérdezték a napszámosok, vörös és homályos szemmel.

„Még semmi!” – válaszolták kint az asszonyok. – „Ó, még mindig semmi!” – ismételték, és hangjuk elárulta, hogy már nem bírják tovább a hiábavaló várakozást.

Hirtelen egy izgatott hang hallatszott:

„Hallgassátok! Hallgassátok csak!”

Tompán, de tisztán különös dobogás hallatszott.

„Nem lovak ezek?”

„De igen! Lovak! Ők azok! Jönnek! Jönnek már!”

Mindenki felpattant és kitódult az udvarra.

Az izgatottság szinte szikrát vetett a majorságban, amely mint egy erőd, arra várt, hogy végre elfoglalják.

Óvatosan tudatták a hírt a gazdával is, aki felesége mellett volt.

„Mi történt?” – kérdezte a fiatalasszony.

A férfi barátságosan rámosolygott:

„A fehér tehenünknek borja születik.”

Azzal kiment. Arckifejezése rögvest megváltozott, keménnyé és hajthatatlanná vált. Megparancsolta két emberének, hogy gyűjtsanak fáklyákat, és várakozzanak a nagykapu mellett. Utána elrendelte a többi béresnek és az asszonyoknak:

„Mindenki menjen be a szállására, és zárkózzon be! Senki ki ne jöjjön, míg én magam el nem rendelem!”

Nem telt el sok idő, és a rablók végre megérkeztek. A nagykapu előtt le szálltak lovaikról, és Lazos öt társával egyetemben odalépett a fáklyát tartó emberekhez. A többi rabló kint maradt őrködni.

„Hol a gazdátok?” – kérdezte bösz hangon.

Az emberek remegve felelték neki, hogy a gazda bent várja őt, és botladozva mutatták előtte az utat a falépcső felé. Az asszonyok és a béresek a vasrácsos ablakok mögé rejtőzve a fáklyák fényében egy magas, napbarnított, szőke bajszos fiatal férfit láttak elől haladni. Vörös kendőt csavart a fejére, a mellén töltényhevederek voltak keresztbe vetve, övébe pisztoly és egy ezüstmarkolatú kés volt dugva, vállán karabélyá lógott. Merészen lépdelt legényei élén.

Nagyapa a lépcső tetején várta:

„Isten hozott a házamban, Lazos-Efendi!”

„Te vagy az a Jannakos-Bibelas? Adjon Isten!” – felelte a rabló.

A nagyapa bevezette Lazost a nagyszobába, ahol egy kis kerek asztalkára már oda volt készítve enni- és innivaló.

Először a rablóvezér ült le a fal mellett húzóódó kerevetre, utána legényei tőle jobbra-balra. Lazos kutató tekintettel körbenézett, majd szemét nagyapára szegezte.

„Hol vannak az embereid?” – kérdezte.

„Mindenki a szállásán pihen.”

„A fegyvereitek hol vannak?”

„Itt bent nincsenek fegyverek.” – mondta békés hangon nagyapa, megkerülve az egyenes választ.

Lazos egy pillantást vetett a csupasz falakra, majd megparancsolta az embereinek:

„Motozzátok meg!”

Megmotozták. Nem találtak nagyapánál semmit, teljesen fegyvertelen volt.

„Rendben!” – mondta Lazos, majd ezt kérdezte:

„Hallottál már felőlem, te gazda?”

„Hallottam. Az egész vidék hallott rólad.”

„Nos, akkor tudod, hogy ha én mondok valamit, azt csak egyszer mondom el, nem többször. Megüzentem neked, hogy ötszáz lírát akarok tőled. Miért nem küldted el?”

Tekintete hirtelen megkeményedett, és szúrós szemmel nézte nagyapát. Döbbenetes volt, hogy abban a fiatal arcban ilyen szemek lakozhatnak.

„Az én szavam is egyenes szó.” – felelte nagyapa nyugodtan. – „De nincs annyi pénzem, amennyit kívántál. A földem nem jó föld, amit küldtem neked, az mind izzadságos munkával előteremtett pénz. Ennyim volt.”

Lazos villámló szemekkel azt mondta:

„Majd meglátjuk!” – és gúnyos mosoly jelent meg ajkain. – „De tudd meg, Jannakos-Bibelas, velem még nem sokan beszéltek így!”

„Tedd, amit helyesnek vélsz.” – mondta nagyapám fagyos nyugalommal. – „Van elég emberem ahhoz, hogy bezárhattam volna a kaput, hogy kívül tartsalak. De nem tettem, mert...”

El akarta mondani felesége állapotát, de elszégyellte magát.

„Miért?” – kérdezte a rabló.

„Csak! Így döntöttem.”

Majd hozzátette nyugodt hangon:

„A házam mellett nem mehet úgy ember, hogy kenyeret kér, és én nem adok neki. Együnk hát!”

Felállt, hogy ő maga szolgálja ki vendégeit, ahogy illik.

„Isten hozott benneteket!” – mondta ismét, elsőként téve egy falat kenyeret a szájába.

Az asztalon sült bárány, tojások, sajt, bor és méz volt. Nagyapa csak pár falatot evett, pár kortyot ivott. A vendégeket kínálta inkább. Azok pedig, amilyen éhesek voltak, hamar megfélemedtek róla, hogy egyáltalán ott van. Ettek-ittak, mint a sárkányok, beszélgettek, nevettek, hangozkodtak. Egyikük azonban, ismét észrevette nagyapát, és azt mondta neki hencegve:

„Ha tudnád, mi vár rád, cimbora!”

Társai hahotáztak.

„Ha ismernéd Lazos-Efendit!”

Telt az idő és nyilvánvaló volt, hogy a rablók már lerészegedtek. Akkor a szőke legény, Lazos-Efendi egy hosszú balladát kezdett énekelni:

„Messziről, Ázsia mélyéről, a kopár hegyek lejtőiről éhes farkasfalka ereszkedik alá.

A síkságon a tenger felé vándorolnak, egyik földet a másik után pusztítják, rabolják, éhségük mégsem csillapodhat.

A fák, a vadak mind azt mondják nekik: menjetek lejjebb, menjetek tovább, fussatok le a tengerhez!

S a farkasok folytatják hosszú útjukat.

Átvágnak a sós sivatagon, ahol egy teremtetett lelket sem találnak, csak egy eltévedt madarat.

Kérdik a madarat: Hol a tenger? – Menjetek lejjebb! Menjetek tovább! Fussatok le a tengerhez! – feleli a madár riadtan s szárnyra kél.

A tenger! Mi lehet ez vajon? Mi a tenger, ahová mindenki igyekszik, a vadak, madarak, kopár hegyek éhező lakói?

Maguk mögött hagyták már a farkasok a sós sivatagot és egy nagy erdőbe érkeznek. Ott egy fatörzsbe bújó öreg, haldokló szarvasra lelnek.

Azt mondják neki a farkasok: Te, aki annyit futottál életedben, mesélj most nekiünk a tengerről! Messze van még?

A szarvas, aki számtalan évet élt meg az erdőben, aki láthatta társait, a többi szarvast születni és halni a nagy fák alatt, az öreg szarvas azt felelte nekik: Sohasem látjátok meg a tengert! Sohasem fogjátok meglátni!

Akkor a farkasok vad ordítással a földre vetik magukat, és keservesen zokogni kezdenek kegyetlen sorsuk miatt, sírnak kegyetlen magányuk miatt. Rínak, mert megértik, hogy sohasem fognak elérni a tengerhez, hisz a tenger nem övék, a tenger nem a farkasoké.”

Furcsa, fájdalmas dal volt a farkasoknak ez a balladája, az idegen föld, a magány dala, telve bánattal, telve kielégítetlen szenvedéllyel. Keserű lepel ereszkedett a rablók szemére, ahogy a dal körbevette őket, szívük hevesen dobogott, épp hogy majd meg nem szakadt, s a bánat odaült közéjük. Arcukról eltűntek a vad vonások, eres kezeik lehanyatlottak, lelassúdtak, emberséges lelkűvé váltak.

Ebben a pillanatban, valahonnan a házból, makacs, panaszos hang hallatszott. Egy csecsemő sírt átható, de halk, igen halk hangon. A farkasok története után, a töltényhevederek és fegyverek között, a mosdatlan férfiak illata fölött valószínűtlennek tűnt ez az esdeklő hang, az élet hangja.

Elsőként a szőke legény, Lazos-Efendi hallotta meg. Forgatta szemeit, mintha meg akarna bizonyosodni, hogy jól hallja-e, aztán a társaira nézett, mintha tőlük várna magyarázatot, majd nagyapához fordult.

„Mi ez?” – kérdezte meglepődötten.

Nagyapa egyenest a szeme közé nézett:

„Tegnap született. A leányom. Az anyja még igen gyenge.”

A gyermek éles, panaszos sírása áthatolt a falakon, egyre erősebb, egyre kérlelőbb lett. Egy pillanatra halálos csönd ereszkedett a rablók közé. Míg nem Lazos egyszerre csak felugrott, nagyapához ugrott, és megragadva kabátja gallérját, megrázta őt.

„Miért nem mondtad ezt nekem, cimbora? Miért nem mondtad?” – ordította.

Majd mintha rossz hírt kapott volna, lábával a padlón dobogott, kezeivel a mellét verte. A töltények zajosan egymáshoz verődtek hevederükben.

„Miért nem mondtad ezt, cimbora?” – ismételte egyre, mintha valami szörnyű, embertelen tette kényszerítették volna.

Sokáig tartott, míg megnyugodott. Lehanyatlott a kerevetre, és hallgatásba burkolózott. Legényei némán álltak, nehogy megzavarják.

Végül felállt. Ismét nyugodt volt, szikár arcáról leolvasható volt döntése.

„Hívass ide egy cselédet!” – parancsolta nagyapámnak.

Bejött az asszony, aki a fiatal anyánál segédkezett.

Lazos széles övéből fekete erszényt vett ki, benne a száz lírával, amit nagyapa küldött neki.

„Add oda az asszonyodnak!” – mondta a cselédnek, és a kezébe nyomta az erszényt. – „Mondd meg neki, hogy Lazos küldi a lánya hozományának.”

Majd megfordult, és kiment, a többi rabló pedig követte. A Fiastyúk fent az égen nyugat felől látszódott. Nagyon hűvös volt már.

A nagykapuhoz érve, ahol a lovak várakoztak, a rablók megálltak.

„*Allahaismarladik*, Jannakos-Bibelas!” – mondta a rablóvezér.

„*Güle güle*, Lazos-Efendi!”

Lazos felpattant a lovára, ahogy a többi rabló is, majd eltűntek az éjszakában.

.....

Efféle dolgokat idézett fel és emlegetett nagyapám és nagyanyám az esti órákon, félrehúzódva, ott a kis padon, a tölgyfa alatt.

– Milyen messze van már mindez... – tűnődött nagyanyám.

– Látod, hogy elszaladtak az esztendő, kisasszonykám... – felelte nagyapám.

Mikor előtűntek a csillagok és a madarak elhallgattak, az éjszaka pedig leereszkedett, hogy betakarjon mindent, elsőként nagyanyám állt fel.

– Bemegyünk, Jannakos?

– Menjünk, kisasszonykám...

Mivel már gyöngék voltak a lábai, nagyanyám az ura karjára támaszkodott, úgy lépegettek lassan a ház felé. A nagykapunál megálltak, keresztet vetettek, majd nagyapám felrakta a súlyos vaspántot a kapura. Két dolog volt Kimidenia alatt leélt életük során, ami sohasem változott: esténként a tölgyfa alatti padra nem ülhetett le senki nagyapámon és nagyanyámon kívül, s a nagykaput nem nyithatta ki reggel, nem zárhatta be más este, csak az én nagyapám. Hiszen nagyapám imádkozott mindnyájunkért, az emberekért, a fákért, a nyájért és az állatokért, a nap kezdetén csakúgy, mint a nap végén.

Így tanultam meg én is szeretni ezt a földet, a béke otthonát.

HARMADIK FEJEZET

Az éhes sakálok

oltak olyan esték, amikor semmi nesz nem hallatszott a Kimidenia felől, amikor semmi sem történt. Ezeket hívtuk „holt éjjeleknek”. Hangtalan hullámokban ereszkedett alá a felhőkből és a hegyekből a hűvös pára, cseppként megülve a leveleken. A cseppek hosszú útja háborítatlan volt a tiszta levegőégben, nem találkozott semmi rosszal, csupán a csillagok voltak kalauzaik és társaik. Pedig nem is volt szükségük sem útmutatásra, sem útitársra, hiszen mikor ott fent, a magasban megszülettek, a föld volt számukra a már eleve elrendelt, bűvös cél. Jól tudták, hogy végül ott fog sorsuk beteljesedni, így hagyták, hogy a föld magához húzza őket, engedve a végzetes vonzásnak.

Mi, gyerekek – vagyis a nővéreim és én – a nagyszülők szobájában gyűltünk össze, és ettől a nagy csöndtől és nyugalomtól kissé aggódva, kihajoltunk az ablakon, hogy talán meghallunk végre valami neszt.

De semmi. Egy hang sem hallatszott. Az éjszaka varázsa azonban, ez a mély és ismeretlen világ, életre kelt szívünkben.

– Nagyapa, mi történik kint? – kérdeztük.

– Hogyhogy mi történik? Semmi!

– Semmi? De hát, hallgasd csak...!

Nagyapa hallgatózott kicsit, aztán megismételte:

– Nem hallok semmit. Mondtam nektek!

Majd nagyanához fordult:

– Te hallasz bármit is?

Ő azonban nő volt, sőt nagyanya, így jól tudta, mit kell válaszolni.

– Igen, hallok. – mondta lágyan, és áldó tekintettel nézett ránk.

– Mit hallasz? Mi az? – kérdeztük izgatottan.

– Felébredt az Éjszaka, gyermekeim. – mondta szelíden, de meggyőző hangon.

Ó! Felébredt az Éjszaka...!

– De mi lett a sakálokkal? Mi lelte a rókákat? Miért nem ugatnak?

– Hát nem tudjátok? A Nagy Óriás minden őzet magával ragadott a barlangjába, megette őket, és most alszik.

– Á, hát ezért...!

A Nagy Óriás volt nagyanyánk kedvenc teremtménye. Az emberevő, félelmetes mesehős az ő elbeszéléseiben lassan-lassan az erdő jóindulatú urává változott. A Nagy Óriás simította le a gyermekek szemét, hogy elaludjanak, és ő büntette meg a gyermekeket oly könnyű virgáccsal, ami simogatásnak is beillett, ha azok nem fogadtak szót édesanyjuknak, vagy elfelejtkeztek az esti imáról. A Nagy Óriás mutatta meg a helyes utat az eltévedt vándoroknak a síkságon, ő látta vendégül terített asztalánál a sakálokat, ha azok már üvöltöttek az éhségtől. Mi pedig, mindezeket hallgatva, már olyannak képzeltük a Nagy Óriást, mint a Jóistent, aki meg van festve a templomok kupoláiban. Úgy képzeltük, hogy nagy fehér szakálla van, fején arany koronát visel, és díszes ruhában, szóltalanul halad az erdőben, nagy lábaival átlépve a fákon. Előtte negyven kisebb óriás megy, mögötte másik negyven, és a súlyos harangok, amik nyakában függtek, messzire hallatszanak az erdőben – bimm-bamm –, hogy mindenki tudja: közeledik a Nagy Óriás...

Így teltek a nyári esték a Kimidenia alatti birtokon. De nem volt mindig minden ilyen nyugodt. Voltak másféle esték is – és ezekből volt több – amikor a Nagy Óriás, ha már belefáradt a sakálok dédelgetésébe, hagyta, hogy azok lerohanjanak a síkságra és ott csillapítsák éhségüket. Tavasszal, amikor még nem értek be a termések, a rohamuk nem volt veszélyes és nem is törődött velük senki a birtokon. Messziről hallottuk vad üvöltésüket, ami kezdetben erőtlennek tűnt, mi, gyermekek azonban félelemmel vegyes izgalommal hallgattuk.

– Vajon lejönnek idáig?

– Csak nem féltek? – kérdezte nagyapánk. – No, jöjjenek csak!

– Jöjjenek csak! – mondtam én is, mint egyetlen fiú a családban, hogy bátorságot mutassak a nővéreimnek. – Mit remegtek?

A kis Artemis, Agapi és Lena valóban reszkettek a félelemtől, de ugyanakkor dühösek is voltak dicsekvésem miatt.

– Te szerencsétlen! – kiabálták elviselhetetlen megvetéssel. – Úgy teszel, mintha te nem félnél! Te, aki még a gyíkoktól is retteg!

– Félek a gyíkoktól? Igen, félek. Na és, mi van abban? A gyíkok beszaladnak a lábunk közé, és síkosak is, mint az angolnák. Természetes, hogy tartunk tőlük... Viszont a sakálok ellen falakra van szükség.

– Á, na persze! Te csak a falak mögött vagy ilyen nagy legény!

A leányok nem tudták befejezni a csipkelődésüket, mert a sakálok üvöltése, ami egyre közelebből hallatszott, beléjük fojtotta a szót, megfagyasztotta a vért az ereikben.

– Jézusmária! Jönnék!

Valóban. A nagy nyugalomban, a nagy csendben egyszer csak megszólalt az éhség hangja. Sem emberi fájdalom hangja, sem halálfélelem hangja nem tűnt vadabbnak, de semmi, amit ismertünk, nem hasonlított ehhez. A fák levelei megborzongtak, és elhallgattak, a párás vízcseppek már nem hullottak le a földre, a fák gyökerei sem mocorogtak a földben, megálltak az útjukon a csillagok, s a földalatti vizek mintha mind megfagytak volna – mert megérkezett a Kimideniára az a kemény és kegyetlen úr, akit úgy hívnak: éhség. Akkor még kicsiny gyermekek voltunk, a jóságos föld adott nekünk terményeket, a fák adtak nekünk gyümölcsöket, így nem tudtuk, mi az éhség. Tiszta szívünk volt útmutatónk, így a világ minden titokzatos dolga barátságos otthonra lelhetett lelkünkben, segítségével sok mindent átértünk és megértünk. A magas falak nyújtotta biztonságban, a nagy fa – azaz nagyapánk – óvó árnyéka alatt még nem hasonlítottunk a felnőttekhez, akik irgalmatlanok és közömbösek tudnak lenni, ha nem ők szenvednek épp valamitől. Így hát a lehető legmélyebben átértünk az éjszaka drámáját.

– Ó, elég már! – tört ki Agapi, aki a legérzékenyebb volt közöttünk. Zokogni kezdett, szívszagatóan. Ezt látva, bennünk is eltörött a mécses.

Artemis, Lena és én is pityeregni kezdtünk, és azt kérdeztük:

– De hát miért éhesek a sakálok?

Nagy zűrzavar támadt: kint a vadállatok üvöltöttek, bent mi sírtunk keservesen. Nagyapa először nevetett a gyermeki szív ezen megnyilvánulásán, anyánk és nagyanyánk azonban siettek, hogy megsimogassák arcunkat, megnyugtassanak minket.

– Jannakos! – mondta szigorúan nagyanyám. – Ne csináld ezt! Hát nem látod...? – kérdezte, és könnyáztatta arcunkra mutatott.

Nagyanyánk igen ritkán beszélt ezen a hangon, ritkán feddte meg nagyapánkat.

Nagyapánk hirtelen elhallgatott, mintha belátta volna tévedését és a nevetést is abbahagyta.

– Ugyan! Ugyan már! Nyugodjatok meg! – kérlelt minket nagyanyánk. – A Jóisten a sakálok számára is talál majd ételmet! Könyörületes az Isten, valamit lelni fog nekik is, meglátjátok! Menjetek szépen aludni!

Nagyon késő volt már, mikor a sakálok végre elhallgattak, és csönd lett. Elmondtuk lefekvés előtti esti imánkat, kértük a Jóistent, mint máskor is, hogy vigyázzon nagyapára, nagymamára, anyánkra, a fákra és minden emberre. Bebújtunk az ágyunkba, de éberek maradtunk. Jött volna ugyan az álom, hogy elnehezítse a szempilláinkat, mi azonban erőnk megfeszítésével távol tartottuk magunktól, míg meg nem bizonyosodtunk, hogy a sakálok már elmentek. Amikor már egészen biztosak voltunk ebben, ismét elsuttogtuk magunkban esti imánkat, amelybe az emberek és a fák mellé ez alkalommal a világ éhes sakáljait is belefoglaltuk.

Eljött azonban a nyár, amikor megértek a gyümölcsök és a szőlőfürtök is félig éretten függtek a tőkéken. Ilyenkor – a tavasszal ellentétben – már sokkal veszedelmesebb volt a sakálok támadása. Ha egy nagy, kiéhezett falca rávetette volna magát a birtokra, akár csak egyetlen éjszaka során, egy szem termés nem sok, de annyi sem maradt volna másnap reggelre.

Ezért az emberek alaposan felkészültek, hogy harcoljanak e gonoszság ellen, hogy ellenálljanak neki. Mindenki, aki a birtokon dolgozott, nők, férfiak egyaránt, be lett osztva három őrségbe. Az első csoport este tízig, a

második éjfélig, a harmadik a hajnali órákig ügyelt, várakozott. Amint észrevették, hogy közelednek a sakálok, mindannyian a birtok határához szaladtak, hangosan kiabálva, bádogedyenyeket, dobokat verve. Sötét éjszakán többen égő fáklyákat tartottak kezükben. A fenevadak ekkor veszettül üvöltözve ugyan, de hátrébb húzódtak, és a szomszédos birtokok felé indultak. Hamarosan azonban onnan is hallatszott az emberek lármázása, akik szintén másfelé akarták zavarni az éhes farkát. Kis idő múlva ismét máshonnan, de egyre távolabbról hangzott fel a sakálok ordítása. Félelmetes hullámmázshoz volt ez hasonlatos, amely ördögien vissza-visszatér, hol itt sújtva le, hol ott, míg végre helyet találhat, hogy megtörjön ereje. Mivel ilyenre nem lelt, újra kezdte támadását, ismét ránk rontott, s az emberek ismét szaladtak, hogy elúzzék. Voltak éjszakák, mikor a félelemnek és az éhségnek ez a küzdelme reggelig is eltartott.

Mikor gyermekként megismertük ezt a félelmetes játékot, nagyon felzaklatott minket. Az egyik este valami furcsa mozgolódás kezdődött az udvaron. Az asszonyok, a férfiak csoportokba verődve csevegtek, nevetgéltek, fáklyákat, dobokat, edényeket készítettek elő. Mi, vagyis a kis Lena, Agapi és én, a szobánkban játszottunk, piciny hajókat fabrikáltunk fenyőfából, ezért nem vettük észre, mi történik kint. Csak Artemis hiányzott közülünk, de ezt senki nem furcsállotta, mert ő volt a legélénkebb gyermek a családban. Korához képest igen kíváncsi volt, ami már szenvedéllyel volt határos. Mintha megérezte volna, hogy korán el fog hagyni minket, meg akarta ismerni a világ minden dolgát, szinte sietett, hogy megelőzze a közelgő órát, amikor már késő lesz minderre. Míg mi megelégedtünk a felnőttek sietős válaszaival, amelyeket kérdéseinkre adtak, Artemis mindig hitetlenkedett, és valami másféle, rejtett igazságot keresett a világot elfedő lepel mögött. Ezért egyre csak tovább kérdezett, tovább faggatózott, erősködött, hogy mondják meg neki végre az igazságot. Nehéz dolguk volt tehát az idősebbeknek, ha oly dolgokról kellett beszélniük, ami még nem volt neki való. Mondták hát, ami csak eszükbe jutott. A világot eltakaró lepel így még átláthatatlanabbá vált, Artemis pedig még gyanakvóbbá és dühösebbé.

– Nem! Ez nem így van! – kiabálta ilyenkor, könnyeivel küszködve.

De igen ritkán sírt. Visszatartotta őt valami korai komolyság, valami büszkeség, ami teljesen szokatlan a gyermekeknél.

Mialatt tehát mi, gyerekek a fa hajócskákkal játszottunk, egyszer csak kivágódott az ajtó, és berontott Artemis. Orcája kipirult az izgatottságtól, nagy fekete szemei szinte villámlottak.

– Hallottátok? Tudjátok már?

Felugrottunk, félrehagyva a játékokat, és egymás szavába vágva tudakoltuk:

– Mi az, Artemis, mi történt?

Mintha csak gyötörni akart volna bennünket, megvető pillantást vetett a játékokra, a hajócskákra.

– Ti itt ilyesmikkel játszotok, közben pedig...

– Jaj, Artemis, mondd már! – kérleltük.

Hirtelen komollyá vált, úgy kérdezte:

– Nem láttátok, hogyan készülődnek a felnőttek kint fáklyákkal, dobokkal?

– Fáklyák? Dobok? Minek? Miért?

– Háború lesz! – mondta Artemis egyenesen a szemünkbe nézve.

„Háború?” Az meg micsoda? Egyikünk sem ismerte, nem tudtuk, miféle teremtmény az, állat-e vagy madár, talán egy fa?

– Ma kezdődik a háború a sakálokkal! Alexis mondta nekem! – folytatta Artemis.

Ugráltunk örömünkben, hogy végre valami újféle dolog történik az életünkben. Csakis valamiféle jó játék lehet ez, ez a „háború”.

– Tényleg? – kérdeztük. – Hogy is mondtad, „háború lesz”? – és ugráltunk örömünkben.

Artemis azonban nem nevetett, nem ugrándozott velünk. Összeszorította ajkait, és mérgesen dobbantott a lábával. Mintha megsejtett volna valamit, mintha előre megérezett volna valamit.

Először Agapi – akkor tíz éves leányka – vette észre nővére komoly arc kifejezését, amely annyira különbözött a mi örömünktől.

– Mi bajod, Artemis? – kérdezte, mert nővére komolysága rögvest kétségeket ébresztett benne.

– Miféle játék ez, Artemis? Mi ez a háború? – kérdezte félénken.

Ó, tényleg. Mi is az?

Egyszerre abbahagytuk az ugrándozást, kiabálást, és szemeinket Artemisre szegeztük.

– Mi az, Artemis? Mi a háború?

De Artemis nem tudta, hisz akkor még nem érthette meg sem ő, sem senki más. A hírt Alexis mondta el neki, aki a legkedvesebb barátunk volt a béresek között, de sietős dolga akadt, és Artemis mást nem tudott megkérdezni. Ezért inkább velünk akarta mielőbb tudatni az újdonságot. De ez a titokzatos szó s az abban rejlő baljós előérzet komolyan nyugtalanította.

– Nem tudom, honnan is tudhatnám? Mit kérdezgettek engem?

Egy pillanatra eltűnődött, aztán határozottan azt mondta:

– Megkérdezem nagyapát!

Kirohant az ajtón, mi utána. Amilyen izgatottak voltunk, úgy gondoltuk, hogy nagyapát is hasonló felindultságban találjuk majd. Azonban semmi ilyesmiről nem volt szó. Nagyapánk békésen üldögélt, mint más estéken, mintha semmi sem történne, mintha semmi sem készülődne.

– Nagypapa, ma este tényleg háború lesz? – kérdezi Artemis a futástól elfúló hangon, szinte a lába elé esve.

Nagyapa meglepődve nézett rá, majd ránk is.

– Hogy micsoda lesz?

– Háború, nagyapa! Nem háború lesz ma este?

Szemünk szinte remegett az új, az ismeretlen dolog megismerése iránti vágytól.

– Háború? – kérdezte halkán nagyapa. Ezt meg ki mondta nektek? Ki mondta, hogy háború lesz?

– Jaj, nagypapa, ne titkolózz! – kiabált Artemis. – Biztosan tudom, hogy ma este kezdődik a háború a sakálokkal!

Akkor nagyapa nevetni kezdett azzal a békés, gyermeki nevetésével.

– Á, hát erről beszélsz!

Megsimogatta Artemist:

– Semmi, gyermekeim, az semmi.

– Hogyhogy semmi, nagypapa! Hogyhogy semmi! – kiabáltunk mindnyájan. – Akkor minek vették elő a fáklyákat, dobokat?

– Mondom, hogy semmi! Csak az éhes sakálok akarnak most valami roszt tenni nekünk. Legyőzzük hát őket. Csupán erről van szó, nem többről!

– Á, legyőzzük az éhes sakálokat?

– Úgy ám! Megverjük, elkergetjük őket.

Valami megfoghatatlan, bizonytalan érzés kerített minket hatalmába. Mi lett a nagymama Jóistenével, akihez titkon imádkoztunk, hogy segítse meg az éhes sakálokat? Hová lett a Nagy Óriás, az erdő jóságos és barátságos ura, aki az éhező és üvöltő sakáloknak enni adott, és el is ringatta őket? Ha pedig ők – a Jóisten és a Nagy Óriás – eltűntek, a sakálok pedig éhesek maradtak, az emberek miért bántják őket ily kegyetlenül?

Ezt nem tudtuk megérteni. Az erdő teremtményei, a sakálok, akiknek jogában állt enniük idáig, hirtelen ellenségekké váltak. Addig csupán azért féltünk tőlük, mert nem ismertük őket, csak a hangjukat hallottuk, az pedig vad és féltelmes volt. Most azonban meg kell tanulnunk harcolni ellenük, meg kell ismernünk az ember mindenható, legfontosabb eszközét, a gyűlöletet.

Azon az éjszakán ágyunkban virrasztva vártuk visszafogott lélegzettel, hogy felhangozzék a közelgő sakálok üvöltése. Majd hirtelen, mintha valaki jelt adott volna, az emberek hangosan, és vadul lármázni kezdtek az éjszakában. Ordítottak, verték a dobokat, összecsapták a bádoglepsiket, lenggették a fáklyákat. Néha egy-egy lövés is eldördült. A vadállatok a hirtelen zajtól vadul felvonyítottak és elszaladtak. A levegő sűrűvé és nehezzé vált a fájdalomtól, a szenvedélytől. A csillagok is elrejtöztek egy kis időre a füst mögé. Később egy nagy felhő érkezett, és végleg eltakarta őket.

Hallgattunk. Fáradt szemeinkben könnyek ütek. Minden ízünkben remegve értettük meg a világ kegyetlen törvényét.

NEGYESIK FEJESZET

Iosif bácsi

Lassan-lassan, ahogy a napok elkezdődtek és bevégződtek, ott a Kimidenia alatt, a természet közelségében kezdtem felfogni a különféle dolgok; a föld, a fák, a felhők eltérő lényegét. A városban is voltak fák, volt föld és voltak felhők is. Télen ott is lehullottak a levelek az ágakról, majd ott is elérkezett a tavasz, amikor a csupasz ágakon ismét előbújtak a levelek, virágok. A felhők esőt vetettek a földre, máskor fehéren vándoroltak tovább az égen, vagy varázslatos színekkel festették meg az eget, mikor a Nap nyugovóra tért. Mindez szép volt a városban is. De csupán szép volt, nem több. A világ mágikus díszei voltak, amiknek nem volt egyéb céljuk, mint hogy örömet okozzanak a gyermekeknek, a kis fa hajócskákhöz, a játékelefántokhoz és a sárga guminyulakhoz hasonlatosan.

A fák titokzatos életét kint a birtokon kezdtem megismerni, a földeken. Ott tapasztaltam meg azt a szoros köteléket, ami az embert a Naphoz, a földhöz s a vízhez fűzi.

Iosif bácsi volt a birtok bölcs öregje, a „szelleme”, mint sokan mondták. Haja hófehér volt, arcára és kezére ezernyi ráncot szántott már a Nap. Nagyon fiatalon, legényként érkezett hozzánk kopár szigetéről, Limnosról, hogy megélhetésre leljen Anatóliában, ezen a gazdag földön. Soha nem tért vissza szülőföldjére; a Kimidenia maga mellett tartotta.

Messze tűnt fiatalsága idején élt Limnoson egy csillogó szemű leány. Iosif, a halász akkor még bajszatlan legényke volt, aki mások halászbárkáin dolgozott. Egy este látta, hogy a leány a csillagokat nézi. Így szólt hozzá:

– Maria, mit nézel?

Maria összerezett kissé, mert az ég csillagaival folytatott beszélgetése magányos és szent volt számára, ezért hirtelen úgy érezte, mintha valaki kileste volna titkát.

– Mit nézel, Maria? – kérdezte Iosif ismét.

- Semmi különösét. – felelte a leány, és megpróbált közömbösnek tűnni.
- A Fiastyúkot néztem.
- Valóban? A Fiastyúkot? S hol tanultál te a Fiastyúkról, meg a többi csillagról?

Maria elmondta neki, hogy egy öreg hajóskapitány járt egyszer a szigeten, és ő tanította meg neki, mi módon olvassa a csillagokat.

- Igazán? Megtanított a csillagok olvasására?

Ugyan, hogyan is tanította volna meg? Csak azt mutatta meg neki, hogy mi módon nézze őket. A csillagok azonban annyira számosak voltak, Maria pedig oly egyszerű s fiatal leány volt, hogy sohasem jutott volna a végükre. A kapitány is egész életében a csillagokat vizsgálta. A leány pedig hány évet is élt meg addig? Talán ezért is volt számára minden oly sötét, oly kesze-kusza. Nehezen tudta megfejteti a csillagok titkos üzenetét.

Iosif, a fiatal legényke, átölelte akkor Mariát, és megcsókolta. Azt mondta neki:

- Hagyd most a csillagokat, Maria... Azért jöttem, hogy beszéljek veled.

Leültek a földre az éjszakai ég alatt, amely jól megőrizte magában mindazt, amit ekkor tőlük hallott.

- Látod azokat a hegyeket a tengeren túl? – kérdezte Iosif, és Anatólia felé mutatott.

- Látom.

– Ma egy hajó érkezett arról a vidékről. Lent voltam a kikötőben, és láttam az utasokat. Mindegyikük azt mesélte, hogy az ott gazdag föld, magas fákkal, zsíros földdel. Ha elvetsz egy magot, ötszáz, ezer magvat terem neked. A hegyekben számtalan nyáj vándorol, nem beszélve a vadakról, a szarvasokról, medvékről, vaddisznókról, akik arrafelé élnek, ahol ember nem jár. Az a világ legáldottabb földje. Hallod-e, Maria?

- Hallom, kedvesem.

– Itt a föld szegény és kopár. Nincsenek fák, nincsenek birkanyájak, nincsenek vaddisznók, de szarvasok sem. A tenger nem ad semmit az embernek, bármennyit is dolgozik. Számolgattam, és arra jutottam, hogy sohasem lesz belőlem kapitány, sohasem lesz saját halászbárkám. Hol találnék én itt

valami kincsre, amiből megvehetném a hajót? Te viszont nem éhezhetsz! A világ minden gazdagságát neked kell adnom! Hallod-e Maria?

– Nos, – folytatta a legény – átmegyek hát arra a földre, ami a tengeren túl van. Dolgozni fogok, bár rövid ideig, de annál keményebben. S amint nagy vagyont gyűjtöttem, visszajövök, hogy elvegyelek. A miénk lesz a sziget legjobb halászhajója. Vangelistrának fogjuk elnevezni, pirosra és sárgára festjük majd, kanárisárgára. Te leszel rajta a kapitány felesége.

Maria sokáig hallgat. Majd halkán sírdogálni kezd, hosszasan, magába feledkezve, mintha egyedül lenne. Meg sem próbálja visszatartani a legényt, mert jól tudja, hogy hiábavaló lenne: a csillagok is oly zavarosak ma este, olyan sötét az éj... S még nem tanult meg jól olvasni bennük, nem érti meg titkos üzenetüket.

– Tudtam. – mondta, mintha csak magában beszélne. – Tudtam, hogy eljön ez az óra.

Ez történt azon a limnosi éjszakán. Iosif pedig elindult békés szigetéről, áthajózott a tengeren és megérkezett a szemben fekvő földre, a Kimidenia alá. Nem szerzett azonban magának saját birkanyáját, sem más vagyont. Mikor eltelt az első év és számba vette, mennyit tudott munkájával félretenni, azt mondta:

– Ez még nagyon kevés. Ennyiből nem lehet halászhajóhoz jutni, hogy elvegyem Mariát. De sikerül majd a következő esztendőben.

Eljött és elmúlt a következő év, majd a rákövetkező is s még egy, de nem járt sikerrel Iosif.

– Ez az én sorsom. – gondolta.

De nem akart felhagyni próbálkozásaival. Levelet írt Limnosra: "Várj reám, amíg előteremtem a vagyont, ami a halászbárkához kell. Akkor visszatérek, és feleségül veszek, Maria."

Ismét múltak az évek. Amikor Iosif végtére megbizonyosodott, hogy nem könnyű egy halásznak a földeken dolgozva boldogulni, még Anatólia földjein sem, fogta minden megtakarítását, amit az idegen földön összegyűjtött, és elindult, hogy visszatérjen szigetére. Útközben azonban, mielőtt a tengerhez érhetett volna, rablók rohanták meg, és kifosztották mindenéből.

Visszatért hát a Kimideniára. Ismét elkezdett a földeken dolgozni, hisz nem akart szegényebben visszatérni szigetére, mint ahogyan eljött onnan. Bizo-dalma azonban már elhagyta őt. Azt mondogatta magának:

„Lehet, hogy hasznos is volt, hogy kifosztottak. Lehet, hogy most sokkal jobb évek jönnek. Vagyonos leszek hamarosan, s megveszem a bárkát.

De valójában már nem hitt ebben, csak önmagát ámította. Rossz évek következtek, amikor az áradások elpusztították a vetést, nagy nyomorúság sújtotta a Kimideniát, és Iosif több nyáron át beteg volt. Ekkor már végleg beletörődött, hogy ez az ő sorsa, hogy nem lesz saját bárkája, hogy a bárkák nem Iosifnak valók.

A tengeren túl Maria sok évig várt rá, mígnem a szigetre érkezett egy amerikai görög. Arany pénzei voltak, arany fogai, gonosz volt és magának való, arca sárga volt a nagyvilág kórságaitól. Ehhez az emberhez adták feleségül Mariát szülei. A férfi zöld szemeiben ért véget a csillagok története. A leány engedelmeskedett, mint a sziget minden asszonya. Attól kezdve egyszer sem tudott a csillagokban olvasni. Fiatalságának kiváltsága, az a büvös kötelék, ami hozzájuk fűzte, elveszett mindörökre. Az első éjszaka még sírt, mikor látta, hogy a csillagok hallgatnak, s nem küldenek számára üzenetet. Később aztán beletörődött sorsába, és azt is elfelejtette, hogy az égen egyáltalán vannak csillagok.

Így múlt el az idő, s Iosif a Kimidenián öregedett meg. Haja hófehérre változott, arcára és kezeire ráncokat szántott a Nap. Az összes földműves munka közül csak egyben volt igazán és egyedülként járatos: a fák beoltásában. Ezernyi vad olajfa, vadkörtefa és egyéb fa változott át a keze munkája nyomán. Egyenként ismerte mindegyiket. Kezdetben még néven is szólította őket, Mariának, Vangelistrának hívta őket – a csillagnéző leány nevéen, az áhított hajó nevéen. Végül azonban olyan számosak lettek, hogy kezdte összetéveszteni őket, így elhagyta a neveket. Mikor az általa felnevelt fák névtelenné váltak, még mélyebben kötődött hozzájuk, és nemcsak be nem teljesült vágyként látta őket. Igaz barátjukká vált, tudta, hogy mikor oltotta be őket, mi a történetük. Életüket figyelve, növekedésüket követve, átérezte őket, és saját élete is lassan-lassan mélyebb értelmet nyert. Eltávolodott

az emberektől, eggyé vált a fákkal, ő is egy lett közülük, egy hatalmas, öreg fa, ami áldón oltalmazta kis barátait. Az evilági élet számtalan dolga közül már semmi mással nem törődött. Azt sem tudta, mi történik a világban a Kimidenián túl, de nem is akarta tudni. Néha-néha éjszakánként távoli emlékek látogatják meg, amik egy kopár szigetről beszélnek neki, a kék tengerről, kagylókról, hajókról, amelyek orrdíszei egy csodás tengeri lényt, egy gorgót mintáztak. Lassan úsznak a hajók, árbócaik, kötélzetük erdővé változik, és az első hajó gorgója diadalmasan kiáltja oda a többinek: „Adjatok helyet neki! Közeledik már!” Akkor minden gorgó megmozdul, felcsillan szemük, felöltik legszebb ruháikat, az árbócok megbillennek, és a hajók félrehúzódnak. Folyóhoz hasonló utat nyitnak maguk között, a szél elcsendesedik, a csendes tengeri folyamon pedig, evezőit lassan forgatva, feltűnik a frissen festett „Vangelistra”. „Isten hozott a tengerünkön!” – kiáltják a gorgók. „Adjon Isten!” – feleli a bárka.

– Isten hozott... – suttogja halkan az öregember. Oly tágra nyitja szemét, ahogy csak tudja, hogy magánál tartsa ezt a képet. De az távolodik, egyre messzebb kerül tőle. Csupán egy csendesen hullámzó, tengerkép leplet lát, nem többet. Ó, igen, ismét megérkeztek a hullámok, remegő árnyak emelkednek ki belőlük, mélyükről árbócok bukkannak fel, vitorlát bontanának, hogy elhajózzanak, de nem tudnak. Egyenként megállnak, egyes alakot öltenek, ágakká és levelekké, fákká válnak, amik a hullámokban gyökereznek.

Közeledett az évnek az az időszaka, mikor be kellett oltani a fákat. Iosif bácsin, aki szinte rétlenül élt a birtokon az év többi részében, mert nem engedték, hogy bármi más munkába fogjon, különös izgatottság vett ilyenkor erőt. Nem találta a helyét, egyre csak a homokágyások körül matatott, ahol az oltó vesszőket tartotta.

Végül egy nap megkérdezte őt nagyapa:

– Nos, mit gondolsz, Iosif? Elérkezett-e az ideje?

– Elérkezett, gazduram.

– Jó, akkor kezdj bele holnap reggel.

Később nagyapa értünk küldetett.

– Kísérjétek el Iosif bácsit holnap reggel. – mondta. – Nézzétek meg, hogyan oltja be a fákat.

Az öregemberhez fordult:

– Minden gyerek válasszon ki egy fát, és oltsd be a nevükben.

Másnap nagyon korán indultunk, amikor épp, hogy felkelt a Nap. Iosif bácsi ment elől lassú léptekkel, a földet nézve, mi, gyermekek vidáman ugrándoztunk nyomában. Arról beszélgettünk, ki milyen fát fog választani, és persze jól össze is vesztünk, de végül sikerült megegyeznünk. Artemis vad olajfát akart. Nem tudta megmondani miért, de nagyon szerette az olajfa szelíd-ségét, az ezüstös leveleket, a göcsörtös fatörzset. Én körtefát szerettem volna.

Megérkeztünk. Iosif bácsi letette a földre a magával hozott oltóvesszők kötegét. Nem látott már jól, ezért végigtapogatta a vad fa törzsét és ágait, hogy megkeresse az oltásra legalkalmasabb helyet. Arckifejezése nagyon komolyra változott. Nem nézett sem jobbra, sem balra, de még reánk sem. Tekintete elhomályosult, szinte kihunyt, minden érzéke ujjai tapintásában összpontosult. Amikor végre megtalálta a fán azt a helyet, amit keresett, felnézett a Napba. Háromszor keresztet vetett, ajkait kissé mozgatta, mint ha valami titkos varázsigét mormolna. Mozdulatlan maradt egy darabig, majd tekintetét elfordította a Naptól, és munkához látott. Késsel lemetszett egy darabkát a vad fa kérgéből, és helyére odaillesztett egy oltóvesszőcskét, majd jó erősen odakötözte az idegen testet a fa testéhez.

Az öregember arca elsápadt, tekintetét ismét a Nap felé fordította. Remegő hangon hálát adott:

– Köszönöm, hogy ebben az évben is érdemesnek találtattam, hogy fákat oltthassak...

Utána hozzám fordult, és így szólt:

– Tessék, fiam... Íme, a fád. Szeresd, mint Isten teremtményét!

Áhítatos pillanat volt, és áhítatos az arckifejezése is, ami minket, gyermekeket öntudatlanul magával ragadott, nem is értettük, miért. Hiszen mi történt? Egy kis vesszőcske hozzátapadt egy vad fa törzséhez. Semmi más nem történt.

Csodálkozva néztünk az öregre, aki – mintha csak megértette volna, hogy mi játszódik le bennünk – hozzám fordult:

– Tedd a füled a fára – mondta.

Odahajoltam a fa törzséhez, és fülemet rátapasztottam. Ugyanezt tette ő is. Olyan közel voltak arcaink, hogy majdnem összeérttek. Láttam, ahogy szemei elrévednek, lassan lecsukódnak.

– Hallod...? – kérdezte suttogó hangon, mintha épp egy varázslat részei lennénk.

Nem. Nem hallottam semmit.

– Én hallom! – dünnyögte az öreg, és halk hangjában öröm visszhangzott.

– Én hallom, bizony! – mondta ismét.

Később elmesélte, hogy ő képes meghallani, ahogy az oltóvessző vére lassan átáramlik a vad fa törzsének vérébe, és elvegyül vele. Megkezdődik a csodás átalakulás.

– Ha majd nagyon fogod szeretni a fákat, akkor te is hallani fogod – mondta. – Szeretni fogod őket?

– Szeretni fogom, Iosif bácsi – ígértem.

– Te is szeretni fogod őket, Artemis?

– Szeretni fogom, Iosif bácsi.

Így tanultam meg szeretni a fákat. Azon az éjszakán, amikor egy tavaszi viharban elpusztult a birtok kapujánál álló nagy diófa, keservesen sírtam, mert akkor már közeli jó barátja voltam.

– Miért történt ez? Miért hagyott el minket a diófa? Miért...? – kérdezgettem.

– Ez a világ rendje, gyermekem. Ne szomorkodj! – vigasztalt édesanyám, aki egészen addig a pillanatig a maga egyszerű módján, ösztönösen meg akart kímélni attól, hogy megismerkedjem a halállal.

– De miért van ez így? Miért?

– Mert ez történik a fákkal, és ez történik az emberekkel is, kisfiam.

– De legalább boldogan ment el a diófa? Nem volt szomorú?

Ó, egyáltalán nem volt szomorú! Szülei réges-régen valahonnan a távoli Kaukázus vidékéről jöttek. Arrafelé, az ember nem járta hegyeket mindig megülik a felhők, ezért a diófák ritkán láthatják a Napot. Világuk ködös és sötét. Egy nap elvetődött a Kaukázus hegyei közé egy madár. Nyugatról jött, messzi országok felől, és különös hírt mesélt a diófáknak.

– Ott lent, nyugat felé van egy ország, ami mindig napfényes. Az Égei-tenger országa az, Kimidenia a neve.

Ezt hallva két diófa nagyon elszomorodott.

„Mennyi időnk lehet még hátra?” – kérdezték. „Kár, hogy úgy halunk meg, hogy láthatnánk azt a napfényes országot.”

Akkor Anatólia nagy folyója megsajnálta őket.

„Nekem sok fiam és sok leányom van. Ahol az én vizeim véget érnek, ott kezdődnek a gyermekeim vizei, az unokáim vizei. A legkisebb unokám pedig elér egészen odáig, addig a napfényes országig. El tudlak vinni benneket oda.”

Így is történt. A nagy folyó vizére vette a két diófát, és levitte őket a hegyekből. Később más folyókon, a gyermekein és az unokáin vándoroltak tovább, mígnem elértek a legkisebbhez, a „Cakal-Dere”-hez, a „Sakál-folyó”-hoz, ami a Kimidenia alatt folyik. Ő hozta le a diófákat hozzánk.

A két fát kezdetben elbűvölte a hely, de később a honvágy kezdte gyötörni őket. Visszaemlékeztek hazájukra, a Kaukázus ember nem járta hegyeire, a felhőkre, amik ott lakoztak. Sok időre volt szükségük, hogy megszokják a tenger országát. Világra hoztak egy gyermeket: a mi diófánkat. Ő a Kimidenián született, számára már csupán mese volt szülei távoli hazája.

Így őt nem próbálta meg az idegen föld bánata, nem kínoztá honvágy. Sok évet megélt, látta és hallotta mind a viharokat, amik a Kimideniáról jöttek; árnyékával óvta nagyanyánkat, mikor még kislányka volt, később gyermekeit, így anyánkat is, majd minket is. Terméseit nekünk adta. S most, mikor időssé vált, aludni tér...

Tágra nyílt szemekkel hallgattam a diófa történetét. Ah, úgy! Most már nyugovóra térhet...!

– Valóban alszanak a diófák is?

– Bizony alszanak, ha már bevégezték dolgukat itt a földön – mondta édesanyám. De mivel aznap délutánra várták a favágót, hogy apró darabokra hasogassa a kidőlt fát, tapintatosan erre is fel akart készíteni:

– Nézd a leveleit! – mondta – Már elkezdtek fonnyadni...

Sárgán, összeszáradva, a levelek lassan haldokoltak, készen arra, hogy lehulljanak az első érintésre. Letéptem egyet, összedörzsöltem az ujjaim között, és megszagoltam. Nem éreztem már azt a jellegzetes illatot, amit oly sokszor szívtam magamba, amitől aztán elnehezdedtek szempilláim, és elfogott a vágy az édes álom után.

– Már nincs bennük a fa lelke. – magyarázta anyám. – Ezért feldarabolhatjuk a törzsét, levághatjuk ágait, mert ezzel nem teszünk rosszat vele, hiszen a lelke már eltávozott. Ha pedig jön a tél, ezzel a fával fogunk begyújtani, hogy melegedjünk. Így a legutolsó percig velünk lesz a diófa és segíteni fog bennünket vörös lángjaival. De nézd csak! Nézd a gyökereit, ott!

Évtizedes küzdelmükbe belefáradtan, elgyötört kezekhez hasonlatosan feküdtek a gyökerek a gödör mélyén, amit a diófa maga mögött hagyott.

– Nem a nagy gyökerekről beszélek! – mondta anyám, követve pillantásomat. – A vékonyakat nézd, amik a földben maradtak!

S elmesélte nekem, hogy ott a gyökerek között, abban a talajban lesz az új diófa bölcsője. Holnap, vagy holnapután oda fogunk elültetni két diószemet, a régi fa terméseit. A kis gyökerek majd gyengéden átölelik őket, vigyáznak rájuk, míg meg nem erednek, és kibújnak a föld felszínére, a napfényre. Így új diófánk lesz a régi helyett, ami elment. De nem is! Nem más diófa lesz az, hanem ugyanaz, ami üde fiatal leányként fog visszatérni, hogy ismét levelet hajtson, árnyékot kínáljon nekünk és azoknak a gyerekeknek, akik utánunk jönnek majd.

Ezeket mesélte anyám, én pedig megértettem, hogy ott, a földben lakó gyökerek között van az eltávozott fa lelke. Ez sokat enyhített bánatomon.

Késő délután odamentünk Artemisszel a diófa gödréhez. A fa már nem volt ott; felvágták és a faskamrába rakták. Megpróbáltam elmesélni a történetét – úgy ahogy anyámtól hallottam – Artemisnek, aki még

nem ismerte azt. Mikor azonban odáig jutottam, hogy a fa lelkéről beszéljek, elakadtam, mert nem tudtam pontosan megmagyarázni, mi is az. Valami olyasmi lehetett, mint a mi kicsiny szívünk, aminek dobogását érezhetjük, ha kezünket mellünkre tesszük.

– Várj csak! Ez lesz az! – kiáltotta hirtelen Artemis, és a gödörbe ugrott, lehajolt, és fülét a kis gyökerekre tette, amik a diófa után ott maradtak. Arca elkomolyodott én pedig izgatottan figyeltem őt.

– Hallasz valamit? – kérdeztem.

Suttogva válaszolt:

– Semmit!

– Semmit se? – kérdeztem ismét.

– Á, semmit! Gyere le te is! – válaszolt Artemis.

Akkor lemásztam a gödörbe én is nővérem mellé, és fülemet a földre tettem.

– Te hallod? – kérdezte halkán Artemis.

– Nem. Semmi.

Egész kis életünk, a testünk minden porcikája vágyódva remegett, hogy Artemis meghallhassa a gyökerek vérenek áramlását, és meghallhassam én is.

Földre szorított szívünk egyre hangosabban kezdett dobogni a felindultságtól.

S akkor megtörtént a csoda.

– Hallom! – suttogtam, izgatottan remegve. – Mintha hallanék valamit!

– Én is hallom. – mondja a kislány. – Hallom a fa szívének dobogását...

Így adatott meg tehát nekünk azon az estén, hogy hallhattuk egy fa szívét – pedig valójában saját szívünket hallottuk, melynek dobbanásait visszhangozta a felénk a föld.

Az éjszaka öles léptekkel közeledett a Kimidenia felől, már minden teremtetten lény menedéket és védelmet keresett előle. Artemisszel ezért földet gyűjtöttünk, és betakartuk vele a gyökereket a gödörben, hogy jól és békésen tölthessék az éjszakát. Ne legyenek magányosak és ne féljenek...

Ugyanezen az estén – akarata ellenére – Artemis egy különös beszélgetés fültanúja lett.

Nagyapa ezt mondta Iosif bácsinak:

– Iosif, elment a diófánk, de azt akarom, hogy a helyén legyen egy másik diófa. Mit gondolsz?

– Ezt mondom én is – felelte az öreg.

– Nos, tehát, akarsz ültetni egy másik diófát? Így kérdezlek, hogy akarsz-e, mert én nem utasítalak!

Iosif bácsi nem habozott, egyből felelt:

– Akarok.

Némi csönd után nagyapa megkérdezte:

– Nem félsz, Iosif?

– Nem félek, gazdám. Tudod jól. Nem félek diófát ültetni. Nem félek a fáktól.

Majd hozzátette, hogy vajon mennyi ideig élhet még? Mikoron a diófa meghozza majd első termését, ő már bizonyosan nem lesz az élők sorában.

Nagyapa barátságosan vállon veregette.

– Még nem jött el az ideje, jó öreg Iosifom, még nem! Még van egypár napunk hátra. Nos, jó! Ültesd el a diófát!

Artemis kis idő múlva megkereste Iosif bácsit.

– Mondd csak, – kérdezte tőle – miért veled ültettetik el a diófát? A többiek miért félnek ettől?

– Mert szamarak, kislányom. – felelte Iosif. – Ki hallott már ilyet, félnek diófát ültetni!

– Á, csak a diófától félnek? De hát miért?

– Azt tartják, hogy aki diófát ültet, az meghal, mihelyst a fa meghozza első termését. A mi szigetünkön azonban erről nem tudnak. Mi azt mondjuk, hogy a diófa segít az embereknek, hogy szerelmesek legyenek egymásba.

Artemis azt kérdezte:

– Iosif bácsi, hány órákor akarod elültetni a diófát?

– Holnap reggel.

– Jó éjszakát, Iosif bácsi.

– Jó éjszakát, kislánykám.

Másnap már korán reggel ott volt Artemis a gödör mellett. Jön Iosif, és meglepődve kérdezi:

- Hát te? Mit csinálsz itt, ilyen korán reggel?
- Semmit, Iosif bácsi. Csak nézelődök.

Az öreg friss földet szór a gödör aljára, elsimogatja, és zsebéből két diót vesz elő. Lehajol, de abban a pillanatban Artemis mellé ugrik, és kikapja kezéből a diókat. Mielőtt még Iosif felfoghatná, mi történik, Artemis a diókat a földbe nyomja.

- Mit tettél? – kiáltja rémülten Iosif.

Artemis remegő kézzel tisztogatja szoknyáját, zihál, arca piros az izgatottságtól.

- Diófát ültettem! Én magam! Kész is!

Iosif bácsi nem fél attól, hogy ő maga ültessen diófát, nem félti saját magát. De hogy ez a kedves kislány? Ki tudja, mi az igazság és mi nem a csodák rejtélyes világában? Ha csak egy szemernyi igazság van abban, amit erefelé azok sorsáról mondanak, akik diófát ültetnek...?

Az öreg fejében a kétségek és vívódások gondolatai kergetik egymást.

– De hát miért tetted ezt, kislányom? Miért? – kérdezi egyre zavarodottabban, egyre ijedtebben.

Artemis nem tudja, mit válaszoljon, miért tette ezt. Most már csak azt fogja várni, hogy a dió megeredjen, s a fa napvilágra jöjjön. Utána pedig azt fogja várni, hogy meghozza első termését. S akkor majd megtudhatja a világ még egy titkát, amit annyira sietett megismerni: vajon halállal fog-e fizetni?

ÖTÖDIK FEJEZET

Amikor a Kimideniára megérkezik az eső...

ent a Kimidenia földjein tanultam meg a hét-köznapi emberek tekintetéből olvasni. Ott ismertem meg szakadatlan aggódásukat az időjárás, az eső és a szél miatt, amelyek leginkább tavasszal, a betakarítás idején és ősszel foglalkoztatták őket. Nagyapám minden este gondosan megvizsgálta a Kimidenián túl vándorló felhőket és a csillagokat. Mélyen kihajolt szobája ablakán, és komoly arccal, feszült figyelemmel, hosszasan nézte az eget, míg mi csendben várakoztunk a háta mögött. Tudása alázatos volt és szent, amelyet egyszerű elődeitől örökölt vérében. Mindennap a felhők mozgását, a csillagok fényét, a levegő minden rezdülését figyelve kelt fel, és élte életét. Úgy követte, úgy hallgatta ezeket, mintha valami bűvös hang szólt volna belőlük. Ám rajta kívül ezt a hangot egyikünk sem hallhatta meg.

Miután befejezte tanácskozását az éjszakával, visszahúzódott az ablakból, és hozzánk fordult. Nagyanya és anyám tágra nyílt szemekkel tekintettek rá ilyenkor, a párás levegő szinte remegett az izgalomtól.

Nagyapa röviden ennyit mondott:

– Holnap esőnk lesz. Estig tart majd!

Máskor ezt:

– Száraz idő. Nem fog esni.

Ekkor, attól függően, hogy milyen évszakot írtunk, és az eső épp hasznos vagy tisztítást hozhatott volna a termésre, az asszonyok szemében vagy megnyugvás, vagy mély szomorúság jelent meg. Nagyanyám, aki a legbölcsebb volt közöttük, az idők során megtanulta, hogy ura keserű óráit ne nehezítse még jobban saját aggódásával is, hogy inkább hallgasson, akár ajkába harapva. Ha tehát az ég üzenete kedvezőtlen volt a föld számára, minden

erejét összeszedve, kezeit megadóan összekulcsolva, halkan azt suttogta:

– Áldott legyen a neve...

Mi, gyerekek közben kíváncsian figyeltük ezt a szertartást. Nagyanya hozzánk fordult, kiutat keresve a rossz hangulatból:

– Ti pedig most menjetek aludni!

Ő is mindig velünk jött, anyáknak is intve, hogy hagyjuk magára nagyapánkat gondolataival. Míg a szobánkba kísért minket, figyelmeztetett minket:

– A ma esti imátokban kérjétek a Jóistent, hogy küldjön nekünk esőt!

Mi mást tehetett volna nagyanya, hogy segítse párját? Amikor még fiatal volt, gyermekek nélkül, csak egyedül, titokban fohászkodott. Talán csoda történik, és a Kimidenia fölé sietnek a felhők, amik eddig is már oly sokat késtek. Mikor megszülettek gyermekei, megtanította őket is, hogy esőért imádkozzanak – hiszen a gyermekek imái hamarabb meghallgattatnak. Mikor mi, unokái is megérkeztünk, remegő hangon, mintha azt kérné tőlünk, hogy ne hagyjuk magára ebben a komoly dologban, minket is arra intett, hogy fohászkodjunk esőért...

Mi pedig nem rontottuk el a kedvét. Kérését teljesítve hol az esőért imádkoztunk, hol pedig épp azért, hogy ne legyen eső. Olyan volt ez, mint valami játék. Néha azonban előfordult, hogy rettentően összekevertük a dolgokat. Egy éjszaka, mikor nagyanyánk azt mondta nekünk, hogy esőt kérjünk, nem figyeltünk kellőképp, és helyette azért imádkoztunk, hogy vonuljanak el a felhők. Így is történt, és a felhők eltűntek. Másnap kora reggel, mikor megláttuk a kék égboltot, nagyanyánkhöz szaladtunk. Nem vetük észre azonnal, milyen szomorú, ezért vidáman újságoltuk neki:

– Látod, nagymama, meghallgatta a Jóisten az imánkat! Elmentek a felhők!

Nagyanyánk riadtan, ijedt szemmel nézett ránk:

– Az ég szerelmére! Mit beszéltek? Miért fohászkodtatok tegnap este, mit kértetek?

– Hát hogy elmenjenek a felhők, nagymama! Nem ezt mondtad nekünk?

– Ó, gyermekeim! Miért csináltátok ezt? Miért? – kérdezgette zavartan.

– Nem ezt mondtam nektek! Nem jól hallottátok! Hiszen mi most esőt szeretnénk!

Később, mintha csak magában beszélne, hozzátette:

– Hogy is jönne eső...? Mit tehetne a Jóisten, ha egyszer gyermekek kérték, hogy ne küldjön?

Nagyon szomorúak lettünk a történetek miatt. Legközelebb, mikor ismét összehavarodtunk, hogy mit is kellene kérnünk, elküldtük Agapit a nagymamához, hogy kérdezze meg:

– Nagymama, ma este mit szeretnénk? Essen az eső, vagy ne essen?

Esett. Kitartóan esett. A felhők délelőtt tíz óra körül jelentek meg, először szemerkélő esőt bocsájtottak alá, majd később erősebb esőt, ami estig tartott. A föld, a vetés már szomjazott, és mindenki áldásként várta a vizet. Március volt. A birtokon minden ember arca ragyogott a boldogságtól. A béresek szállásaikba húzódva érdekes történeteket meséltek, kártyáztak, csendesen énekelgettek. Ők maguk nem nyerhettek sokat azzal, ha az eső gazdag termést tett lehetővé, de ők is ezen a földön dolgoztak, együtt éreztek ezzel a földdel, mint valami élő teremtménnyel, ami szenvedhet, ezért örömük éppoly ártatlanul tiszta volt, mint a test örömei.

Mindnyájunk közül nagyanyánk és anyánk arca ragyogott a leginkább a boldogságtól. Nagyapánk arcáról viszont nem tudtuk leolvasni, mit gondol valójában. Mint mindig, most is csöndesen és elégedetten üldögélt, mintha mi sem történne, kinézett az ablakon az esőbe, a felhőkre, a szomját oltó földekre.

Ezekben az időkben mi, gyermekek még nem ismertük az életető eső áldásának jelentőségét, sem azt, hogy a földnek mennyire szüksége van rá. Nekünk is megvolt a magunk öröme ilyenkor: a gödrök, árkok megteltek vízzel, és noha nem hullámozott, mint a tenger, de ugyan kit érdekelt ez? Ha a kezünkkel a gödörben összegyűlt vízbe csapunk, hullámok keletkeznek. Ha zöld levelet dobálunk bele, kissé kékes lesz a színe. Kékeszöld hullámok támadhatnak, és a gödör a számunkra oly kedves Égei-tengerré változik, amin kis fenyőfa hajók úsznak. Rakományként aranyat, kék gyöngyöket,

piros kavicsokat visznek ajándékba Piroskának, aki eltévedt a Kimidenián, és még nem tért vissza.

– Mesélj, nagypapa, Piroskáról! – kérte Agapi és Artemis, miközben kint csendesen esett az eső.

– Igen, nagypapa, mesélj nekünk! – kértem én is megfogva kezét.

Piroska volt a mi legújabb ismerősünk, és nagyon megszerettük őt.

– De hát, a nagyanyátok nem mesélte már el tegnap este? – kérdezte.

– Elmesélte, de...

– De, mi?

Nem tudtuk, mit feleljünk, hogyan magyarázzuk el, mit is szeretnénk. Míg végül én kitaláltam a megoldást:

– Elmesélte már, nagypapa, de... máshogy!

Ekkor a nagypapa hangosan és jókedvűen felnevetett, majd rámosolygott nagyanyánkra:

– Úgy tűnik, nem volt sikered, nagyanya! – mondta neki.

Ismét én szóltam közbe, én tiltakoztam:

– Nem, nagypapa! Nagymama Piroskája is szép volt, csak kicsit más!

Akkor, egyszerű gyerekként és szigorú kritikusként még nem értettem meg, hogy nagymama és nagypapa Piroskája nem a történetükben különbözött, hanem a jellegükben, a stílusukban. Nagymama elbeszélése békés volt, akár egy mese. Maga a farkas is jó volt, csak sajnos akarata ellenére rossz útra lépett, ezért megette Piroska nagymamáját, ráadásul utána a kislányt is fel akarta falni. De nem ám gonoszságból, nem! Egyszerűen csak rossz napja volt, mint ahogy mindenkinek a földön lehet egy rossz napja, mikor aztán rossz dolgokat is cselekszik.

Ezzel szemben nagypapa farkasa egy igazi, rettenetes rabló volt, aki a Kimidenia magas hegyeit járta, sokat virrasztott, sokat éhezett. Egyszer csak fogta magát, és kijött az erdőből, lement a folyó menti mezőkre. Ott állt a kedves jó anyóka, Piroska nagyanyjának a kunyhója. Megállt a kunyhó előtt a farkas, és tűnődni kezdett:

„Megegyem most azonnal a nagymamát, vagy inkább várjam meg Piroskát, akinek édesebb a húsa?”

Mivel jó ízlése volt, a várakozás mellett döntött. Igen ám, de telt-múlt az idő, és Piroska nem bukkant fel. Nem bírta már tovább a farkas, ezért ham! – mégiscsak felfalta a nagymamát. Utána befeküdt az ágyba, nyakig betakarózott, és tovább várt a leányra. Azt mondogatta magában: „Ha jön Piroska, és meglát engem az ágyban, azt fogja gondolni, én vagyok a nagymamája. Akkor majd rögtön elkapom őt is és megeszem.”

Ám Piroska nem jött el a kunyhóhoz sem azon a délutánon, sem máskor, mert megmentette az a kis tölgyfa, amely szülei háza előtt állt. Jó barátságban volt Piroskával, minden nap beszélgettek, elmondták egymásnak titkaikat. A kis fa mindennap mesélt a lánykának őseiről, a nagy erdőről, ami a Kimidenián túl terült el. Mesélt neki a hatalmas csöndről, ami az ágak alatt honolt, a vastag avar puha takarójáról, ami sok esztendő alatt lassan földdé válik, majd újra a gyökerekbe jut, és ismét ágakká, levelekké alakul át. Egy teremtet lélek sem járt még arrafelé, a tölgyfák birodalmában. Ha az emberek el is merészkedtek a határáig, a tölgyfák, amelyek a bejáratot vigyázták, nyomban zúgni kezdtek, figyelmeztették a veszélyre társaikat, az erdő többi tölgyfáját. Mindegyikük rettentően rázni kezdte ágait, törzseikkel eltorlaszolták az utat.

Piroska nagyon szeretett volna elmenni a Nagy Erdőbe, és ezt meg is mondta barátjának, a kis tölgyfának. Az ezt felelte neki:

„Ha megnősz kissé, elviszlek oda. Csak téged, Piroska!”

A Nap még sokszor kelt fel, és sokszor nyugodott le, mígnem egy napon a kis tölgyfa úgy találta, hogy Piroska kellően megnőtt már. Ötéves lett, eljött az utazás ideje. Felvette hát a kisleányt az ágaira, vitorlaként kifeszítette leveleit, és elrepültek a Kimidenia fölött, át a tölgyfák birodalmába. Egy fa sem akadályozta meg, hogy belépjenek, mert már tudtak érkezésükről, és várták őket. Mikor az örök a határon meglátták az utazókat, hívták a szellőt, hogy vigye hírrül a többi fának, hogy suttogva adja tovább minden falevél:

„Jön Piroska! Érkezik Piroska!”

A leány leszállt a fáról, megigazította ruhácskáját, és körbenézett. A kemény törzsű tölgyfák úgy nyújtották feléje ágaikat, mintha kezek lettek volna; a levelek legszebb ruhájukat felöltve arany esőként hulltak reá; a

források előbújtak földalatti rejtekükből, és csengő hangon dúdolták az erdő énekét – és mindezen szépség Piroskát kérlelte:

„Maradj velünk, Piroska! Lent a világban farkasok és emberek laknak, akik fel fognak téged falni! Maradj itt velünk!”

Piroska pedig nem tehetett mást. Elvarázsolta a Kimidenia. Szarvassá változott, az erdő egyetlen szarvasává, és sok évet megélt boldogan a tölgyfák országában.

Ismét esett. De most már nyár volt, a fák ágain, a szőlőtőkéken már fűrtök függtek, a kalászkok beértek. Minden szem ismét az ég felé fordult, de ez alkalommal aggodalommal telten. Az, amitől féltek, megtörtént: a Nap minden erejével sütni kezdett. A forró levegő hatalmas hullámként csapott le a Kimideniáról, és elárasztotta az egész síkságot. A fák virágai megégtek, nagy lett a katasztrófa. Az emberek szomorúan, szótlanul ültek. Minden hallgatott a birtokon, lépés zaja sem hallatszott, mintha senki sem akarná megtörni a gyászos csendet.

Csupán nagyapa maradt nyugodt, miközben a földeket, a Kimideniát, a felhőket nézte. Ő már elérkezett a méltóság és a nyugalom határára, oda, ahol a világ minden dolgában kezdjük megsejteni az értelmet, az okot; bár teljességgel nem ismerheti ki az ember ezt a Nagy Törvényt, hisz nem az ő osztályrésze ez. A földért egész életében érzett aggodás, az elmaradt esők miatti keserűség; az öröm, amit akkor érzett, ha időben mégis megérkeztek, megtermékenyítve a magvakat; mindez a világ békés és nyugodt szemléletében, egyfajta alázatban sűrűsödött össze nagyapában:

„Ha az Úr úgy akarja, akkor esni fog!”

„Ha az Úr nem akarja, akkor nem fog esni. Legyen áldott a neve!”

Ami pedig az odaveszett termést illeti – jól van az úgy! Az elmúlt években bőven adott a föld. Majd bizonyára ismét adni fog, a következő esztendőben.

HATODIK FEJEZET

Az ember, aki a fehér fejű tevét kereste

Nagyon sok időt töltöttem együtt a béresekkal; úgy hiszem, kedveltek engem. Hogy kedvemben járjanak, gyakran idéztek fel régi történeteket hegyi betyárokról, kalózkodókról, kísértetekről, szentek csodatévő tetteiről.

Sokféle ember jött hozzánk, hogy a birtokon dolgozzon, szigetiék az Égei-tengerről, szárazföldiek Anatólia messzi vidékeiről. A szigetiék vagy tengerész- és hajóstörténeteket meséltek, vagy gorgókról, kalózkodókról regéltek. Elbeszéléseik könnyűek voltak, akár a tengeri szellő, szinte utazások, olyannyira valóságosnak tűnő országokba, hogy a gyermek éjszakánként tovább tudta volna álmodni őket. A szárazföldi emberekről szóló mesék más-milyenek, komorabb gondolatúak voltak. Csempészekről szóltak, akik sötét ábrázattal, hallgatagon vándoroltak a sok tiltott áruval, leginkább dohánynyal megrakott karavánjaikkal; felidéztek Cakicit, Kisázsia legendás hőst és tetteit, de legtöbbször szentek életéről, csodáiról meséltek. Ezek a szentek távol tartották magukat a világ örömeitől; ruhátlanok és soványak voltak, cserzett bőrűek és bosszúállók is. Megáldották a jó tetteket, de nem tudtak megbocsátani a vétkezőknek. Éjszakánként lesben álltak kunyhóik előtt, vagy kint a mezőkön, a bűnösökre várva, megidézve a holtak lelkeit, hogy megbüntethessék őket. Úgy tűnt, nem volt nagyobb szerencsétlenség, mint ha az ember ezeknek a szenteknek a karmai közé került.

De a világ valódi történetét az arra járó utazóktól ismertem meg.

A birtok a nagy karavánút mellett feküdt, ami összekötötte Aiolida partvidékét Pergamonnal, és azon túl Anatólia belső vidékeivel. Így szinte mindig jártak utazók felénk, zsidók, örmények, törökök, keresztények, szegények, uraságok, kereskedők, betegek. Magukkal hordozták sorsukat, szenvedéseiket, balsorsukat, érdekeiket és örületeiket. A tűző nap alatt vándorolva, a hosszú út során volt idejük felidézni, újra és újra átélni gondjaikat, míg végül azok kiültek arcukra és kiolvashatók voltak szemeikből. Ha az este a mi vidékünkön érte

őket, betértek a birtokra, hogy menedékre leljenek az éjszaka idejére, ételmet és oltalmat kapjanak a vadak ellen. A nagykapu, míg éjjelre be nem reteszelték, mindig nyitva állt a vándorok előtt. Ha ilyenek érkeztek, egy inas a nekik előkészített szállásra vezette őket, megmutatta nekik, hol tölthetik az éjszakát, adott nekik a külön számukra sült cipókból, és elmondta, hol találhatnak egyéb ételmet. A vándorok – ha úgy kívánták – megmosakodtak, megpihentek egy kis-sé, majd odaültek a béresek mellé, cigarettát pöfékelve, elbeszélve a többi utazónak örömeiket, bánatukat.

Artemis, amilyen nyugtalan és kíváncsi természetű volt, mindig elsőként tudta meg, ha idegen érkezett a birtokra. Azonnal megkereste, kikérdezte, jól megnézte magának a ruházatát, arcát, tekintetét. Így, miután meghatározta, ki is a vendég, odaszaladt hozzánk, a többi gyerekekhez, azt kiabálva:

– Eső!

Ebből mi is megértettük, hogy egy igazán nekünk való vándor érkezett, tehát olyan, akinek furcsa a ruházata és izgalmas történetet mesélhet. Talán egy habókos ember, vagy valaki, aki érdekes árukat visz magával, amik felkeltik képzeletünket és kíváncsiságunkat, ezt a még üres lapokkal teli könyvet. Mind az idegenhez rohantunk ilyenkor, próbáltunk kedvében járni, tejjel és tojással kínáltuk, majd leültünk körülötte, és vártunk.

A mesekönyv pedig lassan kinyílt, lapjai forogtak, hogy a gyermek megtanulhassa: túl a külső hasonlóságokon, túl az örömen és bánaton, van egy másik összetevő is, amely olyan erős, mint a tűz, amely összeköti az embereket, amely hasonlatossá teszi sorsaikat: a szenvedély üzése, vágyuk, hogy gyötrődjenek.

Az első utazó

– Merhaba!

– Merhaba!

Negyvenöt év körüli ember volt. Alacsony, szegényes ruházatban, a csit-med tevehajcsárok bő nadrágjában. Sűrű haja és erős szakállá már deres volt, de arca ragyogott, barna szemei nyugalmat sugároztak. Ali volt a neve. Otthona a Kimidenia mögötti völgyben volt, tőlünk jó háromnap

járóföldre. Ott élnek a csitmedek, ezek az egyszerű és derék emberek, akik soha senkinek sem ártottak. Muzulmánok, Mohamedben hisznek, de hisznek a keresztény szentekben is, mindenekelőtt Szent Györgyben. Azt mondogatják: „Az ember gyenge teremtmény itt a földön. A keresztények szentjei a magasban élnek, ott ahol a próféta is. Nyilván ugyanúgy hatalmasok ők is. Tanácsos, hogy a szegény csitmedek jóban legyenek mindenkivel, aki ott fent az égben lakozik.”

A legtöbb csitmed férfi tevekaravánokat vezet, vagy a sajátját, vagy másokét, Kozakiából szállítva le az árukat a partvidékre. Elöl haladnak szamaraikon, mögöttük mennek sorban a tevék. Minden teve nyakában csengő lóg és minden csengőnek más és más a hangja. A csitmedek lassan haladnak az úton, nem néznek hátra, tekintetüket nem emelik magasra: a földet nézik, ami szikrázik szinte a napsütésben, a számár fülét, ami néha-néha megmozdul. Mindig minden ugyanaz, teljeséggel ugyanaz. Az állat mozgása egyhangú ritmusban himbálja a hajcsár testét, feje előre-hátra billen, mindig ugyanúgy. Elméje és teste megszokja ezt a mozgást, amely az idő múltával szinte elkerülhetetlennek tűnik, akár a szél, akár a napfény: elkábítja az embert, s egy idő után nem kíván semmit, senkitől nem irigyl semmit – ez az élet. Mögötte csilingelnek a csengők, hat, hét, nyolc hang – ez a világ összes zaja, nem több. Az első teve nyergén függő csengőjének hangja magas, fiatalos hang, ami mindig azt mondja:

Evledirelim... evledirelim...

Evledirelim... evledirelim...

A második csengettyű hangja a második teve nyakában súlyosabb:

Nerden bulalum... nerden bulalum...

Nerden bulalum... nerden bulalum...

A harmadik hang pedig, amely komoly és lassú, magabiztosan felel az elsőnek:

Szurdán... burdán...

Szurdán... burdán...

Semmi sem tudja megzavarni ezeknek a hangoknak a szigorú fegyelmét. Bizonyosságot adnak a világ rendjének és összhangjának létezéséről. A tevehajcsár hallja őket maga mögött és megnyugszik, hogy a világban minden rendben van. Előfordulhat, hogy egy pillanatra – egy ritka pillanatra – kimarad egy hang. A harmónia hirtelen összetörik, és a tevehajcsár meghallja, hogy a világ rendjében valami zavar támadt. Csak ekkor fordul hátra nyugtalan arc kifejezéssel, hogy megnézzze, mi történt. Megáll, leszáll a számárról, és összeköti az elszabadult teve kötelét. A harmónia pedig ezáltal helyre is áll.

A birtok béresei Ali köré gyűlve figyelik, ahogy egyik cigarettát a másik után sodorja, hallgatagon.

– Ali, hová lett a karavánod?

– Nincs karavánom. Egyedül jöttem, csak egy tevével.

– Csak egy tevével! Hát nem dolgozol már karavánokkal?

– Nem, nem dolgozom már karavánokkal.

– Most hová mégy?

Ali szemében nyugtanul remeg a fény, gyermeki tanácsstalansággal a hangjában felel:

– A fehér fejű tevé keresem...

Mielőtt a béresek bármit mondhatnának, hozzáteszi:

– Láttátok talán valamelyik karavánban? Láttátok valahol? – kérdezi izgatottan. – Egy kicsi teve, alig egy éves. A fején és homlokán fehér a szőre...

Ugyan, ki hallott még fehér fejű tevéről? A béresek hangosan kacagnak, hahotáznak és csúfolódva néznek Alira:

– Valóban? Még hogy fehér fejű teve? Hah, fehér fejű teve? Sokat fogsz te még föl alá utazgatni Anatóliában, míg megtalálod! Sokat vándorolhatsz!

Ali erőt vesz magán, hogy lecsillapodjon szíve felindultsága, lassúdjon dobogása, és sebzett állatként összehúzódik ültében.

– Ne csúfoljatok...! – kéri alázatosan, meleg hangon. – Volt egyszer egy fehér fejű tevé. Kiengedtem kezeim közül, elvesztettem, de már nem tudok meglenni nélküle. Őt keresem, hátha ismét meglelem. Ne csúfoljatok...

Lassan-lassan az emberek elcsendesednek, megérezve a szomorúságot, amit Ali alakja áraszt magából. A nevetés elhal, és minden szem ugyanarra a pontra szegeződik, hogy ki tudja venni a levegőt megtöltő sűrű dohányfüstben a szenvedélyt, ami a fehérfejű teve nyomában űzi ezt az embert végig Anatólia országútjain.

Ali gyermekkorától a karavánok mellett dolgozott. Amikor szemei kezdtek a világra nyílni, megérintették lelkét az elődeik által rájuk hagyományozott csengők hangjai.

„Vigyél el engem is a tevékkel, apám!”

„Gyere! Holnaptól te is jössz a tevékkel.”

A következő naptól kezdve a kis Ali elkezdte Anatólia útjait járni, apja mögött ülve a számaron. A tevék nem sajátjaik voltak, apjának sohasem voltak saját állatai. Más gazdának dolgozott. Mikor meghalt, fiára nem hagyott egyebet, mint a csengők hangját.

Ali sem vitte sokkal többre apjánál. Mikor megnőtt, ő is idegen tevék mellett kezdett dolgozni. Abba a korba érvén, mikor az emberek megnősenek, ő is talált magának feleséget.

Az esküvő másnapján, amikor Ali ismét útnak indult a karavánnal, felesége kijött a kalibájukból elbúcsúzni, és azt mondta neki:

„Kilenc hónap múlva gyermekünk lesz. Gondoskodj róla, hogy saját tevének legyen, mert egy szájjal többet kell majd etetnünk!”

Ali ezt hallván megkomolyodott, és takarékoskodni kezdett. Anatólia útjait járva nem evett egyebet üres kenyérnél, nem éjszakázott többé karaván-szerájokban, így pár garast félre tudott rakni.

Letelt a kilenc hónap, de a gyermek mégsem született meg.

„Jól van. Majd a következő évben.” – mondta a felesége. – „Te csak takarékoskodj!”

Ez így ment sok esztendőn át. Ali takarékoskodott, a feleségének viszont nem született gyermeke. Végül az asszony azt mondta:

„Számold össze Ali, mennyi pénzt gyűjtöttél össze idáig. Meg tudjuk már venni a saját tevéket öregkorunkra?”

Ali egész éjjel virrasztott, hogy a reggeli nap fényében megszámolhassa

vagyonát. De nem, pénze nem volt még elég, hogy egy tevét vegyen. Csak egy fél tevére futotta volna.

Akkor Ali és asszonya leültek, egész éjjel virrasztottak, hátha ki tudják gondolni, milyen módon vehetnének egy fél tevét. Mire ismét felkelt a Nap, kitervelték és megállapodtak, hogyan cselekedjenek.

Élt abban az időben a környéken egy másik Ali is, egy földijük, aki idegen karavánokkal dolgozott Kas-Dag távoli vidékein. Nagyon ritkán vándorolt haza ez az Ali a csitmedek falujába, csak ha a munkája úgy hozta. Azokban a napokban épp a faluban volt.

Elmegy hozzá az előbbi Ali.

„Ali!” – mondja neki. – Annyi esztendeje dolgozol te is idegen karavánok mellett, még sincs saját tevéd. Nem akartad soha, hogy legyen?”

Az utóbbi Ali azt felelte:

„Nagyon szerettem volna. De nem vagyok olyan gazdag, hogy saját tevémet legyen.”

Az előbbi Ali:

„Tudod, mennyi pénzed van?”

„Tudom.”

„Mennyire elég?”

„Egy fél tevére futná belőle.”

„Nekem is egy félt tevényi pénzem van. Nem adjuk össze a garasainkat, hogy közösen vegyünk egy tevét?”

Sokáig tárgyalták a dolgot, de végül sikerült egyezségre jutniuk. Megvették a tevét és beállították Ali karavánjába. Az utóbbi Ali Kas-Dag vidékén folytatta munkáját. Minden alkalommal, mikor visszatért, elvégezték a számadást, hogy mennyi hasznot hajtott a teve, és a pénzt elosztották egymás között.

Ali akkor új csengőt tett tevéje nyakába, előre kötötte be az állatok sorába, közvetlenül a samara mögé, úgy vándoroltak az országutakon. Nagyon büszke volt, bizakodva nézett a jövőbe, mindegyre hátrafordult, hogy követi-e a tevéje, megvan-e még.

Így telt el sok év, amikor valami fontos dolog történt. A közös teve egy kis

tevének adott életet. Ali már sokszor látta az idegen tevéket szülni. Most, hogy a sajátjukról volt szó, nagy izgalomba jött.

„Nézd csak!” – mondta a feleségének. – „Kicsinye lesz!”

Az, amit megláttak, viharos szélként rázta meg szívüket. Hihetetlen és szokatlan külsejű volt a kis teve: fején a szőr nem barna volt, mint a többi tevének, hanem fehér. Fehér fejű kis teve volt, az egyetlen ilyen, egész Anatóliában.

A hír hamar elterjedt a csitmedek falujában és a nagy országút menti szomszédos vidékeken. Mindenki sietett, hogy saját szemével lássa a csodálatos fehér tevét, és mindenki Alit dicsérte.

Ali pedig átélhette a valódi boldogságot. Rettentően szerette a fiatal állatot, úgy, ahogy még semmit sem szeretett addigi földi életében. Nagy gondoskodással és törődéssel nevelte, fák és gyümölcsök neveit adta neki. Nem csak száraz kóróval etette, de szőlővel, cukorral és más hasonlóval is kínálta.

Végül a kis tevének is vett egy új csengőt, kék-piros gyöngyös szalagra kötötte és az állat nyakába akasztotta. Mikor ez is megtörtént, magával vitte az első útra, le a tengerparthoz. A kis teve anyja oldalán lépdelt, Ali pedig egyre csak őt nézte hátra-hátrafordulva. Ebbe azonban hamarosan belefáradt. A nap erősen tűzött fejére és Alinak hamarosan lecsukódtak a szemei. Az út kihalt volt, a nagy csöndben új szimfónia hangzott fel; a régi ismerős hangok mellett, amiket Ali egész életében hallott, most egy új is felhangzott, szinte kioltva a többi és egyedülként maradva. Milyen szépséges volt! Milyen szép volt, mikor Anatólia útját járva az ember mögött már nemcsak a pusztaság terült el, nemcsak az idegen hangok hallatszottak, hanem egy saját is; mintha minden fáradtságosan végigdolgozott év, minden szenvedés egy csilingelő csengővé változott volna, egy kicsiny teve nyakában...

Ali boldog volt és elégedett. Életének immár volt értelme és jelentősége.

De a hír eljutott Kas-Dag messzi vidékére is, ahol a másik Ali dolgozott. Útnak indult hát és elment a csikmedek falujába.

„Adjon Isten, pajtás!” – mondja Alinak. – „Mi újság?”

„Jó hírünk van, pajtás. A tevéknek borja született, most van egy kis tevénk.”

„Hadd lássam!”

A másik Ali megnézte a tevét, de úgy tett, mintha nem vette volna észre a fehér fejét. Azt mondta:

„Nos, pajtás! Most, hogy két állatunk van, osszuk meg a közös vagyونunkat. Te kapod az egyik állatot, én a másikat. Válaszd, amelyiket akard!”

Emez az Ali, aki messze földeket bejárt már, bölcs volt és ravasz. Így okoskodott: „A társam a nagy tevét fogja megtartani. A fél tevéből így egyet csinál. Én viszont megkapom a fehér fejű tevét, elviszem Kas-Dagba és eladom a medvetáncoltatóknak, akik majmok és a mackók mutogatásából szereznek pénzt. Sokkal több pénzt fogok tőlük kapni, mint amennyit a nagy teve ér.”

Ali ismét egész éjjel virrasztott a feleségével, mindegyre csak azon töprengtek, mitévők legyenek.

Az asszony azt mondta:

„Napnál világosabb ez, Ali! Meg kell tartanod a nagyobb állatot. Hol lelenék nagyobb szerencsére, mint hogy saját, felnőtt tevének legyen!”

Ali roppant elszomorodott, nem tudta elképzelni, hogy megváljon a fehér fejű tevétől.

„Gondolod, hogy ez nem fog megnőni?” – kiáltott a feleségére. – „Tartsuk meg, hogy nálunk nőjön fel!”

„Mit nem mondasz! Még hogy tartsuk meg! És ha közben megdöglik?” – válaszolt mérgesen az asszony.

Végül a feleség gyakorlatias észjárása erősebbnek bizonyult Ali érzékenységénél, és erősebbnek gyenge vágyánál.

Másnap reggel Ali a virrasztástól és a keserűségtől elhomályosult szemmel búcsúztatta a fehér fejű tevét. Mozdulatlanul állt, míg a teve fürge, ug-rándozó léptekkel el nem tűnt szeme elől. Ali úgy érezte, mintha valamit kiszakítottak volna a szívéből. Körülötte minden egyszeriben üres pusztasággá változott, hiszen nem volt többé társa a nagy országúton, s a gyengédségtől, amely oly későn érkezett meg életében, ismét meg kellett válnia.

Komor lett és szótlan. Elvesztette étvágát, napról napra kevesebb volt az ereje. Mikor a karavánt vezette, mögötte mindig hallatszottak az állatok csengői. Közöttük volt saját tevéje is, ami most már egészen az övé volt.

De Ali nem hallotta a csengőket, azok számára már elnémultak. Helyükre most egy más, erőteljesebb hang került, az, ami minden ember életében felhangzik egyszer, de csak egyszer, nem többször, s utána az ember azt az eltűnő, elérhetetlen árnyat kergeti, űzi.

Ali elhagyta feleségét, elhagyta a csikmedek falvát, elhagyta az idegen tevéket. Semmirekellő és megbízhatatlan tevehajcsárrá vált, elkergették hát. Fogta saját tevéjét és járni kezdte Kas-Dag vidékét.

Találkozik régi társával és azt mondja neki:

„Fogd a tevémet! Vidd a szamaramat! Neked adom a kalyibámat. Mindenem a tiéd. Csak add vissza nekem a fehér fejű tevét...”

„Már nincs nálam, Ali.” – feleli a másik. – „Eladtam útközben.”

Ali attól fogva egyre csak vándorol. Amint kivilágosodik, elindul a nagy országúton és ott alszik, ahol ráesteledik. Szamárkája egykedvűen baktat, tevéje egyedül és magányosan lépked mögé kötve, csengője hangjával megzavarva a föld forró csöndjét. Az emberek csúfolódnak vele és kigúnyolják. Az együttérzőbbek azt mondják neki, hogy mindez bolondság; hogy hiába keresi a fehér fejű tevét. Térjen inkább vissza a falujába, vissza a karavánjához. De Ali nem figyel rájuk, mert nem tudja elhinni, nem akarja elhinni, hogy a fehér fejű teve elveszett, hogy már életében nem fogja megtalálni.

A második utazó

Stefanost a városból ismertük. Agglegény volt, nyergek készítéséből élt. Műhelye a város szélén volt, a Szent Antal-templom mellett. Ott kezdődött az út, ami felvezetett a szélalmok dombjára, és ott haladt el a nagy karavánút is Anatólia felé. A kápolna mellett vadvirágok nyíltak, rozmarin ilatozott. Az ott álló ciprusfa mögötti kutak adták a környék legtrisztább vizét. Amint kezdett alkonyodni, a fiatal leányok befönták hajukat, vállukra támasztották korsóikat, és társnőikkel vízéért indultak. Valójában nem csak a vízéért mentek. Azért mentek, hogy lássák őket, és ők is lássanak másokat. A kápolna mellé érve megpihentek, és egy vén olajfára színes zsinórokat, szalagokat aggattak, azt remélve, hogy cserébe Szent Antal meglátogatja

őket álmukban, és boldogságot ígér nekik. A tenger felől érkező szellő viszájára fújta a leveleket, a szalagok lobogtak, és a vén olajfa egy, a kikötőjéből kifutó hajónak tűnt.

Stefanos a legjobb helyen lakott a kápolna mellett. Rendszerint a műhely ablaka mellett üldögélt miközben a nyergekkel foglalkozott, színes gyöngyöket varrt rájuk miközben a leányokat figyelte. Nyáron, mikor erősen tűzött a nap, félbehagyta munkáját, felloccsolta vízzel a műhely közelében található kis dombocskát, kivitt oda egy szőnyeget és körberakta bazsalikomos cserepekkel. Majd leült a virágok közé, és békésen szívta vízzipáját. Hosszasan nézte az öreg olajfán lobogó színes szalagokat, úgy találta, hogy az élet igen szép. Milyen gyönyörű a szalagokkal díszített fa, amely hajóként készen áll az indulásra, mégsem fut ki kikötőjéből sohasem!

„Az ember maradjon ott lehorgonyozva, ahol épp van! Minden más csak bolondság, nem egyéb!”

Stefanosnak nem volt könnyű dolga, ha meg akarta őrizni nyugodt, boldog életét, hiszen állandóan kísértések közepette élt, a világ legőrültebb emberei szomszédságában, a bolondok városában. Legtöbbjük „jemidzisz” volt vagy „kondrabasi”, azaz vagy csempész a tengeren, vagy valamiféle szárazföldi gazember. Távoli tengereken kalandoztak, de eljutottak a Fekete-tengerre is, a Duna torkolatához. Sok „jemidzisz” helyett csak a hír érkezett vissza, hogy hajótörést szenvedett valahol és elveszett kint a tengeren.

Stefanos ilyenkor azt mondogatta:

„Úgy kell nekik! Mintha nekünk nem lenne tengerünk itt. Ez egy nyugodt tenger ráadásul, Isten ajándéka. Tetszik neked a tenger, barátocskám? No, hát akkor szerezz egy halászbarkát, fogj angolnát, szardellát itt a tengerszorosban, az Ördögasztala-hegy alatt. De hogyan is sülyednének idáig a jemidzik, nemde bár? Úgy kell nekik!”

Ami a kondrabasikat illeti, a kötél és a bitó lehetséges közeli ismerőseit, nos, a város az ő történeteiktől, merész tetteiktől volt hangos. Az oktanul kiontott vérről, becsületről, duhaj kedvről, a hatósággal vívott küzdelmekről beszélt mindenki.

Gyakran érkezett a hír:

„Megölték ezt! Megölték amazt!”

„Úgy kell nekik!” – mondta egyedülként Stefanos, a nyeregkészítő. „Elveszett lelkek! Miért nem ültek meg nyugodtan?”

A szalaggal díszített fán túl, fent az emelkedő tetején álltak a szélalmok. Minden vasárnap reggel ott játszották el egy szimfónia nyitányát: a kondrabasik fiai kövekkel dobálták egymást, úgy vívtak háborút. Ez előkészület volt a nagy játékra, amelyet akkor kell majd játszaniuk, ha majd átveszik apáik helyét és ők is kondrabasivá válnak.

Ameddig a gyerekek játéka tartott, a feketébe öltözött anyák a domb tövében várakoztak, sápadtan az izgalomtól. Mikor a nap magasabbra hágott, véget ért a csata, és a két ellenséges csapat más és más ösvényen jött le a dombról. Elöl mentek a legerősebb legénykék, kezükben halott társaikat cipelve. Mert mindig volt egy-két áldozata ennek a szimfóniának. A menet lassan lejjebb ért. Aztán még lejjebb. Akkor az anyák már nem bírták tovább, izgalomtól véresre harapdált ajakkal szaladtak a menet felé, hogy végre megtudják, mi történt. A halott gyerekek anyái eszüket vesztve vetették magukat fiaik holttestére, hajukat tépték, arcukat véresre karmolták. Aztán a menet tovább haladt, elől a fiúk halott társaikkal, mögöttük az édesanyák, hátul pedig más anyák, akik vad örömet éreztek magukban, hogy nem az ő fiúkra került sor, még nem rá került sor. Leghátul pedig a báméskodó tömeg jött. Egy pissenés sem hallatszott. Csak a gyászoló anyák jajongtak, azt ismételve, hogy átkozott legyen az óra, mikor nőnek születtek.

Stefanos nézte a menetet, ahogy elhaladt előtte, és igen elszomorodott. De azt mondta:

„Ki tehet erről, duhajkáim? Miért nem ülnek meg nyugodtan? Úgy kell nekik!”

Mert Stefanos, aki örültekkel körülvetten élt a szenvedélyek városában, gondosan elkerülte a kísértéseket és sohasem távolodott messze a nyergeitől. Még akkor sem ment fel a szélalmok dombjára, hogy meglássa a tengert, amikor az néptelen és elhagyatott volt, de az Anatóliába vezető hosszú-hosszú út sem érdekelte. „Bűnös hely” – gondolta a dombról. „Esztelen

utak” – gondolta a tengerről és a nagy országútról. A világ jól van megte-remtve úgy, ahogy, és jó, ha a szalagokkal díszített fánál ér véget.

Az idő telt, a vén olajfa mindig fel volt díszítve és mindig készült az uta-zásra, de soha nem indult útnak. Néha, magányos óráin Stefanos titokban megkérdezte az olajfát:

„Mit gondolsz, címbora? Elindulok-e valaha?”

„El fogsz menni.” – felelte rejtélyesen a fa.

Stefanos pedig az olajfa válaszából úgy vélte, hogy az jól tudja, miként is fog utazása végződni, hiszen az már előre eldöntött volt: valamikor meg-tetszene neki egy leány, olyan asszony leánya, akinek a férje nem kondra-basi és fia sem játszana a szélmalmok szimfóniájában. Friss szél fújna akkor Stefanos nyergesműhelyében, a kékgyöngyös nyergek között. Aztán sorban érkeznének a gyerekeik. Ennyi, nem több.

„Elmehetek a szélmalmokhoz?” – kérdezné a fia.

Stefanos kurtán válaszolná: „Nem! Apád sem ment oda. Nem!”

De az emberek történetét nem ilyen egyenes vonalakkal írják meg. Nem mindig így írják, még akkor sem, ha az embert Stefanosnak hívják. Az Égei-tengeren sokféle szél fúj: spiliada, meltemi és mások, rend nélkül, mér-ték nélkül. Ahol szélcsend van, ott is indulhat hullámozás, ahol pedig hul-lámok járnak, szélcsend uralkodhat. Játszanak a szelek, játszanak a felhők, az Úristen is játszik az emberekkel.

Stefanossal is játszott, a törvénytisztelő polgárral, aki nyergeket készített.

Stefanos olvasott ember volt, előfizetett az „Amalthia”-ra is, a smyrnai új-ságra. Aki nem volt jemiadisz, vagy kondrabasi, az ezt a lapot olvasta. Így ezekkel a rebellisekkel szemben nekik is volt egy fegyverük, ami megkülön-böztette őket. Amazok hallgatták őket, ahogy hangosan felolvassák újság-ból az archaikus nyelven megírt vezércikket, de egy szót sem értettek belőle, és megilletődve nézték művelt szomszédjaikat. Ezekből a rejtélyes szavak-ból meg lehetett tudni, mi történik a nagyvilágban, Oroszországban, Japán-ban, más tengereken. Sőt, még meglepőbb dolgokról is értesülni lehetett: milyen időjárás várható, lesz-e szél, vagy netán esőre fordul, és hasonlók.

A kondrabasik, akik semmilyen veszélytől sem riadtak vissza, ilyenkor csendesen, ijedt gyerekként üldögéltek, szemükben zavarodottság tükröződött.

Stefanos az „Amalthia”-val kezdte a művelődést. A vezércikk után a színes elbeszélésekre tért át. Az újság lapjain normann hercegek és grófok vívtak párbajokat naponta háromszor, a leengedett sisakrostélyú ismeretlen lovag pedig kardjával ledöfte álnok ellenfelét, megmentve így a gyengébb életét. A pajzsok csörömpöltek, a kopják törtek.

Később Stefanos két ölnyi sárga könyvet cipelt műhelyébe, amiket a bazárban vásárolt. Ájtatos könyvek voltak, szentek életei, akiket akár az orosz-lánok elé vetettek, akár máglyára kötöztek, de mindig, mindenkor megmenekültek. Voltak ott más könyvek is: alkimistákról, akik egész életükben cellájukba zárkózva keresték az élet értelmét, vagy pedig a halálon akartak győzedelmeskedni, titkos folyadékokat vegyítve.

Stefanos nagy szenvedéllyel vetette magát új kincseire, a könyvekre, és mindegyiket elolvasta.

Ekkor bezárkózott; lefojtott és lecsupaszított élete, amelyet körzővel-vonalzóval tervezett meg milliméterpontosan, megbosszulta magát.

Negyvenes éveiben járt, haja már kezdett őszülni, Stefanos azonban feketére festette és bepomádézta. Ruhájához kócszálak és lószőr-szálak tapadtak, amiket a nyergek készítéséhez használt. Mikor azonban a nap lenyugodott, felvette új posztóruháját és kiment a városba.

„Hová mégy?” – kérdezte őt a színes szalagokkal feldíszített olajfa. – „Először látlak ilyennek. Először látom, hogy elmégy valahová.”

„Azt teszem, amit akarok!” – felelte Stefanos és elmagyarázta az olajfának, hogy már ki nem állhatja, hogy mást se lásson, csak nyergeket, korsókat, szalagokat. A tengerparton szeretne sétálgatni, a Szent Demeter-tempлом környékén, ahol a kondrabasik városának legérdekesebb része van. Ott élnek az igazi urak, a nagy vagyonú kereskedők, művelt és finom emberek, akik Európában tanultak, meg világutazók, tudós orvosok. Leányaik, akik Chopint játszanak, idegen nyelveken beszélnek, sápadtak és gyengécskék, és olyan szent arcuk van, hogy Stefanos fél rájuk nézni. Arrafelé laknak a konzulok is, akik csúcsos kalapot és aranygombos ruhát hordanak.

„Odamegyek!” – mondja Stefanos. – „Hisz én is olyan vagyok, mint ők!”

Oda is ment. Kereste a fehér bőrű leányt, akinek arany haja van és vakítóan fehér fogai, a leányt, aki a régi könyvek lapjairól lépett elő, aki kiszabadult Normandia hercegének kezei közül és egyenest hozzá menekült az Égei-tenger mellé. Őt kereste, és meg is találta. Álom volt, de soha, egyik álmában sem látta olyannak, amilyen valójában volt. Gutának hívták, Guta kisasszonynak.

Stefanos a tengerparti villához jár, ahol Guta kisasszony lakik. Minden reggel türelmetlenül várja, mikor kezd alkonyodni végre, hogy ismét oda-mehessen. Föl s alá sétál a villa előtt, a hullámok megtörnek a partmenti sziklákon, a környező hegyeket színesre festi a lenyugvó nap. A villából pedig különös zene hallatszik ki. Nem hasonlít a kondrabasik lanttal, dobbal kísért dalaihoz. Egy ismeretlen, halk hang énekel vándorlásokról, hajókról, messzi városokról, erdőkről, hófedte hegyekről. Stefanos felnéz az Ördögasztalára és felfedezi, hogy a különös zene a kopár hegyen járó árnyakról beszél. Kinéz a tengerre és úgy hallja, hogy a zene a tengerről szól. Lassan elötűnnek a csillagok. Stefanos felnéz rájuk, s míg a zene a csillagokról beszél, zavartan és meghatódottan azt suttozja:

„Uramisten, mi ez...?”

„Biztos azért van ez, mert ő játszik.” – gondolja később és felsóhajt.

Egyre csak sóhajtozik, mígnem gyötrődését megtudja Guta kisasszony is, az Orosz Birodalom konzuljának jegyese. Egy este a vendégek beszéltek neki Stefanosról, a nyergesről, aki szerelmes a kisasszonyba. Már mindenki tudott róla.

„Nem hozzátok ide?” – kérdezték. – „Jól szórakoznánk!”

„Idehívatom őt nektek.” – mondta a kisasszony, és így is tett.

Stefanos alaposan lekefélt posztóruháját, bepomádézta haját és elment a villába. Sok vendég volt jelen, az esti szél magával hozta a tenger illatát, a csillárok ragyogó fényt árasztottak. Stefanos önbizalomtól eltelten lépett be a nagy szalonba. Amint azonban minden szem rá szegeződött és furcsa sugdolózás kezdődött, amely hamarosan nevetéssé változott, elbizonytalanodott és megijedt. Riadtan nézett körül, mint egy eltévedt őzike, de a

kisasszony odalépett hozzá, hogy felbátorítsa. Oroszország fiatal konzuljának karjára támaszkodott, aki fehér díszegyenruhába volt öltözve és jegyesehez franciául beszélt.

Guta kisasszony azt mondja Stefanosnak:

„A konzul úr örül, hogy ön eljött hozzánk. Azt kérdezi, van-e valami kívánsága, bármilyen módon a szolgálatára lehet-e?”

Stefanos esetlenül meghajol, jobb kezével mindegyre homlokához érve, török szokás szerint. Festett haja borzasztóan ragyog a fényben.

„Szívemből köszönöm, kegyelmes uram.” – mondja. – „Nem óhajtanék semmit.”

Guta kisasszony lefordítja szavait franciára, miközben könnyedén mosolyog. Majd azt mondja:

„A konzul úr azt tudakolja, kívánja-e ön, hogy valamiben segítse munkáját? Mi az ön foglalkozása?”

Elérkezett a kritikus pillanat becsületes nyergei számára. Ha most megtagadja őket, akkor megtagadja őket örökre. Mert ha akár csak egyszer is, de megtagadod a nyergeket, többé nem lesz visszaút. A válságos pillanatban vakítóan ragyogott a cári konzul fehér ruhája, a kisasszony ragyogott, mint egy másik világhoz tartozó virág, minden ragyogott.

Stefanos szíve pedig hevesen dobogott a vakító ragyogásban.

S akkor megtagadta a nyergeket.

„Már nem dolgozom.” – mondja. – „Könyvekkel foglalatосkodom és sétálással.”

Úgy tűnt, felelete tetszést aratott, mert valamit mondtak franciául, és nevettek is.

„És én?” – kérdezi akkor Guta kisasszony lágy tekintettel. – „Én mit tehetek ma este, amivel örömet okozhatok önnek?”

Stefanos azt feleli:

„Indítsa el azt a gépet, amit minden este hallok a kisasszony ablaka alatt.” – mert azt gondolja, valami verkli, valami fonográf játssza azt a zenét.

„De hát azt én játszom!” – mosolyog Guta kisasszony. – „Játszok önnek valamit.”

Furcsán néz Stefanosra, aki egész testében összerázkódik.

„Önnek fogok játszani. Csakis önnek.”

Leül a zongora mellé és játszani kezd. Lassan-lassan mindenki magára hagyja Stefanost és a zongora köré gyűlnek, a kisasszony köré.

Nagy csönd támad. A sarokban ott marad egyedül Stefanos, aki megtagadta a nyergeket, ott marad magányosan és hallgatja a hangokat, ahogy magasra szállnak, és ismét beszélni kezdenek. Kezdetben halkán szólnak, Stefanos pedig megpróbálja magában felidézni az Ördögaszta árnyait, a tengert, mindazt, amit a hangok korábban mondtak neki, miközben az ablak alatt hallgatózott. Most, hogy Stefanos a hangok közelében van és látja a kisasszonyt, ahogy ujjával megérinti a bűvös elefántcsont billentyűket, a hangok pedig áradó folyóként erősödnek egyre, nem is azokat az árnyakat, nem azokat a hullámokat látja maga előtt: most egy erdő magas fenyőfái között játszik a szél. Áll ott egy torony is. A fiatal, arany szoknyát és piros pruszlikot viselő leány a toronyban hallgatja a szél beszédét, amely fenyőkről szól. Hirtelen elhallgat a zene és olybá tűnik, mintha a fenyők elvarázsolódtak volna. A fiatal leány a toronyban megérti, hogy eljött az óra, amikor a herceg megjelenik, hogy elvigye őt. Az ablakhoz lép, kinéz, miközben szíve hangosan ver. Nem, valóban nem tévedett, és a fenyők nem csapták be. Habzó szájú ménjén lovagolva megjelenik a csillogó páncélt viselő herceg, aki fiatalságában olyan, akár egy angyal. Kihúzza kardját és a földre ejti, megadása jeleként.

„Eljössz velem?” – kérdezi csendesen.

„Eljövök.” – feleli neki a leány. – „Évek óta várok reád.”

Míg ő lejön a toronyból, hogy megkezdje hőn áhított utazását, a szél ismét mesélni kezd a fenyők között. A herceg leszáll lováról, hogy kezeibe vegye a leányt. A fegyverek mellvértjéhez ütődnek, csillognak a napfényben.

„Kedvesem...” – suttogja.

„Kedvesem...” – mondja szíve mélyéről halkán Stefanos is, akinek festett hajáról már patakokban ömlik az izzadság, a pomádé, az olaj.

A zene véget ér, Guta kisasszony feláll. Mindenki tapsol. Vőlegénye hódolattal kezét csókol neki, ő pedig nagyon boldognak tűnik.

Stefanos magára hagyva áll a sarokban. Mindenki megfedkezett róla, még Guta kisasszony is. Egy szolga limonádét kínál körbe, a poharakban szívószál is van. Stefanos látja, ahogy a többiek szájukba veszik a szívószál végét, így gépiesen ő is ezt teszi és belefúj a limonádés pohárba. A limonádé az arcába, hajára fröccsen. Minden szem felé fordul, s minden száj kacagásra nyílik. Úgy tűnik, a szoba hahotázó szájakkal telik meg.

„Mi történt önnel?” – kérdezi Guta kisasszony odalépve hozzá, miközben csak nehezen tudja nevetését visszafojtani.

Stefanos ijedten, zavartan, a szégyentől sápadtan suttogja:

„Nem történt énvelem semmi... Semmiség...”

A konzul úr ekkor azt mondja franciául:

„Elég volt, Alexandra! Küldd el!”

A kisasszony pedig azt mondja Stefanosnak:

„Bizonyára fárasztja a hőség. Nem akarna inkább távozni?”

Stefanos felemeli a pillantását és ránéz. Ekkor a kiömlött limonádé, az izadság és a csöpögő pomádé között szikrázó fémhez hasonlatosan csillannak fel szenvedélyes szemei.

„Elmegyek...” – mondja.

A kisasszony elkísérte az ajtóig és ott azt mondta neki:

„Ma este sok ember volt itt. Jöjjön el holnap, amikor csak magam leszek. Várni fogom önt.”

Stefanos azon az estén nem tudott aludni, le sem feküdt ágyába. Magára maradva, szemeit egy pontra szegezve újra s újra felidézte magában mindazt, ami a tengerparti villában történt. Körülötte szép sorba rakva nézték őt a kékgyöngyös nyergek, amelyeket egykor oly gonddal és önbizalommal telve készített. Szomorúan nézték őt, mivel megtagadta őket. Kint az éjszakában a szalagokkal díszített olajfa is látja a Stefanos házában virrasztó fényeket, hallja szívdobogását.

„Miért hagyysz el minket?” – kérdezi az olajfa, de Stefanos már nem képes meghallani a hangját, elvesztette már előjogát, hogy a föld egyszerű teremtményeivel beszélhessen.

„Nagyságos kisasszony...” – mormogja. – „Mennyire vártalak...”

A következő este Stefanos elment a villába, ahol a kisasszony valóban egyedül várt rá. Most nem volt az a játékosan csipkelődő stílusa, mint előző este, kedvesebb volt és olyan hangon beszélt Stefanoshoz, mint ahogy beteg gyermekekhez szokás.

„Mit kíván tőlem?” – kérdezte. – „Mit tegyek?”

Ekkor Stefanos összeszedte ugyan minden bátorságát, de azon nyomban el is feledte a szép cikornyás mondatokat, amit az éjszaka ötlött ki, az „Amalthia” nyelvezetén. Egyszerű szavakkal mondta el, hogy ő nem kíván mást, csak egyet: engedje meg, hogy minden nap eljöhessen, és leülhessen egy félreeső zugba, hogy nézhesse őt. Nem fog egy szót sem szólani, csak hallgatja zongorajátékának különös hangjait.

„Hogy is volna ez lehetséges?” – kérdezi Guta kiasszony. – „Meg fog haragudni a konzul úr és még rosszat tesz önnek. Ő a vőlegényem.”

Stefanos halottsápadttá válik, hiszen erről semmit nem tudott, hogy a konzul a kisasszony vőlegénye!

Szorongva kérdezi:

„...És lehetséges..., lehetséges, hogy egy nap elutazik vele a nagyságos kisasszony?”

„Hát persze, hogy valamikor elutazom vele!”

„Ó, az Isten szerelmére! Ne!”

Stefanos azt nem akadályozhatja meg, hogy a kisasszony a konzul jegyese legyen. De hogy elutazzon vele...?

„Ne menjen el!” – mondja könnyes szemmel. „Mi lesz akkor velem?”

Kérleli, hogy maradjon. Soha nem hallott, rendkívüli dolgokat tenne meg a kisasszonyért. Csak ne menjen el. Ekkor Guta kisasszony tréfára fordítja a dolgot.

„Mit tudna értem megtenni?” – kérdezi mosolyogva.

Ezen Stefanos még nem gondolkodott, de most mindenképp meg akar ígérni valamit. Beszélni kezd a kisasszonynak a régi könyveiről, amelyekben mágusok, bölcsek történetei vannak megírva, akik egész életükben a legnehezebb dolgokat akarták elérni: hogyan repülhetne az ember, vagy hogyan válhat halhatatlanná. Stefanos megfogadja azt is, hogy el fogja olvasni az

összes régi könyvet, csak hogy megtudja, mi az a legnehezebb dolog, amit a bölcsek sikertelenül és hiába kerestek. Ő bizony meg fogja azt találni a kisasszony kedvéért.

„Jó.” – mondja Guta kisasszony. – „Tegye meg ezt, s én nem utazom el. Ha el is utazok, visszatérek, mihelyst megtudom, hogy sikerrel járt.”

Ez volt az örökmozgó, a „perpetuum mobile”, szimfóniájának nyitánya, amelyet Stefanos játszott el, a törvénytisztelő polgár, aki egykoron nyergeket készített.

Hol lelt rá erre a névre: „perpetuum mobile”? Valamelyik könyv megsárgult lapjain. Egy szempillantás alatt, mint valamiféle varázslatos lényt látta maga előtt. „Perpetuum mobile!” Igen! Ez az! Mostantól kezdve ez lesz életének egyetlen célja: felfedezni az örökmozgót. Milyen gyönyörű név! Milyen gyönyörű feladat!

Guta kisasszony már elutazott egy tavaszi napon, fehérbe öltözött. Férje, Őfelsége ifjú konzulja is fehér ruhát viselt. Stefanos megindultan figyelte őket a móló végére húzódva, hogy ne vegyék észre. Miközben a gőzös eltűnt a szeme elől, Stefanos azt suttogetta:

„Kedvesem..., jó utat! Senki sem tudja még. Én azonban tudom, hogy vissza fogsz térni...!”

Hogyan is kell belefogni az örökmozgó feltalálásába? Stefanos, amint feltalálónak állt, rögvest ezzel a kérdéssel találta szembe magát. Éjjeleken át virrasztott, fel s alá járkálva a műhelyében, egyre csak a bűvös szavakat mormolva: „Perpetuum mobile! Perpetuum mobile!” A hajnal vörös szemekkel, elgyötörve találta. Mikor felkelt a nap s szelíd sugaraival besütött a műhely ablakán, az egyszerű, kékgyöngyös nyergek – akik az egykori gondtalan napok során Stefanos hallgatag társai voltak – látva gyötördését, kérték őt:

„Ugyan, gyere már, feküdj le s aludj! Jönni fog ismét az éjszaka, és akkor újramezdheted...”

Az éjszaka eljött, és Stefanos újra is kezdte.

„Perpetuum mobile!” – mondogatta a bűvös nevet. Árnyak mozognak a félig megvilágított műhelyben, a mécses fényében – egy abroncs forog, csak forog megállás nélkül, egy fa elkezd lépdelni és többé meg sem áll, egy csillag hullik vég nélkül, egy hullám keletkezik s vándorol a tengereken, de többé nem csillapodik. A hullám tetején, a fehér habok között ott áll Guta kisasszony és azt kérdezi Stefanostól:

„Hívni fogsz?”

„Hívni foglak!” – válaszolja. – „Megnyugodhatsz, én majd teszek róla, hogy jöhess!”

Örökmozgó!

A hangok istene végül megszánta Stefanost és megmutatta neki, hogyan fogjon a feltaláláshoz. Egy nap szórakozottan, gondolataiba merülve járta a várost, amikor egy ház előtt elhaladva édes, halk melódiát hallott, amit egy ismeretlen hangszeren játszottak egy ablak mögött.

„Ez mi lehet?” – torpant meg, hogy jobban halljon. Persze, nem ugyanaz a zene volt, mint az az egykori, de igen hasonlított rá. Igen, határozottan olyan volt.

Hipnotizálva ment a hangok eredete felé és bezörgetett a ház ajtaján. A hangszer valójában egy régi óra volt, amely egy tálalószekrényen állt. Az aranyszínű szerkezet két oldalán két, szintén aranyszínűre festett szatír állt.

Mire Stefanos odaért a tálalóhoz, a zene elhallgatott.

„Hát ez micsoda?” – kérdezte kábán.

„Óra, Stefanos úr.” – válaszolta a háziasszony.

„Hogyhogy tud zenélni?”

„Ez ilyen óra. Felhúzza az ember, aztán zenél. Hiszen ez egy komoly, drága óra!”

Stefanos nem tudja levenni szemét az arany szatírokról. Arcán gyöngyözni kezd az izzadság.

„Leáll, és utána újra elkezd, azt mondja?” – kérdezi.

„Igen. Megáll, akkor felhúzzuk, és újra zenél.”

Stefanos nem tétovázik tovább. Szemei villámlanak:

„Mennyiért adja el nekem, Kiriakoula asszony?”

Az ám, de Kiriakoula asszony nem akarja eladni az órát! Megboldogult férje, a jemidzisz hozta még magával egy oroszországi utazásáról.

Akkor Stefanos megragadja az asszony mindkét karját, úgy könyörög neki, hogy adja el az órát:

„Ha nem kapom meg, én elveszek! Nekem végem!”

Olyan nagy összeget kínált fel, úgy könyörgött, hogy Kiriakoula asszony nem tudott már ellenállni neki és végül beleegyezett. Stefanos sebtében pénzé tett sok-sok kékgyöngyös nyeret, megvette az órát, és átvitte a műhelyébe.

Az első éjszakát az óra játékaival töltötte. Újra s újra felhúzta a szerkezetet, a dallam pedig betöltötte a helyiséget, ahol korábban a nyergeket tartotta. Mi-lyen gyönyörű volt! Te szél, aki az Égei-tengeren fújsz, te, aki Anatólia hatalmas fái között száguldasz át, hallgattasd el az árnyas völgyek medvéit, farkasait! Csillapítsd le a vért, amit vad szenvedély miatt ontanak földeden! Töröld le az anyák könnyeit, akiknek holtan kell lehozniuk fiaikat a szélmalom dombjáról! Csillapítsd a kondrabasik dühét, hogy ne öljenek és ne ölessenek meg! Te szél, tedd meg mindezt ma este, s utána figyelj! Hallgasd a zenét, ami betölti a nyergek helyét, ragadd magaddal, s vidd el a tengerparti villa kisasszonyának! Bárhol is van most, mondd el neki, hogy senki más, mint az egyszerű nyeregkészítő, Stefanos vált méltóvá arra, hogy a kedvében járjon, hisz ilyen a szerelem: felkutatja és megőrzi a dallamot, végtelenre változtatja a szimfóniát. Vére, szíve, minden porcikája izzó vassá változik, örült szenvedély-lyé, s kit érdekel, ha végül a hangok elhalnak, ha minden elmúlik s véget ér?

A hajnal végre álmot hozott a megszállott Stefanos szemére, aki végre értelmet talált életének.

Ekkortól fogva Stefanos, a törvénytisztelő polgár, aki megtagadta nyergeit, csak a „perpetuum mobile”-vel foglalkozik, hogy Kiriakoula asszony szatírokkal díszített órájának dallama soha ne érjen véget.

Számtalan nappalon és éjszakán át tanulmányozta, vizsgálta a szerkezetet, szétszedte, újra összerakta, úgy véelve, hogy egyre közelebb jut céljához, hogy végre felfedezi azt a bűvös csavart, amitől a fogaskerek-ek szünet nélkül

fognak forogni. Különcségének először a szomszédságban terjedt híre, végül az egész városban, a kondrabasik és az utcagyereknek között is.

„Stefanos megbolondult! Stefanos megőrült!”

„Mit akar megtalálni az a féleszű Stefanos?”

Kezdetben mindenki megilletődötten fogadta a „perpetuum mobile” varázsigehez hasonlatos nevét, nem tudták, hogyan kell pontosan kiejteni. Végül azonban megtalálták a megoldást:

„Stefanos a perepétumot keresi! Stefanos a perepéter!”

„Perpetuum, szamarak!” – helyesbített Stefanos, amikor csak szóba került bolondériája.

Ha elment hazulról, sohasem hagyta a műhelyben a zenélő órát, mert minden alkalommal, mikor úgy vélte, hogy már közel jutott a megoldáshoz, elfogta a félelem, nehogy valaki ellopja tőle a szerkezetet, vagy tönkre tegye azt. Beletette egy hímzett zsákba, és nagy tisztelettel cipelte magával a vállán mindenhová. Az utcagyerek a nyomában szaladtak, és csúfolták, mint a város másik két bolondját, Kabesát, vagy a „szárnyas” Erotokritot. Stefanos azonban úgy tett, mint aki nem vesz tudomást erről. Határozottan lépdelt, a magasba emelt tekintettel, mint aki biztos benne, hogy a földi hívságok fölött jár.

Egy este, az Agia Triada negyed tavernáiban nagy mulatságot tartottak a kondrabasik. A hírhedt Pagidas, a fő kondrabasi legényei voltak. Már reggel óta ittak vezérükkel, s most, hogy már beesteledett, félig eldőlve, elnehezülve, szótlanul üldögéltek. Olykor lehajtottak egy pohár rumot és hallgatták egyszerű zenéjük feszes ritmusait, a lant és a dob játékát, amitől táncra mozdult a testük. A környező házak ajtajaiban, az ablakokban ott ültek a leányok, csendesen beszélgettek, kíváncsian figyelték a helyi legényeket.

Ekkor az utcasarkon Stefanos bukkant fel. Mögötte ott szaladtak az utcagyerek, kavicsokkal, göröngyökkel dobálva őt, ami elől űzött vadként próbált elmenekülni. Ekkor hirtelen a kondrabasik mulatságának közepén találta magát. Amint felismerte az újabb veszélyt, ijedten próbált sarkon fordulni, de már késő volt. Mögötte falként ott emelkedett az utcakölykök dobálózása, előtte a részegek zajos mulatsága zárta el az utat.

Stefanos megtorpant, és körülnézett. Láta, hogy nincs mit tenni, folytatnia kell útját. Hóna alá szorította a bűvös órát, kihúzta magát és tovább ment.

A kiáltás mögötte felerősödött, hullámként lökve őt tovább:

„Stefanos a perepéter! Perepéter Stefanos!”

Ő közben odaért a kondrabasik társaságához. A lant, a dob hirtelen elhallgatott.

„Hogy vagy, Stefanos?” – kérdezte egy legény.

„Indítsd el! Indítsd el a perepétert!” – kiabálták kórusban az utcakölykök.

Ekkor megmozdult kerevetén Pagidas, a kondrabasik vezére. Kezével intett egyik alvezérének:

„Hallgattasd el őket!”

Hirtelen csend támadt, Pagidas pedig Stefanoshoz fordult:

„No, te nyerges. Mit keresel errefelé, mondd?”

Stefanos, meglepődve a síri csendről, ami a vad ordítást követte, hirtelen egy nyáresti színielőadás főszereplőjeként találja magát. Lélegzete elfúl az izgalomtól, hiszen a legfontosabb néző az amfiteátrumban nem más, mint Pagidas, akiről balladák születnek Kas-Dag vidékén s kint a tenger szigetein.

Remegő kezekkel, áhítatosan bontogatni kezdi zsákját, és kiveszi az órát. Odaállítja a kondrabasi asztalára, a rumospoharak, flaskák közé. A legények nézik a szatírokat, nézik vezérüket, aki szótlanul, türelmesen vár.

„Hallgasd...!” – suttogja Stefanos. – „Hallgasd csak, Antonis Pagidas úr!”

A halk dallam lágyan lebeg a részegek szeme előtt, ellepi a dohányfüstös szabadtéri színpadot.

„Hallgatom!” – mondja kurtán a kondrabasik vezére.

Áhítatosan, magába fordulva figyel Antonis Pagidas.

A zene véget ér.

„Hát, ez lenne az...” – suttogja ismét Stefanos.

Pagidas megkérdezi:

„Ez micsoda?”

„Ez az, Pagidas úr. Csak egy csavar hiányzik. Csak egyetlen csavart kell

beletennem, és akkor a zene nem áll majd meg, hanem örökké tart. A fogaskerek megállás nélkül forognak majd... Akkor pedig... akkor fel fogom találni az örökmozgót!”

Ki sem mondta ezt a szót, rémülten felugrott és felordított:

„Lángolok! Égek!”

Nadrágja lángolni és füstölni kezdett, égő vászon szaga terjengett.

Kitört a pánik. Stefanos örültként ugrált, csapkodva magát, hogy eloltsa a lángokat. Mindenki kiabált, a lányok sikítottak, az utcakölykök hahotáztak. A dobos vadul verni kezdte dobját.

Ekkor felállt Pagidas. Félrelökve mindenkit a nyergeshez rohant. Letérdelve előtte, csupasz tenyerével oltotta el a lobogó lángokat, de arcán nyoma sem volt fájdalomnak.

Pagidas aztán felállt, olajat hozatott, és ő maga kente be Stefanos sebeit. Csönd támadt. A jajongó Stefanos is elhallgatott.

Pagidas elborult tekintettel, lassan körbenézett:

„Ki tette ezt?”

Nem válaszolt senki. Minden szem a bandavezérre szegeződött.

Dühösen ismét megkérdezte:

„Melyik kutya tette ezt?”

Mindenki állta tekintetét. Egyedül Miltiadis, a borbély nézte meredten a földet. Miltiadis hitvány ember volt, igazi féreg, közismert álnokságáról és gyávaságáról. Ha mulatság volt valahol, azonnal rohant oda, készen arra, hogy alantas tréfáival a hatalmasok kedvében járjon. Ő rakott parzsát a nyerges ruhájába, miközben az a bolondériájáról beszélt.

Pagidas kemény tekintettel nézett rá:

„Te voltál hát?”

Majd hirtelen felkapott egy rumospoharat, és a borbély arcába vágta, aki felordított. Aztán felvett egy vastag fütyküst, Stefanos kezébe nyomta, és ráparancsolt:

„Üsd!”

Stefanos nem tudta jól megfogni a botot, keze remegett, arca sápadt volt a fájdalomtól. Épp hogy, mintha csak simogatná, úgy érintette meg a

borbélyt. Akkor Pagidas kitépte kezéből a botot, és ő maga kezdte kíméletlenül verni Miltiadist, aki jajgatni kezdett.

Vége. Pagidas megtöri a kezét, zihál. Fogja az órát, és Stefanos kezébe nyomja.

„Eredj, mester!” – mondja neki. „Menj csak! Mostantól fogva senki sem fog bántani téged. Menj, keresd meg a csavarodat!”

Mivel látta, hogy Stefanos nem tud rendesen járni a sérülései és fájdalmai miatt, Pagidas átkarolta őt, úgy segítette, támogatta. Az emberek utat nyitottak nekik, és döbrent csendben figyelte mindenki, a legények, az asszonyok, az utcakölykök, ahogy átvágnak közöttük és elmennek. Két szenvedélyes ember: az egyik a vért és a halált űzi, a másik a hangokat.

A nap már nyugodni készült, mikor a vándor feltűnt a messzeségből, a birtok felé tartva. Hollófekete posztóruhájában, szamarán ülve közeledett Stefanos. Az állat kantárján kék gyöngyök függtek, nyereg helyett kis trónus volt hátára kötözve, ami igen hivatalos megjelenést kölcsönzött a bolondnak.

Iosif bácsi látta meg először Stefanost, akit addig nem ismert.

– Ez Jannakos-Bibelas birtoka? – kérdezte a vándor.

– Ez.

– Itt töltheti az éjszakát egy fáradt utazó?

– Mindig van helyünk utasok számára! – válaszolja az öreg.

Stefanos leszállt a samárról, kikötötte, majd megmosakodott. Utána nagyapánkkal akart beszélni.

Körülötte játszottunk, mikor feltűnt Stefanos. Egyenesen lépkedett, fejét magasra tartva, szemével előre tekintve. Hóna alatt a hímzett zsák, benne a zenélő óra a szatírokkal.

– Ó, Stefanos szomszéd, hát te vagy az? Mit keresel te itt Kimidenián? – kérdezte jókedvűen nagyapa.

A nyergesmester köröz egyet a szabad kezével.

– Igen, én vagyok az, gazduram, tisztelettel! Az út hozott engem errefele, ide hozzátok.

– Helyes, Stefanos. Megmutatták már neked, hol tudsz lepihenni?
Stefanos büszke tartása eltűnik, és szemeibe aggodalom költözik:

– Megmutatták, gazduram. De félek. Más idegenek is vannak ott és...
Hangját suttogóra fogva folytatja:

– Félttem ezt itt... – és a zsákra mutat.

Nagyapa hallott már a nyergesmester bolondériájáról. Mivel azonban a Kimidenián élt, nem ismerte a részleteket.

– Mi ez? – kérdezte csodálkozva.

– Ez? Ó! Hát nem hallottál még erről soha, gazduram?

Zavarosan, a bolondok módjára ide-oda csapongva, az „Amaltheia” dalgályos kifejezéseivel Stefanos beszélni kezd az örökmozgóról.

Nagyapa szinte semmit sem ért ebből a zagyaságból.

– Nem indítod el? – kérdezi.

– Ne, hadd ne most! – kéri a bolond.

Ne most, mert éjszaka a szellemek megszállják a szerkezetet. Akkor fogja beindítani, hogy zenéljen. Addig azonban biztos helyen kell tudnia az órát, az ég szerelmére, biztos helyen!

Nagyapa gondolta, hogy némi mulatságról gondoskodik számunkra, ezért azt mondta Stefanosnak:

– Jól van. Gondoskodom róla, hogy olyan helyen tölthesd az éjszakát, ahol nem kell semmitől sem tartanod. A biztonság kedvéért a birtok összes fegyvere is ott lesz melletted.

Elrendelte, hogy Stefanost az órájával együtt kísérik a „sárga szobába”. Étel küldetett neki, majd kérte, hogy fájadjon asztalunkhoz.

Az egész család ott volt. Artemis úgy izgett-mozgott székén, mint a tűkön ült volna. Nagymama a nyergesmester fellengzős stílusán mosolygott. Nagyapa is jókedvű volt.

– Hadd lássuk! – mondta.

A szatírok előbújtak a zsákból. Stefanos nagy ceremóniával felhúzza az órát. A Kimidenián felhangzott a dallam.

– Közel járok már, gazduram... Egyre közelebb... – mormogta a nyergesmester.

Egyre közelebb kerül a megoldáshoz, folytatta. Csak az a pici, bűvös csavar hiányzik még, és akkor feltalálja az örökmozgót. Kínlódott, kutakodott, lassan elvesztette minden reményét, mikor az Úr megjelent álmában, és így szólt hozzá: „Mit ülsz itt Stefanos, a kondrabasik között? Itt sohasem fogsz célhoz érni!” Stefanos térdre vetette magát, úgy könyörgött, hogy világossítsa meg az Úr, mit tegyen. Az Úr akkor így folytatta: „Indulj el a nagy karavánúton, ami a szélmalomok mögött vezet. Kelj fel és járj, menj! Egyszer el fogsz jutni a Szentföldre, ahol a mi Urunk Jézus Krisztus kínhalt szentvedett. Amint Jeruzsálem földjére lépsz, abban a pillanatban megismered majd a nagy titok megfejtését, és megtalálod a csavart, amit keresel. Azt, amitől a zene örökké fog szólni...”

Nagyjából így mesélte el látomását Stefanos, fáradt szemében különös fényekkel. Mikor befejezte, alaposan megnézett mindnyájunkat. Milyen nagy, szomorú szemei voltak!

Nagyapa kezdetben mosolygott, de utána elkomolyodott.

– A műhellyel mit csináltál, Stefanos barátom? – kérdezte.

Ó, a műhely! A nyergek! Ugyan, ki törődik már azokkal?

– Mi lett a jegyeseddel? – kérdezte nagymama, aki hallotta a történetet Alexandra Guta kisasszonyról.

A jegyese? Stefanos az emlékezetében kutat. Á, igen, volt valamikor egy Guta kisasszony, de már nem létezik. Épp csak emlékszik rá, nagyon homályosan. A kisasszony elvégezte a feladatát, átadta, amit át kellett adnia, a célt, aztán eltűnt. Feloldódott a hangokban, egy lett velük, most már bennük él tovább.

– Stefanos barátom! – mondja nagyapa részvétellel hangjában. – Hiszen egykor te jó mesterember voltál és jó gazda. Térj vissza a nyergeidhez!

Menjen vissza a nyergeihez, tanácsolja neki. Hová vezet ez az egész? Milyen csavart keresgél? Tudja egyáltalán, hol van a Szentföld, hol van Jeruzsálem? Egész Anatóliát kell átszelnie, ha oda akar jutni.

– Át fogok kelni Anatólián.... – mondja a bolond szelíd hangon, nagy meggyőződéssel.

Azon az éjszakán, mikor aludni tértünk, furcsa érzések szállták meg szívünket. Nevetgélünk kicsit a bolondon, igaz, nem túl jókedvűen, aztán

hirtelen abbahagytuk. Csak Artemis, a Kimidenia legnyugtalanabb őzikeje hallgatott közben. A fáradtság végül lecsukta szemeinket, és csönd lett.

Ekkor hallom, hogy Artemis megkérdezi a nővérünket:

– Anthippi, mi az a Jeruzsálem?

– Még fent vagy? – kérdezi Anthippi mérgesen. – Aludj inkább!

– Mondd, kérlek, mi az a Jeruzsálem? – kérleli tovább a kislány.

– Ott élt Jézus. És most aludj, Artemis!

Ismét csönd, majd Artemis folytatja a kérdezősködést:

– Messze van innen Jeruzsálem?

– Nagyon messze. De aludj már!

Hamarosan, amikor már úgy tűnik, hogy minden gyerek alszik, fojtott hüppögést hallok kishúgunk ágya felől, a takaró alól.

– Miért sírsz, Artemis?

De Artemis nem tudja elmondani, miért sír, nem tudja elmondani, hogy azért sír, mert Jeruzsálem nagyon messze van, és lehet, hogy szegény bolond vándor a zenéjével sohasem jut el oda.

Sokáig tartott, míg Artemis megnyugodott. Akkor már minden hallgatott, a Kimidenián csönd honolt, a sakálok nem üvöltöttek, az éjszaka magára maradt. De mégsem, nem maradt magára. Hirtelen a nagy némaságban, halkan, de kitartóan felhangzott és a „sárga szoba” felől lágy szellőként, fodros hullámként terjedt tova a szenvedély szimfóniája. Stefanos a kardok és mordályok között beindította a zenélő órát.

– Artemis...! Hallod...?

A kislány halkán válaszolt, hogy ne zavarja meg a bűvös szimfóniát:

– Igen, hallom...

Kisvártatva hallom halk mocorgását, takarója neszezését. Sötét van, nem látok semmit, de úgy vélem, felkelt.

– Mit csinálsz, Artemis?

Tapogatódzva odajön hozzám, úgy suttogja remegő hangon:

– Kimegyek a „sárga szoba” elé, hogy jobban halljam. Ne mondd meg senkinek!

– Odamész? Nem félsz?

– Nem félek. Te aludj!

Hallom, ahogy lábujjhegyen járva kimegy.

A zene kis időre elhallgatott, majd újraindult. A Kimidenia még sohasem hallott ilyen zenét. A hold magányosan világított a szurdokok, a tölgyfák fölött. Mikor a hangok kijutottak a „sárga szobából”, ki az éjszakába, a pá-rás holdfény új szívként kezdett dobogni. Artemis is ott van kint, hogy át-élje ezeket a rendkívüli percek, amik sohasem fognak visszatérni.

Óvatosan kinyitom az ajtót, nehogy nyikorogjon, és Artemishez megyek. Alig lehet látni, hol van. Térdelve, kissé remegve hallgatja a zenét.

– Te vagy...? – kérdezi oly távoli hangon, mintha a varázslat világából szólna. – Ne beszélj, csak hallgasd...!

Kinyújtom a kezemet, hogy megtaláljam, hol van. Ujjaim szívéhez érnek, érzem, ahogy az felgyorsulva ver. Én is mellé térdelek és megfogom a kezét. Így, szorosan egymás mellett, mint két imádkozó merülünk el a bűvölt-ben, a zenével telt sárga szoba előtt. A bolond bent virraszt, újra és újra el-indítva a szatíros órát. A hold már nem világít, felhők mögé bújt, a völgyet újra árnyak töltik meg. A Kimidenia föld alatti vízerei feléledtek, feléledtek a tölgyfák is, felébredt a szarvassá változott Piroska is, felébredt Csipkeró-zsika. Kék levelek érkeznek, kinyitják a birtok kapuját, bejönnek az abla-kokon, áthatolnak a kőfalakon. Mindenütt ott vannak körülöttünk, bete-rítenek minket, és velünk együtt hallgatják a zenét. Remegnek, mozgolód-nak, mígnem mind eggyé válnak, a vízerek, a tölgyek, a szarvasok, mind árnyakká válnak, amelyek elnehezítik szempilláinkat, miközben a zene egy-re csak távolodik.

.....

Két gyöngéd kéz emel fel, ragad ki álmomból. Ijedt hangok hallatszanak felettem. Kinyitom a szemem. Kora reggel van, épp felkelt a nap.

– Gyermekeim! – szólongat minket anyám ijedten. Egyik kezével Arte-mist tartja, a másikkal engem szorít magához. Ott van nagymama is, gyer-mekkorunk másik kedves arca. Nem tudja, mit tegyen, kezeit tördeli.

– Jaj, istenem! Itt kint töltötték az éjszakát,...! – mondja. – Miért csináltátok ezt, gyerekek? De miért...?

– Az a bolond megbűvölte őket! – mondja anyánk. – Miért is raktuk őt a gyerekszoba mellé! Még jó, hogy nem történt nagyobb baj.

Ekkor minden eszembe jut, feléled emlékeimben a zene különleges éjszakaija. Artemis kitepi magát anyja kezéből és izgatottan kérdezi:

– Hol van a vándor? Hová lett, anya?

Ó, az szerencsére már elment! Már messze jár! Elsőként kelt fel, látott minket az ajtó előtt és szólt a felnőtteknek, hogy keltsenek fel bennünket.

Artemis és én a birtok kapujához rohanunk.

A messzeségben, a karavánút felett vékony porfelhő lebeg. A bolond vándor alakját már nem lehet kivenni. Szótlanul, szomorú tekintettel figyeljük, ahogy a porfelhő lassan eloszlik a Jeruzsálembe vezető út felett, és végleg eltűnik a Kimidenia mögött.

HETEDIK FEJEZET

Szellemek jöttek a Kimideniára

Oly egyformán kezdődnek és végződnek a napok a Kimidenia alatt. Múlnak az évszakok. Idén leszek tíz éves. Vajon a világ mely dolgai vannak soron, hogy megismerjem őket ebben az esztendőben? Várom őket, csak jöjjenek végre valahára!

Egy délután váratlanul megjelent a birtokon Urania, édesanyánk legfiatalabb húga. Ha nem a városban időzött, a nyarakat mindig a Kimideniától távol, a férje birtokán töltötte, így még soha nem adódott alkalom, hogy igazán megismerjük őt. Nagy bánata volt nagyapának és nagyanyának is, hogy sohasem tudhatták egyszerre mindkét lányukat maguk mellett Kimidenián. Ezért nekünk, gyermekeknek Urania néni egy távoli, idegen személy volt, hiszen még a városban is messze álltak egymástól házaik, és nem nagyon látogattuk egymást. Urania néni nagyon büszke és fensőbb-séges asszony volt. Szerелеmből ment férjhez a környék egyik leggazdagabb és legszebb férjéhez, aki világlátott, mulatós kedvű ember volt. Ez nagyban hozzájárult Urania néni hiúságához. Miután összeházasodtak, építettek a városban egy feltűnően díszes, de ízléstelen házat, nagy márványlépcsőkkel, súlyos bútorokkal. Szinte minden nap rendeztek valami mulatságot, számtalan vendéggel, zenével. Gyakran utaztak fel Konstantinápolyba is. Mindez szöges ellentétben állt a mi szerény és nyugodt otthoni életünkkel. Gyakran hallottuk szüleinket így beszélgetni:

„Tegnap éjjel Theodoros megint elvert egy kisebb vagyont a kaszinóban, úgy hírlík.” – mondta apánk.

„Megint? Te jó ég! Hová vezet ez?” – rémüldözött anyánk.

„Hogyhogy hová? Teljesen nyilvánvaló! Tönkre fognak menni!”

„Szűzanyám! Mit tegyünk?”

„Mit tennénk? Én azt mondom, az egészről Urania tehet. Ha igazán akar ná, távol tarthatná az urát a kaszinótól, meg a tivornyázástól. De nem akarja!”

Anyánk ilyenkor felkerekedett, hogy titokban beszéljen húgával. Általában ágyban találta őt még délidőben is, elcsigázottan az átmulatott éjszakától.

„Ó, Uraniám, mit műveltek ti? Mi lesz ebből? Maholnap gyermekeitek lesznek. Térj észre, és fordítsd vissza az uradat a rossz útról!”

Urania néni azonban sohasem akarta meghallani a józanságra intő tanácsokat. Igazán szép nő volt, nagy mandulaszemekkel, sudár termettel. Ki akarta élvezni ifjúságát, amennyire csak lehetett.

„Mit érdekel engem, mi lesz holnap!” – válaszolta nővére feddéseire. „Most élek és most akarom magam jó érezni!”

„De értelmes emberek nem cselekszenek így! Pár éven belül minden vagyontokat elvesztegetitek! Elpazaroltok mindent!”

„Ó, szegény nővérkém! Hah! Pár éven belül...! Honnan tudhatnánk, mi történik pár év múlva?”

„Tehát nem akarsz megfogadni a tanácsomat?”

„Nem akarom! Hagyd, hogy úgy éljünk, ahogy akarunk! Szavamat adom, hogy ha pár éven belül elszegényedünk, én bizony nem fogok nálad segítségért kopogtatni!”

Anyám ekkor hazament, és egy hosszú levelet kezdett fogalmazni nagynénynak, amelyben mindent pontosan elmesélt, kérve őt, hogy tegyen valamit a pusztulásba rohanó húga megmentéséért. Mikor a levél megérkezett a Kimideniára, nagymama csak titokban olvasta el, hogy nagyapa ne tudjon róla, ne keserítse el. Titokban sírdogált is, keserű könnyekkel, vigasztalhatatlanul, majd nekikészülődött, hogy ő is levelet írjon kisebbik lányának. Meghegyezte a ceruzát, és gondterhelten próbálta megélesíteni eszt, hogy szép kifejezéseket találjon ki.

Nagyapa, látva ezeket az előkészületeket, mosolyogva kérdezte:

„Mire készülsz, kiasszonykám?”

„Öö..., Uraniának akarok írni...”

Nagyapa tudta, milyen hatalmas feladat ez nagynénynak, ezért élcelődve kérdezte:

„Gondolod, hogy ma még a végére fogsz jutni?”

„Hát, úgy gondolom, estig talán elkészülök vele.”

Mikor újra egyedül maradt, nagyanya lassan-lassan, nagy, kerek, iskolás betűket írt le a papírra, szép sorban, meg-megnyálazva a ceruzát, miközben könnyei a levélpapírra hullottak.

Mikor lenyugodott a nap és a levél elkészült, fogta, és nagy áhítattal a Kimideniát óvó Szűzanya szárnyas ikonja elé helyezte éjszakára. Összekulcsolt kezekkel elmondta az Üdvözlégyet, mire megjelent előtte a Szűzanya, odalépett mellé, és ő elmondhatta neki bánatát, mint egyik anyja a másiknak, miközben könnyei a földet áztatták.

„Óvd a kis leányt...” – kérte a Szűzanyát. „Rossz útra tért s nem tudja, mit cselekszik. Fiatal még és tudatlan. Nagyon szép is. Vigyázz reá, hogy ne kelljen megtudnia, mi a bánat, mik a könnyek...”

Nagyanya levele ilyen módon megszentelve indulhatott el útjára másnap. Mikor Urania néni megkapta, nagyon dühös lett, de nem saját anyjára, hanem inkább nővérére, aki hírt vitt róla a Kimideniára. Ily esetek miatt volt meglehetősen hűvös viszonyuk.

Nem csoda hát, hogy Urania néni hirtelen és megmagyarázhatatlan felbukkanása alaposan megzavarta a birtok nyugalalmát. Nagyapa, nagyanya, anyám és mi, gyerekek is, mind szaladtunk a nagykapuhoz, hogy fogadjuk és megtudjuk, vajon mi történt. Urania néni, mint mindig, most is büszke tartással szállt le csészejáról, ami nehéz kilim szőnyegekkel volt kényelmessé téve. Mégsem az az Urania néni érkezett, akit korábban ismertünk. Arca, amely mindig ragyogott az egészségtől, most holtápadt volt, nagy fekete szemei beesettek és karikásak voltak.

Mindenki hallgatott, míg Urania kezét csókolt anyjának és apjának, megcsókolta nővérét és minket. Aztán banánt osztott szét a gyerekek között, ami ritka ajándék volt mifelénk. Mindezt gépies, szórakozott módon tette, mint ha nem is emberek lennénk. Mikor végzett, de csak akkor, mintha végére jutott volna minden erejének, zokogva nagyanyánk karjaiba vetette magát.

– Mi történt, gyermekem? – kérdezte nagyanya a haját simogatva. – Mi bánat...?

Azt, hogy mi történt vele, csak akkor tudtuk meg, mikor mindnyájan felmentünk a házba, és köré ültünk. Annyit értettem elfúló, könnyes szavából, hogy különös dolgok történnek Urania néniék házában. Úgy tűnik, hogy hirtelen egy szellem költözött közéjük, felkavarva életüket. Theodoros bácsi az éjjeleket a szellemmel együtt, egy külön szobában virrasztva töltötte, ahonnan vad hahotázás hallatszott ki.

„Gyere Theodoros, nem szabadna külön töltened az éjjeleket, magamra hagyva engem.” – mondta férjének Urania néni. Az azt felelte:

„Nem lehet. Egyedül kell aludnom.”

Nem akart semmiféle okot, vagy magyarázatot adni, mi is történik ott, a bezárt szobában.

„Nem mondhatom el neked, Urania. Nem szabad megtudnod.” – mondta, szórakozottan simogatva felesége haját.

Mikor Urania néni már belefáradt a kérdezősködésbe, közölte férjével:

„Pár napra elmegyek a Kimideniára, az apámhoz. Nem jössz el te is egy kis időre, a levegőváltozás kedvéért?”

„Menj csak!” – felelte Theodoros. – „Két nap múlva én is utánad megyek, és addig maradok, ameddig csak tudok.”

Ezt mesélte el Urania néni. Nagymama, hallván, hogy mi történik leánya házában, egész testében remegni kezdett, és többször keresztet vetett.

– Krisztusom, Szűzanyám! Miről beszélsz, gyermekem? Ki mondta neked, hogy ott a szobában egy szellem van?

– Szellem az, anya! Kivel mással beszélne és nevetgélne az uram? A szoba ajtaját minden este bezárja a férjem; egy lélek se be, se ki.

A nagy zavarodottságban és izgalomban senki sem vette észre, hogy mi, gyerekek is ott vagyunk, hallgatva a szellemről szóló beszámolót. Csak jóval később kapott észbe anyánk. Rémülten a nővérünkhöz fordult:

– Anthippi, fogd a gyerekeket, vidd ki őket játszani. Menjetek csak!

Kimentünk, de mindazt, ami szükséges volt képzeletünk számára, már megtudtuk. Egy új játék érkezett meg a világból Kimideniára. Sötét és veszélyes, de varázslatos játék: a szellemek!

Addig csak hallomásból ismertük őket. Hallottuk a furcsa históriákat, amiket az idősebb emberek meséltek a birtokon. Ezek néha félelmetesek voltak, néha könnyedebbek. Ilyenkor erősebben dobogott a szívünk. Lehetőséges, hogy valamikor mi is látunk majd szellemeket? Remegtünk a gondolattól, hogy ez esetleg megtörténik, de félelmünknel erősebb és mélyebb volt vágyakozásunk, hogy nehogy lemaradjunk róluk.

Kosmas Livas, a pontusi földműves, aki hosszú évek óta élt a Kimidenián, sok történetet tudott a szellemekről. Esős napokon, késő éjjel, mielőtt lefeküdt volna, egyik cigarettát a másik után pöfékelve a mécses fényében, gyakran mesélte a szerecsennel megesett történetét. Amikor csak alkalom adódott, mindig ugyanúgy, változtatások nélkül mondta el, talán mert szüksége volt rá, hogy újra s újra átélje, elevenen az emlékezetében tartsa. Szüksége volt rá, hogy igazolást kapjon az életére, a félresiklott életére.

A szerecsennel gyerekként találkozott először, egy fa alatt. Kezdetben egy nagy sikló volt, ami mihelyst meglátta Kosmast, felkúszott a fára s félig annak ágára tekeredett. Az ijedt gyerek ott állt alatta, a félelemtől lépni sem tudott, de a szemét sem tudta levenni a levegőben tekergőző kígyóról. Lebilincselte őt a hüllő feje, tekintete. Akkor úgy tűnt, hogy az ég beborult, a nap elbújt, s a beálló szürkületben csodálatos dolog történt: a kígyó keskeny teste kiegyenesedett és egyre vastagabbá és vastagabbá vált, mígnem olyan lett, mint a fa törzse. Ebből a törzsből lassan egy emberi alak bontakozott ki, először két kéz, aztán a lábak, végül a fej. Ijesztő, fekete fej volt ez, egy szerecsen arca, aki villámló szemekkel, de összeszorított fogakkal figyelte a gyermeket a fáról függeszkedve.

Ez volt az első alkalom, hogy a szellem megjelent Kosmas Livas életében. Ettől kezdve a nyomában járt, míg legénnyé nem cseperedett. A legváratlanabb időkben jelent meg előtte, főleg, ha a szívébe valamiért öröm költözött. Akkor a szerecsen megjelent, és megfagyasztotta véré. Legalább beszélt volna, mondott volna valamit! De nem, semmit sem mondott. A szellem komoran állt, és mikor tekintetével már rabul ejtette az embert, mikor érezte, hogy már hatalmában tartja, felemelte kezét, és nyugat felé intett. Kosmas Livas sokat gyötrődött, hogy valami magyarázatot találjon erre a kézjelre, míg

végül úgy gondolta, hogy megfejtette, mit jelenthet az: a szellem azt mutatja neki, hogy induljon el, és tartson nyugat felé! Ez a gondolat befészkelte magát az elméjébe, elterjedt testének minden idegszálában, elkeveredett a vérében. Minden más tetterő elhalt benne, már semmilyen munkát nem tudott elvégezni. Megszállta őt a vándorlás izgalma. Mikor már nem bírta tovább, felkerekedett, és valóban elindult a falujából, nyugat felé véve útját. Vándorlása során a szerencsen minden este megjelent előtte, mindig ugyanazzal a mozdulattal intve neki: „Nyugat felé! Nyugat felé!” Kosmas Livas pedig minden reggel engedelmesen folytatta útját, egyre csak nyugat felé. Mikor hazája, a távoli Pontus határaihoz érkezett, és átkelt rajta, azon az éjszakán a szellem már nem jelent meg. Sem akkor, sem máskor, soha többé. Kosmas Livas akkor megértette és elfogadta, hogy ez az ő sorsa, ez a végzete; földje nem akarja őt. Még egy utolsó pillantást vetett hazája messzeségbe vesző, távoli erdeire, feltekintett a keletre vándorló felhőkre, majd folytatta számkivetésbe vezető útját, hogy egész életében nincstelen és otthontalan maradjon.

.....
„Hát ilyen könnyen indulnak idegenbe az emberek a te vidékedről?” – kérdezték Kosmas Livast a béresei.

„Lehet, hogy csak úgy tűnt neked, Kosmas, mintha a szerencsen azt mondta volna, hogy menj el. Te pedig elmentél...”

Kosmas anélkül válaszolt, hogy a kérdezőre tekintett volna:

„Megesett veled valaha az életedben, hogy szellemmel találkoztl?”

„Soha.”

„Akkor miről beszélsz? Te nem ítélhetsz meg engem.” – mondta Kosmas annak az embernek a rendíthetetlen arckifejezésével, aki biztos az igazságában.

„Velem is megtörtént valami hasonló.” – mondta egy nap Manolis Liras, aki Tenedos szigetéről jött. „De én is, aki pedig már láttam kísértetet, én is azt kérdelem, hogyan foghatott el annyira a félelem, hogy ok nélkül tönkretetted életed?”

„Megesett veled valóban, hogy kísértetet láttál?” – kérdezte Kosmas.

„Mondtam neked: egyszer szembe találkoztam a kísértettel.”

„Nem ijedtél meg?”

„Nem. A mi vidékünkön, a tenger mellett a kísértetek nem ijesztgetik az embereket. Csak tudnod kell, hogyan szólj hozzájuk.”

Manolis Liras ekkor elmesélte, hogyan s mi módon találkozott a kísértettel. Szörnyű idő dúlt akkor az Égei-tengeren, tombolt a déli szél, zuhogott az eső. A napnyugta még messze volt, az alacsonyan rohanó felhők mégis olyan homályt bocsátottak a tengerre, hogy az ember a hajó orráig sem látott el. Az akkor tíz éves Manolis életében először kísérte el apját annak hajóján, amely egy kis bárka volt. Pillanatról pillanatra egyre veszélyesebbé vált a helyzet a kicsiny tenedosi hajó számára, amely már szinte a halállal játszott. A kapitány felhozatta a fiát a hajó gyomrából, ahol az korábban lefeküdt. Egyik kezének ügyes mozdulataival, anélkül hogy szemeit levette volna a vitorlákról és a vízről, maga mellé kötözte a fiút ugyanazzal a kötéllel, amivel ő maga is ki volt kötve, nehogy a hullámok a tengerbe sodorják. Ekkor kissé megnyugodott a szíve, mert bármi is történik velük, az mindkettőjükkel fog megtörténni. A vihar egyre csak erősödött. A zivatar jégessé változott, kegyetlenül verve a hajót és az embereket. A felhők a vizet érték, még pár méterre sem lehetett ellátni. Csak a köd mögül jövő rémisztő zúgásból lehetett tudni, hogy ott van a tenger. Ekkor egy hatalmas hullám csapott le, és elborította a bárkát. Majd a második. És még egy. A ki-kötözött fiú egyszer, kétszer, háromszor felsikoltott. Apjára nézett, segítséget várva. Az egyetlen, amit ki tudott venni, egy kemény arc volt, ami meg akart küzdeni ellenségével, a vad hullámzással. A fiú ekkor zokogva kiáltani akart, de nem jött ki hang a torkán, mert a Nagy Félelem már beköltözött a szívébe. Ha ő eljön, az emberek nem tudnak úgy kiabálni, mint kisebb szomorúságaik, kisebb félelmeik idején. A tengerészek, mikor elnyeli őket a vihar, mint űzött vadak rohannak fel s alá a tat és a hajóorr között, hogy lazítsanak a vitorlaköteleken, merevítsék az árbócot, vagy a tengerbe vessenek valamit a rakományból, hogy könnyebbedjen a hajó. Most is kiabáltak, ordítottak. Amint azonban elérkezett az Égei-tenger legválságosabb órája, amikor a vihar halálos játékot játszott a tenedosi bárkával, minden hang elhallgatott, akár csak a fiú hangja. A hajó magasra hágott a hullámon, fel

annak tetejéig, majd lezuhant a tomboló káoszba. Ekkor hirtelen, mintha valami erős emberi hang szólt volna a vihar tombolásában. Utána a kapitány hangja volt hallható, aki azt kiabálta:

„Hogy él-e? Él a nagy uralkodó! Él Nagy Sándor!”

Míg egyik kezével a kormányrudat tartotta szilárdan, a másikkal fia fejét szorította magához, mintha őt akarná óvni. Újra kiáltotta:

„Él a nagy király! Nagy Sándor él és uralkodik!”

A kisfiú, a kis Manolis Liras pontosan emlékezett, hogy ekkor a hajó oldala mellett, a habzó vízben először egy nagy pikkelyes halfarkat pillantott meg, majd magát a halat. Teste deréktól fölfelé egy nő teste volt. Két szemében tűz égett. Fekete hajának fürtjei polipként tekergőztek a szélben, mikor fejét kiemelte a vízből. Teste kiegyenesedett, magasra emelkedett a hullámokból, majd hirtelen újra alámerült, és nem bukkant fel többé.

Hirtelen alábbhagyott a szél, a vihar lecsillapodott, és az égen az esőfelhők nyugat felé húzódtak.

Beesteledett. Előttűntek a csillagok, az Égei-tenger vize nyugodttá vált. A bárka matrózai a pusztulással vívott küzdelmük után megpihentek, csak a kapitány virrasztott tovább. Felindultan virrasztott mellette fia is, a kis Manolis Liras.

„Emlékezz jól arra, amit láttál, fiam!” – mormolta a kapitány, miközben szemei továbbra is a tengert kutatták.

Kis idő múlva ismét megszólalt, mintha hirtelen támadt félelmét akarná elűzni:

„Meg tudad nézni? Vagy nem...? Láttad őt?”

„Mi volt ez, apám? Olyan volt, mint egy hal, de félig emberi testtel...”

„A tengerünk kísértete volt, a Gorgó asszony.” – válaszolta a kapitány.

Az egyszerű emberek kemény érzelmességével simogatta meg a gyermek fejét:

„Emlékezz rá mindig, mi történt most!” – mondta. „Ilyen módon menekülhetnek meg a tengerészek, ha az a sorsuk, hogy megjelenjen előttük a Gorgó.”

A békés aiol éjszaka fényes csillagai alatt mesélte el a kapitány fiának az Égei-tengerben élő királylány történetét. A görög tenger ősi múltjából újra

előbukkantak az alakok, a színek, a mese varázsa, hogy megelevenedjenek a kapitány szavaiban, szíve rezdüléseiben:

Élt egyszer Görögország földjén egy király, Nagy Sándor. A hűgát Gorgónak hívták. Nagy Sándor messzi földeket járt be, átkelt hegyeken, tengereken s mikor visszatért, elhozta magával a halhatatlanság vizét. Azt akarta meginni, mikor eljött volna az ideje, hogy ne haljon meg soha. Akkor bevehette volna a világ minden várát, és az egész földön uralkodhattott volna. De nem így történt. Húga látta a halhatatlanság vizét, s nem sejtván, mi az, megitta. Akkor Nagy Sándor éktelen haragra gerjedt, s hajánál fogva a tengerbe vetette hűgát. Azóta Gorgó ott, a tengerben él. Kerek szemei vannak, hajában kígyók tekergőznek, kezei rézzé változtak, hátán arany szárnyakat visel. Deréktól lefelé halteste van, s a tenger többi hala őt tartja királynőjüknek. Egyre csak a bátyja, a nagy király körül forognak gondolatai, aki ifjan halt meg. Az útjába kerülő hajósoktól ezért mindig azt kérdezi:

„Él Nagy Sándor?”

„Él és uralkodik!” – felelik neki.

Ekkor Gorgó nagyon megörül, és megparancsolja a hullámoknak, hogy engedjék útjára a bárkát. Ha azonban egy tengerész nem tudja, mi a helyes válasz, és azt feleli, hogy a nagy király meghalt, akkor nem menekülhet: Gorgó szigonyával a mélybe rántja a hajót és a tengerészeket. Majd újra a felszínre emelkedik, hogy más hajóstól tudakolja meg, hogy nem halt meg bátyja, hanem él és uralkodik.

Theodoros bácsi két nap után végül megérkezett.

Magas, göndör hajú fiatalember volt, fahéjszínű szemekkel. Arról volt ismert, hogy ő a környék egyik legjobb lovasa, és ez rögtön szembe tűnt a lováról is, amit megült. Szenvedélyesen szerette a lovakat. Egyszer, mikor elpusztult a hóka lova, három napig nem vett falatot a szájába, a szobájába zárkózva gyászolta elvesztett barátját.

Mikor a nagykapu előtt leugrott lováról lovaglósizmájában, bőrnadrágban, most is olyan jókedvűen, mint mindig, mindnyájan meglepetten

figyeltük. Egy szótlán, magába forduló embert vártunk, aki arcán viseli a szellemekkel vívott küzdelem nyomait. De semmi ilyesmit nem láttunk. Talán kissé sápadt volt, szemei pedig fáradságról tanúskodtak. De semmi más.

Úgy tűnt, leolvasta arcunkról tanácstalanságunkat. Urania nénire nézett, majd nagyapához és nagyanyához fordult:

– Ahogy látják, remekül vagyok. Maguk hogy vannak?

Nagyapa, miután ilyen szerencsésen alakultak a dolgok, hogy mindkét gyermeke és azok családjai is ott voltak körülötte, ünnepélyes hangulatban volt. Bár nyugtalankodott Theodoros bácsi állapota miatt, de mivel jóindulatú ember volt, hitt benne, hogy minden rendben van. Elrendelte, hogy vágjanak le egy jó bárányt, terítsék meg a nagyasztalt, hozzák elő az óbort. Utána úgy tűnt, szeretne valamit, csak nem tudja, hogyan hozakodjon elő vele. Végül megkérdezte, merre is van az a szép rend ruhája, amit az esküvőjén viselt. Ezt a ruhát csak nagyon fontos napokon vette fel, húsvét szombatján vagy újév napján.

– Nem hozod elő, kisasszonykám? Meg kellene szellőztetni, nehogy meggye a moly... – mondta nagyapa tétovázva, mintha félne, hogy kiderül valós szándéka.

– Előhozom, Jannakos! – felelte nagymama, majd kis idő múlva mosolyogva hozzátette:

– Nem akarnád ma este felvenni, Jannakos?

– Te mit gondolsz?

– Én azt mondom, vedd fel!

– Hát, ha te mondod, akkor legyen úgy, felveszem... – mondta nagyapa. – Amúgy is oly rég esett meg utoljára, hogy az egész család itt legyen körülöttem.

Este tehát fiatalsága ruháját viselte. Nagyanya pedig, hogy ne mondhasák, hogy nem tisztelte meg illendően gyermekeit, gondosan őrzött menyasszonyi ruháját vette fel. Derékban kissé szűk volt már neki, és szűkebbé vált a fekete gallér is. Ősz haját gondosan kifésülte. Olyan kedves volt, olyan kedves...

Ránk, gyerekekre nagy hatással voltak ezek az ünnepélyes előkészületek. Agapi azt mondta Artemisnek:

– Ma este minden milyen különös! Biztos a szellemek miatt, amik eljöttek hozzánk...!

– Igen. – mondta Artemis. – A szellemek miatt van.

Miután asztalhoz ültünk, nagyapa körülnézett. Mindenki ott volt. Akkor felállt. Fekete posztómellénye különös módon emelte ki haja fehérségét. Úgy állt ott, mint egy öreg tölgyfa. Lehunyta szemét, összekulcsolta kezzeit.

Halk, tiszta hangon belekezdett a Miatyánk-ba:

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma ...

Mindnyájan keresztet vetettünk. Nagyapa leült. Vette a nagy fekete rozskenyeret, megszegte, adott belőle mindenkinek. Utána azt mondta:

– Isten hozta a gyermekeimet a Kimidenián!

Urania néni, anyánk és Theodoros bácsi azt felelték:

– Mindig örömmel jövünk ide, édesapa!

Nagyapa tányérjára vette a bárány lapockáját, letisztogatta a csontot, de amíg ettünk, félretette, nem nézte meg. Csak mikor befejeződött az ebéd, emelte fel újra és tartotta a fény felé. Nagy csönd támadt. Nagyanya, és mi, többiek is elkomolyodva néztük nagyapát. Ez volt az a szent pillanat, mikor az ember beszélni próbál Istennel, meg akarja tudni a jeleket, a jóslatokat, hogy felkészülhessen mindarra, amit jó vagy rossz sorsa hoz számára itt a földön. Nagyanya jól emlékezett minden alkalomra a Kimidenián leélt élete során, mikor nyugtalan szívvel figyelte férjét, ahogy az megpróbálta kiolvasni az ég üzenetét a levágott állat csontjából. Fiatalsága idején, a nehéz esztendőkhöz nem csak nyugtalan volt; jóval inkább félelem töltötte el. Ezért míg férje a csontot vizsgálta, ő nem segíthetett másképp, mint hogy magában fohászkodott a Szűzanyához, kérve, hogy a jóslat kedvező legyen:

„Kérlek, végy köpenyed alá minket nyomorult bűnös gyermekeidet, Szent Fiadnak eltévedt juhait, Hajnali Csillag, szép Szűz Mária, hófehér liliom Is-ten kertjében, testben-lélekben mennybevert asszony, anyánk, védelmezőnk...”

Ma este nem a birtokról, nem a földekről szól a jóslat. Nagyanya érezte, hogy ma este a csont sokkal értékesebb és sokkal kiszámíthatatlanabb dolgról fog hírt adni: kisebbik lánya jövőjéről, arról, hogy mire készülődnek az életükbe érkezett sötét szellemek. Ezért nagyanya, mint messze tűnt fiátalsága idején, mikor leggyengébbként a földekkel küzdött, most gyermekeért könyörgött:

„Kérlek, végy köpenyed alá...”

Kétségtelen volt, hogy Urania néni és anyánk is így éreznek, hogy a bárány csontja ma este a szellemekről fog beszélni. Súlyos szívdobbanásaik szinte tisztán láthatóak voltak arcukon. Nagyapa ez alkalommal hosszasan, komolyan vizsgálgatta a csontot, mintha az ellenállt volna neki.

Végül nagyapa megkönnyebbülten letette a csontot és félig lehunyt szemmel, mintha belefáradt volna a jelek olvasásába, halkán azt mondta:

– Idén is minden rendben lesz...

Majd Urania nénire nézett:

– Minden rendben lesz, kislányom.

Minden arc felderült, mintha fény áradt volna szét a szobában.

Leszedték az asztalt, de még maradtunk egy ideig. Akkor a nagyanya jelére az asszonyok és a gyerekek felálltak.

– Anthippi, – mondta nagyanya nővérünknek – a gyerekeknek aludniuk kell. Nekünk még anyáttal és Uraniával van egy kis dolgunk. – tette hozzá, és kimentek.

Csak a két férfi maradt az ebédlőben, nagyapa és Theodoros bácsi. Hallgattak. Nagyapa hátrasimította fehér haját, majd a fiatalemberre nézett, mintha elszánta volna magát valamire:

– Akarsz nekem valamit mondani, fiam? – kérdezte.

Úgy hitte, ez minden, amit tennie kell. Két férfi nem szólhat más módon egymáshoz, nem mondhatnak mást, ha a köztük lévő űr, amelyet meg kell tölteniük, sötét és ismeretlen mélység.

Theodoros bácsi szórakozottan nézett egy pontot a falon:

– Nem akarok semmit mondani, apa.

Nagyapa ismét megkérdezte:

– Nem akarsz tőlem semmit sem kérni? Nem akarod, hogy segítsen valamiben?

Nagybátyánk fahéjszínű szemei akkor sötétebbre változtak, de továbbra is a fal egy pontját nézte. Mintha egy pillanatra könnyű pára ereszkedett volna akkor a két férfi közé. Theodoros arcára kiült az engedelmesség szándéka, vágya, ez a különös erő, amely arra kényszeríti az embereket, hogy ne akarjanak elmenekülni az elől, ami kínozza őket, hiszen annak íze ellenállhatatlan és egyedi.

– Nem kérek tőled semmit, apa. Nem akarom, hogy segíts nekem valamiben.

– Jól van. Akkor mulassuk valamivel az időt. Kártyázzunk?

– Kártyázzunk!

Behívták az asszonyokat, és kártyáztak. Az egyik páros nagypapa volt és anyám, a másik Theodoros bácsi és nagymama. Ezek a családi kártyapartik mindig nagyon mulatságosak voltak Theodoros bácsi számára. Nagy kezűességgel ellopkodta az értékesebb lapokat, alaposan megnövelve pontjait. Nagypapa nem vette észre, mit művelnek a kártyák, de nagymama pontosan látta. Szemeit idegesen forgatta, jobbra-balra nézett, fészkelődött a székén, mert amilyen jó lélek volt, még ilyenkor is a férjét akarta megóvni a bajtól. Amint valami turpisságot vett észre, elpirult, és arckifejezésével próbált jelezni Theodoros bácsinak, mintha azt mondaná: „Szégyellj magad!” Nagybácsink jól szórakozott ezen a gyermeki ártatlanságon és tovább folytatta trükkjeit. Szegény nagymama nem bírta megmaradni a székén, izgett-mozgott, míg végül kitört belőle:

– Na de Theodoros! Ejnye, fiam!

Theodoros bácsi ma este is elkezdte ezt a játékot nagymamával, de ahogy telt az idő egyre inkább másfelé fordultak gondolatai. Nem csak arról felejtkezett el, hogy csaljon, de még a lapokat sem tette le, mikor kellett volna. Nagymama, aki hozzá volt szokva Theodoros bácsi sajátos játékához, most csodálkozó pillantásokat vetett rá, mintha hiányolna valamit, mintha kérte volna, hogy ugyan, lopjon már el egy-egy lapot, incselkedjen vele. Megsejtette, hogy egy újonnan felbukkant ellenség zavarta meg a régi harmóniát.

Úgy gondolta, azt, hogy a fejük felett köröző démon győz-e, vagy sem, megmutatja majd egy élénkszínű kártyalap, amit Theodoros vagy ellop, vagy nem.

A démon győzött.

Theodoros bácsi hirtelen abbahagyta a játékot.

– Aludnom kell. – mondta. – Fáradt vagyok.

Magunkra maradva gyerekszobánkban, nem tudtunk megnyugodni. Tudtuk, hogy körülöttünk, a birtok szobáiban remegő levegőben, az egyre sűrűbbé váló csendben valami új dolog van jelen. Ideutazott nagybátyánkkal együtt, ködköpenyként beburkolva őt, s hamarosan meg fog jelenni. Hogyan is tudtunk volna megnyugodni?

Hallottuk a felnőttek halk beszélgetését a másik szobából, ami megnyugtató és megvigasztalt minket, hogy semmi rendkívüli nem történt, amiről mi lemaradtunk. De milyen lassan telt az idő, milyen lassan! Fáradt és álmos szemeinkre mindegyre fátyol ereszkedett. A sötétben mozgó árnyakról úgy véltem, lovak azok, hajók és fák. Aztán a fátyol eltűnt, s én láttam, hogy nincs ott semmi.

Végül hallottuk Theodoros bácsit, ahogy feláll, és azt mondja:

– Aludnom kell. Fáradt vagyok.

– Meg van vetve az ágyad. – mondta nagyanya. – Az északi szobát adtuk nektek, Uraniának és neked.

A nagybácsi habozott egy pillanatra, majd azt kérdezte:

– Nincs egy külön szoba?

– Mire kellene az neked, fiam? – kérdezte nagyanya szigorúan. – Van egy szoba neked és a feleségednek.

– Jó.

Hallottuk, ahogy ajtók nyílnak és csukódnak. Utána csönd lett. Telt az idő. Úgy tűnt a birtokon minden nyugovóra tért, emberek, állatok, tárgyak. Csak mi virrasztottunk és vártunk. Még nővérünk, Anthippi is. Ez volt az első alkalom, hogy velünk együtt élte át izgalmainkat. Az ajtórésen át láttuk, hogy az északi szobában fény világít. Vajon mi történik ott? Lehet, hogy megérkezett a szellem? Féltünk kidugni az orrunkat a szobából,

féltünk elválni egymástól. Szorosan egymás mellett ültünk az ajtónál, és izgatottan figyeltünk. Vajon mi történik ott hátul, ahol a fény világít?

Artemis beleunva a várakozásba, nem tudta már tovább türtőztetni magát.
– Gyere! – súgta a fülembe. – Gyere, menjünk el odáig!

Húzott maga után, míg odaértünk a szobához, a folyosó végén. Belestünk a kulcslyukon. Egy lámpa világította meg a szobát. Megláttuk Theodoros bácsit, aki egy asztalkánál ült az ágy mellett, és olvasott. Esze azonban kétségtelenül máshol járt. Mindegyre felemelte tekintetét a könyvből és a vele szemben álló szekrényt bámulta. Sokáig így maradt, majd ismét olvasni kezdett. Fahéjszínű szeme most fénytelen, arca gondterhelt volt.

– Gyere, Theodoros, gyere már... – kérte többször Urania néni, aki az ágyon ült. – Nagyon késő van.

A nagybácsi meg se mozdult, mintha nem hallotta volna felesége hangját.
– Gyere már! – unszolta Urania néni. – Mi bajod?

Majd elhallgatott, csend lett. Később meghallottuk Urania néni zokogását, aki olyan panaszosan sírt, mint egy gyerek. Ezt, úgy tűnik, meghallotta Theodoros bácsi is. Meglepettnek tűnt, mintha valami számára váratlan dolog történt volna. Idegesen felállt, felesége ágyához lépett, és megsimogatta a haját.

– Mi a baj? Aludj! Én még olvasok kicsit.

Majd halkabban, olyan hangon, amely mintha létezése mélyéről szólt volna, megismételte:

– Aludj!

Visszamentünk a szobába, és elmeséltük a testvéreinknek, hogy mit láttunk a másik szobában. Szinte csalódottak voltunk. A fáradtság, a virrasztás nagyon elcsigázott minket. Elhatároztuk, hogy lefekszünk az ágyainkba, de nem alszunk, hanem nemsokára ismét odamegyünk a szobaajtó elé, hogy lássuk, nem történik-e valami. Mindez azonban csak terv maradt, mert az álom meglepett minket, mihelyst lefeküdtünk.

Másnap Theodoros bácsi szörnyen fáradtnak tűnt. Biztos volt, hogy egész éjszaka virrasztott. Azt mondta, hogy kilovagol a Kimideniára. Egész nap távol volt, csak napnyugtakor tért vissza. Mint mondta, nagyon elfáradt, rögtön lepihenne.

Ellentmondást nem tűrő hangon mondta Urania néninek:

– Urania, ma a nővéreddel fogsz aludni. Minek virrasztanál, ha én nem tudok aludni?

– De... – akart ellenkezni felesége.

– Különben már ma este elmegyek a Kimideniáról! – mondta kurtán Theodoros bácsi.

– Rendben, Theodoros, legyen, ahogy akarod... – mondta felesége könyyeivel küszködve. – Maradj egyedül.

Mi biztosak voltunk benne, hogy ma este eljön a fontos óra, amikor megjelennek a szellemek. Ezt mondták számunkra titkos előérzeteink, vágyaink. Mindenki korán visszavonult, hogy lepihenjen, a szobákban hamarosan csend honolt. De mi abban a csendben sejtettünk valamit, ami virrasztott. Úgy sejtettük, hogy a felnőttek valójában az ajtók mögött várnak valamire. Az éjszaka a birtokon kívül is hallgatott, a Kimidenia pihent, a vadak is lenyugodtak. A hűvös hold magányosan rótta égi útját.

Az északi szobában egyedül virrasztott a lámpa fényénél. Ma este senki sem mert arra menni. Szívünk hevesen dobogott. Éjfél felé járt az idő.

Ismét Artemis volt az, aki elhatározta magát.

– Jössz? – kérdezte remegő hangon. – Én megyek!

Egymás kezét fogva kimentünk a folyosóra. A hold bevilágított egy, az udvarra nyíló ablakon, de hirtelen egy sötét felhő eltakarta, és minden nagyon sötétté vált. Tenyeremben éreztem, hogy Artemis keze remeg. Legszívesebben elfutottam volna, de a lábaim nem engedelmeskedtek. Az a csönd! Félelmetes volt a csönd, ami körülvelt bennünket! Csak azért, hogy emberi hangot halljak, suttogni kezdtem:

– Ne félj, Artemis...

– Nem félek. – felelte halkan.

Remegve mentünk tovább, és odaértünk az északi szoba ajtajához. Lehajoltunk, belestünk ismét a kulcslyukon.

Theodoros bácsi ugyanúgy ült, mint előző este, az asztalka mellett, a lámpánál. A könyv térdén nyugodott, ő pedig a szemben álló szekrényt nézte

meredten. Jól láttam arca nagy részét. Egyáltalán nem emlékeztetett a kicsattanóan vidám, mosolygós nagybácsinkra. Szemei kidülledtek, mintha reménytelenül próbálna valamit meglátni. Arca most beesett volt, ajkait összeszorította, fogait csikorgatta. Göndör fekete haja keretezte elgyötört arcát.

Hirtelen erős fuvallat rohant le a Kimidenia hűs erdei felől. Hallottuk, ahogy eléri a közeli fákat, hallottuk, ahogy az ágak csontként zörögnek. Ebben a pillanatban felhangzott egy sakál üvöltése is. Megszorítottam Artemis kezét, aki a kulcslyukon át figyelt. Minden tagunk remegett. Akartam mondani neki, hogy menjünk vissza, de már nem tudtam.

Hirtelen vad, éles kacagás hallatszott a szobából. Theodoros bácsi nevette teli torokból, csak akkor tartva szünetet, ha levegőt vett, majd újra kezdte, mint a csiklandozták volna. Nem az öröm nevetése volt ez, hanem a görcsös kínlódásé.

Artemis elengedte a kezemet, és tenyerét a kulcslyuk köré téve figyelte, mintha nem tudná levenni a szemét a látványról, mintha a fény vonzaná. Félretoltam, és én is belestem a szobába. A nagybácsi ugyanúgy ült. Karjait erősen összefonta a mellén, mintha meg akarná akadályozni, hogy valami kiugorjon onnan. Szemeit ugyanarra a pontra szegezte, a régi szekrényre, és egyre jobban nevette. Én is próbáltam ott meglátni valamit. De semmi! Semmi! Akkor hirtelen észrevettem, hogy a szekrény ajtajai ki vannak tárva. Mikor először odanééztem, még nem voltak kinyitva! Theodoros bácsi pedig egyre csak arrafelé bámult, elváltozott arccal, egyre csak kacagva, mintha valami hallatlanul mulatságos dolgot nézne. Félelemtől eltelve, minden erőmet összeszedve próbáltam kivenni, mit. De nem láttam semmit. A szoba üres volt. Csak a levegő mozgott kissé a nyitott ablak miatt.

Mi mégis úgy éreztük, hogy valami volt ott bent. Artemis ismét lehajolt, hogy ő következzen a leelkedésben. Arcát az enyémhez szorította. Éreztem, hogy jéghideg. Fel akartam egyenesedni, de ekkor a Kimidenia felől ismét feltámadt a szél. Berontott az ablakon át, és elfújta a lámpás lángját. A szobában hirtelen koromsötét lett, a kacagás pedig olyan hirtelen szűnt meg, mintha késsel vágták volna el. Ebben a pillanatban lépteket hallottunk a

folynos. Megismertük nagyapa lépteit, aki a sötétben tapogatózva közeledett. Artemist a fal mellé húztam, majd visszaosontunk a szobánkba. A többiek izgatottan kérdezték:

– Láttátok...? Láttátok...?

Mindketten annyira remegtünk, hogy nem tudtunk válaszolni.

– Mit láttátok...?

– Semmit. – felelte Artemis.

– Semmit. – motyogtam én is.

– És a nagybácsi nevetése? Az mi volt?

– Ki tudja mi volt. Nem volt semmi...

A folyosó végéről hallatszódott az ajtó csukódása, majd nagyapa hangja és a nagybácsi hangja, ahogy mondtak valamit egymásnak. Aztán léptek zaja. Aztán csend lett.

Lefeküdtünk ágyainkba, és hamarosan a többiek már aludtak. Csak Artemis és én maradtunk ébren. Egymás mellett álltak ágyaink.

Hallom, ahogy suttogva kérdezi:

– Petros, ébren vagy még?

– Ébren vagyok.

– Fázom. Átmehetek hozzád?

– Gyere!

Helyet adtam neki. Szorosan hozzám búj, ez jólesett neki, és megnyugodott.

– Láttál valamit? – kérdezte.

– Nem, Artemis, nem láttam semmit. Te?

– Én sem láttam semmit. – mondta szomorúan. – De mégis... ott volt. Azt láttam, ahogy a szekrény ajtajai maguktól kinyílnak. De semmi mást.

– Tényleg? Maguktól kinyíltak az ajtók?

– Maguktól.

Ettől az emléktől ismét remegni kezdett, fogai vacogtak, teste is egész forróvá vált. Szorosabban hozzám búj, én pedig átöleltem, hogy érezze, hogy szeretem, hogy mellette vagyok, és hogy ne féljen. Egy rövid hálóing volt rajta. Kezemet öntudatlanul a ruha alá csúsztattam, hogy remegő

testét simogatva nyugtassam meg. Milyen meleg volt! Az érintés által egy furcsa, ismeretlen érzés támadt fel bennem, amely ereimbe hatolva megborzongtatott.

– Jobban vagy, Artemis?

Úgy tűnt, hogy nyugodtabbá vált, már nem remegett.

– Igen... – suttogta.

– Akarod, hogy elvegyem a kezem?

Egy új világ remegett az ujjaim hegyén, amelyekkel a testéhez értem, és ez az új világ most izgatottan várta a választ. Ó, bárcsak nemet mondana Artemis! Olyan kedves...

– Nem... – suttogta. – Tartsd így...

Egymást átkarolva nyomott el az álom minket azon a különös éjszakán. Kint vadul zúgva rohant át a szél a Kimidenia völgyein. Egy távolabbi pocsolya szélén a vartyogó békák fagyos szemmel nézték az éjszakát. Az északi szobában ismét kinyílik magától a szekrény ajtaja. Most azonban már elérkezett az én időm, most már láthatom a szellemet. Egy apró papocska lép elő a szekrényből. Mindene megvan, ami kell; a szakállkája, a fekete ruhája, a fejfedője, minden. Milyen vicces volt! Kezeivel megemeli kis sé köntöse szegélyét, és kiugrik a szekrényből, majd mosolyogva rám néz. Én pedig vad kacagásban török ki, szinte fuldoklok – úgy, mint Theodoros bácsi. A papocska nem szól egy szót sem, meg se mozdul. Én sem merek megmocanni, csak az ujjaimat mélyesztem abba a puha anyagba, amit a kezemben tartok.

Hirtelen egy erős lökést érzek, és minden eltűnik.

– Miért bántasz? Miért kiabálsz? – kérdezte Artemis. – Teljesen összekarmoltál...

Zavart voltam, izzadt és nem tudtam semmiről.

– Nem akartalak bántani, Artemis.

NYOLCADIK FEJEZET

Az aranycsillagos vadász

ásnap kora reggel Theodoros bácsi és a nagynénk elutaztak, mert valami sürgős ügy miatt a birtokukra hívták őket.

Artemis mély töprengésbe esett, nem akarta a társaságunkat, nem akart a hajócskákkal sem játszani. Én magam is inkább egyedül akartam lenni, a fák alatt üldögélve. A levegő körülötünk még telve volt szellemekkel. Mindenki az előző, különös éjszakáról beszélt.

„Vajon itt maradtak?”

„Vajon elmentek Theodoros bácsival együtt?”

A szellemek minden bizonnyal olyan lelkek, amelyek útra kelhetnek. Vándorlásuk során jeleket hagynak maguk mögött mindenfelé; így bennünk is, a csodák otthonául szánt kicsiny zugban. Az ujjak hegyében, amelyek megérintették Artemist, egy vércsepp moccan meg némán a bőr alatt. Kíváncsi vá válik attól, amit hallott, megtorpan és hallgatózik. „Mi lehet ez?” Mögötte ott áll a többi vércsepp, ők is fülelnek. „Mi lehet ez?” Mindegyik ezt tudakolja a másiktól, és az izgalomtól lüktetni kezdenek. A dobbanások végül tisztán hallhatóak a bőr alatt futó erekben. A lüktetés egyre messzebb kerül forrásától, és megkezdí önálló életét. Ekkor a bőr megremeg, vágyakozása, hogy ő is megtudhassa mindazt, amit a vércseppek már tudnak, fényként rebben rajta.

Amikor eljött az éjszaka, és a többiek már elaludtak, halkan megkérdeztem nővéremtől:

– Artemis, fenn vagy?

Először nem válaszol, de utána azt suttozja:

– Ébren vagyok.

– Félsz?

Ismét, kis szünet után:

– Miért kérdezed?

– Ha félsz, gyere ide mellém.

– Nem, nem félek! – mondja nyersen.

– Jó!

Milyen kár, hogy Artemis nem akar mellettem lenni. Átölelném megint és megmelengetném, ha fázna. Vajon miért nem akarja? Miért?

Artemis már tizenhárom éves, én pedig kisebb vagyok nála.

A nap az olajfa leveleivel játszik. Fénye telhetetlenül és kíváncsisággal eltelve végigsimít rajtuk, mint a földalatti vízerek, vagy az emberi ujjak. Ez a fény belebújik a levelekbe, leömlik a fakéreg barázdái között, felbolygat mindent, nincs megállása, nincs, mi visszatartsa. Majd még lejjebb jut, a föld felszínére. Minden csepp fény a társaitól független életet él – nekik egyedül kell a föld varázsát felfedezniük. Sietniük kell, mert egyre közeleg az éjszaka, ami a halált jelenti számukra. Fájdalmas, kétségbeesett küzdelmet vívnak:

Megismerhetik majd ezt a varázslatot? Még idejében ismerhetik meg?

Mikor a szél feltámadt, magával ragadott egy szemet a növény virágporából, kissé megutaztatta a kék égben, majd elhullajtotta. A szemecske haszontalanul esett le a talajra, épp ott, ahol egy giliszta írta sorsát a porba. A giliszták vak lények, a talajban élő teremtmények, nem kíváncsiak, nem nyugtalankodnak. A virágporzemecske azonban a magasból jött. Láttá és hallotta a szelet, látta és hallotta a rovarok zúgását, látta a csillagokat és az éjszakát. Sokat megismerhetett volna még a ragyogó világ dolgai közül, de számára elrendeltetett: a földön kell meghalnia. Azonban még ebben a pillanatban is, ebben az utolsó pillanatban, mikor már tudja, hogy el kell pusztulnia, még most is meg akar ismerni mindent, mi megismerhető.

.....

Már nagyon messzire kerültem a birtoktól, átvágtam az olajfaligeten, és a tölgyfák birodalmába jutottam. Elfáradtam. Leheveredtem egy fa alá, és

hallgattam a levelek susogását. Kisvártatva egy másik ösvény felől felbukkant Artemis.

– Te is itt vagy, Artemis? Mit keresel errefelé?

Artemis is leül, hogy pihenjen kissé. Kinyújtóztatja a lábait, és az eget nézi.

– Tudod, mi az a búbos banka?

– Nem, nem tudom, mi az a búbos banka.

– Na persze, honnan is tudhatnád... – mondja évődve. – Én viszont tudom!

Artemis mesél nekem a furcsa, de gyönyörű madárról, ami csodálatos taréjt visel, feje és a melle barna és sárga, szárnyai pedig feketék, fehér csíkokkal. Alacsonyan repül, magányos sziklák körül, a földön bolond módjára fut jobbra-balra, zümmögő bogarakra vadászik, amiket mesteri módon dob fel és kap el csőrével. Nagyon szép madár, de sohasem énekel. Minden, ami mondanivalója van a földön, minden, amit életében tennie kell, azt tolai színeivel mondja el. Ezért vette el a Jóisten tőle a hangját – mert hiszen igazságtalan lett volna a többi madárral szemben, hogy neki mindene meglegyen; színpompája is, és szép hangja is.

– Ki mesélt neked erről a furcsa madárról, Artemis?

– Az aranycsillagos vadász mondta nekem. Ő jól ismeri az erdő minden madarát.

Hirtelen lódobogás hallatszik. Ki lehet az? Mindketten felugrunk. Egy fehér paripa fújtatva vágat az ösvényt zöld sátorként fedő lomb alatt. A vadász, mikor meglát minket, megrántja a gyeplőt. Napbarnított, magas ember, húsz év körüli. Fejére fehér kendőt tekert, amelyre arany csillagok voltak hímezve. Mellén keresztben puskája lógott. Szemeiben különös módon játszottak az erdő színei.

– Mit csináltak itt? – kérdezte ránk nézve. – Mit csinálsz itt, őzike? – kérdezte Artemist bizalmas hangon.

Őzike? Ó, hát ilyen jó barátságban van Artemisszel? Én ezt nem is tudtam! Ez a férfi nem a nagypapa embere, ő a tenger melletti birtokon dolgozik. Artemis tehát mindenkivel szóba áll, még idegen vadászokkal is?

– Hogy vagy, őzike?

Artemis odaszalad hozzá. Az ő szemeiben nem ágak vannak és levelek, mint az erdei emberekében. Artemis szemeiben delfinek úsznak, hullámok rohannak, mert ő az Égei-tenger gyermeke. Egymásba fűződnek a szemek, a zöld levelek és az azúrkék hullámok.

– Sokfelé jártam ma. – mondja Artemis. – Észre se vettem, milyen mélyen bejutottam a tölgyfák közé.

– Mit kerestél ott? Nem féltél? – kérdezi meglepődve a vadász.

– Mitől félnék? – kérdezi Artemis büszkén. – Búbos bankát kerestem.

– Búbos bankát?

– Igen. Hát nem te meséltél nekem a színes tollú madárról? Nagyon szerettem volna látni egyet.

– Tényleg, el is felejtettem! No, és találtál végül?

– Nem, egyet sem.

– Ott, ahol kerested őket, hogy is találtál volna akár egyet is! – mondta tréfálkozva a vadász. – A búbos bankák nem az erdőben élnek, hanem kint a legelőkön, ahol nincsenek fák.

– Ezt nem tudtam. – mondja halkan Artemis, és elpirul kissé. – Ezt nem mondtad. Holnap kimegyek a legelőkre...

– Hm, nem vagyok biztos benne, hogy találsz ott most búbos bankát. – mondja a vadász.

Most minden búbos banka messzire repült a vidékünkéről, magyarázza tovább, csak az első esőkkel fognak visszatérni. Akkor majd újra láthatjuk furcsa röptüket, ahogy a bogarakra vadásznak az odúban, vagy a fák és a sziklák között.

– Tényleg? – kérdezi Artemis szomorúan. – Azt mondod, hogy nem fogok búbos bankát látni? Hogy egy sem maradt itt, mind elment?

– Párat azért lehet látni. Ki tudja, miért, de itt marad néhány, ami nem megy el a többi madárral. – mondja a vadász. – De nem könnyű ám megtalálni őket! Én viszont ma kettőt is láttam. De nem lőttem rájuk!

– Nem lőttél rájuk?

– Nem. Meghagytam őket, hadd vadászhasson rájuk a kis úrnőm, aki távoli földről, az óceán szigeteiről jön majd.

Ki lehet vajon ez a kis úrnő az óceán mellől?

Artemis meglepődött, meg is kérdezi:

– Jön egy kisasszony az óceáni szigetekről?

– Igen, jön.

– Ide, a mi vidékünkre, a Kimideniára?

– Igen, ide.

– Hogy hívják?

Hogy is hívják? Idegen hangzású neve van. A vadász erősen gondolkodik, míg végre eszébe jut.

– Dorisnak hívják.

– Doris? Mit jelent ez? Görög?

– Nem, angol.

– És ide jön? Mit keres itt?

– Ó, hát nem tudod? Összeházasodott a gazdám, Vilaras úr fiával, akinek a tenger mellett van a birtoka. Az úrfi külföldön tanult.

– Dorisnak hívják és idejön?

A vadász nagyon jól mulatott ezen a vég nélkül ismétlődő, makacs kérdezősködésen. Mosolygott.

– Dorisnak hívják és idejön.

– És búbos bankára fog vadászni a mi környékünkön?

– Ezt mondják. Nagyon jó puskája van. Őzre és búbos bankára fog vadászni a Kimidenián.

– Ezért nem lőttél rájuk?

– Ezért. Hogy lássa, él ilyen madár is erre felé.

Artemis hangja kissé remeg, remegnek ajkai is.

– Ma másra sem lőttél rá? Ezért...?

Ó, nem ezért. Ma nagyvadra ment, vaddisznóra. Hármat el is ejtett. Fent hagyta őket a rengetegben, a török cselédek majd hozzák őket később.

– Most pedig menetek kell! – mondja hirtelen a vadász, aggódó hangon. – Vissza kell térnetek a birtokra, mert a nap hamarosan lenyugszik.

– Megyünk már.

– Rajta hát! És ne keresd a búbos bankákat, őzike!

A fehér paripa ismét eltűnik a zöld lombok között. Még egy darabig

hallatszik patáinak dobogása, majd ez a hang is a semmibe veszik. Csak az erdő halk susogása marad velünk.

– Nem szégyelled magad, Artemis, hogy idegen emberekkel beszélsz és barátkozol?

– Hagyjál békén! – mondja Artemis mérgesen. – Miért szégyellném magam?

Tényleg, miért is? Bolondságot mondtam neki.

– Egyébként is, ő vadász! Láttad, milyen szép ember!

Artemis csillogó szemekkel felnéz a felhőkre:

– Vadász! Szeretem a vadászokat, akik vaddisznókat ejtenek el a Kimidenián!

Milyen beszéd ez? – gondolom. Mennyi idő telt el azóta, hogy Artemis velünk sírt, és együtt imádkoztunk az erdő éhes sakáljaiért? Milyen nyomorult teremtt ez az Artemis, aki most egy madarakat és vaddisznókat legyilkoló vadászt szeret!

– Hogy tudod te a vadászokat szeretni?

Artemis a szemembe néz:

– Irigységből mondd! Mert te sohasem leszel vadász! Ha akarnál, se tudnál!

– Én nem akarok vadász lenni, vedd tudomásul! Nem akarok! – mondom a felháborodástól elfúló hangon.

– Nem is tudnál!

A zsebemben ott a gumicsúzlím. Még a városban fabrikáltam, mert a többi gyereknek is volt, akik verebekre vadásztak. Én viszont sohasem próbáltam egy madarat sem megcélozni vele. Mindig csak a levelekre lövöldöztem.

Kezemet a zsebembe dugom, és megsimogatom a csúzli gumiját. Artemis egy fának dőlve néz a messzeségbe. Túl a tölgyfákon, túl a Kimidenián, túl a hegyeken, túl a szélalmokon ott a nagy tenger. Arrafelé van az a sötét ország, amit Óceánnak hívnak. Ott a köd mindig megüli a vizet, ott nincs se aranyló nap, se fehér felhő, csak a sűrű köd. Onnan, a köd országából, lassan-lassan előbukkan a párából egy alak, és egyre közeledik: a távoli

szigetek, az Óceán leánya ő. Dorisnak hívják. Mit jelent ez a név, hogy Doris? Haja nedves, mintha egész életében a tengerben élne, fürtjei olyanok, mint a polipkarok. Ragyognak talán a szemei úgy, mint az itteni leányok szemei? Ott úsznak a szemeiben a delfinek, és rohannak a kék hullámok?

Artemis, szemeiben delfinekkel és azúrkék hullámokkal, hosszú ideig néz a távolba. Hirtelen, valami nesz töri meg a csendet. Artemis mintha álomból térne magához, óvatosan, halkán felegyenesedik.

Mi az vajon?

Én is odapillantok, ahová Artemis néz: egy kis menyét kúszik fel az egyik közelben álló fa testén. Egy-egy pillanatra megáll, minta szimatolna, mint ha keresne valamit. Hajlékony teste hangtalanul mozog a fatörzsön.

Ujjaim még mindig a csúzlit fogják zsebemben. Aztán egyre erősebben szorítom. A tapintás csak könnyű érintés, de egy pillanat alatt erős, kemény fogássá válhat. Ott szemben a kis állat pedig áll és vár.

Lassan, halkan előveszem a csúzlit. Óvatosan felveszek egy kavicsot. Artemis mozduló árnyékomat észlelve felém fordul. Szemei telve vannak leki-csinyléssel, bizonyossággal, hogy én milyen gyenge vagyok: „Nem tudnád! Sohasem tudnád! Soha nem leszel vadász!”

Kihúzom a csúzli gumiját, és megcélzom a menyétet. Kezem remegése megszűnik. Szemem sarkából látom, hogy Artemis továbbra is ugyanazzal a lenézéssel figyel.

„Nem tudod. Sohasem leszel képes.”

Körülöttem mintha szemekké változna minden levél, minden ág. „Nem tudod.” – mondják.

Elengedem a csúzli gumiját, útjára engedve a kavicsot. Nem remélek semmit. Mégis, ez az a pillanat, amikor minden tiszta, amikor minden tökéletesen látható! Követem a lövedékké vált kemény kődarab útját a kék levegőben. Szívem hangosan dobog, becsukom a szemem.

– Ah! – hallom Artemis fájdalmas kiáltását, és hallom, ahogy felugrik. Mi történt? Én is odafutok a fához, Artemis nyomában. Mi történt?

A kis állatka, amit fejen talált a kavics, a földön vergődik. Sebéből vér szivárog, furcsán elszínezve világosbarna bundáját. Először nem értem, mi

történt, nem tudom elhinni. Mikor azonban a meglepődés elmúlik, vad öröm tör rám:

– Látod, hogy vadász vagyok? Lelőttem!

Ekkor Artemis nekem ront. Soha nem volt még ennyire magán kívül. Hol az arcomat karmolja körmeivel, hol ököllel üt, miközben kiabál:

– Te nyomorult!

Nem értek semmit az egészből, próbálom védeni magam:

– De hát, mi a baj? Tessék, ugye, hogy vadász vagyok! Lelőttem a menyétet!

Artemis egyre csak azt zihálja: „Te nyomorult...! Szegény állatka...! Ott állt és nem is sejtette...!”

Összeszedem minden erőmet, és úgy hátra lököm, hogy a földre esik. Meg sem próbál felállni. Arcát a földre tapasztja. A menyét már nem mozdul. Kis sebéből apró vércseppek hullanak még. Hullanak Artemis könnyei is.

Én kissé távolabb ülök a földön, és máshová nézek. Artemis lassan ki nyújtja a kezét, és megsimogatja a halott állatkát, olyan gyengéden, mint ha félne, nehogy felébressze. Utána körmeivel kis gödrot ás, először a nedves leveleket söpörve félre. Két ujjával megfogja a kis testet, és a sírba fekteti. Aztán zöld ciklámenleveleket tép, és befedi vele, majd földet szór rá.

A nap már lenyugodott, kezd sötétedni. Artemis szótlanul feláll, és visszafelé indul az ösvényen. Egyre hosszabbakat lép, végül futni kezd. Az árnyak sűrűsödnek körülöttünk, mintha magukkal akarnának vinni minket a sötétségbe. Én is Artemis után futok.

Éjszaka volt már, mikor megérkeztünk a birtokhoz. Már mindenki nyugtalankodott miattunk. Anyám meglátta a karmolásokat véres arcomon, és rémülten kérdezte, mi történt.

Azt mondtam neki, hogy felmásztam egy sziklára madártojásokért és lecsúsztam. Semmiség.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK

MÁSODIK RÉSZ

Hajnali szimfónia

ELSŐ FEJEZET

Egy téli este Skóciában

1850 tele van. A skóciai Loch Lomond vidékén az Északi-tengerről hullámokban lerontó vihar gyötri a fákat és a földet. Sehol semmi fény nem látszódik ezen a haragos éjszakán, ami arról tanúskodhatna, hogy bárki él ezen a vidéken. Az emberek sötétségtől körülölelt, viharvert hajlékaikba húzódtak, úgy hallgatják a kint tomboló szelet, miközben a Félelem, ez az ősi istenség, ott áll felettük, és felügyeli a halandó emberek történetét.

Csak egyetlen egy fénypont világított azon az éjszakán ott Loch Lomond mellett. Sir Arthur Castibal virraszt egymagában kastélya könyvtárszobájában. Egy nagy karosszékben ülve a kandalló előtt, figyeli a lángok által vetett árnyékok táncát a falon. Számtalan év súlya nyomja vállát, s az árnyak is egyre súlyosabbak. A téli éjszaka magányát, fájdalmát csupán az emlékek enyhíthetik. Nem a külső világ emlékei; az idős ember társai most olyan régi utazások, amelyeket úgy tett meg, hogy a négy fal közül ki sem mozdult.

Csenevész, gyenge gyermeknek született, de húsz év óta még bénulás is szögezi karosszékehez. Mégis ebben a beteg, mozdulatlanságra kárhoztatott testben olyan erő lakozik, amely az óceán hullámaihoz hasonlatos. Fajtájának és őseinek vére forrt benne, a kaland és a világjárás szeretete, a vágy, hogy átélje az élet nehéz pillanatait. Ettől a leküzdhetetlen erőtől hajtva, mozdulatlan állapotából nem talált más kiutat, mint hogy az olvasásba vesse bele magát. Útleírásokba, kalóztörténetekbe, világutazók emlékirataiba, felfedező naplóiba. A béna gróf úgy élte át az idegen történeteket, mint ha azok saját magával estek volna meg, mert mindig megérezte azok valós lényegét: a szenvedélyt. Ezért ez a székbe kényszerített skóciai gróf Magelán, Marco Polo, Bering és Vasco de Gama társa lett. Képzeletében bejárta az összes óceánt, kalózzokkal hadakozott, ismeretlen szigetet fedezett fel. Eljutott Indiába, a Vörös-tengerre, majd még délebbre hatolt, megkerülve

az afrikai Jóreménység-fokot. Visszaútja során elhaladt a Gibraltári-szoros előtt, és már közelgett utazása vége, mikor engedett a kísértésnek, és behajózott a Földközi-tengerre. Mindazok után, amit az óceánokon már átért, ez a tenger játéknak tűnt, csak egy tavacsának. Gondolta, beleszimatol kissé a levegőjébe, aztán a szoroson át újra kihajózik az óceánra. De a Földközi-tengeren változatos szelek fújtak, erős áramlatok támadtak, amelyek egyre beljebb sodorták, egyre keletebbre. Végül eljutott az Égei-tengerre is, a mítoszok tengerére.

Kedves Olvasóm, ha azt kérdezed, mi köze van egy lebénult skót főúr képzeletbeli utazásainak az Aiol Föld történetéhez, ehhez az egyszerű elbeszéléshöz, amely az Égei-tenger menti vidékről szól; nos, hamarosan megismered a választ. Sir Castibal megérkezett Görögországba. Belépett az istenek, a szatírok kopár, de azúrkék országába, ahonnan többé már nem szabadulhatott. Minden óceánt bejárt, és mindenhol továbbállhatott, mert mindegyikből hiányzott valami, egyik sem volt teljes és tökéletes. Görögország viszont nem hagy üres teret a vágyaknak, az ábrándoknak. Görögország maga az Ábránd.

Sir Castibal azóta Görögországgal él együtt. Megismerte összes meséjét, kiismerte az archipelágus minden szigetét. Legtöbbször – szinte minden éjszaka – a Kikládok szigeteit járja, oda viszi őt magával a meltemi, az erős északnyugati szél, oda sodorják a hullámok. Ha erősen figyel, hangokat hallhat az idő mélyében rejtőző mítoszok felől, amelyek nimfákról és szatírokról szólnak, szenvedélyes istenekről, akik néha gyávák, néha ravaszak – és akik épp azért értették meg az embereket, mert ők maguk is oly emberek. Ők tették az emberek barátjává a természetet – a mennydörgést és az esőt, a villámlást és a szelet – amik hasznos társak örömben és bánatban, nem pedig fegyverek a sanyargatásukban.

Mesélnek a hullámok...

Ekkor egy inas lépett be a könyvtárba, kiragadva őt tűnődéseiből.

– Az ifjú uraság kérdezteti, hogy jöhet-e? – kérdezte.

A béna gróf arcán élénkebben ragyogott a tűz fénye.

– Jöjjön!

Az „ifjú uraság” egy tizenöt év körüli fiú volt, magas, szőke hajú.
– Folytassuk ma este is, nagybácsi? – kérdezte, miután üdvözölte az idős urat.

– Ülj ide mellém, Robert!

A fiú leült a padlóra, nagybátyja lábai elé. Fejét a karosszéknek támasztotta, a gróf pedig végigsimított göndör, szőke fűrtjein.

– Folytassuk a görögországi utazásunkat! – mondta.

Miközben kint a vihar tombolt, s tájtékosan vágattak az óceán hullámai; miközben villámtól sújtottan fák dőltek ki, a komor skóciai várkastélyban béke és nyugalom áradt szét, amely az Égei-tenger régmúltjából érkezett, fénnyel és költészettel töltve meg azt.

*Így panaszkodom, kínos gyötrelemben
Gyásztól sújtottan, könnyfakasztóan kiáltva;
Ó, jaj! Ó, jaj, jaj nekem!
Siralomként zengek: önmagamát siratom,
bár még lélegzem.
Halld, ékes dombú Apia, halld imámat!
Ó föld,
Te megértheted barbár szavam,
miközben fájdalomtól tépem
leplem, szaggatom szidóniai fátylam.*

(Aiszkülosz: Oltalomkeresők 110–119)

Kint a vihar lassan alábbhagyott, elcsitult a szél, a fák zúgása elhalkult. A csendes nyugalom bejött a könyvtárba az ajtókon, a falakon át; megérkezett, és letelepedett. A csöndből árnyak léptek elő, halkan mozogva a félhomályos szobában. Nők jöttek, hosszú sárga khitónba öltözött leányok, Danaos leányai. Kibontott, fekete hajuk vállukra omlott, mögöttük pedig Erimos, a sivatag istennője haladt. Egyiptom földjéről indultak kényszerített házasság elől menekülve, s most görög földön kerestek oltalmat.

Arcukról az idő múlása s a költészet már letörölte a menekülés izgalmának jeleit, tiszta fény áradt belőlük. A görög szigetvilág hullámai először csak elhaladtak Egyiptom sivatagja mellett, később elborították azt – s minden tengerké lett.

Sokáig tartott a felolvasás. Mikor a fiú belefáradt, elhallgatott. Az Olta-lomkeresők feloldódtak, eltávoztak.

Felújult a vihar, ismét hallatszott kintről az erdőt tépő szél dühös hangja.

– Milyen különös mindez. – suttogetta a fiú. – Milyen furcsa mesék ezek...

Majd eltűnődve:

– Vajon létezik még ez az ország? – kérdezte szinte csak magától, Görög-országra gondolva.

Az idős gróf ismét megsimogatta a fiú haját.

– Létezik, gyermekem. Ez az ország nem hal meg soha.

– Olyan, mint ezekben a mesékben?

– Igen, olyan. Akár egy mese.

Kisvártatva hozzátette:

– Lord Byron odautazott, hogy ott haljon meg.

Annak a varázslatnak minden bizonnyal örökké tartania kell, ami rá-bír egy angolt, hogy elhagyja szigetét, és egy másik országba utazzon, csak azért, hogy ott haljon meg...

Elhallgatott, majd azt mondta:

– Valamikor el fogsz menni oda, Robert. Ez a te sorsod. Az enyém nem ez volt.

S a skóciai kastélyban az idős ember becsukva szemeit, magával vitte a fiút utazásaira, úgy mesélve a Kikládok szigeteiről, mintha már maga is járt volna ott. Az archipelágus tengere nem mindig békés, nem jellegtelen tenger. A meltemi állandóan és erősen fúj. A tenger ezt a szelet hívja segítségül, hogy kék vize magába ihassa a magasból érkező fényt, hogy az lüktettség és mozgássá, harmóniává válhasson. Így keletkeznek a hullámok. De nem az óceán néma, nagy hullámai ezek, nem azok a sötét atlanti teremtmények, melyeknek nincs semmi céljuk. Az Égei-tenger hullámai kisebbek, arányosak, épp akkorák, amennyi szükséges, amennyit kordában tudnak

tartani a szigetek szigorú, kopár, meredek sziklái. A sziklákra zuhanó fény lüktet, de lüktetnek a hullámok is. A delfinek vidáman ugranak fel a vízből, és a habokkal játszanak. Ha eljön az este, a nap a szigetek mögé húzódik, hogy aludjon, a messzeségben pedig valószínűtlenül tisztán kivehetővé válnak a távoli hegyek vonalai. Ahol korábban csak egy csúcs látszódott, most hegyek sora tűnik fel, egyik a másik mögött. Az első sötét színű, míg a többi a távolban egyre világosabb, mintha a nap ott nem nyugodott volna le. Mintha továbbra is közöttük ragyogna, mintha csak ott, a völgyeikben akarna pihenőre térni.

.....
– Valamikor eljutsz majd te is oda, Robert. – mondja halkán az öreg.

MÁSODIK FEJEZET

Hogyan vált egy mikonosi halászleány skóciai úrnővé?

1866 nyara. A skóciai, téli éjjelen megismert ifjú most Mikonos szigetén ül egy sziklán. Elbűvölten figyel a Kikládok naplementéjét, amiről tizenhat esztendővel azelőtt oly szemléletesen mesélt neki az azóta elhunyt skót gróf. Vele szemben fekszik Délosz szigete.

Délosz... Héra haraggal eltelve üldözni kezdte Létót, akibe férje, Zeusz beleszeretett, és aki e törvénytelen szerelem nyomán gyermeket várt. Mit tegyen az istenek és emberek ura, hogyan segítse szerelmét, hogy az gyermekét nyugalomban hozhassa világra? Hová vigye? Hérának szerte a világban vannak kémei. Zeusz ezért arra gondolt: „Találnom kellene egy kicsiny, ismeretlen szigetet, hogy Létó ott szülhesse meg gyermekemet.” Barátjától, Poszeidóntól kért segítséget. A tengerek istene elgondolkozott, mit is tehetne. Eszébe jutott az a kis sziget, amely korábban Szicília testéről szakadt le, és azóta a tengeren hánykolódott. Megparancsolta hát a hullámoknak, hogy állítsák meg a vándorló szigetet. Azok így is tettek, és a láthatatlan sziget” („adélosz”) „látható” („délosz”) lett. Létó pedig ott szülhette meg gyermekét, Apollónt, a fény istenét. Délosz azóta az isteni szerelem szigete.

Az ifjú idegen lépteket hall maga mögött, a közeli kúthoz vezető ösvény felől. Robert megfordul, hogy lássa, ki jön. Az aranyló fényben ott halad az az ember, aki különös módon vegyíti majd el az Égei-tenger hullámain az óceán hullámaival – ott közeledik az ifjú sorsa, végzete. Egy sudár fiatal leány az, napbarnított bőre sótól cserzett, haja gesztenyebarna. Vízért jött, vállán korsót egyensúlyozva.

Robert elámulva nézi. A leány az évszázadokig a föld mélyében rejtőző régi vázákon látható alakokhoz hasonlatos, s úgy tűnik, mintha tengerbe és azürkék fénybe öltözött volna.

Közelebb ér. Az idegen ifjúra pillant, és mélyen, erősen belenéz a szemébe, fajtája hosszú múltjából származó magabiztossággal, félelem nélkül.

Majd elmosolyodik.

– Jó estét! – mondja az ifúnak.

– Jó estét!

A leány tovább siet az ösvényen, a kút felé, és eltűnik.

Az ifjú várja, hogy visszatérjen. Mi ez, ami most megindul benne, hasonlatosan ahhoz a könnyű fuvallathoz, amely az Égei-tenger öbleiben fúj, ahol a szélcsendből egyre erősebb hullámmás támad? S szemben ott fekszik Délosz, a vándorló sziget, amelyet Zeus megállított, és láthatóvá tett, hogy segítse szerelmét.

Ahogy közeledik az este, az árnyékok egyre hosszabbak lesznek. Az ifjú még mindig vár. Akkor végre, ismét meghallja a leány lépteit. Bárcsak ő lenne az, és nem más! Most már minden ember lépései közül meg tudná különböztetni az ő lépteit.

– Jó éjt! – mondja neki a leány.

A fiú nem tudja kivenni a sötétben, hogy mosolyog-e közben.

– Jó éjt! – válaszolja.

Ezen az éjszakán Robert ébren fekszik, a hajnalt várja. Mikor elérkezik a reggel, kimegy, és egész nap mindenfelé kérdezősködik, míg végre estefelé megtudja, hol van az égei leány háza.

Akkor elmegy a leány apjához, egy mikonosi halászhoz, aki épp köteleket rendezget.

Azt mondja neki:

– Idegen vagyok itt. Anglia szigetéről jöttem, ahol nagy vagyonom van. Feleségül akarom venni a leányod.

A halász meglepetésében a földre ejti a köteleket:

– Hol láttad a lányomat, honnan ismered?

– Tegnap láttam. Ő volt az, aki napnyugtakor felment az ösvényen a kúthoz, hogy vizet hozzon?

A halász megvakarja a fejét. Felhorgad benne tengerész őseinek minden ravaszsága és bizalmatlansága.

– Ha idegen lennél, ahogy mondd, ugyan, hol tanultál meg a nyelvünkön így beszélni? Honnan tudjam, hogy milyen ember vagy? Adjam oda a lányomat neked, hogy messzi földre vigyed? Hadd gondolkozzam!

– El fogom venni, akármi is történjék! – mondja a skót ifjú, fajtája macacsságával. – De gondolkozz csak, ahogy kívánod! Holnap ismét eljövök.

Másnap reggel az ifjú ismét felkeresi a halászt.

– Döntöttél? – kérdezi a virrasztástól vörös szemekkel.

– Még nem. Nem tudom. – mondja a halász, megpróbálva megkerülni az egyenes választ.

– Hol találom a leányt, hogy láthassam? – kérdezi az ifjú.

– Most nincs itt, nem láthatod. – Gyere el holnap!

Másnap ismét odamegy a fiú. De a halász kunyhóját zárva találja. Sehol egy lélek. Egy szomszédasszony, aki meglátja őt, azt mondja neki:

– Hosszú halászatra indultak. A leánnyal együtt.

– Hosszú halászatra? Máskor is megtörtént már ez?

– Hogyne, ez itt így szokás. A mi szigeteinken a halászok nem ülnek egész évben a házukban. Hol ide, hol oda utaznak, az évszaknak megfelelően, a halak vonulását követve. Az én uram is távol van most. Talán valahol Kréta vizein halászik.

Az asszony mondja, egyre csak mondja, oldalról nézve az ifjúra, mintha tréfálkozna vele.

– Mondd, jóasszony, – vág az a szavába, és megragadja mindkét kezét – hallottad talán, hová ment először a halász és a leánya? Tessék, fogd ezt... – mondja, és egy arany lírát nyom a kezébe.

– Te legény, miért teszed ezt? – kérdezi az asszony, és hangjából eltűnik minden tréfálkozás.

– Miért csinálod ezt? – kérdezi ismét ijedten, de szánalommal hangjában, az idegen szemében égő szenvedély láttán.

Pillanatnyi tétovázás után, bizalmas hangan azt mondja:

– Úgy hallottam, hogy Sirostra mentek... Vedd vissza a pénzed! Na, Isten áldjon!

Robert két lírát ad az asszonynak hálából, és üldözni kezdi a halászt szigetről szigetre, végig a Kikládokon. A halász mindegyre tovább hajózik, nem áll meg sehol, csak hogy megmentse leányát a balsorstól, ami szerrinte vár reá. Nem csak az idegen üldözi őt. Nyomában járnak a régen élt

emberektől származó emlékek is, amelyek szájról szájra, nemzedékről nemzedékre élnek tovább. Kalózok emlékei, akik végigrabolták a szigeteiket, megölve, vagy gályarabságra vetve a férfiakat; elragadva leányokat, Anatóliába hurcolva őket vagy Arábiába, hogy ott rabszolgaként adjanak túl rajtuk. Összekeverednek az emlékek, a korszakok. Egy idegen, aki ki tudja honnan jött, ki fia-borja, hirtelen megjelenik, és azt mondja: „El akarom venni a lányodat, a te szemed fényét. Elviszem az óceánhoz. Nem fogod többé látni.” Nem ugyanezt tették annak idején a kalózok is? Azt mondja magáról, hogy angol. Az még rosszabb! Hogy szállhatna szembe egy szegény mikonosi halász egész Angliával?

Kikötőről kikötőre hajózik a halász, és nem sok híja, hogy a „kalóz” a nyomát veszti. De az ifjú makacsul, égő szemekkel, feldúlt szívvel fut nyomukban. A halász látja, hogy hamarosan a szigetek végére ér, ezért nagy ugrásra szánja el magát. A szemben fekvő föld, Anatólia felé veszi az irányt. Átkel a tengeren, és megérkezik az aiol föld előtt fekvő Moshonisiára, az ókori Ekatonisosra. Ott végre utoléri a „kalóz”. A halász egyedül van, idegen országban. Ereje végére jutott. Egy kis kápolnában tartották meg az esküvőt, Moshonisián. A skót ifjú fogta a leányt és magával vitte hazájába.

Azóta is emlegetik Loch Lomond környékén Robert és az égei leány boldog életét, legendás szerelmüket. Az ifjú nem engedte, hogy bármi is elveszzen a leány varázsából, amit napfényes hazájából hozott magával. Nem tanította meg sem írásra-olvasásra, sem az idegen világ dolgaira. Így egyszerű maradt és természetes; olyan, mint ahogy eljött az Égei-tengerről. Mégis, ahogy beszélik, olyan előkelőség volt benne és olyan lenyűgözően szép volt, hogy mindenkire büvöletként hatott. Úgy fogadták, mint a mítoszok földjéről érkező istennőt.

Egy fiúk és egy lányuk született. Amikor a fiú felnövekedett és megházasodott, neki is leánya lett. Ennek a lánynak szőke haja volt és barna a szeme, olyan, mint Görögország gyermekeinek a szeme. Nagyon szerette a lovakat, napjait lóháton töltötte az erdőkben.

Egy napon egy idegen fiatalember járt Loch Lomond közelében. Azért érkezett Angliába, hogy tanulmányokat folytasson ott, és most a nyári

szünetben a barátaival együtt vadászott a tó környéki erdőkben.

Szembe találkozik a lovon ülő leánnyal.

– Jó napot! – köszön neki.

– Jó napot! – feleli a leány. – Idegen errefelé? – kérdezi látva az ismeretlen fekete haját, barna bőrét.

– Igen, Görögországból jöttem. Vilaras a nevem.

– Ó, Görögországból! – kiált fel örvendezve a leány. – Látja, hogy barna a szemem? Én is görögországi vagyok! Beszélek görögül! Doris a nevem.

.....

Az Égei-tenger nem csupán fény és víz. Ez a tenger behatol az emberek szívébe, ahol először egy szívdobbanássá válik, aztán egy másodikká, végül mindegyik dobbanásban ott van. Az erekre jutva vérré változik, tűzforró vérré. Eljut elménkbe is, s attól fogva semmi sem tudja kioltani bennünk a vágyakozást iránta, amíg csak élünk. Az Égei-tenger neveden szólít, s mindegyre vár reád.

Így történt, hogy a mikonosi halászleány, aki Skóciába költözött, évek múltán saját testéből és véréből egy leányt küldött vissza maga helyett, az őt szólító Égei-tenger vizének s az aiol földnek: Doris Vilarast.

HARMADIK FEJEZET

Doris

Elérkeztek a meleg nyári nappalok. A Nap hullámokban küldi perzselő sugarait a Kimidenia felől az olajfaliget fölé, az évszak pedig épp nagy pillanatait éli át. Ilyenkor inkább a déli órákban szeretek kint lenni, a föld közelében, magamba feledkezve, mintsem reggel, vagy este, mikor hűvösebb van. Így jobban megtanulhatok együtt élni a nyárral, szinte eggyé válni vele. Egy részecske leszek én is a talajból, a levelekből, a kövekből, amely nem tud minden fényt elnyelni, hanem visszasugározza felszínéről.

Most éppen a hangyákkal töltöm az időmet. Hason fekve a hangyaboly mellett, arcomat a fekete anatóliai földre fektetve figyelem őket, követem munkálkodásukat. A magasban közben egy köröző sólyom vadászik gyíkokra, szalamandrákra, akik még nem sejtik milyen utazás vár rájuk a magas égben.

Valahol messze megszólal egy béka, majd elhallgat. Tevekaraván halad végig az országúton némi zajjal, aztán újra csönd. Minden lassú, nehéz ritmusban zajlik a Kimidenia alatt; Anatólia ilyenkor nyáron mutatja meg a valódi arcát.

Valami neszt hallok, és oldalra fordítom a fejem. Artemis az, aki nem vett még észre engem, hiszen félmeztelen vagyok és beleolvadok a talaj színébe. Óvatosan kilép a birtok nagykapuján, maga mögé pillant, mintha valami titka lenne. Aztán elindul.

Felugrok és utánafutok:

– Várj!

Először meglepődötten tovább akar menni, de aztán megáll egy pillanatra. A legszebb, kék-fehér pöttyös szoknyája van rajta. Hajában piros szalag. Nagyon szép...

– Hova még? – kérdezem.

Gondolkozik kicsit, hogy mit is füllentsen. De hamar visszatér büszke arckifejezése, amellyel azt mutatja, hogy ő különbözik tőlünk.

– Ma jön. – mondja. – Elmegyek megnézni.

– Jön? Ki jön?

– Az a furcsa nevű fiatal úrnő érkezik az óceánról. Mit mondott, hogy is hívják? Doris. Dorist mondott.

Ó, igen? Ő jön?

– Ezt te honnan tudod, ki mondta?

– A vadász mesélte nekem. Az ösvényen találkoztunk össze a tölgyfák között. Már az éjjel kiment, hogy elejtsen neki valamit.

– És te minek akarsz odamenni?

– Csak! Mert akarok. – mondja Artemis határozottan.

– Tudják otthon, hogy eljöttél?

Nem, biztos nem tudják. Nem engedték volna el. Tilosban jár.

– De mi van, ha becsapott? Ha nem mondott igazat neked?

Artemis dühösen toppant egyet a lábával. Az aranycsillagos vadász sohasem hazudik neki, sohasem csapja be őt.

„Gyere, őzikém!” – mondta neki. – „Ma nagy ünnep lesz a birtokunkon. Majd felemellek magasra, hogy jól lássál mindent.”

– Mi lesz, ha megtudja nagyapa? Ha megtudja anyánk, hogy egyedül elmentél? Tudod, mit fognak csinálni? – kérdezem, hogy megijesszem.

Artemis odajön mellém, és a szemembe néz. Milyen szép szemei vannak ilyen dühösen és határozottan!

– El fogod árulni nekik? Meg tudnád tenni?

– Miért ne tudnám?

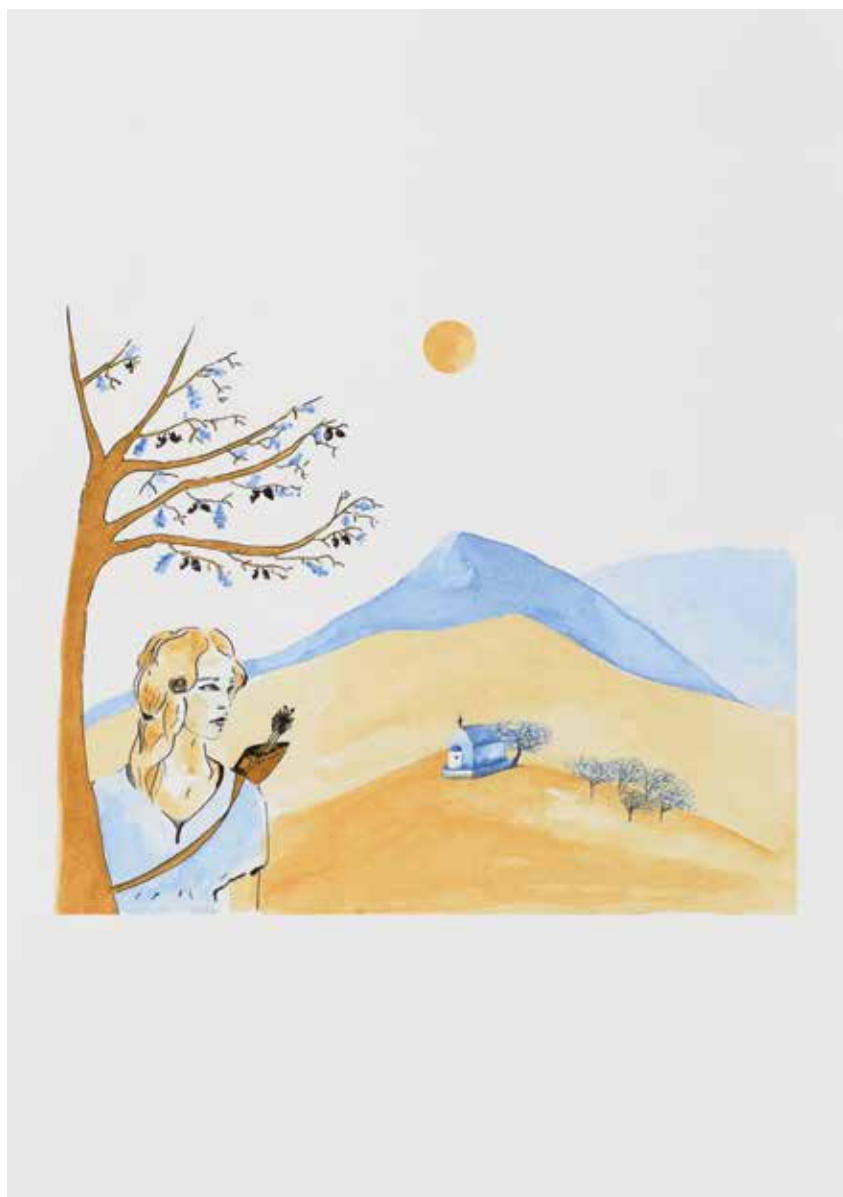
– Mondd csak meg! Te aljas! – kiabálta mérgesen, és hátat fordított nekem. – Én akkor is elmegyek!

El fog menni, hogy is tehetne másképp? Hiszen azt mondta neki, hogy „gyere, őzikém.”

Látom, ahogy szökdécselve eltűnik a tengerparti birtokhoz vezető ösvényen.

– Rossz lány!

Menjek haza, és áruljam be? Telik az idő. Alkonyodik. A sólyom már nem köröz az égen, és a szalamandra is befejezte égi útját. Az első nap,

mikor megszületett egy meleg szikla alatt a Kimidenia oldalában, az anyja – egy nagy szalamandra – így intette: „Tanuld meg, hogy soha ne nézz fel a magasba, ne álmodozz! Mindig csak a földet nézd! A mi sorsunk a föld.” A kis szalamandra eltűnődött: „Miért mondta ezt? A szalamandrák nem álmodhatnak? Olyan teremtmények vagyunk, akik csak a földön kúsznak, örökre ott lent kell maradnunk?” Ma érkezett a szalamandra nagy napja. Története a magasban végződött, ragyogó napsütésben, miközben kecses ívet írt le az azúrkék égen a sólyom csőrében lógva. Íme tehát a csúszómászó teremtményeknek is lehet reményük, hogy akarataikon kívül ugyan, de a magasba törhessenek.

Esteledik. Még senki sem kérdezősködött Artemis felől. Nagyapa és nagyanya kimentek szokásos esti sétájukra, és most a kis padon ülnek a tölgyfa alatt. Csönd hull mindenre, lassan kíséri az árnyékokat, amelyek a Kimidenia felől ereszkednek alá. A hallgatás beszívárog a földbe, a fádba.

Hirtelen távoli hangok törik meg ezt a csöndet.

– Hallgasd csak! – mondja nagyanya nagyapának. – Honnan jön ez?

Figyelmesen hallgat, hogy szél segítségével megállapítsa a hang irányát.

– Lentről jön, a tenger felől. Vajon mi lehet ez?

Vidám hangok hallatszanak, mulatozó emberek kiáltásai. Dobszó. Hirtelen egy sebes rakéta száll magasra, mintha szenvedély üzné.

– Ó, ez igen! – mondja nagyapa. – Ez aztán a dáridó!

Majd mintha hirtelen eszébe jutna valami:

– Á, tudom már! Bizonyára Vilaras fia érkezett meg, a külföldi feleségével! Ez lehet az oka!

– Gondolod? – kérdezte nagyanya. – Isten hozta őket! Legyenek boldogok a szomszédságunkban! Legyenek mindig boldogok a jóakarátú emberek!

Mindez felidézi bennük az emlékeket, hogy mi módon került a Vilaras család a szomszéd birtokra.

– Mi sokat verejtékeztünk a saját földünkön, – mondta nagyapa – de az öreg Vilaras is a magáén! Emlékszel, milyen volt a birtoka, mikor ájtött

Görögországból? Víz, víz, mindenütt csak víz! Mégis kiszárította!

Vilaras Görögországból érkezett sok évvel ezelőtt fiatalemberként. Úgy tudta mindenki, egy gazdag család sarja, rokonai a szabadságharcban küzdöttek. Mezőgazdásznak tanult Európában, majd mikor hazatért, apja azt mondta neki:

„Megadtam neked mindent, ami kell, hogy emberré válhass. Kitanultad a föld mesterségét. Most hasznossá válhatsz. Menj Anatóliába, és boldogulj ott! Ott görögök élnek. Hasznára leszel magadnak és Görögországnak. Menj, és tanítsd meg a keresztényeket mindarra, amit külföldön tanultál!”

Az ifjú Vilaras véletlenül került a vidékünkre. Ha egy olyan nagy birtokot akart volna kialakítani, ami aztán igazán tudományos módon művelhető, sok tulajdonostól kellett volna a földeket összevásárolnia. Sokba került volna, de utána a munka is könnyebbnek ígérkezett volna. Ez azonban nem tetszett Vilarasnak, őt a küzdés szelleme hajtotta előre, az vezérelte. Alacsony áron felvásárolta az összes értéktelen, ingoványos tenger melletti földet a Kimidenia alatt. Évekig harcolt a földdel, haja közben fehérré vált, de végül létrehozta birtokát. A környék leggazdagabb, legelőkelőbb, legnagyobb gazdaságát. Egy egész kis falu jött létre az egész évben a birtokon dolgozó embereknek. A falucska szélén, jegenyéktől körülvett kert közepén állt Vilarasék udvarháza. Akkor építette, mikor asszonyt hozott magának szülővárosából, Athénból. Felesége, Thisvi Vilara fanarióta család leánya volt, csupa kedvesség és előkelőség. Mikor megérkezett a birtokra, kezdetben sokat szenvedett, míg meg nem szokta a kihalt vidéket. A béresek órákon át hallgatták, ahogy azon a különös, csontbillentyűs hangszeren játszik, amiből olyan furcsa zene hangzik. Az anatóliai emberek nem értettek semmit azokból a hangokból, de titokban érezték: szenvedély és vágyakozás szól belőlük. Délutánonként, nyári napokon gyakran látták, ahogy a verandán ülve hosszasan nézi a tengert és a szemben fekvő Lesvos lágy vonalait.

„Mintha beszélne hozzá a tenger...” – mondogatták az emberek. – „Mit mond vajon neki?”

Máskor olvasni ült oda, beletemetkezve könyvébe.

„Mit tanulhat abból a könyvből?” – kérdezték az emberek. – „Ilyen

sokat tudnak mondani a papírosok egy embernek?”

Egyszer egy francia hadihajó vetett horgonyt a birtok előtt. A Vilaras-házban nagy ünnepélyt rendeztek a tisztek számára. Másnap minden béres csodálkozva emlegette:

„Hallottátok? Az úrnő a vendégek nyelvén beszélt. Gondoljatok csak bele!”

Máskor egy angol hadihajó kötött ki a közelben. Az angol tiszteknek is fogadást tartottak Vilarasék.

A környék akkor már felzúdult:

„Micsoda dolog ez? Az angolokkal is beszélt a saját nyelvükön! Hogy tudhat ennyi mindent egy asszony?”

Később világra jött egyetlen gyermekük, egy fiú. A különös zene egyre ritkábban volt hallható. Sorra következtek az esztendőök, amelyek elvégezték sajátos munkájukat.

Thisvi Vilara megszokta az életet a Kimidenia alatt.

.....
– Úgy látszik ez a Vilarasok vérében van, hogy messziről hozzanak asszonyt maguknak. – mondta nagypapa.

– Honnan jön a menyasszony? – kérdezte nagymama.

– Azt mondják, messze földről. Angliából. Azon tűnődöm, hogyan, mi módon...

– Min tűnődsz?

– Hogyan fog itt a vidékünkön megszokni ez a leány, aki annyira idegen helyről jön?

– Majd kitanítja Thisvi Vilara, hogyan csinálja. – mondta nagymama. – Nekünk, asszonyoknak az a sorsunk, hogy megszokjunk.

Eljött az ideje, hogy a szokásos képzeletbeli esti utazásuk befejeződjön, és mindenki bemenjen az udvarházba, hogy éjjelre bezárhassák a nagykaput.

Ott voltam én is a közelükben. Látom, ahogy felállnak, és hevesebben kezd dobogni a szívem. Mi lesz most Artemisszel? Mi lesz vele?

Nagypapa az ajtóhoz megy és megáll. Először nagymama megy be. Nagypapa

egy darabig egyedül álldogál ott – ez csendes fohászának az ideje, mikor az emberekért, a földekért, az állatokért imádkozik, hálát adva az eltelt napért. Befejezte, és most készülődik, hogy felrakja a nagy kapupántot. Halom, ahogy fennhangon sorban a nevünkön szólít bennünket, gyerekeket, ahogy azt szokása volt, ha ott voltunk mi is a birtokon:

– Anthippi! Lena! Agapi! Artemis! Petros!

Egyenként felelünk:

– Itt vagyunk, nagyapa! Itt vagyunk!

– Artemis!

Egyedül Artemis nem válaszol.

– Artemis! Hol van Artemis? – kérdezi nyugtalanul anyánk. – Egyikőtök sem látta?

– Hol van Artemis? – kérdezi nagyanya is.

Felugrok, és kiabálni kezdek:

– Én! Én tudom, hol van! Egy faodúnál üldögél, a tengerparti ösvény mellett. Egy csalogányt akar meglesni, ami ott szokott énekelni.

Mielőtt bármit kérdezhetnének tőlem, kirohanok az ajtón.

– Futok, és szólok neki! Itt van a közelben!

Végigszaladok a tengerhez vezető ösvényen. Már világítanak a csillagok, kristálytisztá éjszaka van. Kicsit hűvös az idő, de a testem forró. Mélyen bent, a szívemben erős szorítás zavarja meg a dobbanások ütemét. Az árnyak, a fák, a magány. Félek. Hová is megyek most? Eljutok a tengerparti birtokig? Hiszen olyan messze van! Eddig csak egyszer mentem el odáig.

„Artemis! Artemis!”

Egy sakál felüvöltött a Kimidenia oldalában. Egy csalogány is megszólalt a közelben, de aztán elhallgatott.

„Artemis! Artemis!”

Először csak magamban mondogatom a nevét, utána már hangosan kiabálom, hogy halljak valami hangot, hogy halljam a saját hangomat és ne legyek magányos.

Ez a hang egyre erősödik, majd kiabálássá válik, rémült kiáltozássá.

– Artemis! Artemis! Gyere, Artemis!

Jaj, csak gyere, Artemis, kérlek. Szavamat adom, hogy nem foglak többször egyedül hagyni az éjszakában. Veled megyek, ahová csak akarod, ahová csak az arancsillagos vadász mondja. Nem hagylak egyedül többé. Csak most ne történjen veled semmi baj! Semmi baj...

Emberi léptek hallatszanak most? Megállok és fülelek. Lentről, a tenger felől léptek közelednek. Ki lehet az? Talán Artemis? És ha valami rabló, vagy egy szerezsen? Talán egy szellem? Szívem hevesen dobog. Ösztönösen letérek az ösvényről és a földre térdelek a göröngyök közé. Onnan a földről figyelek tágra nyílt szemmel, hogy megkülönböztessem a mozgó árnyakat, miközben a lépések a közelembé érnek.

Amint felismerem, talpra ugrok.

– Jaj! – kiáltja egy ijedt hang.

– Artemis, te vagy az?

Átölelem, szenvedélyesen megcsókolom az arcát. Az ő szíve is úgy ver, mint egy megsebzett madárkáé.

– Az Isten szerelmére! Fussunk haza gyorsan! – mondom neki. – Nagy felfordulás van. Mi történt veled?

Nem felel, csak rohanni kezd. Én is ott futok mellette. A csillagok zöld fényében úgy tűnik nekem, hogy arca szokatlanul zárkózott, zárt a külvilág, a csillagok, és előtttem is.

– Miért késtél annyira? Mit láttál lent?

Legalább egy pár szót próbálok kihúzni belőle. Hiába... Csak rohan és nem felel.

Már kivehetőek előttünk a birtok kékre festett falai. Közeledünk. A nagy tölgyfa a kapu előtt szigorúan vár ránk.

– Azt mondtam nekik, hogy kimentél csalogányt nézni. – mondom. – Nem tudnak semmiről.

– Milyen csalogányt? – kérdezi Artemis zihálva.

– Egy csalogányt. Hogy elmentél meghallgatni az énekét.

Hirtelen megáll, megfogja a kezemet, és a szemembe néz.

– Tényleg nem mondtál nekik semmit? Tényleg a csalogányt mondtad?

– Igen, csak a csalogányt.

Akar nekem valamit mondani. Érzem, hogy szívesen átölelne, de végül nem csinál semmit. Újra szaladni kezd.

Mindenki a birtok kapujában áll és vár. Nagyapa, nagymama, anyánk, a nővéreink. Artemis megáll egy pillanatra ez előtt a sorfal előtt, de aztán megkerüli és továbbmegy.

– Hol voltál? – kérdezi több felháborodott hang.

– Mondtam nektek, nem? – szólok hangosan. – Csalogányt hallgatott!

– Rossz leány! – mondja anyánk. – Hogy itt kelljen várnia rád, ráadásul ilyen későn nagypapának és nagymamának! Hát nem szégyelled magad?

Artemis ott áll kedvesen, felzaklatva, védekezésre képtelenül; ott áll, és az ajkait harapdálja, nehogy elsírja magát. Milyen szép így, miután látott, miután átélt, miután szenvedett... Mert részese lett a rendkívüli tengerparti történetnek, amibe a vadász hangja hívta el, és amelyet megkoronázott a csillagfény, az éjszakai félelem és a csalogány éneke.

Anyánk egyre csak mondja.

– A kék ruhában! Szalaggal a hajában! Ezért vetted fel? Hogy az éjszakai a bokrok között töltsd, a csalogány énekét hallgatva?

– Jól van, jól van már, elég... – mondja nagymama jószágos hangon. – Gyere, Artemis, gyermekem.

Megfogja a kezét, majd meggondolja magát, és átkarolja Artemist, úgy indulnak el lassan. A család szótlanul követi őket.

– Hallgass, gyermekem! – mondja nagymama, és megsimogatja a leány vállát.

Utána, mintha megérezne valamit:

– Nehogy sírjál majd magadban! – mondja neki. – Holnap majd meséld el nekem, ha csak mi ketten leszünk, hogy mi történt! Holnap gyere oda és sírj mellettem...

A vacsoránál nem volt valami nagy jókedv aznap este. Mindenki magába fordulva hallgatott, de leginkább nagypapa. Artemis nem is volt ott. Azt mondta, nem éhes, hát hagyták, menjen inkább lefeküdni.

Mikor nagypapa és nagymama egyedül maradtak, nagypapa elgondolkodva kérdezte:

- Vajon mi lelte ezt a gyermeket? Te tudod, mi baja?
- Tizenhárom éves. Úgy sejtem, tudom.
- Segítenünk kell majd neki. – mondta nagyapa, majd helyesbített: – Segítened kell neki.
- Ne beszéljünk erről többet!

Artemis egyedül feküdve sötét szobánkban újra végiggondolja a nagyszerű órákat, amiket átélt.

Mikor megérkezett a tengerparti birtokra, ott minden a feje tetején állt. Az egész falu, minden béres, feleségestül, gyerekestül összegyűlt a kertben, és kisebb csoportokban beszélgettek. A férfiak legjobb ruháikat vették fel, az asszonyok színes, sárga, piros szoknyákat viseltek. A gyerekek éktelen felfordulást csináltak. A napbarnított leányok tüsténkedtek, asztalokat terítettek, ételeket készítettek, úgy téve, mintha nem hallanák a legények csipkelődéseit, amiktől valójában egyre serényebbek lettek.

„Nem jönnek végre?”

„Majd csak megérkeznek!”

Thisvi Vilara többször kiment a nagy verandára, hogy ellenőrizze, rendben haladnak-e az előkészületek az asztalok körül. Fehér haja gondosan ki volt fésülve, keretbe foglalva arcát.

A leányok büszkén mondogatták:

„Ilyen lehet a királynő is. Mint a mi úrnőnk!”

„Mit gondolsz, késni fognak?” – kérdezte aggódva Thisvi Vilara összekulcsolva kezeit.

„Kiküldtem a vadászt az útra, a jegenyékhez. Amint felbukkannak, értesít minket.” – válaszolta az öreg Vilaras.

„Hallottátok?” – kérdezték egymást a leányok. – „Az ifjú párral jönnek majd Antonis Pagidas legényei is! Jönnek az aivali kondrabasik!”

„De hát miért jönnek az aivali legények?”

„Hogy megtiszteljék a gazdánkat, aki támogatja őket. Elkísérik a fiát és a menyasszonyt.”

Artemis elbújik, nehogy meglássák és felismerjék. Szemeivel a vadászt

keresi. Végre feltűnik a fiatalember, fehér paripáján vágat be a birtokra, és azt kiabálja:

„Jönnek már! A jegenyéknél tartanak!”

Ekkor nagy kavarodás támad. Mindenki a kertkapuhoz tódul. A redingot-ba öltözött öreg Vilaras, és a felesége kilépnek a verandára. Körülnéznek. Városi ruhájukban furcsán hatnak az egyszerű posztónadrágot viselő férfiak, a színes szoknyás asszonyok között. A házaspár kedvesen mosolyogva, mozdulatlanul áll a verandán.

Hirtelen mindenki elhallgat.

„Itt vannak!”

A menet beért a jegenye-fasorba. Elöl lovagolt Antonis Pagidas bandája, az aivali kondrabasik válogatott csapata. Jól fel voltak övezve, a napfényben csillogó karabélyaikkal vállukon, fekete bársonykalapokat, színes kendőket viselve. Erősen tartották a kantárokat, a habzó szájú lovak pedig fel-fel ágaskodtak, hogy aztán ismét engedelmeskedjenek lovasaiknak. Legalább tizenöten voltak. Mögöttük, kissé lemaradva jött az ifjú pár, a férj szürke, felesége pedig fehér lovon. A menyasszony befont szőke haja vállára hullott, arca ragyogott. Mögöttük haladt Antonis Pagidas barna lován, fegyvertelenül, kendővel a fején, szóltanul, hol jobbra, hol balra tekintve. Leghátul pedig a tevék következtek, megrakodva az ifjú házaspár poggyászával. Az első – hatalmas – állat gyöngyökkel, csilingelő üvegkolompokkal volt feldíszítve, szája habzott. A többi teve kolompjai is csengtek-bongtak, az egész kert megtelt csilingeléssel.

A kondrabasik két sorban haladva, odaértek az udvarház lépcsőjéhez, ott kettéváltak, mint valami folyó, s a fiatal pár ennek a folyónak a közepén érkezett a veranda alá. Először az ifjú Vilaras ugrott le lováról, majd lesegítette feleségét is. Kézen fogva mentek a lépcső felé. Pagidas kinyújtotta a kezét, mire a mellette álló legény átadta neki karabélyát. A többi legény is kezébe fogta fegyverét. Az öreg Vilaras megölelte a fiát. A menyasszony először lehajolt, és megcsókolta Thisvis Vilaras kezét, majd megölelték egymást. Utána kezet csókolt az öreg Vilarasnak is, aki ajkát a homlokához érintette.

„Isten hozott benneteket az országunkban és a földünkön, gyermekeim!” – mondta.

Egy oldalt álló szolgálólány egy nagy ezüsttálcat tartott kezében, rajta gránátalmával. Az öreg Vilaras fogta a gránátalmát, és nagy erővel a földhöz csapta. A gyümölcs összetört, a vörös magvak pedig minden irányba szétfröccsentek. Ugyanebben a pillanatban Pagidas legényei elsütötték puskáikat, a csöveket az ég felé fordítva. A levegő megtelt lőporfüsttel, ijedt női hangokkal.

„Olyan erősek és összetartóak legyetek, mint ennek a földünkön termett gránátalmának a magjai!” – mondta az öreg Vilaras ünnepélyesen.

A kertben álló emberek felé fordult. Ismét csönd támadt.

„Köszönöm a Jóistennek, hogy megengedte, hogy átélhessem ezt a percet.” – mondta. – „Köszönöm nektek, hogy mellettünk vagytok a családjunk örömeiben. Egyetek és igyatok három napig mindabból, amink van. Az idén férjhez menő lányaitoknak földet adok hozományul, a férjeiknek pedig egy lovat ajándékozok. Legyen áldott ez a nyári nap!”

Ekkor mindenki, férfiak, nők, gyerekek éljenezni kezdtek:

„Élj száz évig, gazdánk! Jól fogadtad a gyermekeidet!”

Artemis közben kissé elveszetten keresi a vadászt a tömegben. Egy sarokban találja meg, amint a puskáját tölti meg éppen. Vékony bajusza mintha remegne ajka felett.

„Á, te vagy az?” – kérdezi a legény. – „Hát eljöttél?”

„Láthatod.”

„Egyedül jöttél?”

„Egyedül.”

„Láttad az ifjúasszonyt?” – kérdezi a vadász, s szemében mintha lángok csaptak volna fel.

„Láttam.” – felelte Artemis.

„Láttad, milyen szép? Mint a megfestett angyalok! S milyen jól lovagolt!” Szemei ragyogtak.

„Én is megtanulok majd lovagolni! Az semmiség!” – mondta Artemis.

A vadász hirtelen derékon ragadta, és a magasba emelte.

„Hohó! Hát hogy tanulnál te meg lovagolni! Úgy, mint ő, te sohasem fogsz tudni!”

Artemis rugdalózni kezd lábával, és kiszabadítja magát a vadász kezei közül.

„Hagyjál!” – mondja. – „Most már mennem kell!”

„Menned? Hiszen még nem is láttál semmit! Maradj, hogy megnézd a leányok táncát és a tevék harcát! Maradj, hogy...”

A lépcső tetején ismét feltűnik Doris. Mögötte férje és apósa. Doris átöltözött, most hosszú, fehér ruhát visel. Haja nedvesen csillog.

„Nézd...!” – mondja halkán, elbűvölten a vadász. – „Nézd, milyen szép...!”

Felugrik, és az emberek között átvágva a verandához megy, ahol Doris áll. Kezében karabélyát tartja, fején az aranycsillagos kendőt lobogtatja a szél. Megáll az alsó lépcsőfoknál, és körbenéz. A kertkapunál egy rózsabokor áll, ágaival egy jegenyét körbefogva, virágai fehérek. A legnagyobb rózsza egy felső ágról hajlik alá, mintha kérné, hogy szakajtsák le valaki kedvéért. A vadász felemeli a fegyverét, és megcélozza a rózsza szárát. Doris, mint mindenki más is, kíváncsian figyel. A puska eldördül, és a golyó oly bizonyossággal repül útjára, mintha a sors eszköze volna. A rózsza lehull. A nők felsikoltanak a fejük felett elszáguldó haláltól, mindenünnen csodálkozó hangok hallatszanak.

„Brávó!” – mondja Pagidas, de arcán semmilyen érzelm nem tükröződik.

A vadász odalép, felveszi a földről a rózsát, és földre szegezett szemmel Doris kezébe helyezi.

„Köszönöm!” – mondja az mosolyogva.

Görögül mondta, csak a hangok formálódtak kissé másképp ajkain, úgy, mint egy gyermekén, aki beszélni tanul.

Doris lejön a lépcsőn, és végighalad az asztalok között. A dobok és a lantok elkezdik játszani a vidék szigorú tánczenéjét, a levegő megtelik a szendély és a vágyakozás hangjaival. Amerre Doris jár, mindenütt az egészségre isznak, ő pedig mosolyog. Odaér a kondrabasik asztalához. Ekkor feláll vezérük, illően köszönti őt, a szemébe nézve. Doris keményen állja a

tekintetét; farkasszemet néznek. Akkor mindenki körülöttük ámulva látja, hogy Antonis Pagidas elfordítja tekintetét, lenéz kezére, majd magasra emeli poharát. Doris vesz egy másikat, és koccintanak. Isznak. A legények ismét a levegőbe lövöldöznek puskáikkal.

Az öreg Vilaras elrendeli:

„Jöjjenek a tevék! Kezdődjön a teveharc!”

Mindenki kiabálni kezd:

„Kezdődik a tevék harca!”

Az emberek a birtok melletti tágasabb térségre szaladnak, amely szabadtéri színházhoz hasonlít. Vilarasék és Doris leülnek az első sorba, mögöttük állnak Pagidas legényei. Körben a színes tömeg.

„Olyat, ami most következik, még nem láttál!” – mondja az öreg Vilaras Dorisnak.

„Szólok előre, gyermekem, – mondja Thisvi Vilara olyan hangon, mint akit zavar az egész história – hogy barbár dolog az, amit most látni fogsz!”

„Rideg országból jövök.” – mondja Doris. – „Tudjuk, hogyan kell a dolgok szemébe nézni. Ez lesz a valódi Anatólia, amit most látni fogunk?”

„Száz százalékig.” – feleli Vilaras. – „Ezért akartam megmutatni neked.”

A színház közepén lassú ütemben elkezdik dobjaikat verni a bőnadrágos török dobosok. Hátról feltűnik az első teve. Hajcsára gyeplőjénél fogva körbevezeti a színtéren. Hatalmas állat, frissen lekefélt szőre csillog a lemenő nap fényében. Nyaka körül vékony piros szalagon csilingelő kis csengők függnek, hátán drága, üveggyöngyökkel díszített nyereg. Lassan, méltóságteljesen lépked, szája habzik. Szemben előlép egy másik teve, az ellenfél a küzdelemben. Ezt is körbevezetik, és amikor egymás közelébe ér a két állat, vezetőik megállnak egy pillanatra. A hatalmas hím tevék egymás szemébe merednek, mély horkantást hallatnak, fejeiket rázzák idegesen. Döngenek a dobok. Gazdáik visszahúzzák az állatokat, hogy még egy kört írjanak le a színtéren, végül egymással szemben megállítják őket.

Ekkor vezetik elő a tevekancát. A hatalmas hím állatokhoz képest szinte csúfnak és nyomorultnak tűnik. Mégis, az ő kedvéért fognak megküzdeni.

Először odavezetik az egyik hím közelébe, hogy az megszagolhassa. A nagy állat idegesen dobog lábaival, fejét a magasba veti. Átviszik a nőtény tevét a másik állat mellé. Ugyanaz történik. Aztán megint az elsőhöz. A sötét erő végigszalad a tevék ereiben, bőrük remeg. Ekkor középre állítják a nőtény tevét, a hímeket pedig két oldalára. A hajcsárok erősen tartják a gyeplőket, mert a tevék minden erejükkel ki akarják szabadítani magukat, hogy egymásnak ronthassanak. A dobok vadul dübögtek.

Dumm! Dumm! Dumm! Dumm!

Dumm! Dumm!

A mélyhangú dübörgés elérte csúcspontját, szinte már kibírhatatlan. A hímek szájából patakzik a habos nyál. A dobok egyre csak szólnak. Még utoljára a hímek orra felé tolják a tevekancát, előbb az egyiket, majd a másikat ingerelve.

Hirtelen kihúzzák a nőténytevét középről, elvezetik, és elrejtik a szintén kívül, a két hímét pedig elengedik. Azok egymásra merednek egy pillanatra, majd veszett módon egymásra rontanak. Vad és félelmetes harc kezdődik, amely során a legősibb ösztön küzd és zihál. Anatólia sötét istensége nem ismeri a mértéket, csak a vér szenvedélyét ismeri.

Amikor a halál már a közelben járt, hogy végleg lecsillapítsa a szenvedélyt, szétválasztották a sebesült, tépett, de még mindig megvadultan verekedő, kielégületlen állatokat.

.....
„Figyelmeztettek, gyermekem, hogy barbár dolog ez.” – mondta This-vis Vilara Dorisnak.

De az óceán mellől érkező barna szemek vadul fénylenek. Doris arca ragyog:

„Nekem nagyon tetszik.”

Kezd besötétedni. Mindenki visszatér a megterített asztalokhoz, a mulatsághoz. A leányok arca kipirult, a legények pedig komolyan nézik őket. A dobok, lantok ismét megkezdik zihálót, erőszakos játékukat. A zaj ott remeg a fák levelei alatt, amire nagy színes üvegű lámpásokat akasztottak.

Hová lett vajon az aranycsillagos vadász?

Artemis feldúlva, idegenül, magányosan keresi, de hiába.

Hirtelen egy éles kiáltás hallatszik a magasból, elnyomva minden más hangot. Az emberek felnéznek.

„Ki az? Mi az?”

Csak Artemis ismeri fel azonnal a hangot. De hol van? Honnan szól?

A magasból jön, az egyik jegenyefa csúcsáról. Melegen hatol át a leveleken, a levegőn, az emberek között, hogy elvigye üzenetét. De ez az üzenet nem Artemisnek szól. Nem neki.

„A kisasszonynak, aki messze földről jött!” – kiáltja a hang a magasból.

És egyszerre csak begyullad, és felroppen az első rakéta. Egyenes vonalban száll fel a fák közül és eltűnik, hogy a csillagokkal találkozzon.

„Brávó!” – ordítják lent az emberek.

„Még egyszer a kisasszonynak, aki messze földről jött! – hallatszik megint a hang a jegenyéről, és a második rakéta is felszáll.

Félős léptekkel, kicsiny, remegő szívével, egy olyan árnyhoz hasonlóan, ami láthatatlanná akar válni, Artemis hátrahagyja a tömeg hangjait, és elindul a hazafelé vezető ösvényen, magányosan, miközben háta mögött a rakéták összekötik a földet és a csillagokat.

Mikor azon az estén felmentünk a szobánkba lefeküdni, Artemist mozdulatlanul találtuk az ágyában. Úgy tűnt, hogy alszik. Belevetem magam az ágyamba, ami az övé mellett állt, és becsukom a szemem. De az álom elkerül. Vajon mit csinált ott lent Artemis? Mit láthatott? Mit tettek vele? Egyre inkább előnt a düh. Körmeimet a tenyerembe mélyesztem. Gyűlölöm a világ minden vadászát.

Sok idő telik el. Minden gyerek elaludt már.

Akkor hallok meg azt a halk neszt, ami Artemis ágya felől jön. A szobában félhomály van. Egy kis mécses ég a minket óvó Szűzanya ikonja előtt. Artemis felkel, és halkán, lábujjhegyen odajön hozzám. Úgy véli, már én is alszom. Hallom a lélegzetét.

Lehajol, és megcsókolja a homlokom. Akkor kinyújtom a karom, és megfogom a kezét.

Megijed.

– Ah, még fent vagy! – mondja.

– Mi a baj, Artemis?

– Semmi. Semmi. Csak azt akartam mondani, Petros, hogy..., hogy csak te szeretsz engem.

NEGYESEDIK FEJEZET

Utazás az álmok világába és a csillagokhoz

Agapi nővérem idén már tizenöt éves. Télen a leánynevelő intézet felső osztályába jár. Vékony, fekete hajú leány, sápadt orcával, copfot visel. Nagyon okos. Órákig ül magában, tankönyveit bújja, vagy feladatokat old meg. Idén először természetismeretet és algebrát is tanul. A számok hamar a szenvedélyévé váltak. Már kiskorától kezdve nem igazán szeretett velünk játszani. Most pedig, ahogy növekszik, egyre távolabb kerül tőlünk. Nem tudja, hogyan kell a babákkal, a kis hajókkal eltölteni az időt. Zárkózott leány lett és melankolikus is, nagy fekete, álmodozó szemekkel. Mindig nagyon szerette az éjszakai égboltot nézni. Most, hogy a természetismeret órán megtanulta, miként kell a csillagokat papíron ábrázolni, és hogyan lehet kiszámolni a távolságukat, teljesen a bűvkörükbe került.

Azt mondom neki:

– Látod, mit hoztam neked? Tojások egy sólyomfészekből. Te tudod, hol van a Kimidenián sólyomfészek? Elég bátor vagy ahhoz, hogy elhozz onnan tojásokat?

Artemis közbeszól:

– Ugyan, mit kérdegsz ilyeneket tőle? Úgyse tudja! Nem tud ő semmit! Felmegyek magasra, fel a Kimideniára, követve a Sakál-patak medrét. Tudom, merre laknak a teknősbékák, hol talállok kisteknőseket.

Kiválasztok egy kicsi, fényes páncélú teknőcöt, és elviszem Agapi nővéremnek.

– Tessék! – mutatom neki a teknőst.

– Hagyjál! – mondja felháborodottan. – Komisz kölyök! Mit akarsz ezzel csinálni?

Valójában jól tudja, mit akarok tenni. Megtartom, hogy télen ott legyen velem a városban. A hátára fogom fordítani, és ráteszek egy követ. A kis védtelen teremtmény, érezve élete közelgő, szörnyű végét, kinyújtja nyakát,

lábait, kapálózik. De ki szánná meg? Kezdek abba a korba jutni, amikor a gyermekekben nincs szánalom, nem tudnak sajnálkozni, hanem elkezdik követni az őket körülvevő világ példáit.

– Holnap elviszem a vaddisznók barlangjába, és ott hagyom. – mondom.

Máskor követem a nyúl nyomait, mert tudom, merre találom őket. Egy nap rábukkanok a vackára is. Diadalmaskodva térek haza, mert magammal tudtam hozni egy nyúlfit.

– Nézd csak! – kiáltom Agapinak. – Ezt még a felnőtt vadászok se tudják megcsinálni!

Agapi, noha nálam nagyobb lévén, nem kellene vetélkednie velem, a kisebbel, mégis védekezni akar. Meg akarja őrizni büszkeségét.

Azt kérdezi ezért nagyapától:

– Nagypapa, tudod, mennyi csillag van az égen?

– Ki tudja azt, gyermekem? Az már egyszer biztos, hogy én nem tudom.

– Én viszont tudom! – mondja Agapi, és nagy fekete szemei kitágulnak.

– Te tudod? Hát honnan? – kérdezi nagyapa mosolyogva.

– Megtanultam a könyveimből! Figyelj csak, nagypapa...

Számolgatni kezd előtte. Azt mondja nagyapának: ennyi és ennyi csillag van az égen. Pontosan ennyi.

Az idős ember ajkán szelíd, beleegyező mosoly ül, nyoma sincs iróniának benne.

„Miért ne lenne ennyi? Ha Agapi így akarja, hát legyen.”

– És azt tudod, nagypapa, hogy melyik az északi csillag? Biztos tudod! – kérdezi Agapi, a Sarkcsillagra gondolva.

Jannakos-Bibelas nagyon jól ismeri a Sarkcsillagot. Életében már nagyon-nagyon sokszor tanácskozott a csillagokkal éjszakánként. Megkérdezte őket az eső és a szél felől, próbálta megfejtetni üzenetüket, hogy a fák termőre fordulását vajon jó, vagy rossz idő kíséri-e.

– De azt tudod-e, nagypapa, hogy milyen messze van az északi csillag a földtől?

– Nem, Agapi, ezt nem tudom. Ki tudhatja?

– Én ezt is tudom! – mondja ismét a lány csillogó szemekkel. – Én ki tudom számolni!

Újra számolásba fog, ábrákat rajzol, ahogy a természetismeret órán tanulta, míg végül eredményre nem jut.

– Ennyire van!

Nagyapa, ez az egyszerű, tanulatlan, de bölcs ember jóváhagyólag mosolyog, ám közben elgondolkozik:

„Miért tanítják meg a gyerekeket arra, hogy elhagyják a földet? Miért okítják ki őket, hogy a felhőig szálljanak? Mi lesz, ha elközeleg az ideje, hogy vissza kell jönniük, onnan a magasból?”

.....

– Én azt szeretném, – mondja Artemis – ha lenne egy sárga ruhám. Ha megnövök, csak sárgában fogok járni. Nem citromsárgában, hanem kanárisárgában! Virágot fogok a hajamban hordani, ami hosszú és hullámos lesz. Ha férjhez megyek, a férjemmel elmegyünk a görög szigetekre, és ott egy nap majd beleesek a tengerbe, úgy ahogy vagyok, a sárga ruhában, a virágokkal. Akkor a férjem azonnal utánam ugrik, hogy kihúzzon a vízből, de akkor a virágok már nem lesznek a hajamban. A virágok hullámok hátán fognak úszni...

– Én minek mennék Görögországba, és miért esnék a vízbe? – kérdezi Lena, legkisebb húgunk. – Én itt maradok, és itt megyek férjhez. Megkérem majd nagyapát, hogy adja nekem a Sakál-patak melletti földet. Ott gyorsabban megy le a nap, a hegyek mögé bújva. Jó hűvös is ott. Megtanulok kenyeret dagasztani, lesz sok nyulunk és galambunk, meg lovunk is. Olyan akarok lenni, mint nagyanya.

Miközben Lena a vágyairól mesél, egészséges arcán rózsák nyílnak.

– Én még messzebb megyek, túl a görög szigeteken! – mondja Artemis. – Elmegyek azokra a tengerekre, ahol mindig köd van. Olyan országokba megyek, ahol sok szarvas él, ott fogok a férjemmel szarvasokra vadászni.

– Mit fog a férjed dolgozni? – kérdezi Lena. – Az én uram földműves lesz. Ugyanolyan jól fogja tudni, hogyan kell a magot elvetni, mint mások itt a környéken. Tudja majd azt is, hogyan kell a fákat beoltani, úgy, mint Iosif bácsi, hogy a vadkörtefák jó gyümölcsöt adjanak. A tiéd mit fog csinálni?

– Vadász lesz. – mondja Artemis.

– Maradj itt velünk, Artemis! – kéri őt a kis Lena. – Minek mennél el innen? Minek akarsz abba a szarvasos országba menni? Itt vannak nekünk a vaddisznók a Kimidenián.

– Nem tehetek mást, Lenácska. – feleli Artemis, és elnéz messze, a tenger felé. – El fogok menni az óceáni szigetekre, hogy lássam, milyen helyről jött...

Nem tehet mást. El fog menni, hogy megnézzze, milyen vidék az, ahol a leányok haja vízinövényekhez hasonló, akik rá tudják venni az aranycsillogos vadászokat, hogy a puskájukkal lelőjék a rózsát az ágról, amit nekik adnak, és utána felmásszanak a jegenyefára, hogy rakétát lőjenek ki a kedvükért.

– Ki jött és honnan? – kérdezte Lena.

– Ó, még ezt se tudod! – felelte Artemis. – De kicsi vagy még!

A futástól lihegve érkeznek közéjük, – Lena, Agapi és Artemis közé – miközben a jövőjükéről álmodoznak. Még dél sincs. Artemis épp egy kabócat gyötör, amit nemrég fogott, és megszabadított egyik szárnyától. Ha megcsiklandozza a bogár hasát, az ciripelni kezd. Lena sarat dagaszt, kenyeret készít és a kis homokból épített sütőjébe rakja. Agapi ceruzájával számokat ír egy papírra.

– Láttam a kisasszonyt! Láttam őt! – kiabálom diadalmasan, ragyogó szemekkel.

Igazából csak Artemis figyel rám. Hirtelen megfordul és rám mered. Először kérdezi:

– Kit láttál?

– A kisasszonyt, aki külföldről jött! Hogy az milyen szép...!

– Hol láttad?

Sietve elmesélem neki: a tölgyfák felé vezető úton jött, talán a Kimidenián volt vadászni. Nagyon furcsán volt felöltözve; úgy, mint egy férfi. Bőrnadrág volt rajta és piros bőrujjas. Dereán töltényöv volt, egy fehér lovon lovagolt, és egy kézben tartotta a kantárt és a puskáját. Fején egy széles karimájú kalapot viselt. Szőke haja arcába hullott.

– És honnan ismeri ő a hegyeinket? – kérdezte Artemis. Honnan tudja, merre vezetnek az ösvények a tölgyerdőben?

– Nem volt egyedül, Artemis. Vele volt a...

– Ki volt vele?

– Még szép! Vele volt az aranycsillagos vadász.

Artemis ujjai elernyednek, tenyere kinyílik, a sérült kabóca fél szárnyával megpróbál elrepülni, de mivel nem sikerül, a földre hullva próbál odébb mászni.

Lena is abbahagyja a sárkenyérkék sütését, és megkérdezi:

– Tényleg szép, Petros?

– Ó, azt el sem lehet mondani!

– Szívesen megnézném. – mondja Lena közömbösen, és visszafordul gazdaszonyos játékához.

– Á, valamikor úgyis eljön majd látogatóba hozzánk. – mondja ugyanolyan egykedvűen Agapi. – Ha lehet, majd megmutatom neki a számolásaimat.

Vissza is tér a kockás papírjához.

– Biztos nagy kedve lesz hozzá! – mondja Lena csipkelődően.

Csak Artemis hallgat, üres tenyerét nézi. Milyen szomorúak a szemei!

Csalódott vagyok, hogy ilyen kevésbé érdekelte őket a hír, amit hoztam. Az én arcom azonban kipirult.

– És tudjátok, mi történt? Elbújtam, és láttam, mit csinálnak!

– Hagyjál minket, Petros! – mondja Lena mérgesen, mert egy sárkenyere kettétört a tenyerében.

– Mit csináltak? – kérdezi Artemis.

Elmesélem neki, hogy mikor megláttam őket, elbújtam, nem is tudom, miért. Ott voltam, ahol azt a szegény menyétet megöltem – biztos emlékszik Artemis. Amikor a közelembe értek, a kisasszony azt mondta: „Álljunk meg egy kis időre. Nagyon szép itt.” Hallottam a hangját. Megértettem a szavait, de furcsán beszélt, nagyon furcsán. A vadász leugrott a lováról és odaugrott, hogy segítsen neki leszállni. Letette a széles karimájú kalapját, és leült a földre, becsukta a szemét. A vadász

mellé ült keresztbe tett lábakkal és egész idő alatt nem vette le a szemét róla. A kisasszony kezeivel elkezdte kapirgálni a földet. Kiáltani akartam: „Ne ott! Ott van eltemetve Artemis menyétje!” Ők nem szóltak egy szót sem, én pedig még lélegezni is alig mertem, nehogy megneszeljék, hogy ott vagyok. Nem sok idő telt el így, amikor a kisasszony azt mondta: „Menjünk!” – és felállt. A vadász fel akarta segíteni a nyeregbe, de ő azt mondta: „Nem kell. Ugyanúgy értek a lovakhoz, mint te magad.” Felültek a lovakra, és elmentek. Milyen szépen lovagolt! Milyen gyönyörű volt!

– Én nem vagyok szebb, Petros? Nézd csak az arcomat! – kérdezi Lena naiv hangon.

– Ah! Butaság! – mondja Agapi, és mintha máshol nem tudná bemutatni okosságát így folytatja:

– Figyeljetek csak! Mondok egy találós kérdést! Meg tudjátok fejteni?

Tegyük fel, – mondja – hogy itt körben sakálok és vadkacsák vannak összekeveredve. Összesen 23 fejük van és 56 lábuk. Ki tudjuk ebből számolni, hány sakál és hány vadkacsa van?

Lena először elgondolkozik a rejtvényen, de hamar belezavarodik. Igazán együgyű arcot vág, és csak úgy taláломra mond egy számot. Aztán egy másikat. De Agapi bebizonyítja neki, hogy a fejek és a lábak száma nem egyezik azzal, amit mondott.

– Most figyeljetek, hogy én hogy számolom ki! – mondja Agapi lelkesen, hogy ilyen ámuló hallgatóságra lelt.

A papírára furcsa jeleket, számokat, egy egyszerű egyenletet kezd írni, a pár évvel idősebbek bölcsességével. Közben hangosan mondja is, amit ír:

x = vadkacsák

$23 - x$ = sakálok

$(23 - x) \cdot 4 + 2x = 56$

$92 - 4x + 2x = 56$

Agapi megáll egy pillanatra, hogy gondolkozzon. Újra elvégzi a műveleteket, hangosan számolva: Kilencvenkettő mínusz négy x plusz két x egyenlő... Kilencvenkettő mínusz négy x ...

Akkor felugrik Artemis, és Agapinak ront. Kitépi a kezéből a papírt, összegyűri, és a földre hajítja. Még sohasem láttam ilyen dühösnek.

– Te féleszű! – kiáltja vadul, és hogy ne lássuk a könnyeit, elszalad a tölgyes felé.

Lena leereszti a kezét, szemeiben csodálkozással néz nővérünk után. Én is mozdulatlanul állok ott.

– Mi baja Artemisnek? – kérdezi Lena váratlan komolysággal.

Rossz lány! – kiabál Agapi dühösen. – Egy kis vadóc vagy, és az is maradsz!

– Mi baja Artemisnek...? – suttogja Lena értetlenkedve.

– Irigykedik rám! Hát nem érted? – kiabálja Agapi.

Felveszi a földről az összegyűrt papírlapot, kisimogatja és folytatja a számolást.

– Gyere, Lenácska, nézd csak!

Újra elkezd az értelmetlen szavakat kántálni:

$$-4x+2x = 56-92$$

$$-2x = -36$$

$$2x = 36$$

$$x = 36:2 = 18$$

– Ez az! – kiáltja Agapi diadalmasan. – Tizennyolc vadkacsa van harminchat lábbal, és öt darab sakál, másik húsz lábbal. Értetted, Lena? Értetted, Petros?

– Nem! Hagyjál békén! – mondom neki onnan, ahol ülök, a napot figyelve.

– Értetted, Lenácska?

De Lenácska a szemét a Kimideniára szegezte, mintha megpróbálna fölfogni, amennyit csak tud, abból az ismeretlen világból, aminek létezését épp az imént kezdte megsejteni.

– Mi baja Artemisnek? – kérdezgeti egyre.

Agapi hangja, most már egyre halkabban, egyre magányosabban a semmibe hull:

– x egyenlő...

Éjjel üvöltenek a sakálok. Hegyünk vad istensége – a jól ismert hangjuk – magasról hallatszik. Elfednek minket az emlékek és a félelmek. Kivel tudnék most beszélni? Artemis mellettem alszik. Mint mindig, most is ő tölti be a gondolataimat: „Artemis! Hallgasd csak! Jönnek a hangok! Védj meg! Gyere ide hozzám! Én is megvédelek téged. Mindig egymást fogjuk segíteni...!”

Ezt szeretném neki mondani, de nem mondom. Mi is történne bennem akkor? Artemis lassan eltűnik. Hajában vadvirágokból, liliomokból font koszorút hord, úgy megy el. Elviszik magukkal a hangok, az üvöltések. Nem, ma nem tudom visszatartani őt, hogy ne tűnjön el a messzeségben. Arca és a virágkoszorú lassan feloldódik homályos szemeim előtt. Ott, ahol korábban liliomok voltak, most csak hínár van.

„Rád gondolkodok. Rád, aki messziről jöttél. Ne menj egyedül a Kimideniára! Hallgasd csak! Ezek a sakálok, amik most üvöltenek. Sok vadállat él a mi vidékünkön. Széttéphetnek téged. Megszimatolják, hogy idegen vagy és védtelen. Szétmarcangolnak! Mit tehetnének érted a vadászok? Ne menj egyedül a Kimideniára, ne menj oda velük! Engem vigyél magaddal...”

.....

Felriadok, és a mécses fényében látom, hogy Anthippi áll felettem. Megdörzsölöm a szemem.

- Kihez beszélsz? – kérdezi nővérem.
- Beszéltem valakihez?
- Akkor csak álom volt, öcsikém. Fordulj be és aludj! Ne félj...
- Nem félek, Anthippi.
- Jól van.

Nagyapa felöltötte ismét szép posztóruháját, nagyanya pedig fekete se-lyemszoknyáját viselte.

- Miért vették fel az ünnepi ruhájukat?
- Lemennek a tenger melletti birtokra. Köszönteni akarják a most érkezett ifjú házасokat.

Először az ajándékukat küldték el, egy barna foltos fehér borjút. A nyakába kék gyöngyöket akasztottak, homlokára pedig egy szív alakú talizánt

kötöztek. Küldtek egy gyümölcskosarat is, és egy cserép bazsalikomot.

A legjobb fehér lovakat fogatták be a homokfutóba. Az ülésre vastag kilim szőnyeget terítettek. Először a nagyapa szállt fel, aztán nagyanya. A könnyű kocsi elindult. Mindnyájan a kapuban álltunk, úgy búcsúztattuk őket.

Amikor visszajöttek, nagyanya azt mondta anyáknak:

– Szegény leány! Már el is utazott a férje.

– Elment? Hová?

– Görögországba. Le kell töltenie a katonai szolgálatát. A leánynak most egyedül kell megszoknia itt a hegyekben az életet.

– Kár! – mondta anyánk.

– Igen, kár. – mondta nagyanya.

ÖTÖDIK FEJEZET

Tavaszi vihar a sasfészeknél

orán reggel indultam el, már mélyen bent járok a tölgyerdőben. Itt maradok egy darabig, mert innen jól tudok a csúzlímmal madarakra vadászni. Felettem ragyog az azúrkeék ég. A föld kiszáradt, vörös színű, rajta mindenütt levelek, makkok hevernek. Ez az a talaj, amit Lena szeret. Az ujjaimmel elkezdek ásni, makacsul, kintartóan, míg egy kis nedvességre nem találok.

Jön egy madár, azt megcélzom, a csúzli elröppenti a kavicsot, de a madár elrepül. Látom, ahogy a kődarab eltűnik a kék magasságban. Ó, ez a legjobb játék, így célba löni a kék ég felé! Közben számolgatni, hány méterre száll a kavics, úgy, mint amikor a tengernél dobáljuk a köveket.

„Vajon ma is erre jár majd ő...?”

Telnek az órák. Idén, ha majd eljön a tél, és visszatérünk a városba, bemegyek az apám dolgozószobájába, ahová esténként bezárkózik, hogy dolgozzon, és megkérdezem:

„Nem nőttem még meg, Apa?”

„Dehogynem, Petros, megnőttél! Tíz éves vagy!

„Akkor, Apa, szükségem van egy puskára. Vadász akarok lenni.”

Furcsállkodva néz rám. Apámnak kék szeme van, és mindig aranykeretes szemüveget hord. Nagyon félek a szemüveget viselő emberektől, mert nem látom tisztán a tekintetüket.

„Azt mondd, vadász akarsz lenni? Ezt nem is tudtam.”

Igen, apám, nem tudta. Én sem tudtam. De így van. Vadász akarok lenni!

Vajon erre jár majd ma is?

Ekkor lovak patadobogását hallok meg, és szívem hevesebben kezd verni,

nem is értem, miért. Egy pillanatra átfut az agyamon, hogy elbújjak, de már nincs rá idő. A földön ülve találunk, kezemben csúzlival.

A kisasszony azt kérdezi a vadásztól:

– Ki ez a gyerek? Mit csinál itt egyedül?

– A szomszéd birtokon lakik. Jannakos-Bibelas unokája.

Majd hozzám fordul:

– Köszönj szépen a kisasszonynak! – mondja egyszerre utasító és gyámkodó hangon.

Nem szoktam hozzá, hogy akármilyen vadászok így beszéljenek velem. Megmarkolom a csúzlimat, és csak a földet bámulom makacsul.

Doris közelebb lépteti a lovát.

– Milyen remek csúzlid van! – mondja. – Lőttél valamilyen madarat?

Ekkor nézek igazán az arcába. Az azúrkék ég, ami eddig hátulról foglalta keretbe, eltűnik, és helyén csak szőke ragyogás marad.

– Nem. – mondom szégyenlősen. – Ma nem vadásztam.

– Á, tehát te is vadász vagy?

– El tudom találni a madarakat. – mondom felbátorodva. – És egyszer...

– Mi történt egyszer?

– Nemrégem lelöttem egy menyétet!

– Menyétet? – kérdezi Doris, aki nem ismeri ezt a szót. – Milyen vad az? A vadász felkacag. Bennem ismét elindul az iránta érzett utálat hulláma.

– Nem vad az. – mondom. – De az erdőben él.

– Ó, értem! És mindezt a csúzliddal? Puskád nincs?

Mit válaszoljak neki? Azt, hogy ha majd eljön a tél, odamegyek a papámhoz, aki épp a dolgozószobájába zárkózik, és azt kérdelem tőle: „Nézd, hogy megnőttem...”?

– Menjünk, asszonyom! – mondja a vadász, mint aki véget akar vetni a velem való társalgásnak.

Akkor kitör belőlem a büszkeség, felforr a vérem, és kiabálni kezdek:

– Nincsen puskám! – mondom a kisasszonynak. – Viszont tudom, hol lehet sasfészeket találni a Kimidenián, amit ő nem tud! Ő csak vaddisznókat tud lelőni! Szeretné látni a sasfészeket?

Mielőtt elnevezhetné magát, gyorsan hozzáteszem:

– Vigyen magával, és akkor meglátja!

Úgy érzem, mintha a szemeimben tűz lobogna, és úgy tűnik, Doris szereti is az ilyen szemeket. Kíváncsian néz rám.

– Igazán, kisfiú? Ismered a sasfészkeket a hegyen?

– Vigyen magával! – ismétlem, mintha könyörögnék. – Majd megmutatom!

– Gyere! – mondja, és a vadászhoz fordul:

– Vedd fel a nyergedbe! – parancsolja.

Nem! Arra a lóra, a vadász lovára, én nem ülök fel! Inkább futok. Úgy tudok futni, mint egy nyúl.

– Milyen különös kisfiú! – mondja Doris. – Akkor ülj fel az én lovamra!

Felugrom a lovára, előtte ülök a nyeregben. Elöttem vannak a kezei, amivel a kantárt tartja, előttünk pedig a tölgyfák zöld tengere. Háтамhoz pedig hozzátapad Doris teste, a töltényhevederekkel, a hajfonatokkal együtt. Lassan zsibbadást kezdek érezni, amely a másik testből ömlik át belém. Minden mozog, minden inog; a ló feje, a két kéz, a zöld tenger...

– Kapaszkodj erősen! – kiabálja Doris, és megsarkantyúzza lovát, lazítva a kantárszáron is.

Kezdetben csak üget a ló, majd hirtelen vágta csap át. Kezemmel a hámba kapaszkodok, a forró levegő az arcomba csap. A fák, a vonalak, az alakok eltűnnek – minden hullámozni kezd.

Hirtelen felhőhullámok töltik meg az eget is, a Kimidenia mögül törnek elő sűrűn, némán. Beborul az ég, felhőszakadás közeledik.

A nyári zivatarok rettenetesesek a Kimidenián. A madarak ilyenkor ijedten rikoltozva próbálnak menedékre lelteni a sziklahasadékokban, fészkeikben. Csiripelésük alig hallatszik a nagy égzengésben, ami a hegy felől jön.

– Forduljunk vissza, mielőtt elér minket a bórá! – kiabálja a vadász.

Érzem, ahogy Doris szíve ver, szívdobbanásai átjárják a testemet. Miközben vágtatunk, egy pillanatra hátrafordulok és belenézek a szemébe, ami-
ben vad öröm lángol, és amiben ott látom a Kimidenia fölött lecsapó villámok fényét.

– Tudom, hol találunk majd menedéket! – kiáltom hátra neki. – A sziklánál, ahol a sasfészkek vannak! Ne álljon meg!

Doris nem áll meg. A vadász akár akarja, akár nem, a nyomunkban vágat. Doris mondhatná: „De hát hová vezet minket ez a fiú, most, felhőszakadás idején? Hol vannak vajon a sasfészkek?” Ezt kérdezhetné, mert nem tudja, hol vannak. Azt sem sejtheti, mi az, ami most hirtelen az eszembe villan. Elhatározom, megmutatom neki azt, amit bizonyosan nem látott még sem ő, sem a vadász.

– Gyorsabban! Gyorsabban! – kiabálom izgatottan. – Ha gyorsak vagyunk, még elérjük a nagy sast!

A szél azonban magával ragadja hangomat, darabokra tépi, és érthetetlené teszi.

– Mi az? Mit mondasz? – hallom magam mögött Dorist, aki szeretné megérteni, mit mondok.

– Gyorsabban! Majd meglátja!

A sötét felhők egyre lejjebb gördülnek a Kimidenia hegyoldaláról, egyre közelebb kerülnek, de még nem értek el hozzánk. Ki tudom venni, hogy ott fent, a hegyen vízesésként szakad már alá az eső. Felettünk viszont még tiszta az ég. De már nem sokáig. Nemsokára meg fog érkezni ide is a vihar.

Az ösvény kanyarodik, és feltűnik a két hatalmas szikla; a sasok birodalma. Oda tartunk. A lovak kissé lelassítanak. Aggódva nézek fel az égre, de a sziklák felett még mindig tiszta az ég. Vajon jó időben érkezünk, van még időnk? Szememet a szikla csúcsára szegezem, ahol a sasfészkek van. Elég messze van tőlünk, épp hogy ki tudom venni a magasban a fészket.

Hirtelen megragadom Doris kezét, és erőszakkal megrántom a kantárt. A ló megtorpan.

– Nézz! – kiáltom Dorisnak diadalmasan, a sziklára mutatva. A szemem sarkából Dorist figyelem, miközben a sziklát is szemmel tartom. Doris szemei vörösek a szélről, de már nem barna színűek, hanem aranylanak.

– Mit mondasz? Mi az? – kérdezi ő is kiáltva, mert nem értette, mit mondtam.

– Hát nem látja? Nem látja a nagy sast, ami épp a felhők fölé száll a vihar előtt?

Fenségesen, szinte függőlegesen, egy nagy fekete pont távolodik a sziklától, rakétaként szállva egyre magasabbra a hegy fölé.

– Mit mondtál? – kérdezi ismét Doris tanácstalanul.

– Hát nem tudja! – kiáltom ujjongva. – De én tudom! Én láttam!

Sietősen elmesélem neki. Ez a sas rendkívüli és lélegzetelállító játéka. Amikor a madarak megérzik, hogy jön a vihar, és rémülten keresnek menedéket a földön, a sziklák réseiben, vagy a fák ágai között, akkor a nagy sas, ez a magányos ragadozó madár elhagyja a fészket, és felszáll a magasba. Mintha csak a villámokkal és a bórával akarna megküzdeni. Legalábbis, az első alkalommal, mikor egy tavaszi vihar során ennek tanúja voltam, ezt gondoltam. De aztán megkérdeztem Iosif bácsit, a birtok bölcs öregjét. „Nohát, te láttad ezt?” – kérdezte csodálkozva. „Láttad a nagy sast ilyen cudar időben! – és megsimogatta a fejemet. „Én csak hallottam erről.” „Nem”, mondta Iosif bácsi, „nem a villámokkal akar megütközni. Azt akarja, hogy az esőfelhők fölé szálljon, ott, ahol mindig süt a nap. A sasmadarak szeretik a napot, így mondják.”

Mindezt megpróbálom elmagyarázni Dorisnak is, aki ragyogó arccal hallgat engem.

Aztán feldúltan, de boldogan az aranycsillagos vadászhoz fordulok, természet minden porcikája szinte kiabál.

– Te tudtad ezt? – kérdezem. Tudtál erről?

Ekkor Doris is ránéz:

– Tudtál erről? – kérdezi, majd szemével ismét az egyre kisebbé váló fekete pontot kezdi követni, miközben a zivatar közeledik.

– Nem. – mondta a vadász. – Először hallom ezt. Melyik vadász lesi azt, hogy a közelgő bóra idején mit csinálnak a sasok?

Ezt mondja, és hangja telve van lenézéssel, könnyvel.

– Akkor hát nem tudtad? – kérdezi ismét Doris, még mindig a sasmadarat követve csillogó szemmel.

– Nem! Nem tudtam!

Ekkor Doris mindkét kezével megfogja a fejem, megcsókolja az arcom, majd egyenesen a szemembe néz, és azt kérdezi:

– Más hasonló dolgokra is megtanítasz engem?

Elpirultam a szégyentől. Valami furcsa izgalom, valami furcsa melegség jár át...

– De hát én nem tudok semmit... – suttogtam. – De amit csak tudok a hegyeinkről, azt megtanítom.

Doris hangosan, elégedetten felnevet. Az első esőcseppek már hullanak ránk. A vadász körbenéz. Látszik, hogy ezen a vad, félreeső helyen még sohasem járt. Ez a sasok otthona, ő pedig csak őzek, medvék és vaddisznók nyomában jár.

– Menjünk egy nagy fa alá! – mondja.

– Ne! – kiáltom. – Én tudom, hová húzódhatunk! – és meghúzom a ló kantárját, hogy meginduljon.

Felfelé megyünk, a sziklák felé. Itt már nincs kitaposott ösvény, a lovak csak üggyel-bajjal tudnak előre haladni. A bóra egyre erősebben tombol. A villámok ördögi csattanásokkal hasítják ketté a fellegeket, félelmetesek, ahogy a mezőkre, sziklákra sújtanak. Én mégis jól érzem magam, melegség tölti el kis testemet, belsőmet nyugalmas béke szállja meg. Még egy kicsit....

A természet körülöttünk már kopár és vad, fák nélkül, felettünk csupán a fekete fellegek. Egy eleven léleknek nyoma sincs, hallgatnak a madarak. Magunk vagyunk, együtt egy lovon, Doris és én. A sasmadár pedig már fent jár a fellegek felett, nem láthat minket.

A ló a két hatalmas sziklatömb előtt megtorpan. Ott, a szikla tövében nyílik a barlang hatalmas boltíve. A bóra hihetetlen, fékevesztett dühvel ront ránk.

– Ide, ide! – kiáltom Dorisnak, miközben csuromvizesre áztat a zivatar. – Itt menedékre lelünk!

Leszállunk a lovakról, és sietve behúzzuk őket a barlangba. Jó ott bent. Sötét van. A mennydörgés ijesztően visszhangzik a föld mélyén. Szemeinket hiába szegezzük a barlang bejárata felé, nem tudunk kivenni semmit. Csak az eső ömlik. Dideregni kezdek. Kezeimet a ló orra alá tartom, talán fel tudok melegedni kissé.

– Gyújtsunk tüzet! – mondja Doris.

A vadász hűséges kutyaszemekkel néz rá. Feláll, és a barlang bejáratához megy. Megtorpan kissé, majd eltűnik a viharban.

Nemsokára visszatér, ágakkal, tűzifával megrakodva, de csuromvizesen.

– Nem fog meggyulladni, amilyen nedvesek! – mondom kissé megsértődve, mert a vadász most olyasmit vitt végbe Dorisért, ami nekem nem jutott eszembe.

– Te csak ne szólj semmit! – mondja a vadász. – Meggyullad majd!

Kínlódik egy kicsit, de a tűz fellángol.

– Köszönöm! – mondja Doris, és leheveredik.

Mellette, egyik oldalán a vadász, a másik oldalon én ülök, a tüzet piszkálva. A lángok érdekesen világítják meg Doris arcát. Szőke haja mintha vörös lenne, mintha vérvörös hullámok lennének, hasonlóan a bokrok leveleihez ősziidőn.

– Én csak a halászsasokat ismerem. – mondja Doris. – Azokból sok van a hazámban.

– Élnek sasok a tengernél is?

Hát hogyan élnének, mondja Doris. Azok is szeretik a napfényt. Amint megszületnek a sasfiókák, a nagy sasok erővel ráveszik őket, hogy nézzenek egyenesen a napba. Amelyik fióka ezt nem viseli el, és könnyezni kezd a fénytől, azt elpusztítják. Féktelen madarak azok, elbírnak akár egy ökörrel is. Lebuknak a tengerbe, majd vizesen bucskáznak egyet-kettőt a tengerparton, amitől szárnyaik megtelnek homokkal. Nekiesnek az ökörnek, szemébe homokot szórnak, miközben csőreikkel tépdésik. A szerencsétlen állat menekülni kezd, de a sas üldözi, elvakítja, és kínozza, amíg az kimerülten össze nem esik.

Elbűvölten, ámuló szemekkel hallgatom Doris meséjét annak az országnak a sasmadarairól, ahonnan ő jött.

– Tényleg? Ilyesmik történnek ott a sasokkal?

– A halászaink sokszor látták kint a tengeren, hogyan küzdenek a sasok a fiókákkal. Dühösen rájuk vetik magukat, karmaikat a húsukba mélyesztik, de olyan erősen, hogy már nem tudják elereszteni őket. A fióka akkor lebukik, le a tenger mélyébe, és a halálba húzza saját testén a sast.

Milyen különös mindez! Doris mozdulatlanul nézi a barlang mennyezetét. Most ő is olyan, mint egy gyermek.

– Szeretnék egy sasfiókát, amit felnevelhetnék. – mondja Doris, mintha csak magában beszélne.

– Szeretnél egy kis fekete medvebocstot, a hegyekből? – kérdezi a vadász, és reménykedve várja a választ. – Ismerem egy nagy medve vackát fent a Kimidenián. Most lesz bocs. Megölöm, és elhozom a kismackót.

– Nem. – mondja Doris. – Nem akarok medvét. Láncot, karikát kellene a szájába tennem. De én nem szeretem, ha láncon vezetnek vadállatokat. Egy sast szeretnék, ami nem könnyezik, ha a napba néz. Nem rakom majd kalitkába. Meg fogom tanítani, hogy úgy kövessen, hogy a fejem felett repül.

Ó, Doris egy sasfiókát szeretne? Felgyorsul a szívverésem. Tudom, hogy ott fent a magasban, a sasfészekben most költi a tojásait a nőstény sas. A másik nagy madár magányosan köröz a levegőben a fészek felett, párja nélkül. Ezt mondtam Iosif bácsinak is, aki azt felelte, hogy ha ez történik, akkor a másik sas bizonyára a tojásokon ül. Egy ideje nem voltam erre, vajon kikeltek már a fiókák? Ha kibújtak a tojásokból, ha...

A zápor egyre távolodik, a fekete felhők, amik átrohantak felettünk, nyugat felé tartanak. Az eső egyre csendesebb.

A vadász feláll, és elszibbadt kezeit rázogatja.

– Mindjárt jövök. – mondja s kimegy a barlangból.

Doris még mindig a tűz mellett fekszik, a barlang tetejét nézi. Mellén kissé kigombolta ujjasát, mert melege lett. A napfény átszűrődik a felhőkön, az esőcseppeken, úgy világítja meg halvány bőrét. Ebben a különös fényben ott van az eső színe, ott van Doris vérének színe. Dorisnak itt kell maradnia a biztonságos menedékben az eső és a szél elől – gondolom –, és nem szabad, hogy beteljesületlen kívánságai legyenek. Amit csak kíván, annak ide kell kerülnie a tűz mellé, hogy csak a kezét kelljen kinyújtania érte. Még ha az egy kis sasfióka is, amit a sasfészekből kell elhozni, anyja karmai közül.

Felállok, és a barlang szájához lépek, hogy felnézzek a szikla csúcsára. Nem látok semmit, a nagy sas még nem tért vissza felhőkben tett

körútjáról. Ki tudja? Lehet, hogy a tojó sincs a fészeknél. Pár esőcsepp hull a szemembe. Keresztet vetek. Ez a legalkalmasabb pillanat.

Elkezdek felfelé mászni a hatalmas sziklán. Az itt-ott növő csenevész bokrokba, a sziklarepedésekbe kapaszkodok, és egyre feljebb jutok. Mindig félttem a magasságtól, nem nézek le, nehogy elfogjon a szédülés. Mögöttem egyre távolabbról hallatszik a mennydörgés. Az ágak, amiket megmarkolok, vizesek és csúszósak. A tüskék felsebzik tenyeremet. Doris pedig a tűz mellett ül és nem sejt semmit. Egyre feljebb jutok. Doris szeme csillogni fog, és megszólal majd az arcomat. „Köszönöm, kisfiú!” – fogja mondani, és átveszi tőlem a sasfiókát. Egyre magasabbra jutok. Vajon ott lesz a tojó a fészekben? Visszaér addigra a nagy sas a felhőkből, mire én felkapaszkodok?

Milyen különös nyugalom száll meg, ahogy közeledek a sziklacsúcshoz, magához a veszélyhez...! Elállt az eső. A zivatar villámai fel-felvillannak a messzeségben, de hangjuk már nem ér el ideig. Az ágak, amik letörnek lábam alatt, a kövek, amiket kirúgok helyükről, hangtalanul esnek le a mélybe, mintha a csönd birodalmában lennék. Egyre feljebb jutok. Milyen furcsa ez a csönd! Mintha minden eltűnne. Doris haja is, az esőtől és a lángoktól csillogó szeme – mintha beleveszne a csöndbe.

Egy pillanatra, egyetlen egy pillanatra felnézek. A csöndet hirtelen megtöri szívem heves dobogása. Ott! Tőlem pár méterre, ott a fészek! Összeszedem minden erőmet, mindkét kezemmel megragadom a sziklát, és feljebb küzdöm magam. Még egy kicsit! Mindjárt!

– Ah!

Mintha nagyon mélyről, lentről hallanám a rémült kiáltást. Nem Doris az?

Nem tudok megfordulni, lenézni. Felülről egy erős szélrohamot érzek. Egy hatalmas árnyék közeledik felém.

– Nehogy leess! – ér el hozzám Doris kétségbeesett hangja.

Ugyanebben a pillanatban meghallom a sasmadár ismert vijjogását is. Homályos felhő borítja el szemeimet, és hirtelen minden remegni, inogni kezd. Már nem tudok semmit, és nem tudom tartani magam. Hirtelen,

ebben a zűrzavarban inkább érzem, mintsem hallom egy puska fémes csattanását, egy lövés hangját, ami „mindent vagy semmit” játszik az életemmel. Doris lőtt rá a sasra, pár hüvelykkel a fejem fölé célozva. Utána érzem, ahogy forgok, ahogy zuhanok. Zuhanok.

Lent minden elsötétül.

.....

Sokkal később, mikor kinyitom a szemem, a szikla tövéénél fekszem. A vadász felettem áll, Doris pedig mellettem térdel. Nedves kendőjével az arcomat törölgeti. Erős fájdalmat érzek a homlokomban. Megtapogatom kezemmel a fejemet – be van kötve. Mellettem egy másik összevérzett kendő. Félek a vértől.

– Semmiség. – mondja Doris, követve pillantásomat. – Kicsit megütöttem magad. De nézz csak oda!

Odanézek, ahová mutatja. Ott fekszik kiterített, hatalmas szárnyaival, mozdulatlanul a lelőtt sasmadár. Mikor megjött a zivatar, ő is felszállt a magasba, ahogy a sasok tesznek, egyedüli madárként. Így nem mondhatják a rengetegben élő teremtmények, hogy a felhők legyőzték őt, és nem találta meg a napot, miközben lent a föld elvesztette azt. Most már megpihenhet, a napfényben feküdve. Kimidenia minden sasmadara tudni fogja, hogy sas-hoz méltóan vesztette életét.

– Mit kerestél fent a sasfészeknél, ilyen ijedelmet okozva nekünk? – kérdezte a vadász mérgesen. – Én nem voltam ott! A kisasszony is egyedül volt! Mi történik, ha nem látott volna meg? Ha nem találta volna el a sast első lövésre? Vagy téged talál el?

Doris szigorúan ránéz, és int neki, hogy hallgasson el. Lassan kezdek magamhoz térni, lassan visszatérnek az emlékek. Feldereng, mi történt a sziklán.

– Jobban vagy, kisfiú? – kérdezi Doris. Hangja nagyon gyengéd. – Tudnál lovagolni?

– Igen. – mondom. – Tudok.

– Gyorsan le kell ereszkednünk. De ne félj. Kicsit beütöttem a fejed, mikor lezuhantál, azonban puhára estél. Én majd ápollak.

– Jó, hogy nem haltál meg olyan magasról lezuhanva...! – mondja a vadász.

A ló örülten vágat vissza tengerparti birtok felé. A nap ismét kisütött, az ázott föld erősen illatozik. Az enyhe szellő simogatja arcom. Minden kitisztul. Minden szép. Doris mögöttem van. Olyan, mintha átölelne, miközben a mellem előtt fogja a kantárt.

Meg fogom mondani neked, messzi földről érkezett kisasszonynak:

– Azért mentem, hogy elhozzam a sasfőkát, amit szerettél volna...

A szél elviszi a hangomat. Lehet, hogy hallotta Doris, amit mondtam, lehet, hogy nem. De én nem tudom még egyszer elmondani. A karjai még szorosabban tartanak. Úgy hallom, mintha szél énekelne.

A tengerparti birtokon Vilarasék nagyon megijedtek, mikor megláttak minket. A vér átáztatta a homlokomon lévő kötést. Doris sietősen a saját szobájába vitt, lefektetett egy kanapéra, átöltözött, megmosakodott, és utána kimosta a sebeimet, bejódózott, bekötözött.

– Pihenj egy kicsit! – mondja, és elmegy.

Nemsokára visszatér.

– Jól vagy?

– Igen. – mondom neki. – De haza kell mennem. Vár a mamám.

– Hazaviszlek.

Újra lóra száll, engem maga elé ültet, és átmegyünk a birtokunkra.

Már dél volt és a családom kezdett nyugtalankodni. Az anyám ijedten felkiáltott, mikor meglátta, hogy kötés van a fejemen. Odaszaladtak a nővéreim, kiszaladt a nagypapa és nagymama is.

– Mi történt, az Istenért? Nagyon megsérült?

Mindenki most látja először, hogy Doris úgy van öltözve, mint egy férfi. A szemekben izgalom és meglepetés ül egyszerre.

– De hát mi történt, lányom? – kérdezi nagypapa.

– Semmi! Semmiség. Kicsit megcsúszott, és leesett. Hol van az ágya? – kérdezi Doris magabiztosan, és a karomnál fogva kísér, amerre mutatják neki. A többiek úgy követik, mintha ő lenne a vezetőjük.

Azt mondja Anthippinek:

– Hoztam még gézt és gyolcsot, ha elfogyott volna. Erre ki lehet cserélni a régi kötést. Most hagyják magára, hogy megnyugodhasson!

Mielőtt elmegy, még egyszer jól megnézem. Ő is rám néz. Hozzám lép, lehajol, és ott mindenki szeme láttára megcsókolja a homlokom.

Aznap este még eljön a vadász is. Bekísérik a szobába, ahol fekszem.

– A kisasszony ezt küldi neked. – mondja. – Tessék. Tartsd meg! – A tied!

Egy kis gyermekpuskát hozott, egy flóbertet. Még abból az időből maradt a birtokon, mikor Vilarasék fia, Doris férje volt gyerek. Így magyarázta a vadász.

A Kimidenián, a szikláknál leszáll az este. Késő van. Csönd honol, előtűnnek a csillagok. A nagy sasmadár mellett, amely kitért szárnyakkal, mozdulatlanul fekszik, a föld annyit iszik fel véreből, amennyit csak tud, elkeveredve az esővel. Egy csepp azonban, elrejtőzve egy levél alá, kint marad. Közelében, de a sas másik oldalán, ott reszket egy csepp a kisfiú véreből is.

Mikor eljő az éjszaka, a vércseppek felébrednek.

„Gyere!” – mondja a sas vérének cseppje. – „Bújjunk együtt a föld alá!”

„Nem!” – mondja a kisfiú vérének cseppje. – „Megvárom a hajnalt. Akkor eljön majd egy vadméh, vagy eljön egy búbos banka, és magával visz. Magasra akarok szállni, a nap közelébe.”

„Én – mondja a másik vércsepp – láttam közélről a napot. Bennem van. Vissza akarok térni a földbe.”

„Találkozni fogunk valamikor.” mondja a kisfiú vérének cseppje. – „De nem most. Még nem jött el az ideje. Várom a hajnalt.”

HATODIK FEJEZET

Titkos varázslat

A vadász a lován vágat a birtok közelében, mikor Artemis elébe ugrik.

– Állj meg! – kiáltja.

A ló megtorpan. A vadász arcán nyoma sincs korábbi csendes nyugalmának, színe olyan, akár az aranycsillagok a kendőjén.

– Á, te vagy az? No, mit akarsz? – kérdezi mérgelődve.

– Vegyél fel a lovadra! – mondja Artemis. – Az úrnődhöz akarok menni!

Mielőtt észbe kaphatna a vadász, Artemis átfogja a ló nyakát, és felledíti magát a nyeregbe.

A vadász segít neki elhelyezkedni, majd a ló nekiiramodik, örülten vágatni kezd.

– Mit akarsz a kisasszonytól? – hallja Artemis maga mögött a vadász hangját. – A rokonaid küldtek hozzá?

– Nem, nem a rokonaim küldtek!

– Akkor mit akarsz tőle?

A tenger felől erősen fúj a nyári szél, a meltemi.

– Mit csinált az öcsémmel? – kiabálja Artemis a szélben. – Mi történt vele? Meg akarom kérdezni!

– Miért nem engem kérdezel? Én is ott voltam.

Artemis hirtelen meghúzza a ló kantárját.

– Aha, úgy! Szóval te is ott voltál! Már megint a kisasszonnyal voltál?

Vadul, kutakodóan néz a vadász szemébe. A férfi, aki vaddisznókra és fekete-medvékre vadászik a Kimidenián, érzi, hogy olyan súlyos terhet hord magával a lelkében, amitől még egy kislány tekintetét se tudja állni. Artemisét sem.

Lesüti a szemét.

– Minden nap vele vagyok. – mondja. – Minden nap a hegyeket járjuk.

Hirtelen megsarkantyúzza a lovát.

Ismét a szél zúg csupán s belecsap az arcukba.

– Mi történt a testvéremmel? – kérdezi Artemis ismét, komoly hangon.

– Majdnem elragadta a sas, és majdnem megölte! – mondja a vadász.

– A sas? De hát milyen sas?

– A testvéred ki akarta fosztani a sasfészket. A kisasszony akkor lelőtte a sasmadarat. Azt, amit csinált, egyik asszony se tudja megtenni itt a mi vidékünkön. Ha egy kicsivel is mellélő, megölte volna az öcsédet!

Alkonyodik. A vadász hangja furcsán mély színezetű. Artemis érzi, hogy a saját szemében ugyanaz a sötét tónus látható. De nem akar megfordulni, hogy belenézzen a vadász szemébe. Össze tudná karmolni az arcát, csak-hogy az a mély színezet eltűnjön hangjából.

Áthaladnak a nyárfasoron.

– Megjöttünk! – mondja a vadász leugorva lováról.

Lesegíti Artemist is.

– Bemégy?

– Bemegyek.

A jegenyék alatt sűrű a csönd, csak a tenger zúgása hallatszik távolabbról. A meltemi miatt a hullámok most habosak, zavarosak. Az éjszakát várják, hogy messzire vigye felőlük a szelet, és helyette hajnalban elhozza az Égei-tenger azúrkék fényeit.

A vadász megtorpan.

– Hallgasd csak! – mondja Artemisnek és megragadja a kezét. – Ez ő!

Halkan, furcsa szünetekkel, néha felerősödve zene hallatszik. Doris zongorázik.

– Ő az...! – ismétli a vadász, szemei összeszűkülnek, ujjaival Artemis kezét szorítja.

– Ebben az időben mindig ez hallatszik. – mondja. – Ha nem a Kimide-niát járja, akkor a hangszerén játszik. Ilyenkor senki sem mehet be hozzá, egyedül akar lenni. Neked is várnod kell.

Halkan az ablak alá mennek, ahonnan a zene kihallatszik, és leülnek egy fa tövébe. Miféle zene ez? Mintha lovak vágatnának tova, mintha fák dől-nének ki gyökerestől, mintha fuldokló emberek zihálnának kétségbeesetten.

Aztán minden összekeveredik, a lovak, a fák, a hullámok. Majd a zene hirtelen abbamarad. Csak a szél halk nesze hallatszik.

– Hallottad? – kérdezi a vadász, szemében izgalommal.

Artemis nem érti, nem érzi ezt az idegen zenét, és gyűlöli is.

– Miért viselkedsz így? Mintha megbabonáztak volna! – mondja a férfinak.

– Nahát, ez szép! Nem tetszik neked a kisasszony zenéje?!

Artemis a dühtől szinte fuldoklik, arca kipirul.

– Neked persze tetszik! Hát hogyan lehetséges, hogy te, aki a Kimidenia vadásza vagy, te kedveled ezeket a furcsa dolgokat? – kiáltja, majd felnéz a magasba a fa ágai közé:

– Nekem csak a mi zenénk tetszik. A dobok, a lantok, a sípok. Az tetszik, ha ezek szólnak, miközben a kondrabasik, az aivali legények táncolnak.

– Csönd legyen! Elhallgass! – mondja mérgesen a vadász.

Artemis nincs hozzászokva, hogy így beszéljenek vele. Felugrik.

– Bemegyek hozzá, és megállítom! Nem vagyok én cseléd, hogy itt várakozzak! Azt akarom, hogy elmondja, mi történt a testvéremmel!

A vadász is felpattan.

– Nem! Nem fogom megengedni, hogy feldühítsd az úrnőmet! Hallgass és ne kiabálj! – sziszegi, és a kezénél fogva arrébb húzza Artemist.

– Ezt te mondd nekem...?! Hogy beszélsz velem? – remeg Artemis hangja, szinte a sírás határán.

– Hagyd ezt abba! Gyerünk!

A vadász magával húzza Artemist, míg a birtok kapujához nem érnek.

– Most menned kell! – mondja a lánynak. – Hamarosan besötétedik.

Elengedi Artemis kezét, és szétvetett lábakkal megáll a kapuban, mint aki elhatározta, hogy nem engedi vissza a leányt.

Artemis az ajkába harap, és mivel már nem bírja tovább visszatartani magát, tenyerével teljes erejéből a vadász arcába csap, majd sarkon fordul és rohanni kezd a hazafelé vezető ösvényen.

Lázás lettem, bizonyára meghűltem az esőben.

Lena nem akar elmozdulni mellőlem. Folyamatosan ápolgat, a

szemeimből próbálja kiolvasni a kívánságaimat. Betakargat, hűs, nedves kendővel törölgeti az arcomat.

– Lenácska, ma nem akarsz sütés-főzést játszani?

– Hiszen most is játszok. Nem akarod?

– De, akarom.

Ilyen egyszerűen mondja. Lena valóban a legjobb játékot játssza, azt, amit egész életében fog játszani: másokról gondoskodik.

– Add ide a puskámat, Lena.

Megsimogatom a vékony fekete csövet, megvizsgálom a csövébe vésett furcsa betűket, amiket nem tudok kiolvasni.

– Hogyan ütötted meg magad? – kérdezi Lena. – Nem értem. Mi történt az erdőben?

– Semmi, Lena.

– Már nem vagyunk barátok. – mondja a kislány. – Mindig csak Artemisszel játszol. Nem féltek kimenni a Kimideniára?

– Már napok óta nem játszottam Artemisszel. Most haragban vagyunk.

– Haragban? Miért?

– Csak!

– Mi ketten nem leszünk haragban. – mondja Lena. – Ha majd jön az aratás, kimegyünk, és csinálunk egy szalmakunyhót, ahol papás-mamást tudunk játszani. Én leszek a mama, és a kunyhó előtt fogok rád várni. Ha megjössz, én felállok, te pedig megsimogatod majd a hajamat.

– Nem, Lena. Nem akarok papás-mamást játszani, nem akarok szalmakunyhót. Fel akarok gyógyulni, és a Kimideniára akarok menni. El fogok menni a barlanghoz, ahová a végüket érző vaddisznók mennek. Van ott egy teknőcöm és egy zöld gyíkom is. A csúzlímmal sebeztem meg, aztán egy nádkeresztre kötöttem, mint Jézust. Ott van a denevér is, amit Artemisszel együtt fogtunk. Odavittük ezeket, hogy ott haljanak meg. Meg akarom mutatni neki...

– Hogy tudsz te elmenni egy barlangba, ahová a vaddisznók járnak meghalni? Nem félsz? Hogy tudsz teknőcöket, denevéreket és zöld gyíkokat ölteni?

– Hát mert már megnőttem, Lena, nem látod? Minden felnőtt ezt csinálja. A felnőttek ölnék.

– És kinek akarod ezeket megmutatni?

– A kisasszonynak, aki az idegen országból jött.

– Mit akar az, hogy úgy járkál itt a Kimidenián, mint egy férfi?

Nagyapa nem kedveli Dorist, de nagyanya sem. Tegnap arról beszéltek, hogy ez milyen furcsa és szokatlan viselkedés. Az asszonyok errefelé otthon maradnak, a gyerekeikkel törődnek, és kenyeret sütnek.

Milyen csúnya dolog, hogy rosszat beszélnek Dorisról! Hát mit tudnak ők róla? Talán bármikor is ott voltak mellette egy barlangban, vihar idején, mikor a tűz mellett feküdt, és a lángnyelvek megvilágították az arcát? Ilyenkor elhatározod, hogy ne legyen semmi kívánsága, ami nem teljesülne. Ilyenkor eldöntöd, hogy nem fogsz félni a sastól, hanem elmegy, és elhozod a fiókáját. A válságos pillanatban pedig nem fog megremegni Doris keze. Ha az a lövés nem talál, te elvesztél. De Doris lő, és nem téveszt. Ki az, aki rajtam kívül átélte ezt a Kimidenián?

Végigsimítom a kis flóbertpuska csövét.

– Miért nézed így? – kérdezi Lena meglepődve. – Mintha valami kis átlakát simogatnál.

Kis kerek, jóindulatú arcán valami meghatározhatatlan aggodalom tükröződik. A nagymama és az anyám arcára emlékeztet, ők ilyenek, ha valakiről gondoskodni akarnak.

– Figyelj csak! – mondja Lena. – Szeretted a rozmaring illatát? Vagy nem szeretted?

– Szeretem. De miért kérded?

Lena kimegy, majd nemsokára visszatér. Nagyanya sárgarézt füstölőjét tartja a kezében. Benne faszén izzik. Szárított rózsaszirmokat és rozmaringot tesz a parázsra, majd a füstölőt a fejem fölé tartja, körben mozgatja. A kék füstkarikák felettem lebegnek, Lena arca pedig olyan komoly, mint nagyanyáé szokott lenni, ha úgy véli, hogy valaki rontást hozott ránk, és a füstölővel fel akarja azt oldani. Nagyanya olyankor egy titokzatos imát mormol, egy varázsigét, ami legyőzi a gonosz szellemeket, és a Jóisten

békéje ismét visszatérhet belénk. Soha, egyikünk se tudott kivenni egy szót sem abból a titkos imából – Soha! „Mit mondasz, nagymama?” – kérdeztem első alkalommal, mikor így körbefüstölt. „Psz!” – mondta ijedten, és a kezével befedte a száját. – „A gyerekeknek nem szabad tudni, mit mondanak a nagymamák ebben az imádságban! Senki sem hallhatja, mit beszélek Istennel!” Az imádság ősi időkből származó varázssige volt, ami nemzedékről nemzedékre öröklődött. Ha majd üt nagyanya utolsó órája, akkor halálos ágyán elmondja utolsó kívánságait, és majd egyedül akar maradni legidősebb lányával. Neki fogja – egyetlenként a gyermekei és az unokái közül – elmondani ezt a titkos varázsigét, ezeket a sötét szavakat, úgy, ahogy annak idején ő is megtudta anyjától. Később az én anyám, ha eljön az ideje, ugyanilyen módon fogja továbbadni legidősebb gyermekének, a család letéteményesének. Így, ezek a misztikus szavak alkotják azt a láthatatlan és erős köteléket, amely összeköti elődeim nemzedékét az utánunk következőkkel. Hangok, amelyek akkor is hangzanak, mikor az emberi emlékek már eltűnnek.

A kék füstkarikák betöltötték a szobát. Élvezettel szívom be a száraz virágok, a rózsa és a rozsmaring illatát, amelyek egykor Krisztus testét díszítették. Lena leteszi a kisasztalra a rézfüstölőt. Arcán még ott a pillanat szer-tartásossága. Oly szép ezzel a gyermeki komolysággal.

– Mit suttogtál, Lena, mikor körbefüstöltél? Te tudod nagyanya varázsigéjét?

– Pszt! – mondja valódi komolysággal a kislány. – Erről nem beszélünk gyerekekkel!

A játék – a „nagymama, aki a füstölővel gyógyít” – komolyra fordult. A valóság és a képzelet egyé vált.

HETEDIK FEJEZET

A vaddisznók barlangjában

tt vár már Artemis a nagykapu előtt, mikor a sárgacsillagos vadász a nagykapu előtt leugrik a lováról. Megérezte, hogy jönni fog. A vadász napbarnított arca gondterhelt, szemei vörösek – látszik, hogy semmit nem aludt az éjjel.

– Minek jöttél? – kérdezi Artemis a férfi szemébe nézve.

– Á, hát itt vagy? – kérdezi a vadász. – A kisasszony küldött, hogy az öcséd felől tudakozódjak.

– Szóval ezért!

A vadász be akar lépni a kapun, de Artemis megállítja:

– Nem kell bemenned! A testvérem jól van. A nagyapám és a nagyanyám, meg én sem akarjuk, hogy mások törődjenek a testvéremmel!

– A felnőttektől hallottad ezt?

– Igen! – hazudja Artemis.

– Rendben!

A férfi már indulni akar, amikor Artemis közelebb lép hozzá:

– Vigyél magaddal! – kéri. – A Kimideniára még?

– Igen, oda megyek a kisasszonnyal! Elviszem a vaddisznók barlangjába.

De neked mi dolgod van velünk?

Úgy, tehát a vaddisznók barlangjába fognak menni? A düh pírja önti el Artemis arcát.

– Nem fogod őt odavinni! – kiáltja haragosan. – Az a barlang egyedül az enyém! Csakis az enyém! Ott őrizzük az öcsém a teknőst... és a gyíkjainkat... és a madártojásainkat. Ott...

De a vadász már nem hallja, mit mond az ő oktondi kis őzikéje – elvágatott.

Artemis az istállóba szalad, és elővezeti nagyapja lovát. Jó barátságban van a lovakkal, minden reggel cukrot ad nekik. Anélkül, hogy felnyergelné, a hátára pattan, és kiszáguld az udvarról rátérve a Sakál-patak felé vezető ösvényre.

Forrón tűz a nap. A messziségben, az országúton karavánok haladnak lassan. Szélcsend van. Egy érett gyümölcs hull le a fáról. Minden lelassult. Csak Artemis vágat veszettül. Kibomlott haja mögötte lobog, áttűnik rajta a fény, most nincsenek benne vadvirágok.

Megérkezik a Sakál-patak forrásához, átugrat a vízmosáson, beléptet a völgybe. Végül kifulladásra megérkezik a vaddisznók barlangjához. Leszáll a lóról, idegesen körülpillant, benéz a barlangba is.

Felsóhajt. Hál' Istennek, senki sincs ott. Még nem érték oda.

Artemis rendbe szedi haját, beköti piros kendőjével, amelynek színe illik vörös orcájához. Tekintetében vadság lobog. Leül a földre. Teljes a csönd.

Most előtűnhetnek lassan az emlékek. Mennyi idő is telt el azóta? Hiszen nem oly rég, idén tavasszal történt. Egy nap Artemis elment a völgybe, hogy szedret szedjen. Ott találkozott először az aranycsillagos vadással.

„Adj egy kis szedret, őzike! Éhes vagyok.” – mondta.

Artemis leszedett pár szem szedret, és odaadta neki:

„Tessék, egyél!”

Evett ő is, majd megkérdezte a férfit:

„Szomjas vagyok. Van nálad víz? Messze van innen a forrás.”

„Elviszlek ide a közelbe, ahol ihatsz vizet.” – válaszolta a vadász. – „Elviszlek a vaddisznók barlangjába.”

„Nem voltam még ott, nem ismerem. Messze van?”

„Ó, hát nem ismered a vaddisznók barlangját? Gyere, megmutatom!”

Felvette a leányt a lovára, és elvitte a barlangba. Bent sűrű sötétség uralkodott.

A vadász letört egy száraz ágat, tűzszerszámaival tüzet csiholt és meggyújtotta. A láng társaságában mélyen bementek a barlangba. Fentről hatalmas cseppkövek függtek, mint a föld felé kinyújtott kezek.

„Hallgasd csak!” – mondta a vadász.

A kislány megilletődve hallgatott. Egy nagyon halk, de kitartó, nedves, magányos zaj hallatszott.

„Ez a Kimidenia. Melege van, és most csöpög az izzadsága.” – suttogta a vadász.

A vízcseppek lágy kőre hullottak, és az évszázadok alatt kis gödröt vájtak benne. Mikor ez a kicsiny medence megtelt, a túlcsorduló víz a barlang kijárata felé keresett magának utat. S a cseppek, amelyek évekig szunnyadtak a hegy belsejében, megkezdték útjukat a fény felé, végzetük felé. Előrehaladtak kissé, majd megtorpantak. Aztán ismét kissé tovább. Megint állodgálnak egy ideig. Így a medence környéke telve van ezeknek a kicsiny cseppeknek a nyomaival. A cseppek nemzedékről nemzedékre elődeik nyomában járnak. Ott várakoznak egy ideig, ahol azok is megálltak korábban. Mikor jönnek az új cseppek, a régiek továbbállnak.

Feleltük a cseppkövek megáldják a cseppeket mindazért, amit életükben tettek, a szeretetért, amit anyjuk, a Kimidenia iránt mutattak ki. „Jó utat!” Jött egy búbos banka s magával vitt egy vízcseppet. Jött egy vaddisznó, ő egy másikat. Egy harmadik tovább utazott. Elért egy szederbokor tövéhez, lent a Sakál-patak partjánál, s szederré vált, hogy egy kisleány leszedje, és tenyerében egy vadásznak kínálja. Egy negyedik végigvándorolt a patak medrén, egyesült az esővíz cseppjeivel, s végül a tengerbe jutott. Ott egy szerelmes angolna fogadta magába.

A fáklya lángja elhalványult. A barlang nedves földje most tisztábban mutatta meg zöld színét. A tűz fénye ráhullott a zöld víz felszínére, majd maga is zöld lett.

„Nézz csak ide!” – mondta a vadász, és oldalra vonta Artemist. – „De óvatosan!”

Egy mély kürtő szélén álltak. A férfi lejjebb tartotta a fáklyát. Csak a csönd és a sötét volt ott lent, más nem. A kislány keze remegett a férfi tenyerében.

„Ez az ő helyük.” – mondta a vadász mély, szertartásos hangon. – „Ide jönnek a vaddisznók, ha megöregszenek, és érzik, hogy közeleg a végük. Ide jönnek meghalni.”

„Te már láttad őket?” – kérdezte a kislány elbűvölten.

„Nem, nem láttam, én még fiatal vagyok. De látta az apám, és látta a nagyapám is. Minden idős vadász tud erről a Kimidenián. Ide jött – úgy beszélük – az a szürke szarvas is, az egyetlen szarvas, amelyik a Kimidenián élt sok évvel ezelőtt.”

„Akkor miért nem állnak itt lesben a vadászok, ahogy szokásuk, hogy elrejtik őket?”

A vadász még komolyabb hangon válaszolta:

„Egy vadász sem öl meg olyan állatot, amely azért akar elrejtőzni, hogy meghaljon.”

„Miért?”

„Ha ezt teszi, még ugyanabban az évben meghal ő is.” – felelte a vadász.

.....

A völgyben patkódobogás hallatszik. Artemis tudja, hogy ők jönnek. Szíve hevesen ver. Feláll, és a barlang nyílásához megy. Ott megáll és vár.

Doris már nem fehér kalapot visel, hanem egy kékvirágos kendőt, mint a többi asszony a környéken.

– Hát te mit keresel itt? Mikor jöttél? – kérdezi a vadász meglepődve.

– Mit törödsz te azzal? – felel bátran Artemis a szemébe nézve. – Ez az én helyem!

– Ő kicsoda? – kérdezi Doris. – Hogy hívnak, kislány?

Artemis Dorisra fordítja vad és kemény tekintetét.

– Nem vagyok kislány! Itt születtem! A Kimidenia a mi hegyünk!

Doris leszáll a lováról.

– Miért beszélsz így velem? Mit ártottam én neked? – kérdezi.

– Mit keresel a Kimidenián? – kérdez vissza Artemis, és az ajkába harap. – Mit keresel itt ezzel a vadással? Ide csak én és a testvérem jártunk, vele együtt.

– Ó, valóban? Nem tudtam.

– Mit csináltál az öcsémmel? – kérdezi Artemis, és a düh egyre pirosabbá változtatja arcát. – Miért akart szembeszállni a nagy sassal? A testvérem

félős gyerek. Mit tettél vele, hogy odament a sassal verekedni?

Dorist kezdi mulattatni ez a történet. Könnyedén mosolyog, és közelebb lép Artemishez.

– Á, a te testvéred az a kisfiú?

– Az én testvérem! Mit tettél vele?

Doris ajkán a mosoly most még játékosabbá válik, úgy feleli:

– Hát nem tudod? Megbabonáztam!

– Ne csúfolódj velem! – kiabál haragosan Artemis. – Velem nem szokás csúfolódn! De igazat mondasz! Megbabonáztad az öcsémet. Úgy, mint... – mondja a vadászra mutatva, de nem tudja befejezni a mondatot.

– Hogy beszélsz a kisasszonnyal?! – vág szavába a férfi, aki már nem tudja türtőztetni magát.

Dorishoz fordul:

– Menjünk! Menjünk be a barlangba!

Ekkor Artemis, aki a barlang bejáratában áll, széttárja kezeit; olyan, mint egy szárnyait kiterjesztő vadmadár.

– Nem! Ebbe a barlangba nem lépsz be!

– Miért? – kérdezi Doris meglepődve. – Miért nem mehetek be?

– Nem mehetsz be! – kiabálja Artemis magán kívül. – Ide az öreg vad-disznók jönnek a Kimideniáról, hogy itt haljanak meg! Itt van a titkos temetőnk, amit az öcsémmel csináltunk. Itt vannak a gyíkjaink, a denevéreink és a teknősünk. Itt...

Hirtelen elhallgat, majd azt mondja:

– Vele jöttem először ide! – és a vadászra mutat. – Ide nem megy be senki más! Senki idegen! Semmilyen más nő!

Doris kutakodóan néz a kislány szemébe, amelyből kétségbeesettség sugárzik. Utána a vadászra néz.

– Aha. Értem. – mondja.

Rögtön utána valamiféle ridegség és kegyetlenség hulláma fut végig arc-kifejezésén. Ajka megremeg.

– Félre az útból! – mondja parancsolóan Artemisnek. – Engedj be!

– Nem megy be! – sívítja a kislány. – Itt van a...

Doris meg akarja fogni Artemis kezét, hogy félrehúzza, de meggondolja magát, és a vadászhoz fordul. Szemei most még keményebbek és kegyetlenebbek.

– Lökd félre! – parancsolja a férfi arcába nézve.

A vadász, mintha megbűvölték volna, odamegy Artemishez. A lány is rászegezi szemét, amelyből izgatottság, kétség és könnyörgés sugárzik. „Megteszi, amit ez az idegen nő parancsolt? Meg tudja tenni?” A pillanat és a fény egy kisleány első ábrándjaival, első álmaival játszanak. A kislánnyéval, aki most fogja megtanulni, hogy nyer-e vagy veszít, ha sokat ad magából, ha álmodni mer.

A vadász habozása csak addig tart, mint egy puskalövés. Már ott van Artemis mellett.

– Állj félre! – parancsolja szigorúan.

Szemeiben olyan határozottság ül, hogy szinte izzó vasként éget pillantása. Artemis nem várta ezt a csapást. Lábai megremegnek. Könnyei már útra készen várnak szemhéjai mögött.

– Te...? Te kergetsz el innen...? – dadogja.

– Gyerünk! – mondja a férfi idegesen. – Menj odébb!

A könnyek már megnedvesítették Artemis szemhéjait. Ott belül az emlékek kergetik egymást. Egy pillanatra a vadász szemén is átsuhannak ezek az emlékek. Ez a leány itt az a kis őz, aki követte őt, a nyomában járt, bárhová is ment, aki úgy nézett rá, mint egy hű kutya, akit ő hozott ide el először. S most el kell kergetnie a szentélyéből.

A férfi lesüti szemét egy pillanatra.

– Rajta már! – sziszeget Doris és megindul a barlang bejárata felé.

Artemis nekiront, hogy megragadja Dorist a hajánál fogva, de nem ér el odáig. A vadász elkapja mindkét kezével, és úgy hajítja őt félre, mint valami értéktelen holmit. A leány a földre zuhan, egy éles kő felsebzi arcát, vérezni kezd. Doris és a férfi bemennek a barlangba.

Artemis még mindig nem bír mozdulni a csapástól. Csak szíve dobog vadul, egyre vadabbul. Aztán lassan feláll. Valami forróságot érez az arcán. Odanyúl, és ujjai véresek lesznek.

A barlangból nem hallatszik ki semmilyen hang. Mintha vaddisznók temetője elnyelte volna Dorist és a vadászt. Nagyon messziről hallatszik valami zúgás; kabócák azok, lent az olajfaligetben. Máshonnan tevékolompok hangja szól – egy karaván halad a nagy anatóliai országúton. Egy gyík sietősen halad útján, hogy kiérjen a napfényre. Meglátja Artemist, és eltűnik a fűcsomók közt. „Ez a nő most biztos a halott gyíkokat nézegeti. Megfogja a denevérünket. Összetapossa a szentélyünket. Most ő és a vadász...” Szíve vadul dobog. Egy villám csattan Artemis szemében, mély ráncot éget arcára. „Ó, ha meghalna! Ha meghalna, és nem jönne vissza. Elvette a barlangot, elvette a vadászt, elvette a kisöcsémet...” Doris lova kissé arrébb kapálja patájával a földet. Szomjas lehet. Artemis öntudatlanul a lovat kezdi nézni. Nézi a szőrét, nézi a lószerszámot, nézi a nyeret. Nézi a nyereg hevederét a ló hasa alatt. A villám nyoma még mélyebb lesz Artemis arcán. Előhúzza kis csontnyelű kését, és odamegy a lóhoz. Megsimogatja a fejét. Tudja, hogyan értesse meg magát a lovakkal. Majd lehajol az állat hasához, és késével majdnem teljesen átvágja a nyereg hevederét, csak egy félujjnyi csíkot hagy épségben.

Körbenéz. Senki sem látta. Artemis felpattan lovára, és elszáguuld, szívében rettegéssel és félelemmel vegyes áhítattal a halállal szemben, amelyet Doris fog halni, mikor leszakad a nyerge vágta közben s ő a sziklákra zuhan.

A Sakál-patak angolnáit most értik meg, hogy végéhez közeledik utazásuk, amelyre a szerelem miatt indultak el. Messze-messze, az óceán mélyén születtek, ahol a világ összes angolnája összegyűlik. Miután két évek lettek, elhagyták bölcsőjüket, és elindultak őseik útján. Sok tengeren keltek át, mígnem egy téli éjszakán megérkeztek a Sakál-patakhoz. Telihold volt a Kimidenia felett és csönd. Csak egy-két sakál üvöltött a rengeteg erdőben. Az angolnák azonban biztonságban érezték magukat a vízben és nem féltek. Elkápráztatta őket az aiol föld nyugalma, a magányos hold. „Milyen gyönyörű anyáink földje!” – mondogatták. – „Milyen gyönyörű a hazánk!”

Ott maradtak, és ott éltek boldogan évekig. Akkor ismét eljött egy éjszaka, amikor a hold magasan fent világított az éjszakai égen, a sakálok ismét üvöltöttek, és egy leány, akit Artemisnek hívtak, átélte szívének, vérének első történetét a vaddisznók barlangjánál. Misztikusan, mélyen a Sakál-patak angolnáinak bensőjében szólalt meg a hang. Egy különös hang, amely figyelmeztette őket, hogy ideje indulniuk, ideje leúszniuk a patakban a tenger felé, az óceán felé. S akkor felébredt az összes angolna, és engedelmeskedve a hívó szónak, leúsztak a tengerig. Furcsa nyüzsgés támadt ekkor az Égei-tenger partjainál. Körülnéztek az angolnák, és meglepődtek attól, amit láttak. Egész Anatólia minden angolnája ott gyülekezett.

„Hát ti is itt vagytok?”

„Szólított minket egy hang. Távoli utazásra indulunk.”

„Ó, hát mi is! Mi is ugyanarra megyünk. Hozzánk is szólt az a hang!”

Az angolnák vidáman beszélgettek, ismerkedtek. Csak egy különös, ezüstös ruhájú angolna nem mozdult helyéről. Nem akart ismerkedni, fecsegni – egyedül akart maradni az örömmel, ami eltöltötte lelkét. Láta őt egy másik, fénylő bőrű angolna, amelynek színe szintén kezdett ezüstre válni, s úgy gondolta, valamiért szomorú az a magányos hal.

„Mi bajod?” – kérdezi. „Miért vagy így magadban? Talán valami titok gyötör téged?”

„Te honnan jössz?” – kérdezi a magányos angolna.

„A Meandrosból jövök. Így hívják azt a nagy folyót, ahol éltem.”

„Gyere ide és támaszkodj rám. Hallgasd csak...!”

A meandrosi angolna hozzátapad a Sakál-pataki angolnához, és figyel.

„Mi ez, ami belőled hallatszik?” – kérdezi meglepődötten.

„A hegyeink hangja.” – felel az ezüstsínű angolna. – ”Most hozta magával egy vízcsepp a vaddisznók barlangjából. Magamba fogadtam, és elvisszem. Velem van a hazám hangja. Gyere velem!”

Így is történt, és a két angolna egymás mellett úszott, amíg meg nem érkeztek az óceán mélyére. Sok társuk elveszett a harcok során, amelyet más halakkal vívtak útjukon. Őket, kettőjüket azonban nem érte semmi baj, mert segítették egymást. Amikor megérkeztek arra a helyre, ahol ívnak az

angolnák, leúsztak a korallok tövéhez, és megépítették fészkeiket. A többi angolna is elkezdte felölteni ezüst ruhájukat, a nászöltözetüket. A két angolnának azonban nem volt miért várnia, mert már utazásuk kezdete óta készen álltak. Egybefonódtak, s mikor elfáradtak, megpihentek, gyermekeiket várva. A hím angolna néha-néha párja testéhez ért, s akkor dobbanásokat érzett:

„Megjöttek a gyermekeink?” – kérdezte türelmetlenül.

„Nem.” – Válaszolt párja. – „Még nem. Ez a dobbanás a hazánk hangja.”

Mikor megérkeztek a gyermekek, a hangok összekeveredtek, s már maga sem tudta különválasztani őket.

Artemis nem hagy magamra, most is itt van a szobában, ahol fekszem. Lenával együtt ápolnak. Nem szól egy szót sem. Úgy tűnik, gondolatban máshol jár. Nagyon sápadt.

– Beteg vagy, Artemis? Szóljak a mamának? – kérdegeti Lena.

– Nincs semmi bajom. – feleli Artemis.

– Akarod, hogy körbefüstöljelek? – kérdezi ismét Lena komoly arccal. – Kérdezd meg Petrost, használt-e?

– Jaj, nem, hagyjál már!

Egyre csak az ajtót nézi, mintha valamit várna, mintha mindjárt jönnének, hogy kivallassák valami miatt.

Tudod mit, Artemis? – suttogom. – A denevérünk... – Most már el kellene mennünk, hogy elhozzuk a csontjait, és láncot csináljunk belőle. Attól mindenki szeretni fog minket. Amint megint jól lesznek...

A barlang gondolatától Artemis megborzong. Valamit mondani akar, de akkor hirtelen kinyílik az ajtó. Anthippi az, a nagyobbik nővérünk, mögötte pedig az aranycsillagos vadász. Arca valami furcsa örömtől ragyog, mint ha valami csodálatos dologgal szembesült volna.

Az mondja Anthippi nekem:

– Az idegen hölgy a tengerparti birtokról ismét elküldte a vadászát, hogy megtudakolja, hogy vagy. Felelj neki szépen, hogy jól!

– Jól vagyok. – mondom boldogan. – Nemsokára kiengednek.

A vadász odamegy Artemishez, aki a földön ül ágyam mellett, és remeg a felindultságtól.

– Neked pedig ezt küldi! – mondja a vadász, és átadja a kendőt, amit Doris a vadddisznók barlangjánál viselt.

Artemis szinte magán kívül van:

– Nem... nem történt semmi tegnap?

A vadász mosolyogva néz rá.

Semmi. – mondja. – Mi történt volna? Csak amikor átkeltünk a Sakál-patakon, az úrnőm nyerge leszakadt. De nem történt semmi baj. A ló alatt akkor éppen homok volt, lassan lépdelt. Az úrnőm puhára esett, nem görbült haja szála sem. Jó éjt!

Artemis szinte megnémulva áll ott, vihar dúl bensőjében, miközben a kendő színei hiába próbálnak megmozdulni fagyos ujjai között.

NYOLCADIK FEJEZET

Egy medve Livano hegyeiből, egy medvebocs és az emberek

A völgy felső végénél, túl a bükkfákon, a Kimidenia legjárhatatlanabb zugában, két szikla között készítette el vackát a nagy nőténymedve. Aljára lombos ágakat tett, és a bejáratot kesze-kusza ágakkal rejtette el. Mikor megszületett a kicsinye, kisebb bokrokat tépett ki, és azzal még jobban befedte a rejtekhelyet. Remélte, hogy így biztonságban lesz az emberek szeme elől.

A kismackó most már sok dolgot megért. Tudja, hogy a méz, amit az anyja hoz neki, miután megdézsmálta a vadméhek kaptárját, jobb a makknál és a gilisztáknál. Tudja, hogy kint, a vackukon kívül, ahová születése óta be van zárva, egy különös világ található, telve gyönyörű és ijesztő dolgokkal egyaránt – fákkal, folyókkal, kutyákkal és emberekkel. De ezt a világot nem láthatta még. Mióta megnőtt, mindennap kéri anyját, a nagy medvét:

„Vigyél magaddal! Mikor mehetek veled, hogy végre meglássam a világot?”

„Várjunk még egy kicsit!” – válaszolja az anyja. – „Várjunk, míg jobban megnősz!”

Mikor eljönnek a holdfényes éjszakák, a két medve végre kimerészkedik a rejtekből. Leülnek a zöld fényben azon a helyen, ahol végigtekinthetnek a völgyön, le a tengerig, és akkor az anyamedve elmeséli elődeik történetét.

A medvék a régi időkben Livano hegyei között éltek. – meséli. – Egészen addig békés volt életük, míg az emberek a nyomukra nem bukkantak, és el nem kezdték öldösni őket. Minden nap gyásznappá vált számukra, és egyre fogyatkoztak. A medvék akkor szomorú szívvel azt mondták: „Livano hegyei már nem minekünk valók, idegen földre kell vándorolnunk.” Így is tettek. Búcsút vettek szülőföldjüktől és elindultak nyugat felé. Éjjelente vándoroltak, minden éjjel, egyre csak nyugat felé. Egy idő után a szél illatából

megéreztek, hogy közelít már a tél. A régi jó időkben, ha ez az üzenet elért hozzájuk, leheveredtek biztonságos vackaikban, és mély, téli álomba zuhantak. Most, hogy menekülés közben és menedék nélkül érte őket utol a tél, kérlelni kezdték a fehér havat.

„Te védj meg minket!” – mondták neki. – „Magunk vagyunk, egyedül vagyunk, búvóhely nélkül.”

A hó meghallgatta könyörgésüket, ezért abban az évben bővében hullott és jól betakarta őket. A medvék elaludtak s csak akkor ébredtek fel, mikor megérkezett a tavasz. Ismét útnak indultak, egyre lejjebb ereszkedtek a hegyekből, és egyre távolabb kerültek az emberektől is. Kas-Dag hegyein keltek át, amikor egy hegycsúcsról hirtelen rengeteg sok vizet pillantottak maguk alatt – a tengert.

„Hogy fogunk ezen átkelni?”

Lementek a tenger mellé, az elhagyott partra. Csodálkozva nézték a hullámokat, és egymást kérdezték:

„Hogyan tudunk ezen átkelni?”

Fehér madarak repültek el felettük. Megkérdezték őket a medvék, hogyan cselekedjenek. A sirályok azt felelték nekik:

„Nem! Ezen a vízen nem tudtok átkelni! Utatok már véget ért!”

Ekkor Livano medvéi visszafordultak Kas-Dag szurdokaiba, hogy ott legyen második hazájuk. Egy ideig békében és biztonságban élhettek ott. Akkor azonban ismét útjukba akadt az ember; cserkeszek és jürükök. Megölték a nagy medvéket, hogy elvéve bocsaikat, akiket aztán láncra verve, orrukba karikát téve táncolni tanítottak.

Ismét mély gyászba esett a medvék nemzetsége. Némelyikük azt mondta: „Gyertek, menjünk el innen! Álljunk tovább innen is! Vándoroljunk tovább, induljunk számkivetésbe!”

Más medvék azt mondták:

„Nem, nem és ezerszer is nem! Hogyan hagyhatnánk el új hazánkat, amit végre megteremtettünk magunknak? Mi ezt nem tudjuk megcselekedni. Történjen, aminek történnie kell!”

Így számos medve ott maradt Kas-Dag hegyei között, akik később mind

elhullottak az emberek kezei által. Jóval kevesebben, nagyrészt azok, amelyeknek bocsai voltak, keleti irányba menekültek. Eljutottak a Kimideniára, és ott maradtak.

.....

Ezt a történetet mesélte el a nagy medve a kismackónak azon a holdfényes éjszakán, a Kimidenia csúcsai alatt. Az csodálkozva hallgatta anyját és megpróbálta megérteni a világ működését.

„Mi lett a többi medvével, akik idejöttek a Kimideniára?” – kérdezte.

A nagy medve szomorúan ingatta fejét.

„Végül az ember itt is megtalált minket. Elpusztította őket.”

„És az apám? Vele mi történt?”

A nagy medve nem akarta elszomorítani kicsinyét, de nem tehetett mást. Lassan meg kellett tanítania a világ dolgaira, meg kellett ismertetnie a medvék sorsával:

„Akkor történt, amikor a hó olvadni kezdett, és a vadméhek kijöttek a kaptárjaikból, hogy nektárt gyűjtsenek a fákról.” – mesélte. – „Apád elment, hogy mézet hozzon nekünk, mert születésedet követően én erre még nem voltam képes. Nem tért vissza.”

„Miért nem?”

„Az ember!” – mondta a medve. „Találkozott az emberrel!”

„Miféle rettenetes fenevad lehet ez az ember?” – gondolkozott a medvebocs. – „S hogyan mindenütt ott van? Elárasztotta az egész világot, Livanótól Kas-Dag hegyein át a Kimideniáig?”

„Mi dolga az embernek velünk? Mi dolga van a medvék nemzetségével?” – tudakolta.

„Hasonlítunk rá.” – felelte anyja. – „Mi is két lábra tudunk állni, mint ő. Úgy tudunk táncolni, mint ő. Meg tudjuk fogni a láncokat úgy, mint ő. Hasonlítunk rá.”

„És?”

„Az ember szereti bántani azt, ami hasonlít rá.” – mondta a nagy medve. „Szereti megölni a hozzá hasonlókat.”

„Ah!” – sóhajt fel a kismackó, és ez élete első sóhajtása. „Milyen jó lenne, ha nem lenne ember!”

„Milyen jó lenne...!” – válaszolja a nagy medve.

KILENCEDIK FEJEZET

Az aranycsillagos vadász és a fekete medve

ezd hajnalodni. Az ezüst fény, amely a hegyeken, a fákon ül, már búcsúzkodik. Az esthajnalcsillag magányosan fénylik az égen, társai már elhalványultak. Az éjszaka emlékeibe burkolózva közömbösen figyeli, mi mindent fog hozni a most kezdődő új nap a Kimideniának.

Az aranycsillagos vadász lovával átvágott a tölgyesen, és rátért a nagy szurdok felé vezető csapásra. Előző este alaposan megolajozta fegyverét, és átvizsgálta történeteit. Most boldogan, minden baljós előérzet és nyugtalanság nélkül füttyörészik. Olyan legény volt, aki a félelmet még csak hírből sem ismerte. Korábban, ha nehéznek ígérkező vadászatra indult, magányos óráin úgy érezte, hogy szíve másképp, gyorsabban ver, mint azt megszokta volt. Ilyenkor szőréen ülte meg lovát, s vakmerő vágatában ugratott át árkok, sziklák felett, csakhogy e démont legyőzze. Az arcába csapó szélről heves szívverése csillapodott. Később, mikor ő vált a vidék legkiválóbb céllövőjévé s megtanulta, hogyan lője le száz méterről a rózsaszálat, már nem volt szüksége arra, hogy örült vágatában tartsa oda arcát a szélnek. Minél biztosabbá vált keze, annál inkább elkerülte a félelem.

A vadász felfelé léptet lován az ösvényen, és egy régi dallamot füttyöl, az aivali legények egy nótáját, amely szomorúnak tűnik, mint Anatólia mindegyik dallama:

Mindenki mondja; rajta, repülj!

Ám szárnyam nekem nincsen.

A füttyszó egybefonódik a vadgalambok, gerlek és búbos bankák szárnycsattogásával, amelyek sietősen húznak el felette. A vadász barátságosan és jókedvűen néz utánuk, bár szomorú dallamot füttyörészik. Anatólia dalai

csak az idegeneknek hordoznak szomorúságot. A helyi embereknek nyugalmat, békét sugároznak, hiszen természetes módon keletkeznek Anatólia éghajlatából, hangulatából, amellyel úgy összetartoznak, mint a fény s a tűz lángja.

Bár a vadász egy szomorú dalt füttyörész, mégis boldog. Elővesz tarsolyából egy töltényt, kedvtelve nézegeti, szemei ragyognak. „Ezzel fogok kedvedben járni!” – mondja, mintha olyan valakihez beszélne, aki ott áll mellette, s aki nem is lehet máshol, mint ott, hisz oly erősen gondol rá.

Fogával beleharap a töltény ólomhegyébe. Válláról leakasztja puskáját, és csőre tölti a megjelölt tölténnyel. Feltekint a magasba. Az esthajnalcsilag remegő fénye jelzi, hogy hamarosan ő is el fog tűnni. A messzeségből, az Anatóliát és a tengerpartot összekötő nagy karavánút felől hangok szűrődnek fel. A karavánok s a tevék már felébredtek, és megkezdték lassú vándorlásukat.

„Sietnem kell.” – mondja a vadász, gyorsabb lépésre ösztökélve lovát. „Oda kell érnem a medve vackához, mielőtt előbújna. Oda kell érnem, mielőtt feltámad a szél.”

Tudja jól, hol van a medve rejteke, és már kiismerte szokásait is, tudja, hogy semmiképp sem szabad kiszagolnia őt félelmetes szimatjával. Nem fúj a szél, levél sem rezdül. A vadász megállítja lovát, előveszi dohányos szelencéjét, sodor egy cigarettát, és rágyújt. Nézi a füstöt, ami észak felé száll. „Ez jó. Észak felől kell felkapaszkodnom a magas sziklára.”

Egyre feljebb jut a csapáson. A magas hegyeken túl, a messzeségben arany fény dereng, a felkelő nap üzenete. A táj egyre vadabb egyre elhagyatottabb. A búbos bankák játékosan kergetőznek a fénnel. Egy lassan baktató nyúl megáll útján, kis ideig két lábra állva figyeli az embert, majd sietősen eltűnik a rengetegben. Lent a mélyben a tenger még pihen, még várja, hogy felébresszék a hullámok. A vadász elnézett a tenger felé, meglátta a birtok magas jegenyéit. Olybá tűntek neki, mint hajók árbócai. Ó, igen, hajók voltak. Fehér hajók, „penák”, a legszebb hajó, amely tengerrünket szántja. Csak egy fehér nagyvitorlája van, az orrvitorlák őt szolgálják. A tenger mozdulatlan, s a pena sem moccan, mert a hajó orrában

ott alszik a kisasszony, ki idegenből jött. Fel fog majd ébredni, s akkor azt kérdezi:

„Hol van a vadász, hogy induljunk gerlét lőni? Tegnap elejtettük a hím gerlét. A tojó elrepült előlünk, s ma magányosan fog visszatérni. Hol van a vadász, hogy megkeressük ezt a gerlét, amely vár ránk, hogy lelőjük, mert csak úgy találkozhat társával, s csak úgy lelhet nyugalmat?”

„De hát a vadász már elment hajnal előtt!” – fogják mondani Dorisnak. Doris akkor haragos lesz.

„Elment már hajnalhasadás előtt? S miért nem szólt nekem? Miért nem kérdezett engem?”

Senki nem tud majd felelni neki, mert a vadász senkinek sem beszélt titkáról. Egy igazi vadász soha nem beszél másokkal, főleg nem arról, hogy mi dologban jár éppen. Mit fog szólni vajon Doris, mikor karjába kaphatja a kis medvebocsot?

„De hát nem mondtam neked korábban, hogy nem szeretem a medvéket; nem szeretem, ha az állatok láncra vannak verve?” – mondaná neki.

„Nézd csak!” – felelné neki. – „Ez a legszebb vadállat, ami a Kimideni-án született! Neked akartam adni a legszebb dolgot, amit hegyeinkben találni. Elhoztam hát...”

Akkor Doris meg fogja simogatni a medvebocs fekete bundáját, belenéz apró szemeibe, s öröm tölti el szívét.

„De nem fogjuk láncra verni...!” – fogja mondani Doris.

„Nem. Nem rakunk rá láncot. Megtanítjuk majd neki, hogy kutyaként kövessen téged, bármerre mégy. Csak neked fog szót fogadni. A sasfiókéval mit kezdtél volna? A mi vidékünkön nem szeretik a sasokat. A mi hegyeinken a medve uralkodik. Elhoztam neked a kicsinyét.”

A vadász egyre feljebb s feljebb jut a csapáson, a bükkösön át halad. Ha azon túljut, kiérkezik a nagy szakadék felső végéhez.

Csönd van. A világ hangjai, a tevék kolompolása – semmi sem hallatszik fel ily magasra. A tenger sem látható már. A vadász tudja, hogy elhagyatott vidéken jár, ide nem vetődik el ember. Mostantól egyedül lesz. Körbenéz a fákon, hallja lova patkójának dobogását a földön. Itt

beszélgethatsz a Kimideniával, és senki emberfia nem tudja meg, mit mondta. Itt...

Hirtelen valami zörgést hall oldalvást, egy nagy bokor felől. Bár lova nem nyugtalankodik, egyből a nagy medvére gondol, az jár-e itt, vagy talán vaddisznó? Kezébe fogja puskáját, amikor a bokor mögül felegyenesedik három nomád ember. Mellükön töltényhevedereket hordanak, kezükben fegyvereik, övükben handzsár. Török zeibekek. Kik a török zeibekek? Jámbor emberek, tevehajcsárok, fegyvertelenül járók. Kik hát ezek itt, s mi járatban vannak?

A vadász megállítja lovát, ujját ösztönösen fegyvere ravaszára helyezi.

Az egyik török közönyös hangon köszönti:

– *Merhaba!*

– *Merhaba!*

– Hová mégy?

– Vadászni. Erre a vidékre való vagyok. Ti hová igyekeztek?

– Eltévedtünk. – mondja a török. – Melyik út vezet le a tengerhez?

A vadász megmutatja neki, majd megkérdezi:

– Mit kerestek a tengernél?

– Semmit.

– Rendben.

– *Allahaismarladık!*

– *Hoşca kalın!*

A három török elindul az ösvényen, amit mutatott nekik. Mielőtt eltűnének a kanyarban, az egyik hátrafordul, és megkérdezi:

– Más vadászok is jönnek utánad?

A vadász jól tudja, hogy senki sem jön utána. Tudja, hogy egyedül van. De hogy ne érezze magát egyedül, azt feleli:

– Igen, mások is jönnek mögöttem! – s azzal bemegy a fák közé.

Egyre csak ezen a találkozáson töpreng. „Kik ezek, s mit keresnek erre? Mit akarnak fegyveres emberek a hegyeinkben?” Hamarosan azonban a bükkös széléhez ér. Leszáll lováról s kiköti egy fához. Fogja puskáját, elindul. „Jó utat!” – mondják neki a bükkfák. – „Itt kezdődik a nagy szurdok.

A szurdok pereménél van a medvék rejteke. Innentől megfedkezel az aszszonyról, akinek a kedvéért ide feljöttél. Megfedkezel a fegyveres törökökről. Itt csak te leszel és a medve.” A vadász tudja jól, hogy ez így van: egyedül vannak a medvével. Minden más eltűnik, a vadász magára marad.

Gyakorlott szemével végigpásztazza a környéket. Egy falevelet néz, hogy megállapítsa, merről érkezik a szél. Délről, mint mindig. A vadász kiterveli, merre fog cserkelni, hogy végig jó szele legyen. Lassan-lassan megindul felfelé, a medvék vacka felé. Nemsokára itt fog előbújni a nagy medve, hogy mézért és makkért induljon. A vadász tudja ennek idejét. Megmarkolja fegyverét. A fegyverben egy ólomdarab lapul. Az ólmot Afrikában egy fekete rabszolga bányászta ki a föld mélyéből, majd tiszta fémmé olvasztotta Walesből származó kőszén tüzén. Az ólomdarab később a földre került, és egy vadász kezébe jutott, aki aranycsillagos kendőt viselt fején. Egy nyári reggel a vadász beleharap az ólomba, miközben szíve mosolyog. S az ólom elindul, hogy véget vessen a livani nagy medve történetének egy leány kedvéért, aki Skócia szülötte, akinek szeme oly barna, mint az Égei-tenger leányaié, és aki egyszer átélt egy órát a vaddisznók barlangjában.

TIZEDIK FEJEZET

Egy pisztolylövés, amely a bükkfák között dördült el 1914 nyarán

Ugyanazon a reggelen, amikor a vadász a nagy szurdok végén járt, én is kimentem a tölgyesbe a kis flóbertpuskámmal, hogy végre vadász váljon belőlem. Ez a harmadik nap a betegségem után, amikor először kiengednek a szabad levegőre. Azon mesterkedek, hogy talán sikerül elejtenem egy búbos bankát.

Mikor anyám először látta, hogy elindulok a puskámmal, azt mondta:

– Ne menj messzire, ne menj a birtokon kívülre! Még nem vagy teljesen jól. Mit akarsz azzal a fegyverrel?

– Mama, kérlek, engedj. Okos fiú leszek. Hadd vigyem a puskámat is...

– Hagyd, hadd menjen az a gyerek! – mondta nagyapa. – Én is ebben a korban kezdtem.

– Jó! De ne távolodj el a szőlőskerttől!

Lekuporodtam egy nagy szőlőtőke mögött, és vártam a feketerigókat, akik rendszeresen megdézsmálták a fürtöket. Oly sok volt belőlük, hogy sikerült eltalálnom egyet. Kis idő múlva odajött anyám. Mikor meglátta a döglött madarat, mérges lett, mert egyáltalán nem tetszett neki ez a játék.

– Nincs még itt ennek az ideje. – mormogta magában. – Nem kellett volna ezt az ajándékot küldeni neked.

Megérezte, hogy a kísértés már belém költözött. Ha már sikerült egy madarat elejtenem, hogyan tudna engem megállítani? Ráadásul még a nagyapa is vadászt szeretne belőlem faragni.

Gondolkozott kicsit, majd azt mondta:

– Az igazi nagy vadászok sohasem lőnek ülő madárra. Vagy láttad ezt bármikor is a környék vadászaitól? Nem lenne férrias dolog! Akkor kell a madarat eltalálnod, mikor szárnyra kél!

Így mondta nekem, azzal a hátsó gondolattal, hogy úgylis a lehetetlenséggel lesz határos a flóberttel eltalálnom egy repülő madarat. Így talán a kedvem is elmegy majd a vadászattól.

– Mit csináljunk a feketerigóval, amit megöltél? – kérdezte anyám. – Meg fogjuk neked sütni vacsorára, jó?

Azt feleltem neki:

– Én még nem tudom elvinni, mert még nem tudok annyit gyalogolni. Engedd, hogy valakivel elküldjem neki...

– De hát kinek? – kérdezte csodálkozva.

– Az idegen kisasszonynak, mama. Annak, aki a puskát ajándékozta nekem...

Anyám odalépett hozzám, két kezét a vállaimra tette, és szelíd mosollyal rám nézett.

– Milyen jó gyermek vagy, hogy gondoltál erre...

Nem tudtam állni a tekintetét, és elfordítottam a szememet. Ez rögvest felkeltette anyám gyanakodását. Miért sütöm le a szemem, mintha valami rosszat tettem volna, vagy mintha eltitkolnék valamit? Éreztem, ahogy ujjai gyengéden végigsimítják vállamat, mintha ki akarnák tapintani titkomat.

– Miért nem nézel rám?

Szégyenlősen felnéztem rá. Már nem mosolygott. Más gondolatot tükrözött arca: mintha megérezte volna, de nem akarta volna elhinni, hogy ebben a kislegényben, akivel tegnap még játszott és akit dédelgetett, ebben a kisfiúban már komolyabb érzelmek támadtak...

– Szeretnél az idegen kisasszony kedvében járni? – kérdezte. – Hát persze, hogy szeretnél! Nagyon akarod?

Mivel úgy gondoltam, hogy egyetért ezzel, felbátorodtam, és élénken feleltem:

– Igen, mama! Nagyon szeretném! Hiszen az övé volt a puska! El akarom küldeni neki az első madarat, amit azzal ejtettem el. Ha már a sasfiókot nem tudtam lehozni neki...

Anyám arcára kiült a döbbenet.

– Sasfiókát mondtál? Le akartál hozni neki egy sasfiókát?

Elfelejtettem, hogy nem mondtam el semmit neki a nyári vihar történetéről. De most már késő volt. Ha ilyen kutatóan néz rám anyám, én nem tudok hazudni neki. Tudom, hogy úgylis rájönne az igazságra.

– De hát... semmi sem volt. – dűnnyögtem elvörösödve, mintha nagy büntudatot éreznék. – Ez aznap volt, mikor leestem, és megütöttem magamat...

– Hogyan?! Mit csináltál te aznap?

– Öö..., hát elindultam, hogy elhozzam neki a sasfészekből a fiókát...

– Krisztusom, Szűzanyám! – kiáltott fel rémült hangon, és szorosan átölelt. – Tényleg ezt tetted, és nem féltél? Tényleg megtetted?

Nem láttam az arcát, de éreztem haragját.

– Hogyan engedhette meg, hogy ezt tedd?

– Nem tudott semmit sem róla, mama! Egyedül mentem!

– Te nem tehetsz róla. Miért is tehetnél... – suttogetta, mintha magában beszélne. – Miért is engedték, hogy ilyen kisgyerekként a birtokon kívül csavarogj? Jaj, micsoda nagy baj lehetett volna ebből! De máskor majd...

Utána azt mondta:

– Gyere most, ebédidő van! Elég volt mára a vadászatból.

– De el fogjuk küldeni neki, ugye? – kérdeztem bátran, kézbe fogva a döglött rigót.

– Mit szeretnél? – kérdezte anyám, még a rémület szorításában.

– A madarat, amit eltaláltam... – esdekeltem – el fogjuk küldeni neki, ugye? – esdekeltem.

– Nem!

Majd később hozzátette, megérezve, milyen bajt csinált:

– Nem illik olyan madarat küldeni neki, amit a szőlőtőkéről lőttél le. Ha majd nagy leszel, küldesz neki olyan madarat, amit röptében szed-tél le.

Következő nap nagy nehezen sikerült elérnem, hogy ismét kiengedjenek a szőlőbe vadászni. Jöttek a rigók, megdézsmálták a tőkéket, de mikor utánuk lőttem, nem találtam el egyet sem. Akkor hirtelen egy piros és zöld tollú csodaszép madarat láttam magam felett átrepülni. Egy búbos banka volt. Szívem hevesen kezdett verni. Bárcsak el tudnék ejteni egy ilyen madarat! Bárcsak egy búbos banka lenne az első madár, amit röptében tudnék lelőni, hogy elküldjem a kisasszonynak...

De a búbos banka nagyon alacsonyan repült el a fejem fölött, oly alacsonyan, hogy tisztán láttam szinte vakító színességét. Kezeim remegtek, és még a puskát sem volt időm felemelni.

Mikor később elmeséltem anyámnak, hogyan repült el felettem a búbos banka, de én nem lőttem rá, ő ezt jó jelnek vélte, mert úgy gondolta, hogy a vadászat szenvedélye már kihunytt bennem. Mézes fánkot készített nekem jutalmul, hogy nem lőttem le a madarat. Én pedig édesebbnek éreztem a fánkot, mint bármikor korábban.

Ahogy telt azonban az idő, és elérkezett a délután, a búbos banka, amit hagytam elszállni, egyre inkább kínozni kezdett. Milyen jó lett volna! Milyen jó lett volna, ha egy búbos bankát küldhettem volna neki!

Fogtam puskámat, és kiszöktem az udvarházból. Kimentem a birtokról, és bevettem magam a tölgyesbe. Sok madarat láttam, de én búbos bankát akartam. A nagy fák alatt kószáltam, miközben hallgatásuk kísért. Mikor elfáradtam, leheveredtem a földre, így jobban hallhattam a fák hangját. A nap kezdett lenyugodni, a suttagások rejtélyesebbek lettek, de tisztábban hallhatók is. Az esti árnyak hullámokban szálltak alá a sűrűn álló fák felől. Belefeledkezve figyeltem, mert biztos voltam benne, hogy meg tudom különböztetni a sorban érkező árnyék-hullámokat. Egyszerre azonban úgy éreztem, hogy az árnyak már engem is körülvettek, és egyre inkább fojtának. Rémulten felugrottam, és mint egy örült rohantam ki a tölgyesből. Mikor kiértem a mezőre, láttam, hogy a nappal még azúrkéken lebeg felettem. Pontosan ekkor ismét elrepült mellettem egy búbos banka, én azonban olyan ijedt voltam még az árnyékoktól, hogy eszembe sem jutott ráemelnem puskámat.

Ha valaki megkérdezett volna, azt válaszoltam volna neki, hogy a búbos bankák már elköltöztek a vidékünkéről, már elhagyták a Kimideniát.

S mégis! Kora reggel ismét ott bolyongok, hátha el tudok ejteni egy búbos bankát. Ekkor hirtelen megjelenik lova hátán Doris.

Reggel, mikor Doris felébredt, noha előző este nem rendelte el, hogy álljon a vadász készen, mégis elküldetett érte a kunyhójához, hogy álljon elő a lovakkal.

„Nincs ott.” – hozták a hírt neki. – „Zárva van a kunyhója.”

Doris nincs hozzászokva, hogy a szolgálai úgy járjanak a maguk dolga után, hogy előtte nem kérdezik meg őt. A vadásznak pedig kizárólag az ő rendelkezésére kell állnia. Másként nem tehet, az ő parancsainak kell engedelmeskednie.

Mi történhetett a vadással?

Doris felül a lovára, és egyedül járja végig a tölgyest. Minden ismerős helyet átkutat, de a vadász nincs sehol. Különös kifejezés ül ki Doris arcára. Felső ajka enyhén remeg, sarkantyúit lova oldalába vágja. S hirtelen ott talál engem maga előtt.

A három nap alatt, mikor vadásztam, nem találkoztam vele, s nem láttam őt egyáltalán a nyári vihar óta.

Nagy örömmel odaszaladok hozzá. Azt gondolom, hogy felemel majd magához a nyeregbe, és ismét átölel. De borús arca leforráz és megállít.

– Á, te vagy az? – kérdezi hűvösen, mintha gondolatai máshol járnának.
– Mondd csak, nem láttad errefelé a vadászomat?

– Nem, nem láttam. – felelem neki. – Nem járt erre.

Majd kissé felbátorodok.

– Három napja vadászok már a puskámmal. – mondom neki. – Szeretnék elejteni egy búbos bankát.

De Doris nem hallja, nem figyel rám. Mi baja lehet?

– És az a testvéred...? – kérdezi. – Hogy is hívják?

– Sok nővérem van.

– Nem, nem...! Az, amelyik barátságban van a vadással, őt hogy hívják?

– Á, ő Artemis.

– Igen, ő! Hol van most?

– Legutóbb a nagy diófánál láttam a birtok végénél. Egy kabócával játszott.

– Rendben!

Doris anélkül, hogy bármi mást mondana, anélkül, hogy elköszönne, megsarkantyúzza a lovát, és elindul a tenger felé vezető csapáson.

Vajon mi történt a vadással?

Doris visszatér a birtokukra, és megkérdezi az első embert, aki az útjába akad, egy limnosi bérest:

– Előkerült a vadász?

– Nem, nem láttuk!

Doris felemeli lovaglópalcáját, és dühösen a levegőbe csap.

– Amint felbukkan, értesítsetek! Megérttetted?

Felmegy a szobájába és bezárkózik. Kis idő múlva hangoskodást hall az udvarról. Férfiak kiabálnak, asszonyok sivalkodnak.

Kinyílik az ajtó, és bejön a béres, ijedt arccal, kezeit tördelve.

– Gyorsan, kisasszony! Megjött a vadász lova! Megjött...

Doris kirohan az udvarra. Odaszalad az összegyűlt emberekhez, akik körülállnak valamit. Félrelökösi őket.

Mindenki elhallgat, Doris pedig nem hisz a szemének:

Középen ott áll a vadász lova. Zihál, szóréről csöpög az izzadság, izmai remegnek a kimerültségtől. Nincs rajta nyereg. De hátán ott egy hosszú zsák, amelynek alja hasáig ér. A zsák szájából egy ijedt kis állat fekete pófája kandikál ki. Mi az, talán egy kutya?

Nem, nem kutya. Hiszen ez egy kis medve! Egy medvebocs!

Az asszonyok ismét sivalkodni kezdenek:

– Valami baj érhet! Elhozta a medvebocsot a fészkéből!

Ekkor ér oda az öreg Vilaras. Arca nagyon nyugtalan.

– Bizonyosan valami nagy baj történt vele.

– Széttépte az anyamedve! Szétmarcangolta...! – kiáltja egy asszony.

– Nem, az nem lehet. – gondolkozik hangosan az öreg Vilaras. – Másnak kellett történnie. Ha széttépte volna a medve, kiszabadította volna a kicsinyét is. A vadász minden bizonnyal megölte a nagy medvét.

– Lezuhant a lováról egy szakadékból! – kiáltja egy másik béres.

– Ugyan! – tiltakozik egy harmadik. – Ő? Egy olyan lovas, mint ő, hogy esne le a lováról? Teljességgel lehetetlen!

– Hát akkor?

– Hát akkor?

– Mi történt a vadással?

– És ha megölték?

Ez a gyanú megremegteti és félelemmel tölti el az arcokat.

– Ki ölte volna meg őt? És miért?

Doris hallgatja az emberek beszédét, zavartan nézi a fekete medvebocsot. Közelebb lép, és ügyesen kiemeli az állatot a zsákból. Lábai össze vannak kötözve egy vékony zsinórral. Doris nagyon sápadt. A vadász szavai ott keringenek körülötte. „Akarod, hogy elhozzam neked a nagy medve kicsinyét? Akarod?” Ott hangzottak el fent, a nagy vihar napján, a sasok sziklájánál. „Akarod, hogy elhozzam neked a Kimidenián élő fekete medve bocsát?”

Doris hirtelen határozottsággal az emberekhez fordul:

– Ki tudja, hol van a medve vacca?

Senki sem tudja, senki sem felel. Doris megdühödik.

– Szerencsétlenek! Ezek között a hegyek között éltek, és mégsem tudjátok, mi hol van? Hogy lehetséges ez?

– Nyugodj meg, gyermekem. – mondta az öreg Vilaras. – Ne beszélj velük így. Egyszerű béresek ezek, egész nap a földeken dolgoznak. Nem vadászok.

– De hát most mi lesz? Hol keressük? – kiabál Doris, és egyáltalán nem próbálja leplezni izgatottságát.

– Egyikőtöknek se mondta meg, hova megy? – kérdezi Vilaras.

Senki sem felel.

– Akkor minden irányba kiküldünk embereket a hegyi csapásokon, hogy keressék meg. Másképp nem megy. – mondja az öreg.

Akkor Dorisnak hirtelen eszébe villan:

– Gyorsan, gyorsan! – kiáltja. – Hozzátok a lovamat! Hozzátok a puskámat!

– Mit szándékozol tenni, az istenért? – kérdezi Vilaras, megragadva Doris kezét.

– Hagyj, apa, én tudom, hogy találhatjuk meg!

– De ne te menj! Majd kiküldjük az embereket.

– Nem, azt nem lehet! De jöjjenek velem páran!

Körbenézett a férfiakon.

– Te, te és te! Hozzatok lovakat! Hozzatok a puskákat is!

Doris felpattan a lovára, és kivágat a kapun a hegyi ösvény felé. Mögötte a birtok három felfegyverezett embere próbál a nyomában maradni. Szótlanul, értetlenül, a lovak által felvert porban áll ott az öreg Vilaras és meglepődött, elcsendesült emberei.

Doris beszánguld a birtokunkra a nagykapun át, és lefélékezi lovát az udvaron.

– Artemis! Artemis! – kezd kiabálni, felnézve az ablakokra, a faerkélyre.

– Artemis! Artemis!

Két-három meglepődött arc kukkant ki az ablakokon, de rögtön vissza is húzódnak.

– Artemis! Artemis!

Egyre érzelmesebb hangon kiáltja Doris a lány nevét, eltelve aggodalommal.

Artemis végre meghallja Doris hangját. A leány elcsodálkozik. Lehetséges, hogy ez a hang őt hívja, ráadásul ilyen érzelmesen és segélykérően?

– Artemis! Artemis!

Artemis lerohan a lépcsőn, Doris pedig leugrik lováról. Megragadja vállainál fogva a leányt, kezei remegnek.

– Beszélt neked a medve rejtekéről? Tudod, hol van az? Az Istenért, mondd meg, Artemis!

A leány szemébe vadság költözik, de Doris nem enged.

– Az életéről van szó! Az életéről!

Az életéről?

– Artemis, hát nem érted? Veszélyben van!

Doris remegő, könnyörgő hangjától, a veszély említésétől megilletődve Artemis halkán válaszol:

– Tudom... Tudom, hol a medve vacka. Még mielőtt megérkeztél volna, már mesélt nekem róla, hogy el fogja ejteni a medvét. Azt is mondta, hogy el fogja nekem hozni a kicsinyét.

– Tényleg tudod hát, hol van? Elmondta neked?

- Tudom. Meg is mutatta nekem. A nagy szurdok végén, a bükkös felett.
– Gyere, ülj fel a lovamra, gyorsan!

Ebben a pillanatban jön le a lépcsőn nagyapa és anyám, akiknek szóltak a nagy ribillióról. Odasietnek, és meglepődve látják Artemist, amint felül Doris elé a lóra.

- Mi történt, kisasszony? Mi folyik itt? – kérdezi nagyapa.

– Semmi! Semmi! – feleli Doris sietősen – Bocsásson meg! Elviszem a lányt egy kicsit lovagolni.

Mielőtt bármit válaszolhatnának neki, megsarkantyúzza a lovát, és elvágtat.

– Micsoda dolog ez? – dohog nagyapa. – Hát mit csinál az öreg Vilaras? Nem figyel a menyére? Legközelebb nem engedem el a gyerekeket ezzel a kisasszonnyal!

A vadász ott fekszik, szívében golyóval, ahol az ösvény elhagyja a szurdokot, a bükkösön túl. Elsőként Doris és Artemis érkezik oda, a többiek lemaradtak.

– Ah! – kiált fel Artemis, és Dorisba kapaszkodik, mintha a halál elől keresne menedéket.

Doris leugrik lováról, és a vadászhoz szalad. Megragadja vállait, és megrázza. Sietősen kigombolja a férfi zubbonyát. A kicsiny sebből szivárgó vér már elborította annak mellkasát. Doris letérdel, és fülével próbálja kivenni a férfi szívverését. A többiek némán állnak felettük, Artemis izgatottan figyel. Doris feláll. Arca sápadt, ajkai elfehéredtek.

- Vége. – mondja. – Meghalt.

Ekkor Artemis a holttestre veti magát. Először félősen, majd egyre szenvedélyesebben simogatja a vadász haját, arcát.

- Miért tetted ezt? ... Miért?... Miért haltál meg...?

Az aranycsillagos kendő most nincs a férfi fején, a nyakán viselte összesodorva.

- Megölték! – mondja egy béres. – Látjátok bárhol is a puskáját?

- Nem. – mondja egy másik. – Nincs sehol!

– Igen, megölték! – mondja egy harmadik. – Vajon ki tette? S miért?

Artemis hallja ezt a szörnyű szót, amint a feje fölött köröz, és érzi, ahogy a rejtély körbefonja.

„Megölték.” A halál minden eddiginél félelmetesebbnek tűnik számára. A holttest köré pászmákban érkeznek már a sötétség, amitől Artemist elfogja a félelem, s elhúzza kezét a vadász hajáról.

Lassan feláll.

– Megölték, azt mondtad? – kérdezi. – Miért ölték meg?

Arra néz most, akitől úgy érzi, a válasznak érkeznie kell.

– Ki ölte meg...? – kérdezi Dorist.

Kimondva a kérdést, rögvést eszébe ötlik egy másik kétség is:

– Honnan tudtad, hogy itt találjuk majd meg, a medve rejteke felé vezető csapáson? Honnan tudtad, hogy ide jött?

A nyaktörő vágta során, míg ide nem értek, nem jutott eszébe ez a kérdés.

– Honnan tudtad? – kérdezi újfent haragosan, miközben Doris sápadtan hallgat.

– Hát ez egyszerű! – mondja egy béres. – Hiszen a lova egyedül tért vissza, hátán egy zsákkal, a zsákban egy mackóval... Hová máshová ment volna, ha nem a medve vackához!

– Hogyan? – kérdezi meglepődve a leány, és hirtelen úgy érzi magát, mint akit összezúztak. – Egy medveboccsal tért vissza a lova? Elhozta a kismackót...?

Hirtelen ismét hangosan zokogni kezd.

– Te ölted meg...! Te ölted meg...! – kiáltja Dorisnak. – Neked akarta elhozni a medveboccsot! Te küldted oda!

Doris nem tud védekezni, hiszen nincs hozzászokva, hogy bármiért is mentegetőzzön. De nyugalmat erőltet magára.

– Hallgass! – mondja szigorúan Artemisnek.

Majd embereihez fordul.

– Kötözzétek fel a holttestet egy lóra! Levisszük.

A vadászt felrakják egy lóra, arcát befedik aranycsillagos kendőjével. Mivégre látná már a Kimideniát, a bükkfákat? Mivégre nézné már Doris aranyászke haját, Artemis szemeit?

Elindulnak visszafelé. Lassan haladnak, hogy ne rázkódjon a holttest, ne lobogjon haja. Elöl két lovas halad, mögöttük egy harmadik vezeti gyeplőjénél fogva a lovat a vadásszal. Hátul pedig Doris és Artemis, szorosan egymás mellett, egy lovon.

Esteledik. A bükkfák megtudták a hírt, s most egymásnak adják tovább, leveleikkel suttogva.

„Hallottátok? Megölték a vadászt! A vadász már nem fog többé az árnyékunkban járni!”

Meghallották ezt a lenti tölgyfák is, és továbbadták az arra repülő búbos bankáknak, vadgalamboknak.

„Hallottátok? Megölték a vadászt!”

„Melyik vadászt?”

„Azt, amelyik nem lőtt búbos bankákra, vagy vadgalambokra. Azt a vadászt, amely a vaddisznók nyomában járt a nagy szurdokban.”

„Lehet, hogy nekitámadott egy vad, amely épp a vaddisznók barlangjába vonult vissza meghalni?”

„Á, nem! Ő sohasem vadászott olyan vadra, amely halálára készült! Sohasem lőtt olyan madárra, amely épp szomját oltotta. Ő egy igaz vadász volt!

„Akkor miért halt meg?” – kérdezték a búbos bankák és a vadgalambok.

„A szerelem miatt.” – feleltek a tölgyfák.

A madarak csőrükbe fogták ezt a különös szót, és levitték magukkal a Salkál-patak partjára. A patak vize hátára vette, és még lejjebb vitte, oda, ahol a tengerbe torkollik s ott átadta az Égei-tenger hullámainak, hogy maga is hullámmá váljon.

A szomorú menet Artemist a birtokunkon hagyta, és folytatta útját, le a tenger melletti birtok felé.

Artemistől, a sápadt, kisírt szemű Artemistől tudtuk meg, mi történt.

– Azt mondod, halva találták? – kérdezte nyugtalanul nagyapa. – Látad magad is?

– Láttam, nagyapa! Hiszen mi hoztuk le, lóra kötözve.

– Krisztusom, Szűzanyám! – kezdett sopánkodni nagyanya és anyám, sűrűn hányva magukra a keresztet. – De hát hogy kerültél te oda, gyermekem, mit kerestél ott?

Ez volt az a pillanat, amikor nagyapám arcáról eltűnt a békés, szelíd mosoly. Helyét átvette annak az embernek a szigorú arckifejezése, aki hozzászokott, hogy mások engedelmeskedjenek neki.

– Elhallgassatok!

Azonnal síri csönd támadt körülötte.

– Nyergeljétek fel a lovamat! – parancsolta egy legénynek.

Nagyapa elindul, hogy beszéljen az öreg Vilarasszal.

Akkor tér vissza, mikor a nap már majdnem lenyugodott. Arca még borúsabb, még gondterheltebb. Bemegy a szobájába, és hívhatja az intézőt. Mindaz, amit a lenti birtokon megtudott, csupa rejtély. Nem a holtan talált vadász esete volt az egyedüli. Ugyanaznap, a Kimidenia egy másik részén rálöttek egy másik görögre is, Vilaras béresére. Nem halt meg, csak megsebeztek, és el tudott menekülni. Miféle emberek azok, akik indok nélkül lönek rá másokra? Vagy valójában Vilarasnak akartak ártani? Miért? Rablók lettek volna? Nem, azok nem lehettek. Hiszen, mit ragadhattak volna el egy szegény földművestől? Vagy egy vadásztól?

Tehát?

– Ma estétől – rendelkezik nagyapa az intézőnek – a nagykaput korán zárjuk. Mindenki korán térjen vissza az udvarházba! Ha valaki idegen akar nálunk éjszakázni, nem hagyjuk kint. De ha fegyvere van, azt el kell venni. Majd reggel visszakapja, mikor útjára indul. Három ember, akiket te választasz ki, őrködni fog éjszaka a kapu mögött. Puskát, löszert vételezettek a „sárga szobából”.

Később magához hívta nagyanyánkat és anyánkat. Mi, gyerekek is mentünk.

– Semmi különös nem történt. – mondta nagyapa, és megpróbált nyugodtnak látszani. – De mától – és itt ránk nézett – senki sem távolodhat el a nagykaputól. Halljátok? Senki!

– Mi történt, nagyapa?

– Semmi. Ne féljetek!

Csak később, mikor nagymama magára maradt nagymamával, és megkérdezte őt, hogy „most mi lesz?“, akkor felelte: „Megtettünk néhány óvintézkedést. Vilaras elhívja Pagidast. Jön majd Pagidas a legényeivel.

Éjszaka a szobánkban, mikor aludni térünk, izgalom tölt el minket. Fejünk fölött ott lebeg a titokzatosság és a félelem. De más dolgok is jelen vannak.

– Gyerünk! – mondja Anthippi, a nővérünk, miután beparancsolt minket ágyainkba. – Aludjatok! Aludjatok nyugodtan!

Azt mondja, „nyugodtan“, de az arca komoly. Hogy ne kezdjük kérdegetni, gyorsan elbúcsúzik, és kimegy, gyorsabban, mint máskor.

Kint nagy a csönd. Pihen az éjszaka a Kimidenián, ahol ma oly sok minden történt. A mécses lángja halványan világítja meg a minket óvó, Kisdetet tartó Szűzanya hármaskönyvét.

– Artemis... – szólal meg először Lena, hangja remeg. – Tényleg láttad?

Artemis nem felel. De Lena olyan kis oktondi, jámbor lélek, mint nagymamánk, és tudni szeretné.

– Milyen egy megölt ember, Artemis? Félelmetes?

Artemis sírni kezd. Hallom zokogását magam mellett, szinte érzem rázkódását.

– Csitt! – parancsolok Lenára, mivel én vagyok az egyetlen férfi a szobában. – Törődj a magad dolgával! Aludj!

Így mondom. Valójában én is nagyon szeretném tudni, milyen egy megölt ember.

Ekkor megszólal Agapi, aki most bosszút akar állni nővérén.

– Úgy kell neked! – mondja Artemisnek. – Minek csavarogtál a renetegben, mint valami vadállat? Most csak azt a halott embert fogod látni álmodban! Kergetni fog! Üldözni fog!

Ez a szörnyű beszéd borzongással és félelemmel tölt el. Artemis mostantól tényleg a megölt embert fogja látni álmában? Szegény Artemis!

– A kezéd talán hozzáért a véréhez? – folytatja hihetetlen gonoszsággal Agapi. – Akkor azt sem tudod lemosni soha. Soha!

Artemis abbahagyja a zokogást, de csak azért, mert rettegés fogja el.

– Elhallgass! Te gonosz teremtés! – kiáltja.

– A kezeid mindig véresek lesznek! – folytatja könyörtelenül Agapi. – Miért nem akartad, hogy megtanítsalak számolni? A te kezed véres lesz. Az enyém viszont a csillagokról fog írni...

– Hallgass...! Hallgass már...! – suttogja egyre esdeklőbben, egyre halkabban Artemis.

– Agapi, fejezd be... – kéri a kis Lena is, megérezve Artemis fájdalmát. – Nem sajnálod őt? Hallgass...

Én is mondani akarok valamit, amikor hirtelen valami halk zajt hallok. Kisgyermekkorunk emlékei hirtelen felélednek, s a rejtélytől, félelemtől hajtva újra elárasztanak minket.

– Hallgassátok csak...! – suttogom.

– Mi az? – kérdezi Agapi meglepődve.

– Hallgassátok! Valami mozog odaát. A sárga szobában...

A hangok felerősödnek, elhalkulnak, ismét felerősödnek. Gyermekéveink félelmei újra körülzárnak minket.

– Felébredtek a kardok... – mondja Lena halkan.

– Miket beszélés! – tiltakozik Agapi, a számok logikájával védekezve ijedtsége ellen, amely őt is eluralja. – Mikor ébrednének fel a kardok? Nem vagyunk már gyerekek...

Így mondja. De a hangok odaát nem mennek el. Emberek lépteivel keverednek össze. Mintha emberek lennének. Agapi hangja remeg, miközben sikertelenül próbál meggyőző lenni.

– A kardok nem ébrednek fel. Aludjatok inkább... – mondja.

Egy megölt vadász, a medvék rejteke, a magányos Kimidenia, vér, a kardok... Beburkolózom takarómba, hogy ne halljam a hangokat, hogy biztos legyek benne, hogy nem visznek el magukkal.

Némi idő múlva összeszedem bátorságom, és kidugom fejem a takaró alól.

– Artemis... Hallasz valamit?

Artemis nem válaszol. De a hangok már eltűntek. Lena és Agapi elaludtak.

Ekkor vadul, keményen felhangzik a távolban hegyeink istensége: az éhes sakálok üvöltése.

– Artemis... Félsz? Gyere ide mellém!

Hallom testének könnyű zaját, ahogy felkel a matracáról, és látom magam előtt fehér hálóingés alakját. Beburkolózunk és szorosan átölelem. Kis teste remeg a félelemtől, fogai vacognak.

– Nyugodj meg, Artemis... Mi mindig együtt leszünk, te és én. Ne félj...

A szoba rejtélyes és ijesztő mélyéről mintha az elkövetkező napok sötét üzenete közelítene felénk. Mintha azt mondanák, hogy a Kimidenián, a bükkösben eldördült pisztolylövéssel véget ért számunkra a Hajnali Szimfónia. Elvitte magával a vadászt, elvette őt Artemistől. Engem is megfosztott az aranyszörke hajfonatok varázslatától. A Szimfónia véget ért.

Senki nem sejtette, mit jelentett az a pisztolylövés ott, 1914 nyári reggelén a szurdokban. Senki nem sejtette, hogy hány más lövés fogja követni, oly megszámlálhatatlanul, akár a föld kalászei. Ezért mindenkinek békés volt az álma. Miközben a sakálok üvöltöttek, csak két gyermek, Artemis és én sírtunk, szorosan egymásba kapaszkodva, mert véget ért a Szimfóniánk. A hírt, hogy véget ért, fekete felhők hozták el a hegyek magasáról. Anélkül, hogy tudtuk volna, mi voltunk az első teremtmények, akik 1914 nyarán a világot gyászolták.

Artemis azon az éjszakán, mikor végre elaludt, nem álmodott. Már nem. Nem akar már messzi tengerekre utazni, az Óceán országába. Miért is akar-na? Nem akarja már megismerni azt a vidéket, ahol olyan lányok születnek, akiknek a haja tengeri fonatra hasonlít, akik rá tudják venni a vadászokat, hogy egyetlen lövéssel lelőjék a rózsaszálat, hogy azt nekik ajándékozzák. Nem akar Görögország szigeteire sem menni, hogy hajában vadvirágkoszorúval beleessen a tengerbe. Nem. Most már inkább a Sakál-patak partjára menne, hogy virágot szedjen. De nem azért, hogy a hajában hordja, hanem azért, hogy elvigye oda, ahol a vadász nyugszik, hogy elmondja neki: emlékszik rá és siratja azóta is.

A következő napon egy ember érkezett a tengerparti birtokról. Kezében óvatosan a kis medvebocot tartotta és Artemisszel akart beszélni.

– A kisasszony azt mondta, hogy ez legyen a tiéd. Tartsd meg, és neveld fel. Nagymama és a mama sopánkodni kezdtek:

– Az ég szerelmére! Mi ez már megint? Most még egy vadállat is lesz itt?
De Artemis odaszalad nagyapához, és sírva könyörög neki:

– Nagyapa... Kedves jó nagyapa... Ne mondj nemet... Hadd tartsam meg...!

Nagyapa nem szól semmit, gondolataiba merül. De hallja a kislány reménytelen könyörgését.

– Kössétek ki, adjatok neki tejet! – parancsolja.

Artemis hálásan megcsókolja a kezét, utána a kis állathoz megy. Kezével óvatosan megérinti bundáját, majd simogatni kezdi.

– Ha erre jár valami vándor medvetáncoltató, adjatok oda neki. – mondja nagyapa később nagyanyának.

VÉGE A MÁSODIK RÉSZNEK

HARMADIK RÉSZ

Emberek

ELSŐ FEJEZET

Antonis Pagidas

Könnyedén, lábujjhegyen lépkedve érkezett meg az éjszaka az „Ördög asztalához”, Aivali legendás hegyéhez. Dél felé tekintve látta, ahogy az Égei-tenger hullámai megtörnek a partmenti sziklákon.

Észak felé tekintve látta a Kimideniát, és mögötte Anatóliát.

Így szólt akkor az éjszaka:

„Megkérdezem a hullámokat, hallottak-e hírt a kondrabasik felől. Megkérdezem Anatólia hegyeit, hogy tudják-e, merre járnak most a legényeim.”

Előhívta az Archipelágus szeleit is az aiol föld hegyei közül, s megkérdezte őket:

„Mit csinálnak a legényeim, akiket én óvok s védelmezek? Mit csinálnak most a kondrabasik?”

„Élnek és uralkodnak!” – feleltek a szelek az éjszakának.

– „Megnyugodhatsz...”

„A szívük még mindig olyan, mint az acél, s még mindig készek találkozni cimborájukkal, a halállal?” – kérdezte az éjszaka.

„Igen.” – felelték a szelek.

Őrült, veszett lelkek voltak a kondrabasik. A szenvedély tüze lángolt bennük, féktelen vágakozás a vér s a veszély után. Nap mint nap „mindent vagy semmit” játszottak életükkel, öltek s ölettek. Játék volt ez a tűzzel, játék a halállal, amelynek minél örültebbnek és vakmerőbbnek kellett lennie, hogy valami értelme legyen, hogy némi megnyugvást adjon, hogy lehűtse kissé a szenvedély vörösen izzó vasát. A legbőkezűbb férfiak voltak ők; egyetlen kondrabasi se kuporgatta zsugori módjára bőséges nyereségét. Napokig tartó, hétországra szóló mulatozások során szórták szét két kézzel pénzüket, nőkre költötték, vagy szegény özvegyasszonyoknak adtak belőle. A tűzzel való játék így megőrizte gyakorlatias, cél nélküli, tiszta formáját.

Egyszerűen szükségük volt erre a játékra. S minél örültebbé vált a játék, a megnyugvás távoli délibábja annál inkább elérhetetlenné vált számukra. A vörösen izzó vas nem hűl ki, egyre csak éget, s a végső nyugalmat csak majd a sírban lehet megelélni.

A kondrabasik arcán azonban semmit sem lehetett felfedezni ebből a csilapíthatatlan szenvedélyből.

Komorak, szótlanok voltak, s ha a városban asszonyok, gyermekek között jártak-keltek, furcsán félénknek és ügyetlennek tűntek. Védtelen embert sohasem bántottak, nőt soha meg nem sértettek, és legszentebb érzelmük pedig a barátság volt. Az asszonyért, a gyermekért, a jó barát becsületéért készek voltak a halálukig megküzdeni. Más út nem létezett számukra.

Sohasem loptak, de nem is bocsátották meg a lopást. Tolvajt a városban nem tűrtek meg. Tisztelték azonban az emberölést. Soha nem vizsgálgatták, mi volt a gyilkosság oka, jogos volt-e, avagy jogtalan. Ha ölsz, nyilván másképp nem tehetsz – egyszerűen úgy kell tenned. Ez azt is jelenti egyben, hogy te is bármikor várhatod a neked szánt golyót. Közéjük valónak tartanak többé-kevésbé, és sorsuk a te sorsod is. Ezért a gyilkost oltalomkérőnek tekintik, akit kötelességük megvédeni. Bárki, aki embert ölt Anatólia e részén, lett legyen keresztény vagy török, amint eljutott Aivaliba, tudhatta, hogy a gyilkosság szentélyében jár, s már semmilyen megtorlástól nem kell félnie. A kondrabasik gondját viselték, elbújtatták az igazságszolgáltatás elől, majd behajózták egy bárkába, hogy elmeneküljön a Kikládok vagy Görögország felé.

A kondrabasik karavánokkal csempészték ki a dohányt Aouniából, Balikesir vidékéről, amit aztán eladtak a városban vagy hajóval szállítottak tovább. Útjukon ezernyi veszély leselkedett rájuk. Éjszaka vándoroltak, hogy elkerüljék a rájuk vadászó zsandárokat. De az utazás így túl nyugalmas volt számukra, és lelkükben hamarosan kiabálni kezdett a kísértés démona:

„Ne így! Hisz Aivali legényei nem a sötétben settenkednek!”

Ezért a kondrabasik felhágtak a veszély létrájának legfelső fokára. Amint megérkeztek a karavánnal a város határához, üzenetet küldtek a hatóságnak:

„Ma este, éjfél után, ezen és ezen az úton fogunk leereszkedni a városba!”

A hír szájról szájra terjedt a városban. Amíg el nem jött a megadott óra,

az emberek egymást kérdezgették, latolgatták:

„Elfogják-e vagy sem a kondrabasikat?”

A fiatal leányok szinte remegtek az izgalomtól és a felindultságtól. Nem mondták, de egyre csak a szél illatát szimatolták, mert vér közepette nőttek fel, és szívük mélyén szerették volna, ha a levegőben ismét vér szaga terjeng. Elmentek a harcra készülődő kondrabasik asszonyaihoz és jegyeseikhez, akiket hallgatagon, sápadtan, könnyes szemmel, pattanásig feszülő idegekkel találtak.

„Angela... Ma este lesz?”

Angela felnéz a vándorló felhőkre, és fagyos hangon válaszol:

„Ma este.”

Kézfejjével megtörli sápadt ajkait, szemhéja meg-megrebben. Nem, Angela nem boldogtalan most. Már kiskorában megtanulta anyjától, anyja anyjától, s a többi Angelától, hogyan kell ezt a pillanatot várnia. Ismeri tehát. Tudja, hogy ha eljön, akkor majd minden asszony szeme reá irányul majd, egyedül reá. Tudja, hogy abban a válságos órában ő lesz a legfontosabb személy a világ összes asszonya között. Őt nézik, őt vizsgálgatják és őt irigyelek majd – mert neki volt előre megírva, hogy ily magasra jusson, és elviselje a sorsát.

Végre elérkezik a kitűzött időpont, az éjféli. Az ablakok mögött vár mindenki – nők, gyerekek, öregek. Messziről felhangzik – kezdetben csak halkán – a lódobogás. A patkók keményen az út köveire csapódnak, jelezve, hogy ütött az óra. A halkán haladó karaván körül kabátjaikba burkolózva, puskával kezükben a kondrabasik lovagolnak. Ezek a tevék nem viselnek kolompot, mert nincs rá szükség. Hátukon a csempészáruval úgy mennek az éjszakában, mintha kísértetek lennének. A menet halad, a lódobogás egyre hangosabb és mélyebb, amiből az ablakok mögött rejtőzködő emberek megértik, hogy elérkezett az idő. Úgy sejtik, a lovasok szeme szikrázik, ahogy a sötétet fürkészik, ahogy meg akarják érezni az útkanyarulatban rájuk leső ellenséget.

S akkor az éjszakában felhangzik a halál hangja. A puskák és a mordályok tüzet okádnak, a lovak örülten fel s alá száguldanak, a tevék megtorpannak, majd hátrahökölnek. A terv szerint a kondrabasik egy csoportja

fogja a tevéket, és a csempészárúval eltűnnek egy oldalsó sikátorban. A többiek ott maradnak, hogy feltartóztassák a zsandárokat, fedezzék a karaván szökését. Kiáltások harsannak az éjszakában, testek zuhannak le a lovakról, a tevék ordítanak, ahogy vonszolják őket.

Aztán minden elhallgat. Minden, kivéve a tüzes vért, amely az út köveire hullott, s most kiáltozik.

A vörösre festett vitorláshajó, Antonis Pagidas hírhedt csempészbárkája a tramontána által segítve maga mögött hagyja az Aivali-öbölben fekvő Kopár-szigetet, és útját a szemben fekvő anatóliai partnak veszi, arrafelé, amerre Vilaras birtoka található. A hajó gyomrában most nem dohányt visz, hanem fegyvereket, amikre három nap s három éjjel vártak a Kopár-szigeten Pagidas legényei, mind az egész banda. Siros szigetről hozták a puskákat, de az időjárás akadályozta a sirosi csempészeket, hogy idejében a Kopár-szigetre jussanak. Pagidas legényei várakozás közben az első s második éjszaka során egyfolytában ittak és énekeltek. A második éjjelt követő hajnalon azonban az északi szigetcsúcsra kiállított őrszem meglátott egy kis vitorlást, amely egyenesen felé tartott. Megvárta, míg közelebb ért a bárka s akkor odakiáltott:

– Hej, hajó!

– Hej, hej, hej!

– Halászok vagytok?

– Kara-Dag! – kiáltotta a jelszót a vitorlás matróza. – Antonis Pagidas-hoz jöttünk!

– Kössetek ki!

Mi történt vajon, hogy éjnek évadján a kondrabasik egy cimborája feltűnik rejtkehelyükön? Talán elárulták a csempészeket? Vagy lehet, hogy jönnek a zsandárok?

Nem. Nem árulták el a csempészeket. A zsandárok mindig úgy tesznek, mintha nem tudnák, hol van Antonis Pagidas. Aivali első legényének már csak a neve is olyan félelmetes, hogy senki sem mer megmérkőzni vele, vagy útjába állani. Ezen kívül, a zsandárok vezetője nem más, mint Gambris ezredes, Antonis Pagidas kebelbarátja. Barátságuk, amelyet a halál és a vér pecsételt meg,

legendás volt Aivali legényei között. Mondták, hogy Pagidas számtalanszor megverekedett Gambrisért, s Gambris számtalanszor megküzdött Pagidasért. Az a mondás is ismert volt, hogy ha ketten együtt járnak a csempészek útját, nem lenne senki egész Anatóliában, aki legyűrhetné őket. Ez azonban sohasem történt meg. Azért, hogy még csak véletlenül se sérthessék meg egymás becsületét, a két legény mindig az ellentétes oldalon állt. Mindig megtalálták a módját, hogy kimutassák, mennyire tisztelik egymást. 1908-ban, mikor a hatalom elhatározta, hogy egyszer s mindenkorra leszámol Pagidasszal, és nagy hadműveletet készítettek elő, Gambris elhatározta, hogy éjjel titokban felkeresi Pagidas bandáját. El is ment, és találkozott velük fent a hegyekben. Elmondott nekik mindent töviről hegyire, amit megtudott, hogy hol s hogyan tervezik a zsandárok, hogy törbe csalni s elveszejteni Pagidast és legényeit. Mivel Pagidas nem volt hajlandó meghátrálni, Gambris elkísérte azon az éjszakán, s szívbéli cimborája oldalán verekedett meg a hatalom embereivel.

„Gambris, ezt nem fogom elfelejteni neked!” – mondta Pagidas azon az éjszakán, 1908-ban.

S nem felejtette el.

A hajós, aki a kis bárkán érkezett, némán állt a bandavezér előtt, nem mert szólani.

– No, mi az hát? – kérdezte Pagidas.

– Mi történt?! – kérdezte ismét haragosabban.

Az ember nem felel.

– Beszélj végre?

Antonis Pagidas szemei összeszűkülnek. A körülötte állók mind tudják, mit jelent ez. Azt gondolja bárki is, hogy létezik a világon oly dolog, mit nem viselne el Antonis Pagidas, s ezért el kellene előtte hallgatni?

A hajós megértette, hogy nem tehet mást; beszélnie kell.

– Megölték az öcsédet! – mondta.

A legények mind talpra ugrottak, hogy lerohanva az embert, kivallas-sák, mi történt. Pagidas tekintete azonban megállította őket. Mindenki megdermedt.

– Ki tette? – kérdezte szenvtelennek tűnő hangon.

– Gambris!

Ott, ahová már eljutott Pagidas, vagyis a virtus legmagasabb fokára, nem volt semmi, ami meglepte volna, amitől elvesztette volna szigorú önuralmát. S mégis, ez volt az a pillanat, amely megmutatta, hogy Antonis Pagidasnak is van szíve, s ereiben vér folyik.

– Mit mondtál, kicsoda?! – ordította.

– Gambris! Gambris ezredes!

Antonis Pagidas fiatal fivére egészen más volt, mint ő maga. Nem volt meg benne sem az a fajta becsület, sem az a virtus, mint ami Pagidast fűtötte. Mégis kondrabasi lett belőle, saját bárkával, saját bandával. Bátyja iránti tiszteletből a zsandárok szemet hunytak üzelvein. Mindezt azonban idővel saját érdemének tudta be, azt gondolta, őt magát félik, s nem bátyját. Aivali minden legénye beszélt tetteiről, de valójában kinevezték. A zsandárok tudták, hogy Antonis Pagidasnak a világon csak egy gyengesége van, s az nem más, mint saját érdemtelen öccse. Az öccse iránt érzett szeretet volt az egyetlen jele, hogy ebben a nemes emberben, bár a vér s a vas által elfedve, de ott rejtőzött még a gyengédség.

– Mit mondtál, ki ölte meg? – kiáltotta újra Pagidas, megrázva az ember vállát, mintha nem tudná elhinni, amit az előbb hallott.

– Gambris! Gambris ezredes! – dadogta a hajós.

Majd akadozva, szaggatottan elmesélte mi történt. Nem volt egészen világos a történet. Úgy tűnik, hogy Gambris ezredes Sar-Mousak nyílt vizein szembetalálkozott Konstantinos Pagidas csempészbárkájával. Nem ismerte fel, és felszólította megállásra. Eldördült néhány lövés is. Konstantinos Pagidas nem volt ott, de mikor Gambris felismerte, hogy övé a hajó, hagyta, hadd haladjon tovább.

Mikor Konstantinos Pagidas megtudta, mi történt, haragra lobbant. Amennyi levegő volt esze helyén, nem csoda, hogy egyre felfuvalkodottabbá vált. Híresztelni kezdte, hogy kérdőre vonja majd Gambrist. Mikor megtudta, hogy az ezredes kikötött hajójával, fogta puskáját, és lement a kikötőbe. – „Hé, te!” – kiáltott rá Gambrisra. – „Megállítottad a hajómat?” – S a fegyverét lóbálta fenyegetően. – „Menj innen, barátocskám!” – felelt neki

Gambris nyugodtan a hajója orrából, fegyvertelenül, mint mindig. Konstantinos Pagidas folytatta a hőzöngést. – „Menj innen, öcskös!” – mondta ismét Gambris. Akkor Konstantinos Pagidas szitkozódni kezdett, oly halálos átkokat szórva, amelyre nincs mentség: vérrel kell értük megfizetni. Azért, hogy megelőzze Gambris ilyentén fizetségét, Konstantinos Pagidas rálőtt a puskájából az ezredesre, de elhibázta. Gambris kiugrott a hajójából a partra, elragadta a kezéből a puskát, és megölte.

Mindezt végighallgatta Antonis Pagidas. Majd szótlánul arrébb ment legényeitől. Arca visszanyerte fagyos nyugalmit. Már virradt. Sodort egy cigarettát, és rágyújtott. A kékes füst felszáll, rövid ideig fölötté imbolyog, majd eloszlik. A legényei szótlánul nézik. Tudták már, hogy valami szörnyű dolog van készülöben, hogy ez a pillanat dönt arról, ami majd sebet ejt Anatólia minden legényének szívéen.

Antonis Pagidas eldobta a cigarettáját. A hajóshoz fordul.

– Most visszamégy! – parancsolja nyugodt hangon. Megmondod Gambriknak, hogy meg fogom ölni. Várom Jannakos-Bibelas birtoka mellett kedden, holdfogyatkozáskor.

A vörösre festett vitorláshajó, Antonis Pagidas híres csempészbárkája a tengert szeli. A hullámok keményen ütik a hajót, s a hajó is a hullámokba csapódik, mintha térdre akarná kényszeríteni egyik a másikat. De a hajó büszke, nem enged a kényszernek. Ma este sok fontos dolgot hordoz magában. Nemcsak a fegyvereket, nemcsak Antonis Pagidast s a legényeit. Magával viszi a végzetet is, amely határozni fog a két hírhedt élet egyikéről: vagy Antonis Pagidas vagy Gambris ezredes életéről.

Az éjszaka elkíséri a vitorlást, s közben hallgatózik. Pagidas a hajó orrában ülve, szótlánul gyűjt egyik cigarettáról a másikra. Hallja, ahogy a hullámok a hajó oldalának csapódnak, hallja ismét egy egész élet hangjait, amelyek ma este mind összegyűlnek, hogy talán utoljára utazzanak együtt e tengeren. Minél inkább foglalkoztatja a gondolat, hogy talán utolsó óráit éli most, annál inkább úgy érzi, hogy egyedül van. Egyes-egyedül. Ez az érzés már gyerekkora óta kíséri. Anyja, miközben méhében hordta, Szent

Simeon napján nyulat zsigerelt. Szent Simeon napján azonban a várandós asszonyoknak ölbe tett kézzel kell ülniük, és semmivel sem szabad foglalkozniuk. Bármit megfognak, akármilyen legyen az, annak jele ki fog ütközni a születendő gyermek arcán, vagy testén. Antonis Pagidas anyja elfelejtette, milyen szentet ünnepeltek aznap. Akkor bejött hozzá egy szomszédasszony. „Épp ma zsigerelsz nyulat?” – kiáltott fel.

Antonis Pagidas anyja rémülten hagyta abba a tisztítást, és két kezét a háta mögé rejtette.

„Krisztusom, Szűzanyám!” – suttogetta, és elsápadt.

Egész éjszaka kérte a Jóistent, hogy könyörüljön rajta. Szent Simeon meghallgatta az esdeklését, és nem engedte, hogy a gyermek arcára jegy kerüljön. Mikor megszületett, minden asszony a szülőágy körül csodálkozva látta, hogy az újszülött a hátán egy széles csíkban olyan szőrös, mint egy nyúl. Az esetnek híre ment, és később, ha szó esett a gyerekről, csak így emlegették: „a bundás csecsemő”. Pagidas anyja nagyon szomorú volt, és gyakran kérdezgette:

„Mi lesz, ha megnő és megtudja? Egész életében bánkódni fog miatta.”

De anya volt, így ősi ösztönével megtalálta a módját, hogyan segítsen fiának. Egy nap – miután először ment le a többi gyerekkel a tengerpartra úszni – Pagidas sírva tért haza.

„Mi a baj, kisfiam?”

„Miért csúfolnak engem?” – panaszkodott zokogva a kisfiú. – „Miért van az, hogy a gyerekek között, akik úszni voltak, csak nekem olyan a hátam, mint egy állaté?”

Akkor anyja a lehető legkomolyabban azt felelte neki:

„Hát nem érted? Irigykednek rád! Te vagy az egyetlen fiú Anatóliában, akit megérintettek a Moirák!”

„Kik azok a Moirák?”

A Moirák, mesélte neki anyja, jólelkű asszonyok, akik a mennyben ülnek az angyalok mellett. Úgy van elrendelve, hogy néhány évente egy viharos éjszakán leszálljanak a földre. Az emberek akkor gyanútlanul alszanak, csak a várandós anyák virrasztanak. Azt mondogatják: „Bárcsak jönnének

a Moirák idén! Bárcsak idén lenne ennek az ideje!” Tágra nyílt szemekkel nézik a sötétséget, és könyörögnek: „Idén jöjjenek! Jöjjenek a születendő gyermekért...” S akkor egy anyának, egyetlen egy anyának végre megérkezik az áldás. A Moirák kinyitják az ajtót, és akkor ott, ahol addig a sötétség honolt, fény támad. Szótlanul, de kedvesen mosolyogva az anyához lépnek. Kezüket a fejére teszik, ott tartják egy darabig, mosolyognak, majd elmennek. Ennyi történik. A Moirák megjelölik a születendő gyermeket.

„Te láttad a Moirákat?” – kérdezte a kisfiú csodálkozva.

„Igen, kisfiam. Akkor jöttek el hozzám, mikor téged vártalak. Erős leszel! A Moirák megáldottak téged! Te leszel Anatólia leghíresebb legénye! Ne sírj...”

Antonis Pagidas egyszerű édesanyja ily módon, ösztöne által megsegítve, csodát tett. Nem csak hogy nem engedte gyermekét, hogy az tépelődjön különösségén, hogy másoknál kevesebbnek érezze magát, hanem segítette is, hogy büszkeségre és önbizalomra leljen abban a sorsban, amely megjelölte testét, és megkülönböztette a többi gyermektől.

Egy téli éjszaka együtt mentek le a tengerhez, a partmenti fenyvesbe. Erős tramontana sújtotta a tengerszorost, hatalmas hullámokat keltve. Sem hajó, sem egy lélek nem merészkedett ki a vízre, hogy a viharos széllel dacoljon. Az anya akkor szembe fordította Antonis Pagidast a hullámokkal, és azt mondta neki:

„Te harcolni fogsz, fiam. A leghatalmasabb jemidzi leszel a vidékünkön, híred-neved eljut majd a Fekete-tengerig. Dalok fognak szólni rólad: a jemidzi, akinek olyan a háta, mint egy vadállaté.”

Ott, abban a kis fenyőerdőben állt egy régi, omladozó torony. Az anya és a fia egy hajlotthátú, rongyokba burkolt öregembert látott hirtelen előjönni a romok közül; lement a víz széléhez, ott megállt, nézte egy darabig a vihart, majd visszatért a toronyba.

„Láttad ezt az öregembert?” – kérdezte a kis Antonis Pagidastól anyja. – „Papa-Oikonomou tornyából jön. Papa-Oikonomou volt a legderekább férfi széles e vidéken! Ez a bolond öreg minden este előjön, és őt hívja, hogy jöjjön elő a tengerből, hogy nézze meg, hogyan omladozik a háza és térjen vissza.”

Miközben a hullámok tomboltak, az Ördög-asztaláról lezúduló szél pedig zúgott a fák között, Antonis Pagidas anyja elmesélte a kisfiúnak a neves Papa-Oikonomou történetét, aki hajdanán, a régi időkben élt remeteként egy kis kunyhóban az elhagyott tengerparton, elvonulva a világtól. Vezekelt bűnei miatt, könyörögve saját lelkéért és rab nemzetünk megszabadulásáért. Egy éjszaka, vihar idején egy ember kétségbeesett segélykiáltásait hallotta a tengerről. Papa-Oikonomou beszállt a csónakjába, és a hullámokkal küzdve a hang irányába evezett. Kihúzta a vízből a félholt embert, elvitte kunyhójába, megmelengette, magához térítette.

A hajótörött egész testében remegett, úgy áthűlt.

„Ki vagy?” – kérdezte a remete.

„Török vagyok.” – felelt a másik. – „Szánj meg!”

„Jemidzi vagy? Elsüllyedt a bárkád?”

„Nem, nem vagyok jemidzi. Tiszt vagyok a szultán hadihajóján. Legyőzött minket az orosz cár Cesménél. Három nap, három éjszaka sodródtam a hullámokon egy kis csónakban. Amikor a part közelébe értem, felborult a csónak. Szánj meg, és ne tégy nekem rosszat ebben a nyomorult helyzetben! Beteg vagyok és védtelen. A te istened azt mondja, nem bántja a gyengéket és a védteleneket.”

„Nyugodj meg!” – mondja neki a remete. – „Azt fogom tenni veled, amit az istenem mond a gyengékről és a védtelenekről. Akkor is, ha török vagy.”

Ellátta mindennel a remete a hajótöröttet, ápolta éjjel-nappal, míg azt a láz gyötörte, gyógyító főzetekkel itatta, jól tartotta. Mikor felépült, megmutatta neki, milyen irányba induljon, hogy lakott földre jusson.

„Menj békével! – búcsúzott tőle. – „Ne tégy rosszat nemzetemnek! Szánd meg a görögöket, ahogy én is megszántalak téged!”

„Hassáznak hívnak.” – mondta a török. – „Jegyezd meg a nevemet, és gyere el hozzám bármikor, ha segítségre lehetek.”

A remete jól megjegyezte a török nevét. Sok évvel később, a Fekete-tengerre igyekvő jemidziaktól megtudta, hogy a török, akinek azon a téli éjszakán megmentette az életét, a szultán nagyvezírje lett. A remete fogta botját, keresztülvándorolt Aivali földjén, ahol szegény halászok és földművesek

nyögtek a rabiga alatt. Felszállt egy bárkára, és elhajózott Konstantinápolyba. Eljutott a nagyvezír trónusa elé.

„Emlékszel rám?” – kérdezte a remete a törököt.

Akkor az összes pasa, aki ott összegyűlt, ámulva látta, hogy a nagyvezír felkel trónusáról, és megöleli a gyaur öregembert.

„Öreg, hát hogy is felejtethnélek el?” – kérdezte. – „Mondd, mit tehetek érted, hogy könnyítsek a lelkemen, és hasonlítsak hozzád abban, amit te tanítottál nekem? Mondd, most hogy hatalmam van, mit tegyek érted viszonzásul?”

„Nem kérek semmit magamnak.” – felelte a remete. – „De kérek valamit a hazámnak, a népemnek. Segíts, hogy megszűnjenek kínjaik!”

Akkor a nagyvezír rendeletet hozott, amelyet egy díszes fermánba írtak le. Elrendelte, hogy a remete szülővárosában egy török sem lakhat azontúl, s minden mohamedán családnak távoznia kell. A várost a görög előljárók fogják igazgatni egy török helytartóval egyetemben, akit a nép nevez ki és a nép bocsájthat el. Katonai helytartó nemhogy nem térhet be a városba, de még csak az odavezető úton sem járhat. Ha rendkívüli helyzetben mégis erre kényszerülne, előtte le kell vennie lova patkóit. A város évente ötvenezer piaszter adót fizet a kincstárnak, amelyet maguk gyűjtenek össze. A legényeknek nem kell katonáskodniuk, a fiúgyermeket nem ragadják el janicsárnak. Szabad város lesz, amelyhez hasonló nincs a birodalomban.

A remete fogta a fermánt, és visszatért hazájába. Az elgyötört nép, mikor megtudta, mit ért el, a lábaihoz vette magát, úgy csókolgatták. Megtették előljárónak, ő pedig igazgatta a várost a többi érdemes polgárral együtt, míg meg nem halt.

Először egy nagy templomot épített harangtoronnyal, amely az „Árvák Szűzanyjának” lett szentelve. Falaira megfestették az Ószövetség történeteit. Kidíszítették szószékkel, püspöki trónussal amely „ébenfával, elefánt csontjával, s a Fekete-tenger kagylóival volt ékes”. Építtetett még komoly iskolákat, és menedéket adott azoknak a görögöknek, akik az Égei-tenger szigeteiről és Görögországból menekültek a szabad városba, hogy megszabaduljanak a rabság szenvedéseitől. Így az aiol föld kis halászároskája megnövekedett, fényes várossá változott. Vezetője pedig a remete volt. Igazságos

a jólelkűekkel, de kimondhatatlanul szigorú a becstelennel. Félték őt a szomszédos városok, Ayiasmat, Adramiti, Pergamon török urai. Felfegyverezte a férfiakat, és mindig elindult velük, ha kellett, ha keresztényen esett sérelmet kellett megtorolni. Ugyanezzel a határozottsággal védte a várost a török nagyurak rablótámadásai ellen.

Nevét mindenki ismerte, mindenki azt mondogatta:

„Ki áldotta meg ezt az embert, hogy ennyi jót tesz hazánkknak?”

Csak mikor meghalt, és a testét megmosdatták, halotti ruhába öltöztették, akkor derült fény a titokra, amely aztán egy csapásra elterjedt a nép között:

„A remete a Moirák jelét viselte magán! A mellén egy angolna alakú jel volt!”

Legnagyobb ellenfele, a pergamoni török bej, értesülve a remete haláláról, nem akarta elhinni. Elment Aivaliba, kinyitatta a sírját, s amikor saját szemével látta a holttestet, keserű könnyeket hullatott az öregember halála miatt.

.....

Elbűvölten hallgatta mindezt a kis Antonis Pagidas.

„Igen, fiam.” – mondta az anyja. – „Ő is úgy volt megjelölve, mint te! Te is nagy ember leszel, hatalmad lesz!”

Így növekedett fel a gyermek, mindig makacs tudatában annak, hogy ő a sors kiválasztottja. Ez segítette, hogy ne bukjon el, de egyben az ellenkező véglet felé is lökte. Zárkózott, magányos gyermek lett, aki nem vágyott a többi gyerek társaságára, nem állt szóba velük. Az Égei-tengeri emberek fékezhetetlen fantáziája, amelyet őseitől örökölt, segítette őt magányában. Körülötte mindenütt, a levegőben, a helyi dalokban, a mindennapok eseményeiben ott élt a legkiválóbb virtus hagyománya, a kondrabasik világa. Antonis Pagidas tizenhét éves korában állt be a kondrabasik közé. Ugyanazon évben ölt először embert, lelőve azt, aki üldözte őket. Majd folytatódott ezen gyilkos tettek sora, szinte végtelenül, hihetetlen keménységgel, hihetetlen merészséggel – de mindig szemtől-szemben megküzdve, sohasem

orvul. Csillapíthatatlan szenvedélyét követte, hogy farkasszemet nézzen a veszéllyel és férfiként küzdjön meg bárkivel.

A nap már felkelt, amikor a pirosra festett vitorlás kikötött a tenger melletti birtoknál. Kirakodták a fegyvereket, és biztonságba helyezték Vilaras majorságában. Pagidas egyedül akart maradni a bárkában, hogy megpihessen. Azt tervezte, hogy később felkeresi az öreg Vilarast.

Mélyen aludt egészen estig. Mikor felébredt, arcát megmosta a tenger vizében, és felkereste Vilarast.

Ott volt Doris is. Kérte, hadd maradhasson ott, noha épp férfiak váltottak szót egymással.

Vilaras töviről-hegyire elmesélte az elmúlt napok eseményeit, hogy hogyan találtak rá a meggyilkolt vadászra. Elmondta azt is, hogyan lőttek rá a másik földművesre.

Pagidas szótlantul, cigarettázva hallgatta.

– Azóta történt bármi más?

– Ez a legrosszabb. – mondta Vilaras. – A gonosztettek folytatódtak. Azóta megtámadtak másik három görögöt, akik a Kimideniáról jöttek le, az egyiket meg is ölték. Félek, hogy...

– Mitől? – vágott szavába Pagidas.

– Félek, hogy mindezek egy terv részei. Félek tovább gondolni...

– Utánanéznünk! – mondta Pagidas.

Gondolkodott kissé, majd azt mondta:

– A magunkkal hozott fegyvereknek egy része itt marad az embereid számára. A többit el kell juttatni a Kimidenia mögött élő görögöknek. Ki tudja fizetni nekem az árát?

– Az egészet én fizetem ki – mondja Vilaras. – Csak azt kérem, hogy vigyed el oda az embereiddel a fegyvereket.

– Elvisszük. Így legalább magam is láthatom, mi történik itt. De velünk kell jönnie egy megbízható emberednek, hogy ne ijedjenek meg tőlünk a falusiak.

Akkor Doris, aki addig szótlantul ült, megszólal:

– Majd én elmegyek, apa. Engedd, hogy én menjek!
Az öreg Vilaras meglepődésében felugrik.
– Mit nem mondasz, gyermekem! Az Úr szent nevére! Szó sem lehet róla!
Hát hogy mennél te?
– Ez nem nőknek való feladat. – mondja Pagidas is. – Nem jöhet velünk.
Doris rászzegezi a szemét. Ez a második alkalom, hogy Antonis Pagidas úgy érzi, nem tudja állni a szinte gyermeki arcú Doris tekintetét, ezt a keskeny, éles pengét.
Lesüti a szemét.
– Magukkal fogok menni! – mondja határozottan, ellentmondást nem tűrően.
– Ah, még ez is! Én ezt már nem bírom! – kiáltja Vilaras remegve a felindultságtól. – Írnom kell a fiamnak...
– Nyugodj meg, apa! – mondja nyugodtan Doris. – Ne félts engem! A férjem nem fog bánkódni, ha megtudja, hogy nem félek semmitől.
– Ma éjszaka indulunk! – mondja Pagidas. – Két napot és két éjszakát leszünk távol.
– Maradjatok ma estére, és induljatok holnap éjszaka. – mondja Vilaras, remélve, hátha időt nyer, hogy megváltoztathassa menyé szándékát.
– Nem! – feleli Pagidas. – Ma este kell indulnom. Nem késlekedhetek.
Kedd éjszaka, holdfogytakor itt kell lennem ismét.
– Miért, mit kell itt tenned? – kérdezte Vilaras.
– Semmit! – mondta Pagidas.

MÁSODIK FEJEZET

1914

Ebben az esztendőben kimerült a Kimidenia, nagyon elfáradt. Türelmetlenül várja, hogy megérkezzen az éjszaka. Elsőként a bükkök látták ezt meg rajta, utána a tölgyfák is. Így szólnak ezért az éjszakához:

„Jöjj már végre! Kimidenia anyánk kimerült. Gyere, hogy pihenhessen!”

„Hogy tehetném ezt?” – kérdezi az éjszaka. – „Még nyár van, és a nappalok nagyon hosszúak. Későn tér nyugovóra a nap is.”

Akkor a bükkfák a felhőkhöz fordulnak segítségért, így kéri őket:

„A Nap későn nyugszik le. Menjen egy társatok, s takarja el őt! Segítsétek anyánkat, a Kimideniát, hogy korán lepihenhessen!”

Egy fekete felhő elindul keletről, végighalad az azúrkék égbolton nyugat felé, s elrejtje a napot. Hatalmas ez a fekete felhő, s az aiol föld hirtelen sötétségbe borul. A búbos bankák és a vadgalambok, amelyek idáig az égszínkék fényben fürödve játszottak, hirtelen a magasból leereszkedő árnyékban találják magukat. Ősztőneiktől hajtva rémülten sietnek vissza fészkeik oltalmába, miközben kiáltoznak:

„Vihar jön! Közeleg a vihar!”

Meghallják ezt a zöld gyíkok, meghallják a vadon sakáljai is, és félelem költözik szemükbe. Szívszaggalóan rákezdik ők is:

„Jön a vihar! Jön a vihar!”

Egy kis teknősbéka, ami hátára fordulva várja a halált a vaddisznók barlangjában, meghallja a vadmadarak és az állatok hangját. Ijedten összehúzza magát páncéljában, és noha amúgy is a halálát várja, éppúgy összerезzen, mint a föld többi teremtménye.

„Jön a vihar!”

A bükkfák hiába próbálnak szembeszállni a pánikkal, hiába ismétlik egyre:

„Ne féljetek! Nem jön vihar! Mi kértük meg ezt a felhőt, hogy takarja el a napot!”

Hiába beszélnek, senki sem hallgatja meg őket, mert a Kimidenia hegyei között élőkön mélyen és legyőzhetetlenül uralkodik az ösztön. Ez adta a teremtményeknek azt a tudást, amely szerint túl az akaratukon, túl a vágyaikon és tetteiken, létezik egy sötét hatalom, amely kezébe veszi az irányítást, és a maga módján mutatja meg az utat a vágyaknak és cselekedeteknek, hogy merre induljanak.

„Nem, nem! Vihar közeleg!”

Akkor lassan megmozdul a Kimidenia. Lerázza magáról az álomittasságot, felkel, s jobbra-balra tekint. Látja nyugat felől a fekete felhőt. Felnéz az egek magasába. Tudja, hogy hamarosan előbújnak a csillagok. Lehet, hogy az a fekete felhő is, amit a bükkfák hívtak el, eloszlik majd csendesen, amint a Nap lenyugszik. Bizonyosan távozni fog. Mégis, most már a Kimidenia is ugyanazt gondolja. Sok mindent megtapasztalt életében, több mindent tanult meg, mint a bükkfák, a búbos bankák, a vaddisznók és a sakálók.

Most már a Kimidenia is tudja, hogy közeleg a szélvész. De mivel mégis, mindig, egészen az utolsó pillanatig reménykedünk abban, hogy visszafordítható, amiről az eszünkkel tudjuk, hogy valójában visszafordíthatatlan, így a Kimidenia is nyugatra és keletre fordítja hegyeit, hogy megkérdezzék Kara-Dagot, az Égei-tengeren túli hegyeket, a Hellészpontoszon túl lakó hegyeket, de még a folyamok istene, a Duna háta mögött magasodó hegyeket is, mit gondolnak most.

Meg akarnak bizonyosodni, ezért kérdezzetik őket:

„Valóban közeleg a vihar, testvéreim?”

S akkor minden hegy, a távoli Boszniától, s a messziségben húzódó Kárpátoktól kezdve, mind azt feleli szomorúan:

„Valóban, testvérünk. Igen. Forgószél közeleg.”

Végezetül az emberek is megtudják a hírt, legutolsóként a Kimidenián élő teremtmények közül. Vad, egyre dagadó hullámként érzik a kiáltás:

„Közelít! Jön a vihar! Jön a háború!”

S miközben a csillagok zavartalanul szemlélődnek az aiol föld felett, az emberek – a boldogtalan emberek – megszeppent szívébe beköltözik a félelem.

Mi, gyerekek az éjszaka közepén, szobánkba visszahúzódva várjuk, hogy elnyomjon minket az álom. Egy ideje az éjszakák a Kimidenián sokkal ti tokzatosabbak és vadabbak lettek. Nem csak a sakálok és az elhagyatottság miatt. Azóta, hogy megölték a vadászt, valami furcsa érezhető a levegőben: a felnőttek arca borús; nem engedik, hogy kidugjuk az orrunkat a birtokról; az emberek felfegyverkezve őrséget tartanak. Halljuk kintről lépteiket a nagykapunál, néha füttyszó is harsan, néha valamilyen hang zavarja meg az elhagyatott vidék lelkét.

A legijesztőbb számunkra az a gondolat, hogy bizonyára elfelejtettek minket a bükkfák, elfelejtettek a tölgyek és a búbos bankák.

– Vajon mi van ott fent a teknőszünkkel, a denevérünkkel és a zöld gyíkkunkkal?

– Tessék?

– A vaddisznók barlangjáról beszélek. Mi lehet most ott?

Artemis megborzong. Hallom az ujjait, ahogy belemarkolnak a lepedőbe.

– Nem akarom tudni... – suttogja.

– Nem akarod, hogy elmenjünk oda? Nem akarod, hogy odaengedjenek minket?

– Én nem megyek többé oda. – mondja Artemis remegő hangon.

– A denevérünk már biztos meghalt. A nyakunkba fogjuk akasztani a csontjait, majd megosztozunk rajtuk. És akkor mindenki szeretni fog minket.

– Nem akarok. – mondja Artremis. – Én már nem akarom.

Sírva fakad.

– Ne sírj, Artemis! Miért sírsz? Ne sírj!

Nincs válasz.

– Rendben, nem kell a denevércsontot a nyakadba akasztanod. Anélkül is szeretlek.

Én holnap ki fogok menni. – mondja Lena. – Megkérem nagyapát, hogy engedjen ki Iosif bácsival.

– Mit akarsz csinálni? – kérdezi Agapi.

– Elmegyünk oda, ahol vörös földet találni. Az a birtokunk legszebb része. Azt fogja nagypapa hozományul adni nekem, ha férjhez megyek. Ott vannak a vadkörtefák is, amiket Iosif bácsi az én nevemben fog beoltani.

Lena pár napja odament Iosif bácsihoz, és azt mondta neki: „Tudtad, hogy Artemis el fog menni tőlünk, ha megnő? Egy vadász lesz a férje, és távoli országba fognak menni.” „Miért, kislánykám?” „Csak, Iosif bácsi. Így van elrendelve. Mindenki el fog menni.” Iosif bácsi saját sorsára gondolt, a szigetre, ahonnan eljött, és ahová sohasem tért vissza. „Ez néha megtörténik” – mondta. – „Megesik néha, hogy az emberek, akik elindulnak valahonnan, nem térnek oda vissza, mert nem áll hatalmukban, hogy visszatérjenek.” „De én itt maradok a földünkön.” – mondja a kis Lena „Én szeretem a földünket.” „Gyere!” – mondja az öregember. – „Akkor beoltok még egy fát a nevedben. Hogy emlékezz rám, mikor a gyümölcsét eszed.”

Lena azt mondja:

– Így van, Artemis? Tényleg el akarsz menni?

Nem érkezik válasz.

– Artemis, hallod?! Még mindig el akarsz menni innen abba a távoli országba?

– El fogok menni... – mondja Artemis olyan hangon, amely mintha a föld mélyéből jönne.

– És vadász lesz a férjed?

Nincs válasz.

– És vadász lesz a férjed?

Lena kész lenne harmadszor is megkérdezni ugyanazt, de akkor hirtelen különös hangot hall.

– Hallgassátok csak!

– Mi ez?

Csilingelve, fémesen egy csengő hangja szól az éjszakában.

– Ez nem egy ló? Hallgassátok csak! Vajon ki jön?

Mindnyájan elhallgatunk, és fülelünk. Hirtelen összeszorul a szívünk a félelemtől. A sötétség titokzatos erőitől ered ez a félelem, létünk mélyéből, az elhagyatott éjszakából.

Mi lehet ez a lódobogás? Nem rablók ezek?

A lódobogás mellett most egy másik, erősebb hangot is meg tud különböztetni fülünk. Mintha kerekék gördülnének a földön.

– Ez egy szekér! – mondja Lena. – Vilaras homokfutója lehet. Annak a lova visel csengőket.

Vilaras homokfutója! Hála istennek, hogy nem rablók! Hát persze, ez a tengerparti birtok lovaskocsija.

Érezzük, ahogy elszáll félelmünk, ami a rablók miatt fogott el minket. Akkor Artemis ismét elülteti bennünk az aggódás kegyetlen magocskáját.

– Bármikor máskor, jött már ilyen késői órán Vilaras bácsi? – mormogja.
– Valami történt. Valami nagyon nagy baj történhetett!

A remegő hangon elmondott szavak ismét félelemmel töltik el ereinket, vérünket, szívünket.

Anthippi, idős nővérünk is felébred.

– Mi az? – kérdezi meglepődve. – Miért keltetek fel mindnyájan?

– Hallgasd csak, Anthippi! Vilaras bácsi van kint a nagykapunál, a kocsiján!

Anthippi megdörzsöli a szemét, hogy magához térjen.

– Azt mondd Vilaras úr?! Hát hány óra van?

– Késő éjszaka!

– És honnan tudjátok, hogy ő az?

– Hallottuk a lova csengőit. Hallottuk a kerekeket.

– Csitt! – mondja Lena.

Kintről, a nagykaputól csendes beszélgetés zaja szűrődik be hozzánk. Nem tudjuk kivenni, mit mondanak. Bizonyára Vilaras bácsi beszél az őrt álló fegyveresekkel, hogy beengedjék.

Így is volt. Hamarosan hallottuk a nehéz kapu nyikorgását.

– Jön már!

Artemis hálóingére kapott egy kendőt. Mindnyájan így teszünk, magunkra kapkodunk valami ruhát. Anthippi, akit magával ragadott a váratlan éjszakai történet, szintén ki akarja bogozni a rejtélyt, ezért nem parancsol vissza minket, eszébe sem jut. Csak annyit tanácsol nekünk:

– Öltözzetek fel jó alaposan, nehogy megfázzatok!

Kinyitjuk a szobánk ajtaját. Elsőként Anthippi megy ki. Mögötte sorban Artemis, Agapi, Lena, végül én. Vigyázunk, nehogy zajt csapjunk, ezért lábujjhegyen járunk. Az udvaron árnyak mozognak; a birtok emberei szintén felébredtek, és most rémülten igyekeznek megtudni ők is, hogy mi történt.

Szívünket majd szétveti az izgalom.

– Mi történhetett vajon?

A nagyszobában, ahol nagyapa a vendégeit szokta fogadni, fény gyúlt. Úgy gondoljuk, most ott lehetnek a felnőttek, ezért mi is arrafelé osonunk. Az ajtó félig nyitva van. Anthippivel az élen besurranunk, és megállunk a fal mellett.

Tágra nyílt szemmel bámuljuk a jelenetet:

Nagyapa egyenesen áll, mozdulatlanul, mint egy öreg fa. Mellette nagyanya, fehér haja fésületlen, arcán félelem és pánik. Mellettük anyánk, némán. A díványon pedig, kezeivel időnként idegesen a hajába túrva, az izgatottságtól sápadtan, ott ül a tengerparti birtok ura, az öreg Vilaras.

Ránk néznek, látják, hogy bementünk a szobába, de nem törődnek velünk, mintha hipnotizálva lennének.

– Rettenetes... – suttogja Vilaras. – Ez a szikra lángra lobbantja az egész világot! Mi lesz velünk?

– Mit is mondtál, szomszéd? – kérdezi nagyapa. – Hol történt?

– Szarajevóban. – feleli Vilaras. – Fent északon, Boszniában.

Nagyapa egyszerű, tanulatlan ember, nehezen érti meg, mi történt.

– Miért? – kérdezi. – Ha olyan messze fent északon történt a baj, hogy érhet el az ide le hozzánk, Anatóliába?

Az öreg Vilaras azonban tanult, olvasott ember. Európai újságokat olvas, mindent tud.

– Hát már ide is ért, szomszéd! A keresztények üldözése... megtudtam, hogy Kozakiában kezdődött, mélyen bent az országban. Most rajtunk a sor! Igen, igen. Most már értem, miért ölték meg a vadászomat, miért lőttek rá az embereimre.

Idegesen, kétségbeesetten a hajába túrt.

– Akárhogy is, ránk is sor fog kerülni. Ki kell vándorolnunk. A menyem pedig, éppen most, a hegyekben van a kondrabasikkal...

A nagyapa nem akarja még inkább súlyosbítani a helyzetet. De megérti, hogy Vilarasnak valami súlyos dolog nyomja a lelkét, ezért megkérdezi:

– Mi ez az egész a menyeddel? Hogy engedhetted el, mikor te olyan megfontolt ember vagy? Miért?

– Hallgass, az Isten szerelmére, Jannakos-Bibelas, barátom! – könyörög Vilaras látható kétségbeeséssel. – Nincs most itt az ideje ennek! Igazad van, de hogyan magyarázzam el? Mi lesz most? Mi lesz most?

Nagyapa némán gondolkozik.

– Már ma este el kell küldenünk az embereinket a kondrabasikhoz! – mondja annak az embernek a határozottságával, aki már sokszor szembe-sült életében nehéz helyzetekkel. – Vissza kell jönnie a kisasszonynak! Tudod, merre mentek?

Vilaras elmondja, melyik Kimidenia mögötti faluba akart eljutni Pagidas, és melyik ösvényen indultak el a szurdoktól.

– Hány emberednek van helyén a szíve? – kérdezte nagyapa.

– Arra a háromra számíthatok, aki velem van. A többinek inába szállt a bátorsága.

– Rendben! Szólok az enyéimnek. Gyere velem!

Nagyapa kimegy a szobából, Vilaras követi.

Mi, gyerekek, Anthippi, Agapi, Artemis, Lena és én, szótlánul állunk az árnyékban. Mi ez a lepel, ami hirtelen felfeslett, és mögötte döbbsent szemek megláthatták előtűnni ezt a félelmetes káoszt? Mi lehet ez a zűrzavaros dolog, amely eléri, hogy családunk legerősebb tölgyfája, nagyapánk, aki mindig mosolygós és derűs volt, hirtelen ilyen gondterhelt arcúvá válik? Valami Szarajevót említettek. Meg egy lángot, ami közelít. Üldözetről beszéltek, a vadászról, akit megöltek, és Dorisról, aki veszélyben van. Istenem, mi ez az egész?!

Mint farkasok által űzött bárányok szaladunk oda nagyanyánkhoz, anyánkhoz, hogy védelmet keressünk náluk.

– Nagymama! Mi történt?

– Anya! Mi ez az egész?

– Gyermekeim, gyermekeim... – suttogja hol az egyik, hol a másik aszszony, és hallható, ahogy megpróbálják leküzdeni hangjuk remegését, viszsztatartani könnyeiket.

– Hogy kerültök ti ide? Az Úr nevére! – mondják, mintha eddig nem láttak volna minket.

– Mi történt, Nagyanya...? Mi történt, Anya?

Hogy is tudná nekünk elmagyarázni nagyanya vagy anyánk, mi történt, amikor ők is épp olyanok, mint mi, gyermekek; számukra is éppoly zavaros és megmagyarázhatatlan mindez, mint nekünk. Honnan tudnának többet Szarajevóról és a közelfő szikráról, mint mi, gyerekek? Hozzánk hasonlóan őket is hatalmába kerítette a sötét hatalom, amely arra figyelmeztet, hogy hamarosan megérkezik hozzánk a forgósél.

– Gyermekeim..., gyermekeim...

Nagyanya széttárja karjait felettünk, mint egy madár a szárnyait, amely a fiókait akarja védelmezni.

– Gyertek aludni... – suttogja.

Kimegyünk a sötét folyosóra. Elöl mi, kicsiny bárányokként összeverődve, hátul nagyanya és anyánk. A szobánkban a Kisdedit óvó Szűzanya ikonja előtt égő mécses lobogó lángja sápadt fényt vet megrettent arcunkra. Nagyanya odamegy az ikonhoz.

– Gyertek ide ti is... – suttogja. – Imádkozzatok, kérjétek a Szűzanyát, hogy segítsen meg minket...

Miközben keresztet vetünk, nagyanya, éjjeli áhítatként elkezdi a könyörgést; értünk, az emberekért, a világ gyermekeiért:

Óh Mária, megszentelt edénye az Uralkodónak, kelts fel minket, kik az ádáz csüggedésnek, vétkeknek és gyötrelmeknek örvényébe estünk; mert Te vagy a bűnösöknek üdvössége, segedelme és hatalmas pártfogója, és megmented a Te szolgálóidat.

HARMADIK FEJEZET

Az üldöztetés

sendes éjszaka van. Fent a Kimidenián, ahol az ösvény elhagyja a nagy szurdokot óvatosan halad Antonis Pagidas bandája; a legények lovaikon ülve, a fegyverek az öszvérekre málházva. Elöl négy kondrabasi megy, hogy utat nyissanak, mögöttük az öszvérek, majd utánuk a többi legény. Leghátul lovagol Antonis Pagidas, Dorisszal az oldalán.

Hang nem hallatszik, még halk beszélgetés sem. Mindig így történik a veszély közepette, ha a kondrabasik dohányt, vagy más csempészárut szállítanak. A gondolat, hogy a halál bármely pillanatban elébük ugorhat, kemény vonásokat rajzol arcukra, és megfőkezi nyelvüket is. Ma este minden legény tudja, hogy nem csak a szél halk hangja és a levelek susogása kíséri őket, hanem valami más is, ami felhőként lebeg felettük. Ma este nem a veszély tudata az, ami a szívükre nehezedik, hanem az, hogy a mai este valakinek az utolsó estéje lesz; vagy Antonis Pagidasnak, vagy Gambris ezredesnek. Tudják, hogy a legkiválóbb virtus szemtanúi lesznek majd, amelyre más nem lesz képes többé. Maguk is átélhetik majd a pillanatot, amely később mesévé és legendává válik.

A szívükben ezért mély szomorúság ül.

A legények közül senki sem mer odamenni Antonis Pagidashoz, hogy javasoljon valamit, hogy rávegye döntése megváltoztatására. Mindenki tudja, hogy Antonis Pagidas már megmondta, mit fog tenni. Vérről van most szó, és a vérért fizetni kell.

Csillagos az éjszaka. Néha-néha a távolban, a lenti síkságon felhangzik az éhes sakálok üvöltése.

– Álljunk meg! – parancsolja Antonis Pagidas. – Hadd pihenjenek a lovak!

A legények leszállnak lovaikról, kikötik őket, és vezérük köré gyűlnek. Leülnek a nyirkos földre, cigarettára gyújtanak.

– Maga nem ül le? – kérdezi Pagidas Doristól.

– Szeretném kinyújtóztatni a tagjaimat. – feleli Doris, és járkálni kezd.

Ez már a második éjszaka, hogy a Kimidenián vándorol, együtt a kond-rabasikkal. Egyre inkább érzi, ahogy reá nehezedik az a különös hangulat, ami ezekből a komor emberekből árad, akiknek a társaságában találta magát hirtelen, ezekben a nehéz időben.

Kezdetben, amikor elindultak, kérdezgetni próbálta erről-arról Pagidast, kérte, meséljen izgalmas történeteket, beszéljen saját kalandjairól.

De Pagidas félbeszakította.

„Nem tudok ilyeneket!”

Doris elhallgatott, de a tűz, ami benne is ott égett a kaland iránt, ismét felhevítette kíváncsiságát s ismét beszédbe akart elegyedni Pagidas-szal. Nem tudott semmit eme tüzes vérű emberek szokásairól, sem a vihar-ról, ami most vezérük szívében dúlt.

„Verekedtél már bármikor egy asszonyért, kapitány? Vagy azért, hogy egy barátot megvédelmezz?”

Semmi válasz.

Éjszaka Doris ismét próbálkozott:

„Volt egy vadászom. Őt ölték meg. Egy nap azt mondta, hogy maguknak fontos a barátság. Még az asszonyoknál, a gyerekeknél is fontosabb. Igaz ez?”

Pagidas eldobta a cigarettáját, és a földre köpött. Az éjszakai sötétben nem látta Doris szemeit, de elöntötte a düh.

„Már megbántam, asszonyom, hogy olyan ostoba voltam, és megengedtem, hogy velünk jöjjön! Hallja, hogy bárki más beszélne itt? Hallgasson hát maga is!”

Doris, aki nem volt hozzászokva, hogy így beszéljenek vele, szintén felcsattant:

„De hát hol vagyunk, valami temetésen?”

Pagidas ajkai remegtek, de megőrizte önuralmát. Nyugodt és határozott hangon felelt:

„Vissza fogom magát küldeni! Itt az történik, amit én parancsolok! Megmondtam: hallgasson!”

Ekkor Doris – első alkalommal – félni kezdett.

Így telt el az első éjszaka. Mikor megvirradt, a kondrabasik elrejtőztek az erdőben lovaikkal és a csempészáruval együtt. Őrséget állítottak, és lefeküdtek aludni. Doris is aludt, míg újra el nem jött az este.

A második éjszaka folytatták útjukat. Úgy becsülték, hajnalra odaérhetnek a falvakhoz, ahol át kell adniuk a fegyvereket.

– Álljunk meg, hadd pihenjenek a lovak! – parancsolta ismét Pagidas.

A lovak legelésznek. A kondrabasik egyik cigarettát sodorják a másik után, hallgatagon dohányoznak. A tiszta, csillagos égbolt kíváncsian nézi az embereket. Minden komoly, minden nyugodt.

A csöndben hirtelen Pagidas hangja hallatszik. Váratlan, amit mond.

– Hát miért nem beszél egyikőtök sem? Miért hallgattok? Megnémultatok? – kérdezi legényeit.

Valóban Pagidas mondaná ezt? Mikor kérdezte volna azt egy kondrabasi, mikor kérdezte volna meg Pagidas, hogy miért komorak és szótlanok a társai veszély idején?

– De hát mit mondanánk?– kérdezi az egyik meglepődötten.

– Bármit! Mondj valamit!

Bármit. Mondjanak valamit, legalább egyetlen egy szót, hogy megkönyebbüljön, hogy messzire távozzanak a sötétség erői, amelyek e férfi lelkét nyomasztják most, aki soha nem félt semmitől. Nem a haláltól fél. Mástól: attól, hogy ölni fog. Életében először Antonis Pagidas, akinek annyi vér tapad kezéhez, szívdobogását, azt érzi, hogy homályos köd borítja el lelkét, mert ölnie kell. Mert azt az embert kell megölnie...

– Mondjatok valamit, cimborák! Bármit!

Ekkor Anatólia éjszakája meglengette szárnyait. A szél elhallgatott, de elhallgattak a fák is, a bogarak, a távolban ordító sakálok, minden elnémult. Anatólia egy legénye körül, aki harcolni készült, de akár halni is, ott ülnek társai. Mindnyájan tudják, hogy ez az utolsó együttlét, hogy most

búcsúztatják kapitányukat. Vérük lelassúdott, szívük csendesen ver. A kis-asszony pedig, akinek olyan szeme van, mint az Égei-tenger leányainak, aki egy messzi országból érkezett, és akit Dorisnak hívnak, aki a sors különös szeszélyéből került közéjük, meglepődötten hallgatja őket.

Az a kondrabasi kezdi a sort, aki rangban rögtön Antonis Pagidas után következik. Hangja mély és szenvtelen.

A következőket mondta el:

A rettenetes Szerecsen Szelim eljött, s feldúlta a Pergamon környéki falvakat, kifosztotta Agiasma lakosait. Keresztények és törökök, öregek és gyermekek egyaránt menekültek, hogy elrejtőzzenek, hogy életüket mementsék.

„Szerecsen Szelim űz minket! Szelim, a rabló a vidékünket pusztítja!”

Ez a félelmetes név megfagyasztotta a vért az emberek ereiben. Nem volt eleven teremtmény, aki szembeszállt volna vele. A híre eljut őhozzá is. S akkor ő megüzeni a rettenetes Szerecsen Szelimnek:

„Ha férfi vagy, küzdjünk meg, mi ketten. A nagy platánfánál várlak, ott ahol a Sakál-patak kettéválik, s két patakként folytatja útját.”

Megkapja az üzenetet Szelim, és el is megy a megadott helyre, de nem ám egyedül. Ott van vele minden albán legénye. Letelepdednek, s várnak. Nem kell sokáig várniuk. Hangokat hallanak. Lovak lehetnek? Azt mondják az albánok: „A legényeivel jön.” S előhúzzák fegyvereiket.

De nem! Nem érkeznek lovak, nem érkeznek legények. Egyedül ő jön. Teljesen egyedül.

„Jól látom?” – kérdezi meghökkenve Szelim. – „Egyedül van?”

„Egyedül!”

„Allah!” – mondja Szelim, mintha nem akarná elhinni, amit lát.

Az albánok egyből rá akarnak rontani, lovaik felnyerítenek, s fegyvereik tüzet okádnának.

„Vissza!” – ordítja Szelim a legényeinek. – „Mindenki vissza!”

Megsarkantyúzza lovát, s odaüget a magányos emberhez.

„Te hívtál el ide?” – kérdezi tőle kissé messzebb megállva.

„Én!”

„S egyedül jöttél, hogy velem találkozz?” – kiáltja Szelim.

„Úgy vélem, férfi vagy. Így hát egyedül jöttem. Egyedül vártam rád!”

„Tudod, ki vagyok én?”

„Tudom.”

Akkor az odébb várakozó albánok látják, hogy a két férfi leszáll a lováról. Szerecsen Szelim, a rettenetes Szelim, odamegy a másik férfihez, kezét a vállára teszi.

„Legyőztél.” – mondja neki. – „Mit kívánsz tőlem?”

„Azt, hogy menj el erről a vidékről. Szűk ez kettőnknek. Vagy én ölnélek meg, vagy te engem.”

„Csatlakozz hozzám.” – mondja akkor Szelim. – „Te leszel az első legényem.”

„Nem tehetem.” – mondja a másik. – „Én kondrabasi vagyok, nem rabló.”

Szelim álldogál egy darabig. Belenéz a másik szemébe, majd elfordítja tekintetét.

„*Allahaismarladik.*”

„*Ogurola*, Szelim!”

A szerecsen felül lovára, és legényei élén elvágtat.

A két patak-testvér nézi a magányos férfit, aki egyedül állt szemben Szelimmal.

„Mit mondtak, hogy hívják őt?” – kérdezi az egyik patak.

„Pagidas. Antonis Pagidas.” – feleli a másik.

Beszélni kezd a második kondrabasi:

Az ördög gondolt egyet, lerázta magáról a szurkot, kiköpte szájából a lángnyelvet, emberi alakot öltött, s megjelent a földön. Becsapta Istent, a lándzsás arkangyalt, és lovagunkat, Szent Györgyöt is. Rászedte őket, és előbb pappá változott, később püspökké lett. Eljött Moschonisiára, ott várat épített, erős zárat tett rá, erős vasat tett rá, majd gyötörni kezdte a keresztény népet. Elragadta jószágukat, ellopta a termésüket, elhurcolta az aszszonyokat. Török nem sanyargatta úgy az embereket, ahogy ő sanyargatta.

Sírt a nép, jajongott a nép, de ellenszegülni nem állt módjukban, mert azt

mondták: „A püspökünk ő, hát hogyan szállhatnánk szembe vele? Megbüntetne minket a Jóisten. Az ő akarata az, hogy szenvedjünk a püspökünk-től.” Egy nap elküldet a püspök Tramountanaért, a kondrabasiért, aki sok aranyat csempészett annak előtte. Mérget itat vele, s elveszejtí őt. Elveszi aranyát, megbecsteleníti asszonyát. Az asszony a tengerhez megy s beleöli magát. Megy az asszony öreg anyja, tépi haját, karmolja arcát bánatában. Elmegy az emberhez. Térdre hull előtte, úgy mondja: „Megtorlod-e a gonoszságot, mi szívbéli jó barátodon, leányom férjén megesett? Nem bírjuk már a fájdalmat.”

Az ember elmegy éjszaka a hiopoliti Szent György-kápolnába, keresztet vet s imádkozik. „Nem tehetek másképp.” – mondja a szentnek. „Ha kell, szembeszállok veled is.” Megcsókolja a követ, amelyen a szent vértanúságot szenvedett, hajóra száll, s átkel Moschonisiára. Éjfélkor ér a püspök várához. Feltöri a zárat, szakítja a láncot s bemegy. Felgyújtja a várat, és felkel-ti a püspököt. „Kelj fel!” – mondja neki. – „Nem emelek rád kezet. Tűzet hoztam rád. A lángok körülvettek minket. Próbálj kimenekülni. Ha sikerül, élni fogsz. De ha én megyek ki, én élek.

Belerothant akkor a tűzbe a püspök, s halálra égett. Belerothant a tűzbe az ember, szarvasként ugrotta át, s megmenekült.

A nép pedig látta, ahogy porig ég az átkozott vár, ujjongtak, és vállaikra vették megmentőjüket.

Pagidasnak hívták azt az embert. Antonis Pagidasnak.

Csönd lett. Akkor a harmadik kondrabasi kezdett beszélni.

Furcsa mesét mondott el. Nem helyi történet volt. Amit elbeszélt, távoli vidékről indult, előbb körbejárta Kappadókiát, a Fekete-tengert, az Égei-, a Krétai- és a Jón-tengert, majd megérkezett a Kimideniára is.

Ezt beszélt el:

Anatólia mélyén élt egy hatalmas ember. Háztető alá nem fért, a barlangok számára mind szűkek voltak. Átlépett a hegyeken, átugrotta a hegyek csúcsait. Elég volt kinyújtania kezét, s elkapta a repülő madarakat, elfogta a sólymokat. A vad szurdokokon, ahová eleven ember félelmében nem merészkedett,

s ha mégis, csakis ötvened magával és remegő szívvel, ott ő bizony egyedül átkelt, gyalogosan, négyszeresen éles kardjával kezében. Ameddig élt, széles e világon semmitől sem félt, semmi előtt nem reszketett. Egy nap azonban szembetalálkozott egy villámló szemű idegennel. „Gyere!” – mondja neki az idegen. – „Küzdjünk meg a márványköves szérún. Amelyikünk győz, elviszi a másik lelkét...” Megküzdenek akkor ők ketten: Digenis és a Halál.

Digenis legyőzött, és most halni készül. Hívja legényeit, és búcsút vesz tőlük. Hívja asszonyát, és megfojtja, hogy magával vigye a túlvilágra.

.....

A harmadik kondrabasi elhallgat. Az éjszaka is elfáradt már. A sakálok üvölnének a messzeségben.

- Ki volt ő? – kérdezi valaki.
- Kicsoda?
- Hát ő, a mesében.
- Ezt nem mondja a mese. – feleli a kondrabasi. – Vajon ki lehetett?
- Én azt mondom, közülünk való volt. Egy kondrabasi volt.
- Igen. Így lehetett csakis. Kondrabasi volt.

Elsőként Antonis Pagidas törte meg a csendet.

- Menjünk! – mondta fáradtan, és felállt.

A legények elindultak lovaikért. Senki sem beszélt.

Ekkor az egyikük felfigyelt valamire. Hallgatózni kezdett.

- Hallgassátok csak...! – suttogta a többieknek.

Messzebből, a szurdokon túlról elfojtott, kivehetetlen hangok hallatszottak.

- Mi ez?
- Nem emberi hangok ezek? Halljátok ti is a lépéseket?
- Talán valami birkanyáj lehet?

Mindenki csöndben figyelt.

– Ezek nem jószágok! – mondta határozottan Pagidas, majd azonnal parancsokat adott:

– Gyorsan! Kössétek meg a lovakat! Mindenki rejtőzzön el! Te balra! Te a szikla mögé! Te...

A veszély érzete felébresztette a kapitányt, elűzte álmodását. Kurta parancsokkal elrendezte az embereit, hogy ki hol foglaljon állást, különféle utasításokat adott.

– Senki ne lőjön, amíg nem hallja a hangomat!

Előre akart menni, abba az irányba, ahonnan a hangok hallatszottak, de ekkor valami az eszébe jutott.

– Hol az asszony?

– Itt vagyok! – mondja Doris.

Doris próbálja elfojtani hangja remegését, hogy ne legyen érezhető izgalma. Nem félelmet érez. Olyan ez számára, mint a tengeri vihar, ami a szélcsendben támad fel hirtelen. Hogy került ő, a skóciai arisztokrata lány ide, ezek közé a sötét tekintetű, sebes kezű vademberek közé? Nem tudott semmit a leszámolásról, ami Pagidas és Gambris ezredes között készülődött. Senki nem beszélt róla neki. Mégis sejtette, érezte, hogy hamarosan valami félelmetes fog történni. Ez az együttlét a legényekkel és vezetőjükkel, a Kimidenia egy félreeső szurdokában, éjjel, a csempészett fegyverek mellett. Majd ez a hirtelen váltás – a kondrabasik most harcra készülődnek. Mit keres ő itt, egyedüli nőként, ezek között a zord emberek között, ebben a félelmetes szakadékban? Megértette, hogy ő magányos, hogy ő itt idegen, teljesen idegen. Senki sem törődik vele. Főleg ez bántotta, mert nem volt hozzászokva, hogy így viselkedjenek vele – mintha nem is létezne. Forrt benne a megalázottság érzése.

– Hol van? – kérdezte ismét Pagidas.

– Itt vagyok.

– Én megmondtam... – mérgelődött halkán Pagidas, mintha magában beszélt volna. – Minek akart velünk jönni?

Gondolkozott kicsit.

– Bújjon el egy fa mögé, a lovaknál, messze az ösvénytől!

– Nem! – mondja Doris, és hangja remeg a felindultságtól. – Magukkal maradok!

De Pagidas már nem törődik vele:

– Jó! Nincs vesztegetni való időm. Maradjon, ahol van!

– Magával megyek! Nem félek! – mondja Doris.

Pagidas elindul felfelé az ösvényen, Doris követi. Úgy ötven méterre a többiektől Pagidas megáll, és egy szikla mögé húzódik. Doris mellé térdel, puskájával a kezében.

Hallgatóznak.

A távoli hangok egyre tisztábbakká válnak, közelednek. Léptek zaja, halk hangok.

„Mi lehet ez? Kik ezek?”

Doris az első, aki felismeri, milyen hangokat hallanak, mondani is akarja, de Pagidas csöndre inti.

– Pszt!

Doris látja az arcát, amit éppenhogyan megvilágítanak a csillagok. A szikla mögött, mozdulatlanul várakozva az éjszakában olyan, mintha a férfi egész testéből csak az arca élne.

Doris hallja a furcsa hangokat. Habozik, hogy mondja-e, de végül nem bírja tovább.

– Női hangokat hallok! Ezek nők!

Nők? Éjszaka, a szurdokban, a Kimidenián? Mit keresnek itt?

Pagidas nem tudja elhinni ezt, nem fér az eszébe. És mégis! Most már ő is tisztán hallja. Halk női hangok, sőt, gyermeki hangok hallatszottak, férfiak beszédjével keveredve az éjszaka közepén.

Egyre csak közeledtek. Hamarosan felbukkant egy imbolygó árnyék az ösvény szélén. Az emberek odaértek a sziklához, ami mögött Pagidas és Doris várakozott.

Akkor meglátták őket.

Idős emberek voltak, nők, férfiak, gyerekek. Az asszonyok zokogtak, a gyerekek igyekeztek a felnőttek nyomában maradni, sebzett madárként támo-lyogva a fáradtságtól és az éhségtől. Az egészen kis gyermekeket az anyák a hátukra vették, azok pedig elaludtak, sorsuknak megfelelően álmukban angyalokat és medvéket látva. Utána valami egészen meglepő bukkant fel. Hat

férfi vitt valamit a vállukon, ami nem volt sem ember, sem állat. Egy faláda volt, koporsóhoz hasonló. Óvatosan lépkedtek, nehogy elbotoljanak valami-
ben. Az emberek távolságot tartottuk tőlük, előttük és mögöttük, nem tola-
kodtak, nehogy megszentsegtelenítsék a furcsa epitáfumot.

Pagidas nézte, nézte, próbálta megérteni, mit lát. Nem sikerült! Ez a falá-
da nagyon felizgatta, nem talált rá magyarázatot. Az ő esze kincsek körül,
csempészáru körül forgott.

Nem bírta tovább. Hangja vadul visszhangzott az éjszakában, és elnyom-
ta az emberek hangját, akik abban a pillanatban megtorpantak.

– Állj! Ne tovább!

Hangja hallatán a legényei felugráltak, és fegyvereikkel kezükben kör-
bevették a menetet. Ezt látva az asszonyok sikoltozni kezdtek, könyörögve:

– Szánjatok meg minket, ne bántsatok!

– Elhallgassatok! – ordította Pagidas.

Csend lett. Csak a falevelek susogása hallatszott.

Pagidas odamegy a faládához.

– Kik vagytok? – kérdezte szigorú hangon.

– Keresztények vagyunk! Könyörüljenek rajtunk! Irgalmazzanak nekünk,
ha maguk is keresztények!

– Hová mennek most? Mit csinálnak errefelé?

– A bosnyákok! Jöttek a bosnyákok! – kiabálták az emberek, és a hang-
jukból kihallatszott a rettegés.

Sietve, elfúló hangon elmondták, mi történt. A kis falvakból jöttek,
amik a Kimidenián túl vannak – nekik vitte volna a fegyvereket Pagidas.
Ezek a falvak már nem léteznek, elpusztították őket. Megjöttek a „bos-
nyákok”, a török menekültek Boszniából, akik elvették a házaikat, elvet-
ték mindenüket. A bosnyákok, együtt a felfegyverzett zeibekekkel öldös-
tek, fosztogattak.

Megtörtént tehát: a Kimidenián is megkezdődött az anatóliai kereszté-
nyek üldözése. A szikra, amely messziről indult, ideért.

De Pagidas, akit mindez felkészületlenül és váratlanul ért, nem tudta még
ezt. Nem lehet, hogy a bolondját járatják vele?

Szemébe ötlük a faláda, a különös koporsó. Ravasz gondolatok támadnak az agyában. Odaugrik, és kinyújtja a kezét, hogy felfordítsa.

Ekkor az emberek könyörögni, kiáltozni kezdenek, visszahangzik tőle a Kimidenia:

– Ne...! Az Istenért, ne....!

A nők, férfiak mind szaladnak, hogy megvédjék a kincsüket, falként állnak a láda és a kondrabasi közé.

Pagidas, akit így megakadályoztak és megsértettek önérzetében, ordítani kezdett:

– Félre! Mit rejtegetnek abban a ládában?!

Megpróbálta félrelökösni az embereket. Az asszonyok kiáltoztak.

– Mi van benne? Feleljenek!

Váratlanul, egyszerűen és mélyről érkezett a válasz, ami megadta a magyarázatot.

– Az Úr nevére....! – könyörögtek az asszonyok. – Ne bántsa a Szentünket...!

– Micsoda? – döbrent meg Pagidas. – Hogy kit?

Igen, igen. A Szentjük van benne, ez az igazság – magyarázták neki. Mikor elüldözték őket a falvaikból, nem hoztak magukkal semmi mást. Csak a Szentet, aki a vidékükön szenvedett vértanúhalált. A férfiak őt vitték a vállukon a szurdokban, a sötét éjszakában, hogy velük legyen, és védje, óvja őket majd az új földön, ahol majd menedékre lelnek, bárhol legyen is az.

– Kedves szent a mi Szentünk... – mondták halkán, sírdogálva a nők. – Legalább őt ne bántsa... Nézze, ha nem hiszi...

Félreálltak az emberek, és egy asszony felnyitotta a ládát. Valaki meggyújtott egy fáklyát. A vad tekintetű Pagidas közelebb hajolt, és a láng fényében meglátta egy fiatal fiú ereklyéjét, száraz rózsákkal, levelekkel borítva. Nem csontok voltak, hanem egy megfeketedett bőrű múmia.

– Nézze a lábát, milyen fiatal volt. Sok évvel ezelőtt halt meg, nagyon régen....

A régmúlt időkől eredő kegyelet gyengédséget kölcsönzött a mozdulatnak, amellyel a vad lelkű idegent kérte, hogy könyörüljön meg a védőszenten.

– Nézze, milyen békés...

Nézték a csillagok. Nézte az éjszaka. Nézte Pagidas. Hirtelen egész testében összerázkódott. Visszatántorodott, mintha valami félelmetes erő taszította volna el.

– Mi volt ez....? – suttogta félelemmel vegyes áhítattal. Levette a kalapját, és keresztet vetett. Ekkor a körülötte állók mind szintén keresztet vetettek, a nők pedig halkán suttogták:

– Áldassék a neve... Áldassék a neve...

Pagidas végül megtudta, hogy pontosan mi történt. Az emberek elmesélték neki, hogy már a Kimidenia minden falvából vagy elmenekült a keresztény lakosság, vagy elüldözték őket, és most különféle utakon próbálnak lejutni a tengerpartra, ahol remélték, hogy menedékre lelhetnek. Váratlan forgószelel volt ez, ami a tavaszi viharokhoz hasonlóan, hirtelen tör ki. Menynyi ideig, hány napja tartott már a szelíd béke ezen a vidéken?

Pagidas gondolkozott. Korábbi tervei most megghiúsultak. Már nincs semmi értelme, hogy folytassa útját, hogy szétossza a fegyvereket a keresztényeknek a falvakban, hiszen azok mind eljöttek. Tisztán látta, mit kell tennie. Mindenáron meg kell őriznie a csempészárut, nehogy az az ellenség kezébe jusson.

Egy pillanat alatt döntött.

– Osszátok szét a puskákat és a löszert a férfiak között! – parancsolta. – Hányan vannak?

Így is történt. Kicsomagolták a fegyvereket, és kiosztották a menekültek között. Utána Pagidas különféle utasításokat adott.

– Induljatok Jannakos-Bibelas birtokára! Holnap este körül értek oda. Én távolabbról követlek benneteket. Figyelni fogok, nehogy hátulról meg támadjanak benneteket!

Az emberek már indulni készültek, amikor Pagidasnak eszébe jutott valami.

– Hol az asszony? Hol van Vilaras felesége?

– Itt vagyok! – hallatszott Doris halk hangja.

Némán, megindultan követte Doris az éjszaka eseményeit. Senki sem tördött vele az elmúlt súlyos pillanatokban. Láta a felzúdult embereket, látta az ereklyét a fáklya fényében, látta a fegyvereket, hallotta a parancsokat. De mindezt csak ködösen, homályosan, mintha álmodna.

– Itt vagyok...

– Velük kell mennie! – rendelkezett Pagidas.

Mit mondott? Menjen el velük?

– Mi hátul fogunk jönni, mert lehet, hogy harcolnunk kell! – magyarázta Pagidas. – Velük kell mennie!

Ekkor Doris kérlelni kezdte, őszintén, aggódva. Remegett a gondolattól, hogy ezzel a néma nyájjal együtt kell mennie, egy fekete szenttel, magányosan és idegenül.

– Tartson itt maga mellett... Ne hagyjon magamra... Hova mennék?

Pagidas még habozott. Mérlegelni kezdte döntését, amikor egy társa futva hozta a hírt:

– Kapitány! Lovasok jönnek! A tenger felől!

– Mindenki a földre! Mindenki! – ordította Pagidas.

Rettenetes kavarodás támadt. A nők sikoltozni kezdtek, de Pagidas hangja azonnal csendet teremtett.

– Csönd! Egy pissenés se legyen!

Gyorsan összegyűjtötte legényeit, és az ösvényen arrafelé indultak, amerőről a lódobogás hallatszott.

Az éhes sakálók ordítottak. A fák könnyű nessel susogtak. A csillagok közömbösen hunyorogtak. Csak az űzött emberek szívei lapultak a földre simulva, oltalmat keresve. A talaj lakói meglepődve álltak meg útjukon s hallgatták a szívdobbanásokat.

Telt az idő. Mi történik vajon ott, amerre a kondrabasik elindultak? Elenség közeledik? Harc lesz? Doris ott ül és lúdbőrösen a félelemtől, emlékezik. Nagyon kis korától kezdve hallgatta a meséket, amelyek nem sárkányokról és királylányokról szóltak, hanem az azúrkék szélcsend napfényes országáról, Görögországról, az Égei-tengerről. Az erdők istenei és a tenger sellői, folyamistenek és a fény, a vadászat, a szél istenei voltak e

mesék szereplői. Lassan-lassan kialakult benne az azúrkék ország bűvös világa. Egy nap megkérdezte nagyanyját: „Élnek ott emberek is?” „Élnek” – felelte az mosolyogva. – „És olyanok, mint mi?” Nagyanyja nem akarta összetörni a csodát, ami a gyermekben élt. „Kicsit másmilyenek.” – mondta neki. Mikor később Doris felnőtt, és megismerte hazája, a rideg Skócia történelmét, ismét megkérdezte a varázslatos országból származó nagyanyját: „Olyanok ott az emberek, mint az itteniek? Voltak ők bármikor is ugyanilyen kemények?” „Doris” – mondta komolyan nagyanyja, aki Mikonos szigetén született. „Ebben minden ember egyforma. Mindegyik.”

„Igen, mindegyik egyforma – ismételte – ha felébred a bennünk rejtőző ördög.”

Erre a beszélgetésre emlékszik most vissza Doris. Az űzött emberektől körülvéve, akik a tengernél keresnek menedéket, erre gondol most. Az ördög, az ösztönök felébredtek. De még nem tud semmit arról a szikráról, ami felébresztette ezeket. Csak próbálja megérteni.

Egy hang sem hallatszik az ösvény felől. Hirtelen egy vad kiáltás remegteti meg az éjszakát. Úgy tűnik, mintha a lovasoknak parancsolna megállást. Elmúlik egy pillanat, majd még egy. Nyomban kitör a harc! Most!

De semmi! Hamarosan a visszatérő kondrabasik lépései hallatszanak. Lovak. Egy félős hang Dorist keresi.

– Asszonyosság! Asszonyosság!

Antonis Pagidas is elkiáltja magát:

– Hol az idegen asszony? Hol van Vilaras menyje?

Doris meglepődve ismeri fel a birtok embereit, akiket az öreg Vilaras küldött el, hogy megkeressék.

– Gyorsan, kisasszony, gyorsan, gyorsan! Térjen vissza! Magáért jöttünk! – kiáltja az egyik.

– Mi történt? – kérdezi Doris.

– Úgy tűnik, valami nagy baj jön a vidékünkre!

Az emberek ezt hallva ismét kétségbeesetten kiáltozni kezdenek.

– Jaj nekünk! Jaj nekünk!

– Olvassa el ezt a papirost, amit magának küldött a gazdánk! – mondja a birtok egyik embere, és átad egy borítékot Dorisnak.

Hoznak egy fáklyát. A kondrabasi legények, az asszonyok, öregek és gyerekek mind az éjszaka sötétjét elűző láng köré gyűlnek. Könnyes szemeiket tágra nyitják, mintha a fényt akarnák befogadni. A szívek elcsendesedtek, a hangok elnémultak. A szent alvó teste koporsójában magányosan és erőtlenül pihen.

A fáklya imbolygó fényében Doris elolvassa az üzenetet. Mindenki figyeli a mozdulatait, a kezeit, sápadt arcát.

Felemeli tekintetét. Minden szava egy-egy súlyos ütésként hangzik:

– Háború! Közeledik a világ legnagyobb háborúja.

A nők és az öregek, meghallva ezt a félelmetes szót, ismét jajongani kezdenek:

– Jaj, nekünk, jaj a gyermekeinknek!

Egy pillanatra elhallgatnak, majd újra rákezdik:

– Jaj nekünk, jaj a gyermekeinknek!

Antonis Pagidas félrevonja Dorist:

– Magyarázza el nekem! Mi történt? Mit mondott?

Skócia leánya ügyetlen szavakkal megpróbálja elmagyarázni a kondrabasinak, a Kimidenia urának a hírt, ami a Kas-Dagon túlról, a Hellészpon-toszon túlról, a Dunán túlról, a távoli Boszniából érkezett az aiol földre.

– Gyorsan, gyorsan! Meneküljünk le a tengerhez!

– Gyorsan, gyorsan! A tengerhez!

Az emberek a félelemtől remegve vállukra vették a szent koporsóját, és sielve elindultak lefelé.

Az éjszaka újra nyugalmassá vált, a csillagok pedig ismét közömbösen fénylettek a Kimidenia felett.

NEGYEDIK FEJEZET

Az Égei-tengeren, miközben a Szimfónia véget ér

A nap lemenőben volt már. Rettentő nyugtalanságban telt el a napunk a birtokon. Ki sem dugtuk az orrunkat a nagykapun kívülre. A béresek fel alá járkálnak az udvaron, kis csoportokba verődve halkán beszélgetnek. Nagyapa arcát mintha sötét felhő árnyékolná. Senki sem mer odamenni hozzá. Lovas emberei szüntelenül hozzák-viszik a híreket, hol a tengerparti birtok felől, hol a környező vidékről, ahová kiküldte őket, hogy nézzék meg, nem akarnak-e megtámadni minket.

Távolabb állok tőle, és megpróbálom leolvasni arcáról a gondolatait. Majd szaladok, hogy Artemisnek is megvigyem a hírt Dorisról és a kondrabasikról.

– Jönnek? – kérdezi, mielőtt szólásra nyithatnám a számat.

– Még nem!

– Nem hallottál semmit?

– Nem, semmit! De megint kiküldtek lovasokat a Kimideniára vezető ösvényhez. Azt mondják, ma este megjönnek!

Artemis nem akar többet mondani, de én sejtem: a szíve, úgy ahogy az enyém is, Dorisért dobog. Bárcsak ne érné semmi baj!

– Mondd csak, Artemis, miért ment Doris a hegyekbe?

– Nem tudom, Petros.

De valójában sejti, miért. A vadászhoz lehet köze, biztos miatta ment oda fel. Meg akarja tudni, mi történt, hogy a vadász lelke végre megnyugodhasson. Hogy megtalálja azt, aki elvette a vadász életét, hogy vasba veresse. Artemis pedig most, hogy a vadász halott, már nem akar gyűlölni senkit. Szeretni akarja azokat, akik emlékeznek rá.

– Mikor jönnek vissza?

A felnőttek beszélgetéseiből, amiket kihallgattunk, ismerjük már a terveiket. Úgy vélik, hogy a városba vezető út még szabad. A kondrabasikat

várják, hogy holnap az ő védelmük alatt visszainduljunk a városba.

– Miért nem jönnek már?

Nagypa kiadta a parancsot, hogy mindenki készítse össze a holmiját, annyit, amennyit egymaga elbír. Nők, férfiak sietnek ide-oda, készülődnek, kiabálnak. Csak egyvalaki üldögél békésen, nyugodtan. Az öregember, aki egykor legényként érkezett Limnos szigetéről, aki csak rövid ideig akart velünk maradni, hogy vagyont gyűjtsön, és visszamenjen a csillagokat néző, reá váró lányért. De végül velünk öregedett meg, és velünk maradt: Iosif bácsi.

A kis Lena odamegy hozzá:

– De kár! – mondja neki. – Arról volt szó, hogy a nevemben beoltasz egy vadkörtefát, ott ahol vörös a föld. Kár, hogy el kell mennünk.

– Ne bánkódj, kislányom. Nem fogok megfedkezni rólad.

– De hát el fogunk menni, Iosif bácsi! Azt mondta a nagypa! Mindnyájan elmegyünk innen!

– Ne szomorkodj, kislánykám, nem fogom elfelejteni a fádat. – mondja ismét az öreg.

Lena nem érti, mit jelent az öreg válasza, de nem erősködik. Sok dolog kavarg az elméjében, egyikről a másikra ugornak gondolatai. De leginkább a körül a szó körül forognak, amit néhány órája mindenki emleget:

„Háború”.

– Mi az hogy háború, Iosif bácsi?

Lena úgy gondolja, hogy a háború valamiféle sárkány, nagyobb a mesék sárkányainál is, akik bezárták a királylányokat. De ez a sárkány nem csak királylányokat kerget, hanem minden embert. Ők pedig menekülnek, ki merre lát.

– Mi az hogy háború, Iosif bácsi?

– Kislánykám, miért kellene azt neked tudnod? Ráérsz majd megismerni, ha megnősz.

Lena odajön hozzánk, Artemishez és hozzám. Tőlünk is ezt akarja megtudni, ha már a felnőttek nem mondják el neki.

– Ti tudjátok, mi az a háború?

Akkor feltolulnak az emlékek a korábbi gyermekéveinkből.

– Emlékeztek? – kérdezi Artemis. – Emlékeztek, amikor először hallottunk erről, a sakálok miatt?

Igen. Akkor hallottuk először ezt a félelmetes szót. Először láttuk, ahogy az emberek éjszaka csapatostul, kiabálva, dobokat verve el akarták űzni a sakálokat, amiket az éhség a birtokunk határaitra hajtott. „Háború!” – így mondták akkor nekünk. Mi pedig megtanultuk, hogy az imáinkba ne csak az embereket foglaljuk bele, hanem a világ éhes sakáljait is. Kétségbeesetten szaladtunk nagyapához, hogy valami magyarázatot adjon nekünk. De ő, bármennyire bölcs is volt, nem értett meg minket, csak nevetett. „Le kell győznünk őket.” – mondta.

„Kell”.

Most el kell hagynunk a földünket, Lena. El kell mennünk, követnünk kell Artemist, mi, akik sohasem akartuk azt tenni, amire ő vágyakozott. Lena, tenéked is indulnod kell, aki kérted nagyapát, hogy adja neked azt a földet, ahol vörös a talaj, hogy ha majd nagy leszel, hogy nyulaid legyenek ott, és kenyeret kelesszél. Nekem is mennem kell, aki vadász akartam lenni, hogy a Kimidenia völgyeit, szurdokait járjam, a bükkfák vidékét, a tölgyeseket.

„Kell”.

Ez hát a háború.

A nap majdnem lenyugodott, mikor végre megérkezett a hír:

– Jönnék! Jönnék a kondrabasik! Emberek is jönnek velük! Sokan!

Nagy zűrzavar támadt. Nagyapa, nagyanya, mindenki, aki a birtokon volt, szaladtunk a nagykapuhoz.

– Hát ez meg micsoda? – kérdezte nagyapa meghökkenve, mikor meglátta a közelgő embereket. – Honnan jönnek ezek?

Most már tisztán hallható volt a nők jajongása, a gyerekek sírása, az öregek nyögdecselése, akik teljesen eltörődtek a hosszú gyaloglástól. A kondrabasik gyeplőszáron vezették lovaikat, amiken a betegek, terhes asszonyok, járásra képtelen öregek ültek. Gyalog jött Doris is. Arca holtápadt volt,

ruhája tépett, haja csapzottan arcába hullt, arany színét elfedte az út pora.

Leghátul pedig a fáradságtól botladozó férfiak vállán, ott jött a Szent ereklyéje, a fiatal, kiszáradt test.

Szóltanul utat engedünk nekik a nagykapu előtt. Az emberek beözönlöttek az udvarra, és ott keserves sóhajtozással a földre rogytak.

– Vízet! Vízet! – könyörögtek.

Nagyapa azonnal rendelkezett, hogy adjanak a menekülteknek meleg telet és tejet.

Félrevonta Antonis Pagidast, és kikérdezte, mi történt.

– Gyorsan, küldjük tovább az öreg Vilarasnak a kisasszonyt! – mondta.

Doris egy kövön ült lehorgasztott fejjel. Olyan volt, mint egy gyermek, aki rosszfát tett a tűzre, és megkapta a büntetését. Artemis és én mellette álltunk, és néztük őt.

– Mit szeretnél? – kérdezi részvétellel a hangjában Artemis. – Mit kívánsz, mit hozzak?

Doris nem válaszol.

Artemis akkor hoz neki meleg tejet.

– Tessék. Idd meg! Jót fog tenni.

Doris felnéz. Valamit meglát. Egy közeli fához kikötve, ott ült a földön a fekete bundájú kis medvebocs, és meglepődött pofával szemlélte a környező világot. Doris nézte és csak nézte. Utána Artemisre tekintett. Mindketőjük szeme könnyes volt.

– Idd meg...! – mondja ismét Artemis halkán, egy csupor tejet adva Dorisnak, kerülve a tekintetét, nehogy lelepleződjön.

Doris megfogja húgom kezét, odahúzza magához, és megcsókolja az arcát. A tejescsupor felborul, a tej a földre ömlik.

– Gyere, lányom! – mondja nagyapa Dorisnak, aki közben odajött hozzánk. – Haza kell menned.

Doris felül a lovára. Négy kondrabasi fogja kísérni. Nézem, ahogy eltűnik a nyári napnyugta arany fényében. Nem, a haja már nem porlepte, a ruhája már nem szakadozott. A távolság elrejtí a részleteket, elmosza az arcán ülő fájdalmat. Egyre távolodik, az aiol föld arany fényébe burkolózva,

úgy, ahogyan először felbukkant életemben.

Isten veled, Doris...

Beesteledett. Az udvaron mindenfelé sóhajtozó, nyögdécselő emberek. Középen ott áll a Szent ládája. Az asszonyok időről-időre felállnak, odamennek az ereklyetartóhoz, keresztet vetnek, imádkoznak, megcsókolják a láda szélét. Egy odahelyezett mécses imbolygó fénye világítja meg az esdeklő, elgyötört arcokat.

Artemisszel járkalunk a fekvő testek között, izgatottan, megilletődve a balsorsú emberek láttán.

Úgy tűnik, a családból senki sem törődik velünk. Csak sokkal később bukkan fel Anthippi, aki minket keres.

– Mit csináltok itt? Gyorsan, menjetek aludni!

Felmegyünk a szobánkba, lefekszünk, de az álom elkerül minket. Múlik az idő. Kint elcsitulnak a zajok. Csak a sakálok üvöltenek.

– Nem tudok aludni. – mondom halkán Artemisnek. – Lemegyek megint.

– Én is jövök. – suttogja.

Lábujjhegyen lesettenkedünk az udvarra. A fekvő emberek között, A Szent ládáján még mindig ott ég a mécses. Mindenki alszik. De az udvar egy sarkában, a nagykapu közelében, sötét árnyak virrasztanak, cigarettáznak.

A fal mellett közelebb óvakodunk, nehogy észrevegyenek minket, elbújunk a kútkáva mögé, és várunk. A kismackó, ami a közelben van kikötve, megszimatoz minket, és halkán dörögni kezd, de senki sem figyel fel rá. El is csendesedik egy idő után.

Pagidas legényei virrasztanak. A kapitányuk is közöttük ül. Senki sem beszél. Szó nem hangzik.

– Mit csinálnak? – kérdezem halkán Artemistől.

Megszorítja a kezem, hogy hallgassak el. Eltelik egy kis idő. Antonis Pagidas feláll. Noha az arcát nem látjuk, a termete, alakja alapján felismerjük.

Felnéz az éjszakai égre, hogy megállapítsa hány óra van. A csillagok

megmondják neki.

– Indulok. – mondja.

Nem válaszol senki.

– Nos, adj’ Isten! – mondja ismét, hűvös hangon.

Tesz egy-két határozott lépést a kapu felé, amikor feláll az egyik legénye.

– Kapitány uram!

– No, mi az?

– Ne menj oda, kérlek, kapitány uram! Látod, milyen vész tört a vidékünkre. Ne menj ilyen időben!

Egy pillanatra Pagidas léptei megtorpannak. Mintha gondolkozna. De a habozása addig sem tart, mint ameddig egy madár átröppen az udvar felett.

– Szó se róla! – mondja Pagidas nyugodtan. – Megyek.

Félrehúzza a reteszt, kilép a kapun, és eltűnik az éjszakában.

Az égbolt tiszta, ragyognak a csillagok.

Pagidas arrafelé tart, ahol Gambris ezredes vár rá. Valami eszébe jut. El tudott-e vajon jönni, nincsenek-e elvágva az odavezető utak? Lelke mélyén azt reméli: bárcsak ne tudna eljönni! Létezzen egy nagyobb erő, amely kívül esik az ő akarátán, amely közbeavatkozik, hogy ne történhessen meg, aminek meg kell történnie!

Megy tovább. Minden idegszálával figyel. Semmi nesz. Csak a fák ágai mozognak az éjjeli szellőben. Hűvös van.

Pagidas megérkezik a megbeszélt helyre. Körbenéz, de senkit sem lát. Szíve majd megszakad.

Lehet, hogy...

De nem! Egy árnyék emelkedik fel a földről, és közeledik csendesen, határozottan, akárha egy faóriás lépkedne.

– Te vagy az? – kérdezi Pagidas.

Barátja jól ismert hangja felel kurtán:

– Igen!

Megállnak egymással szemben.

Mi az, ami tombol bennük, felkavarja vérüket, hogy az majdnem

túlcordul, aztán lenyugszik megint?

Eltelik egy pillanat. Majd még egy.

– Szabad az út? – kérdezi Pagidas.

– Nem! – feleli Gambris.

El van zárva tehát az út, és Gambris mégis eljött. Eljött, mert kellett.

Feltámad a szél. Egy tiszta fuvallat, amit a csillagok frissítettek fel. Ennek a tiszta szélnek kellene behatolnia a két férfi szívébe, akik bár nem akarnak megküzdeni egymással, de mégis meg kell tenniük. Fúj a szél, s egy pillanatra valóban bejut a szívekbe.

– Ezredes... – mondja Pagidas.

Ebben a kis szócskában ott rejtőzik a Sar-Mouzak köveihez hasonlóan kemény szeretet.

– Igen? – kérdezi a másik hang.

– Menj el, cimborá...! – mondja Pagidas, és hangjából könnyörgés hallatszik ki.

– Hívtál, hát eljöttem. – mondja Gambris. – Menj el te...

Döntő pillanatok. Ki fog meghátrálni?

A vér ekkor felforr. A vér félelmetes, könnyörtelen, nem tud hallgatni.

– Miért ölted meg, cimborá? – kérdezi Pagidas, és megcsikordul foga, ahogy testvérére emlékezik.

Ekkor Gambris, utat engedve dühének, vadul átkozni kezdi Pagidas öcsét, aki kettejük közé állt, tönkretéve szívbeli barátságukat.

Ennyi volt hát.

– Csak kés van nálam! – sziszegte Pagidas.

Gambris lekasztja válláról puskáját, és odább dobja. Övéből elővonja kését. Már megnyugodott, kész az elkerülhetetlen áldozatra.

– Rajta!

Keresztneven szólítja barátját, mintha el akarna búcsúzni tőle.

– Rajta, Antonis!

Ebben a felhívásban volt valami megrázó – az érzelmesség volt az, amely elvegyült a végzettel.

Megvillantak a pengék az éjszakában, és a két férfi egymásra rontott.

Nyögtek és ziháltak. A fák körülöttük elhallgattak, a csillagok kíváncsian figyelték, mi fog történni.

A kútkáva mögé bújva Artemisszel, nem mozdulunk. Várunk. Sejtjük, hogy valami még történni fog, hogy valami félelmetest fogunk látni. Hová ment a kondrabasik kapitánya? Miért akarták visszatartani őt a legények?

Szeretnénk, ha meghallanánk valamit a beszélgetésükből. De egyikük sem beszél. Csak dohányoznak.

– Menjünk vissza? – kérdezem suttogva Artemist, a hidegtől vacogva.

Megszorítja a kezem. Ő is remeg.

– Ne! – mondja. – Maradjunk! Várjunk...

Maradjunk, hogy lássuk, hogy végignézzük. Hogy az álmaink, amelyek idáig arany és azúrkék színekkel voltak teli, megteljenek az új színnel, a vörössel, amely az új kor üzenete.

Egy kondrabasi áll kint a kapu előtt, és abba az irányba figyel, amerre a kapitányuk távozott. Időről-időre visszajön.

– Hallottál valamit? – kérdezik a többiek.

– Semmit.

– Egy hangot se?

– Egy hangot se.

Míg végre az őrszem azt jelenti:

– Lépteket hallok! Valaki jön!

A kondrabasik felugrál, és karabélyaikkal a kezükben a kapuhoz rohannak.

Várunk és csak várunk.

– Állj, ki vagy? – hangzik fel az őr kiáltása.

Halkabban, nyugodtan, fáradtan érkezik a válasz.

– Én vagyok.

Látjuk, ahogy a legények utat nyitnak valakinek. Fekete folyamként halad át közöttük Pagidas. A Szent ládjára tett égő mécses halvány derengést vet a kondrabasik vezérének arcára. Arcán vad kifejezés ül. Fején nem

viseli kalapját, haja zilált.

– Hozzatok be! – mondja, és egy ajtónak dől.

A legények kimentek, és behozták a vállukon. Tiszteletteljes módon lefektették a Szent ládája mellé.

– Hozzatok vizet! – mondta Pagidas, és felállt.

Vizet vett a kezébe, és lemosta halott barátja arcát, elrendezte a haját.

Ő egyedül. Nem más. Senki más. Aztán felegyenesedett.

– Hozzatok rumot! – mondta.

Antonis Pagidas az ital mellett, a társaitól, a hallgatástól és a közelgő háború forgószelétől körülvéve töltötte el utolsó éjszakáját, halott barátja mellett.

Ezt láttuk a mi utolsó éjszakánkon a Kimidenián.

Kora reggel a kondrabasik először a halottról gondoskodtak. Gambris ezredest a hatalmas tölgyfa mellett temették el, a nagykapu előtt. Sírhintőjára vastag olajfaágakból összetákolt keresztet szúrtak.

Nagyapa, nagyanya, az emberek döbbenet hallották a hírt, mikor felébredtek. Kérdezősködtek, mi-hogyan történt, de senki sem felelt.

Mindenki messziről követte a temetést.

Amikor befejeződött, Pagidas félrevonta nagyapát. Arca már visszanyerte kemény határozottságát.

– Megnézzük, el tudunk-e jutni a városba.

Lovasokat küldött ki, hogy nézzék meg az utat, átjárható-e.

Dél körül jöttek vissza.

– Nem, kapitány uram! Az út le van zárva! A törökök mindent előzőnlöttek! A tengeren át kell elmennünk! Gyűjtogatnak, öldökölnek, egyre közelednek!

– Jaj nekünk, jaj nekünk! – kezdenek ismét kiáltozni a menekültek, hallván a hírt. – Jaj, nekünk, hogy idegen földre kell mennünk!

A legutolsó pillanatig reménykedtek, hogy a tengerparton tudnak maradni, amíg a szélvész elcsitul, és vissza tudnak majd térni falvaikba. Most már nyilvánvaló volt, hogy ez nem lehetséges.

– Jaj nekünk! Jaj nekünk!

Először a menekültek indultak el. Az volt a megállapodás, hogy Dike-li partjára ereszkednek le, ott tudnak bárkákra szállni. Vállukra vették a Szentjüket. A férfiak védelme alatt, akiknek Pagidas adott fegyvert, elindultak útjukon.

A nagykapuból figyeltük őket, ahogy eltűnnek a messzeségben.

– Most rajtunk a sor. – mondta nagyapa megindultan.

Az események olyan gyorsan történtek, hogy az gyökerestül kifordította házuk nagy, öreg tölgyfáját. Nehezen tartja magát, hogy ne essen össze ebben a válságos órában.

Először a béresek mennek el, akik a birtokunkon dolgoztak, férfiak, nők. Batyujukkal vállukon, egyesével haladnak el nagyapa előtt, aki a kapuban áll. Sírva lehajolnak, megcsókolják a kezét, ő pedig elbúcsúzik tőlük, megáldja őket.

– Jó utat! Jó utat!

Mindenki elment már.

– Nos, menjünk mi is, kisasszonykám... – mondja nagyanyának, megfogja a kezét, és megszorítja.

A Vilarasék birtoka alatti tengerparton fogunk behajózni. Odáig lovas-kocsival megyünk.

Először nagyanya ül fel. Vigasztalhatatlanul sír. Kedves arcát keretező fehér haja most nem rendezett, a könnyű szél belekap fűrtjeibe. Térdei remegnek. Nagyapa és anyánk segítik fel a kocsira.

Utána felszáll anyánk, Anthippi, Lena és Agapi, aki egyik kezével a batyuját tartja, a másikban a természetismeret könyvét – amiből ki tudja számolni a csillagokat.

Artemis következik. Tegnap nem aludtunk, sem ő, sem én. Arca halovány.

– Gyere, Artemis!

Maga után húzza a kötélre kötött kis medvebocsot. Szótlatlanul jön. Majd megfordul, hogy tekintetével megkeresse. Igen, ott áll a közelben. Már megeredt, és fácskává serdült az a kis dió, amit egy nap a saját kezével

ültetett el, a kíváncsiságtól hajtva, hogy vajon halállal fog-e érte megfizetni. Megnézi a fácskát, elköszön tőle.

„Kis diófa, Artemis most elmegy. Meg fog-e fizetni érted ott ahová megy, vagy nem fog?”

Artemis eloldja a medvebocs kötelét. A kis vadállat ide-oda tekinget, majd biztos ösztönétől hajtva elrohan a Kimideniára vezető ösvényen.

Mi maradtunk utoljára, nagyapa és én. Pagidas a legényeivel várakozik, hogy elkísérjenek bennünket. Nagyapa megfordul és visszanez, hogy elbúcsúzzon a fáktól, elbúcsúzzon a Kimideniától. Akkor meglátja őt.

Bejött a birtokra. Lassan lépked, a korától remegő lábakkal, és megáll a nagykapu mellett.

Iosif bácsi!

– Te nem mentél el, jó öreg Iosif? – kérdezi meghökkenve nagyapa, és odamegy hozzá.

Nyugodtan, szelíden hangzik a limnosi öreg válasza:

– Nem, gazdám. Én itt maradok.

– Itt maradsz?!

Ezt nem tudja sem elfogadni, sem megérteni nagyapa, de senki más sem.

– Hogy fogsz itt maradni? – kérdezi. – Hisz jönnek a törökök! Senkit sem hagynak életben!

Iosif bácsi ugyan végighallgatja, de ő már döntött. Nem ment el a Kimideniáról, amikor ideje volt. Nem ment el akkor sem, amikor egy másik hang, amely erősebb a halálnál is, hívta, hogy térjen vissza szigetére. Ez a hang a szív hangja volt. Az a leány, aki a kopár szigeten a csillagokat nézte. Akkor nem tudott elmenni. Most már késő. Minek is menne? Napjai, órái már meg vannak számlálva. Késő már.

– Itt maradok, gazdám. Mit tehetnének velem?

– De öreg, meg fognak ölni! – kiáltja Antonis Pagidas. – Indulj!

De a döntés, amely megkeményíti az öreg pillantását olyan erős, mint a föld benne élő szeretete.

– Itt maradok.

Mindenki megérti, hogy semmilyen módon nem lehet rávenni a döntése

megváltoztatására. Pagidas a hanyatló napra néz.

– Nincs időnk! – mondja nagyapának. – Sietnünk kell!

Nagyapa bizonytalan léptekkel Iosif bácsihoz lép. A limnosi öreg lehajol, hogy megcsókolja a kezét, de nagyapa magához vonja és átöleli. Bele-néz könnyes szemébe és megcsókolja a homlokát.

– Isten veled!

Nagyapa kihúzza magát. Egy pillanatra megáll a nagykapu előtt, és visszanéz az udvarházra. Fenséges tölgyfánk, az időtől megfehéredett hajkoronájával, a lenyugvó nap arany fényében úgy áll ott, mintha imádkozna.

Utána leveszi kalapját, alázatosan letérdel, lehajol és megcsókolja a földet, amit az életével szentelt meg.

– Isten veled!

Felszállunk a ránk várakozó hajóra. A tenger menti birtok elhagyatott. Vilarasék már behajóztak. Látjuk a bárkájukat, amint vitorlát bont, és egyre távolodik a parttól. Próbálom kivenni a fedélzeten Doris alakját, de nem sikerül. Csak egy pillanatra mozdul meg valami a hajó orrában, valami arany fény csillan meg az azúrkék tenger felett, majd ismét eltűnik az orrvitorla mögött. A haja lehetett az az arany fény.

A kondrabasik is egyenként felszállnak vitorlášhajójukra. Pagidas lován követi őket. Az utolsó legény is a hajón van már. Már egy lélek sincs a szárazföldön. Minden kondrabasi a vezérüket nézi.

– Kapitány urunk! Gyere!

Pagidas lassan jobbra, majd balra fordítja a fejét. A naptól megvilágított arca most rőt színű. Feláll a nyergében, erősen megmarkolja a gyeplőt.

– Isten áldjon benneteket! – kiáltja társainak.

Nem megy velük a kapitányuk?

Nem, nem megy. A legényei a hajón tudják, hogy a vezérük más útra indul most. Elindul, hogy egyedül küzdjön meg a hordával. Hogy meghaljon. Másképp nem tehet. Találkoznia kell a barátjával, akit megölt.

Látom, ahogy lován vágatva eltűnik a vörös fényben. A kondrabasik a

bárkában a levegőbe lőnek búcsúzóul. A fémes csattanások a tengerbe hullanak, ahol kioltják őket a hullámok.

Már előbújtak a csillagok. Az Égei-tengeren hajóznak gyermekálmaink. A hullámok altatóként a hajónk orrát verik. Aludjatok hát, álmaink! Vajon mi vár ránk az idegen földön, ahová menekültként igyekszünk? Milyen napok virradnak majd reánk?

Lena elaludt. Nagyon szerette volna megkapni azt a földcskét, ahol vörös a föld. Ott élt volna a férjével, sok gyerekük lett volna, nyulakat, galambokat és sok más állatot tartottak volna. Lena nem akart messzi tengerekre utazni, nem akart elválni a Kimideniától. Nem akart.

Agapi szórakozottan nézi a csillagokat. Milyen sokszor tanulmányozta őket az utóbbi időben, milyen sokszor számolgatta a távolságukat! De most, hogy nézi őket, szülőföldjétől távolodva, nehéz utakra indulva, csak most fedezi fel, hogy ez hiba volt, jóvátehetetlen hiba. A csillagok elhagyták őt. Amikor mi átéltük ábrándjainkat az aiol föld szurdokaiban, akkor, amikor örök barátokra tettünk szert, akik a keserű jövő minden napján követni fognak minket, ő – a kislány – az eget akarta lehozni a földre.

Szegény Agapi... szegény Agapi...

Ott lent, egy anatóliai birtokon, a hegyek alatt, amit Kimideniának hívnak, van egy szoba. A sárga szoba. A kardok, amelyek ott bent vannak a falra akasztva, egy éjszaka felébrednek. Egyszer arra járt egy ember. Anatólia útjait járta, egy fehér fejű tevét keresve. Az egyetlen fehér fejű tevét, amelyvel életében találkozott, és amely eltűnt előle. Az emberek gúnyolták, de ő oda se hallgatott. Mert nem tudta elhinni, nem akarta elhinni, hogy a fehér fejű teve elveszett, hogy már nem lesz életének része.

Ugyanarra járt egy másik ember is. A távoli Jeruzsálembe igyekezett, a hangokat kergetve, hogy azok a hangok ne némuljanak el soha többé abban az arany szatírokkal díszített órában.

„Tudod, hol van a Szentföld? Tudod, hol van Jeruzsálem?” – kérdezték

együttérző emberek.

„Egész Anatólián át kellene kelned.”

„Át fogok kelni egész Anatólián!” – felelt az ember szelíd és mély meggyőződéssel hangjában.

Ott, a hegyek alatt, amit Kimideniának hívnak, van egy barlang, ahová az öreg vaddisznók járnak meghalni. Egy szalamandra, egy kis teknős, egy denevér várja ott a halált. Már nem tudtuk a nyakunkba akasztani a denevér csontját, a kis arany kereszt mellé, drága Artemis. Pedig, ha azt viselnénk, akkor mindenki szeretne minket. De már nem tudtunk érte menni.

Ott nem messze, a Sakál-patakon túl van egy sasfészek. Egy nyári nap ott zúdult le a felhőszakadás. Legyen áldott az a vihar! Most már minden felhőszakadás arra fog emlékeztetni. Legyen áldott!

Még följebb pedig, túl a bükkfákon, túl a tölgyesen, a nagy szurdok szélén, egy puskalövés eltalálja a livani nagy anyamedvét. Van egy kicsinye, egy fekete bundás medvebocs. A nagy medve elpusztul. Egy vadász is meghal, aki aranycsillagos kendőt hord a fején.

„Miért?” – kérdezik a búbos bankák és a vadgalambok.

„Szerelem miatt.” – felelik a tölgyfák.

Artemis, nem leszünk magányosak az idegen földön, te és én. Mostantól fogva egyetlen nap sem, sohasem leszünk magányosak.

Az Égei-tengeren utaznak az álmaink.

Nagyanya elfáradt. Fejét nagyapa mellére akarja hajtani, aki szemét a távolba szegezi, talán ki tud venni valamit a szárazföldből, a Kimideniából. De már semmi sem látszódik. Az éjszaka elnyelte az alakokat.

Nagyanya arra a mellkasra fekteti fejét, amely életének minden napján védelmezte. Valami azonban megakadályozza, valamit érez az arcával. Mint ha egy zsákocska lenne nagyapa inge alatt.

– Mi ez? – kérdezi nagyanya, szinte közömbösen.

Nagyapa benyúl az inge alá, és előveszi, amit a testén visel, ami hallja szívének dobogását.

– Mi ez?

– Semmi. – válaszolja nagyapa szégyenlősen, mint egy rajtakapott gyerek. – Semmi. Csak egy kis föld.

– Föld!

Igen, egy kis föld, a mi földünkbelől.

„Hogy elültessen benne egy bazsalikomot az idegen földön, ahová mennek.” – mondja nagyanyának. „Hogy emlékezzenek.”

Az öregember ujjai lassan kibontják a kendőt, amiben a föld van. Megtapogatják a földet, megtapogatják nagyanya ujjai is, mintha simogatnák. Könnyes szemmel nézik a rögöket.

– Semmiség. Csak egy kis föld.

Föld, aiol föld. Szülőföldem.

VÉGE

Tartalom

Első rész - A világ	5
Első fejezet - Kimidenia	7
Második fejezet - Egy árvíz és a Lazos-Efendi nevű rabló látogatása	14
Harmadik fejezet - Az éhes sakálok	26
Negyedik fejezet - Iosif bácsi	34
Ötödik fejezet - Amikor a Kimideniára megérkezik az eső...	46
Hatodik fejezet - Az ember, aki a fehér fejű tevét kereste	52
Hetedik fejezet - Szellemek jöttek a Kimideniára	83
Nyolcadik fejezet - Az aranycsillagos vadász	102
 Második rész - Hajnali szimfónia	111
Első fejezet - Egy téli este Skóciában	113
Második fejezet - Hogyan vált egy mikonosi halászleány skóciai úrnővé?	119
Harmadik fejezet - Doris	124
Negyedik fejezet - Utazás az álmok világába és a csillagokhoz	141
Ötödik fejezet - Tavaszi vihar a sásfészeknél	150
Hatodik fejezet - Titkos varázslat	162
Hetedik fejezet - A vaddisznók barlangjában	168
Nyolcadik fejezet -	
Egy medve Livano hegyeiből, egy medvebocs és az emberek	178
Kilencedik fejezet - Az aranycsillagos vadász és a fekete medve	182
Tizedik fejezet -	
Egy pisztolylövés, amely a bükkfák között dördült el 1914 nyarán	187
 Harmadik rész - Emberek	205
Első fejezet - Antonis Pagidas	207
Második fejezet - 1914	221
Harmadik fejezet - Az üldöztetés	229
Negyedik fejezet - Az Égei-tengeren, miközben a Szimfónia véget ér	244

„Az Égei-tenger nem csupán fény és víz. Ez a tenger behatol az emberek szívébe, ahol először egy szívdobbanássá válik, aztán egy másodikká, végül mindegyik dobbanásban ott van. Az erekbe jutva vérré változik, tűzforró vérré. Eljut elménkbe is, s attól fogva semmi sem tudja kioltani bennünk a vágyakozást iránta, amíg csak élünk. Az Égei-tenger neveden szólít, s mindegyre vár rád.”

Felette titokzatos erdeivel a Kimidenia hegye magasodik, vad-disznók, sasok, búbos bankák otthona. Az azúrkék tenger és a hegy együtt az Aiol Föld, ahol minden csupa varázslatos mese: marcona rablók meghatódnak egy kisleány születésétől; egy ember mindegyre csak vándorol, hogy megtalálja elveszett fehér fejű tevéjét; titokzatos szellemek jelennek meg éjszaka, s a csempészek keménylelkű kapitánya birokra kel a Halállal. A vadász medvék nyomába ered a bérceken, kint a tengeren pedig a hullámokból felbukkanó Gorgó elcsendesíti a tomboló vihart, ha jól felelnek kérdésére a hajósok.

A Kimidenia lábánál békés udvarház áll, ahol négy testvér tölti boldog gyermekkorát, átélve mindezeket a meséket, mígnem a háború kegyetlen forgószele elől menekülniük kell, s az Aiol Földből mindössze egy maréknyi marad számukra.